

Knjiga otkrivenja i rad svećenika

SD 346

Rudolf Steiner

	Dobrodošlica Johannes Werner Kleina	5
	Johannes Werner Klein je uputio riječi dobrodošlice.	
I	Prvo predavanje, Dornach 5. rujna 1924	7
	Čin posvećenja čovjeka i Knjiga otkrivenja. Značenje riječi 'apokalipsa'. Četiri stupnja Misterija i transupstancijacije. Kabeiri u trećem dobu.	
II	Drugo predavanje, Dornach 6. rujna 1924	15
	Promjene u doživljavanju transupstancijacije u različitim dobima Misterija.	
III	Treće predavanje, Dornach 7. rujna 1924	25
	Buduća doživljavanja transupstancijacije biti će u `Ja'-organizaciji. Valjanost antropozofskih istina. Alfa i Omega. Ranija i buduća stanja svijesti. Prve riječi Knjige otkrivenja.	
IV	Četvrto predavanje, Dornach 8. rujna 1924	35
	Pisma anđelima kongregacija u Efezu i Sardu. Razumijevanje brojeva u Knjizi otkrivenja: dvanaest, sedam, dvadeset četiri.	
V	Peto predavanje, Dornach 9. rujna 1924	45
	Tijekom petog post-atlantskog doba ljudska bića će sve više razvijati svijest o smrti kao drugu. Za čitanje Knjige otkrivenja treba primijeniti volju.	
VI	Šesto predavanje, Dornach 10. rujna 1924	55
	Tajne brojeva u Knjizi otkrivenja. Čovječanstvo ranije zaokruženo kozmičkom tajnom brojeva; na današnjem stupnju zemljine evolucije čovječanstvo sebe izdvaja od zakona broja.	
VII	Sedmo predavanje, Dornach 11. rujna 1924	64
	Godina 333. Proročanska vizija pisca apokalipse o mogućem napuštanju Krist principa i povratak principu Oca. Muhamedanska učenja. 666—broj zvijeri. Transupstancijacija i karma.	

VIII	Osmo predavanje, Dornach 12. rujna 1924	73
	Kristova veza sa Suncem. Genij i demon Sunca. Sorat i broj 666. Nužnost težnje za duhovnošću. Misterij Mihaela, misterij Krista, misterij Sorata.	
IX	Deveto predavanje, Dornach 13. rujna 1924	82
	Knjiga otkrivenja kao proročka slika koja prikazuje razvoj Kršćanstva nakon Misterija na Golgoti. Esencijalna razlika između Kršćanstva i drugih religijskih vjerovanja. Gradeći stari i novi Jeruzalem.	
X	Deseto predavanje, Dornach 14. rujna 1924	91
	Razne slike iz devetnaestog poglavlja Knjige otkrivenja. Rad svećenika danas.	
XI	Jedanaesto predavanje, Dornach 15. rujna 1924	99
	Tri stupnja u padu snaga suprotstavljenih Krist-Impulsu: pad Babilona, pad Zvijeri i lažnog proroka, pad božanskih protivnika (Sotona).	
XII	Dvanaesto predavanje, Dornach 16. rujna 1924	108
	Tranzicija iz četvrtog u peto post-atlantsko doba. Dolazeće doba u kojem će ljudska bića imati svjesne vizije. Žena odjevena Suncem.	
XIII	Trinaesto predavanje, Dornach 17. rujna 1924	117
	Princip brojeva. Doba truba. Ljudska bića bez 'Ja'. Evolucija rasa i razvoj pojedinaca.	
	PITANJA UČESNIKA	126
XIV	Četrnaesto predavanje, Dornach 18. rujna 1924	128
	Trostruko ljudsko biće i trostruko čovječanstvo: ljudi oblaka, ljudi duge i ljudi s vatrenim stopalima. Čovječanstvo podijeljeno na rase i nacije. Primjeri: Rusija (boljševizam), Česi i Slovaci.	
XV	Petnaesto predavanje, Dornach 19. rujna 1924	135

Događaji u prirodi i povijesti. Stakleno more. Ljubav i svijetlo. Izlijevanje iz čašica gnjeva. Odgovori na pitanja učesnika.		
	Preliminarni govor (prije 16. predavanja 20 rujna 1924)	144
XVI	Šesnaesto predavanje, Dornach 20. rujna 1924	148
Jedinstvo zvjezdanog svijeta i zemaljskog svijeta. Zvijezde stajačice, planeti, kometi. Sedmoglava i dvoroga zvijer. Priroda kometa; komet Biela.		
XVII	Sedamnaesto predavanje, Dornach 21. rujna 1924	155
Knjiga otkrivenja kao knjiga inicijacije. Pisma, pečati, trube, božanska ljubav i božanski gnjev u njihovu odnosu prema fizičkom svijetu, duševni svijet i zemlja duha. Opažanje hijerarhija i kako one rade. Religija i znanje.		
XVIII	Osamnaesto predavanje, Dornach 22. rujna 1924	164
Razvoj duše svijesti. Intelektualnost i Sotona. Opasnost formiranja novih grupnih duša: Gog i Magog. Impulsi iz Knjige otkrivenja u radu svećenika.		
	Dodatak	173
'Za članove' od Rudolfa Steinera		
	Napomena izdavača njemačkog izdanja	175

POZDRAV - JOHANNES WERNER KLEIN*Dornach, 5 rujna 1924*

[Johannes Werner Klein (1898-1984), u to vrijeme Oberlenker Zajednice kršćana.]

Kako je Dr. Rittelmeyer bolestan i stoga ne može biti ovdje, palo je na mene da kažem par riječi sa strane našeg kruga i izrazim našu zahvalnost sudbini koja je učinila mogućim da još jednom dođemo kod vas. Osjećamo se kao mala skupina međusobno odanih putnika u brodu kojeg udaraju olujni valovi našeg vremena, stalno suočena s mogućnošću utapanja i u nemogućnosti da se okrene prema bilo kom predstavniku vanjske kulture ili bilo kome tko se zalaže za ono što prolazi kao kultura duha u ovim vremenima. Ne možemo se nego osjećati blagoslovljeni mogućnošću da dođemo vama, i zahvalni da ste nas pozvali i da ćete nam ovdje govoriti.

Dvije godine su prošle od kada smo ovdje stajali pred vama kao grupa u tom moćnom trenutku kada se naš životni zadatak spustio na nas. Za većinu nas je ovo prvi puta da smo se vratili na ovo mjesto, i sada s dubokim zaprepaštenjem gledamo fizičke ostatke Goetheanuma i ne možemo se u sjećanju ne vratiti u Bijelu salu gdje nam se sudbina našeg života obratila tako snažno; to je mjesto gdje je zemlja sada najdublje iskidana.

Snažno u našoj svijesti živi odraz onog što se od tada ovdje dogodilo; odzvanja poruka Božićnog zasjedanja. Radost koja nam je tada dana živi u nama, jer je na Zemlji ponovno Misterijski centar. Došavši vam opet u ovom krugu, stoga prvo i najprije želimo izraziti koliko se duboko želimo pridružiti i ući što je moguće intenzivnije i snažnije u impulse koji od tada dolaze sa ovog mjesta. Svi su prijatelji bez iznimke osobno predali zahtjev za članstvo u Školi duhovne znanosti. [U pismu datiranom 31 kolovoza 1924, Emil Bock (u to vrijeme Oberlenker Zajednice kršćana) rekao je Rudolfu Steineru da je krug svećenika osjećao da je Prvi razred Škole duhovne znanosti duboko važan za njihove živote. U pismu je bilo sedamnaest prijava za članstvo za Prvi razred. Dvadeset četiri svećenika su već bili postali članovi; petnaest ostalih se prijavilo ali još nisu bili dobili odgovor.] Time kao krug želimo izraziti da namjeravamo pripadati radu koji se odvija ovdje u Dornahu na najintimniji i najdublje zamisliv način.

Sada već još jednu godinu radimo u svijetu. Naš rad je ostao unutar granica Njemačke, ali kao krug smo značajno povećali broj i želio bih vam predstaviti nove prijatelje u našem krugu. [Predstavljeno je jedanaest pojedinaca koji su se od jeseni 1922 pridružili krugu svećenika Zajednice Kršćana. Od utemeljenja Zajednice kršćana u rujnu 1922, slijedeće osobe su također bile zaređene: Harald Brock, Robert Goebel, Johannes Hemleben, Hermann Heisler, Josef Kral, Karl Ludwig, Karl Luttenberger, Rudolf Meyer, Ernst Moll,

Hermann von Skerst, Gustav Spiegel, Johannes Thielemann, Käthe Wolf-Gumpold. Nije poznato da li su svi sudjelovali na ovom ciklusu predavanja.]

Mi ne smatramo da su sastanci koje smo imali zajedno kroz proteklu godinu naše najvažnije postignuće. Ipak su oni za nas postali najjasniji znak da je duhovni svijet stekao interes za naš rad i da nam je priznato mjesto u duhovnom svijetu koje nam omogućava da primimo vođenje. Naša svjesnost toga može dati početnu točku od koje naše povjerenje u ono što radimo može sve više klijeti, od našeg razmišljanja, dolje u stvarne dubine našeg bića. S tim rastućim povjerenjem u ono što radimo došli smo k vama koji ste za nas glas istinskog otkrivenja duhovnog svijeta. Molimo vas da nam date štogod to bilo što će nam omogućiti da nastavimo tražiti naš put kako vrijeme prolazi.

PREDAVANJE I

DORNACH, 5 RUJNA 1924

Moji dragi prijatelji, kao odgovor vašim ljubaznim riječima, želio bih reći da je potpuno opravdano da ste ih upravo sada izrekli u ime kruga svećenika. Ne može se uvijek nešto, u najboljoj namjeri izgovoreno od ljudskih bića, nazvati potpuno opravdano, ali u ovom slučaju se to može. To govorim zato što unutarjni duhovni impuls koji bi trebao teći od Goetheanum-a kroz antropozofski pokret uvijek sadrži aspekt koji ide daleko izvan svakog teoretskog razumijevanja, zaista izvan svakog razumijevanja uopće. Način za otprilike izraziti što se mislilo bio bi reći: Zadaci koje ljudska bića danas moraju poduzeti ponovno su postali veliki. Postali su veliki jer su snage koje su jednom bile dostupne u vremenima kada se čovječanstvo moglo više ili manje udaljiti od impulsa drevnih Misterija, sada iscrpljene.

Drevne Misterije otkrivale su stvarne božanske supstance i božanske sile na Zemlji u punoj stvarnosti. Čovječanstvo se moralo dovoljno razviti da bi došlo vrijeme kada će ljudi biti više ili manje prepušteni sami sebi, vrijeme kada božanske supstance i sile neće moći direktno raditi na Zemlji kroz ljudska bića. Sile koje su imale utjecaj u zemaljskom čovječanstvu tijekom tog međuperioda ljudske evolucije sada su iscrpljene. Premda ne najuzvišenija, to je značajna, važna i dalekosežna okultna istina da su sile koje su mogle biti efikasne u ljudskoj evoluciji bez pomoći Misterija sada iscrpljene, tako da ljudska evolucija ne može nastaviti dalje osim ukoliko snage Misterija još jednom ne uđu u evoluciju.

Pod utjecajem ove istine treba osjetiti da je danas potrebno nešto drugo osim samog razumijevanja za nekog tko se želi baviti izvornom duhovnošću u bilo kojoj grani antropozofskog pokreta. Ponovno mora doći do nečeg što nalikuje na rad starih Misterija, nešto što je opisano kao žrtvena odanost cijelog ljudskog bića, udublјivanje cijelog ljudskog bića u njegov ili njen zadatak.

Riječi koje ste rekli ne bi bile duboko istinite kada ne bi bilo sasvim očigledno — a jest sasvim očigledno — da u vašem krugu svećenika taj impuls radi u čistoj suštini, impuls za dati nečiju svu humanost kao žrtvu za rad koji ste prepoznali kao svet. Pred svim božanskim snagama koje daju svjetlost da vodi naš rad mogu reći: Riječi koje ste rekli o vašem entuzijazmu i posvećenosti zadataku istinu izražavaju potpuno, izvorno i časno. U izobilju je bilo očigledno da je cijeli krug svećenika ispunjen najplemenitijim i unutaršnjim naporom — sa svom unutaršnjom duhovnošću koju ljudska bića imaju — da podnesu žrtvu koju treba napraviti potpuno plodonosnom. Čak je i sada moguće reći da je ono što ste napravili početak nečeg što može donijeti zadovolјstvo božanskom biću kozmosa. Govoreći ovo dajem važnu izjavu.

Vaš rad ostaje unutar Njemačke, zasigurno. Ali razlozi za to će po svemu sudeći biti prevladani u ne tako dalekoj budućnosti. Interes za religijsku obnovu koji je izgarao u vašim srcima kada ste došli ovdje radi utemeljenja vašeg svećeničkog rada zahvaća duše u najširim oblastima izvan Njemačke. Koliko će biti moguće ići izvan njemačkih granica zavisit će o unutarnjoj snazi koju budete imali u sebi.

Ne možemo ne biti duboko dirnuti u našim srcima kada promislimo kako je vaš pokret bio inauguriran i iniciran ovdje prije dvije godine sa svetim Činom posvećenja čovjeka upravo u onoj sali gdje su najprije viđeni plamenovi koji su zatim uništili naš voljeni Goetheanum. [Vatra koja je uništila prvi Goetheanum u novogodišnjoj noći 1922/23 najprije je bila zamijećena u 'Bijeloj sali' gdje se u rujnu 1922 odvijao sastanak osnivača Zajednice kršćana.] Kao što vidite, to je točka na kojoj je Zemlja sada s najdubljim ožiljcima. Ali preko vaše čiste privrženosti napravljen je početak prema transformaciji onog što se dogodilo u toj prostoriji — najprije je bila u plamenu — u ono što je zasigurno sveto djelo za Zemlju. Ako nastavite sa svetim žarom koji vas je na početku obuzeo, impulsi će se unutar vašeg kruga svećenika nastaviti razvijati na pravi način.

Još jednom se okupivši na ovom mjestu, trebali bi se baviti važnim stvarima u svijetlu i toplini koja nam je došla kroz Božićno zasjedanje kao vrsta kompenzacije za naše zemaljske gubitke. Trebali bi razmotriti što bi vam mogla biti izvorna pomoć u provođenju vaših duševnih impulsa.

Ovaj puta ćemo nastojati dopustiti sebi da nam pristupi duboki sadržaj Knjige otkrivenja. Uzimajući Knjigu otkrivenja kao našu polaznu točku, nastojati ćemo dovesti pred naše duše sve što je u ovom vremenskom trenutku važno za vaše svećeništvo. Gledajući baš Knjigu otkrivenja, trebali bi moći koncentrirati sav naš rad ovdje na Čin posvećenja čovjeka, što je ono što vašem svećeničkom radu daje značenje i svrhu. Pred sobom ćemo s jedne strane imati Čin posvećenja čovjeka a s druge Knjigu otkrivenja.

Već danas ćemo dati kratak nagovještaj kako to želimo inaugurirati, kako želimo inaugurirati rad vašeg svećeničkog pokreta. Sačuvati ćemo sve što se pojavljuje u direktnoj vezi s potrebama vašeg rada kao svećenika, što treba biti rečeno o praksi vašeg svećeničkog rada, ili o osvrtu na prošlost i izgledima za budućnost — sve ćemo te stvari sačuvati za trenutke kada se prirodno uklapaju u unutarnje aspekte naših razmatranja. Danas ću početi s time kako bi se trebao odvijati naš rad slijedećih nekoliko dana.

Dopustite da vas najprije sve svesrdno pozdravim u ime svih onih snaga koje su vas zajedno dovele ovamo koje su, kao što znate, mnoštvo snaga koje slijede Krista. Neka daju prave religijske impulse, pravi teološki uvid i prave impulse za sadašnjost u radu s kultom kojeg želite prilagoditi religijski, teološki i ceremonijalno u najdubljem kršćanskom smislu. To je smisao u kojem želimo

biti zajedno i to je smisao u kojem će rad kojeg se spremamo zajedno poduzeti biti oblikovan.

Počinjemo ukazujući na nešto veliko u naše vrijeme, nešto veliko što sačinjava potpuno novi stav ljudske duše prema onom do čega dolazi kroz svećeničko djelovanje. Ono što je prisutno u djelu svećenika kada se slavi Čin posvećenja čovjeka nešto je što su ljudska bića uvijek tražila, otkad je god čovječanstva na Zemlji.

Ako želimo razumjeti svijetlo u kojem se Čin posvećenja čovjeka danas mora pojaviti da bi ga svećenik slavio i da bi ga laik primio, moramo najprije razmotriti što je Čin posvećenja čovjeka značio, što znači sada i što će značiti za ljudsku evoluciju na Zemlji kako vrijeme prolazi. Ali da bi bilo razumijevanja o tome što je Čin posvećenja čovjeka danas dok se slavi, moramo, iz drugog ugla, također biti ispunjeni s pravim sadržajem onog što je Ivan, iniciran od samog Krista, želio dati kršćanskom naslijeđu kroz njegovu Knjigu otkrivenja. Striktno govoreći to dvoje pripadaju zajedno — odgovarajući okvir uma u slavljenju Čina posvećenja čovjeka, i odgovarajući okvir uma pri prožimanju sebe sa suštinom Knjige otkrivenja.

Na trenutak, ostavimo sa strane poseban oblik apokalipse ili otkrivenja dan kršćanima u Ivanovoj Knjizi otkrivenja. Uzmimo da izraz 'apokalipsa' znači sve okultne istine dodijeljene čovječanstvu da bi mu dale izvorni svećenički impuls za njegovu daljnju evoluciju. Mnogo toga se može zaokružiti konceptom apokalipse koji se pojavljuje u koncentriranom rezimeu u Ivanovoj Knjizi otkrivenja u obliku koji je usklađen s Kristom. Kad god se tražila apokalipsa ili otkrivenje uvijek je bilo shvaćano da je duboko i potpuno razumijevanje apokalipse bilo moguće jedino kada bi se u potpunosti stajalo unutar čina posvećenja čovjeka.

Mnogo toga će postati jasnije ako počnemo izjavom da su postojale, u prošlosti, Misterije koje ću zvati drevne Misterije. Radije nego da idemo u pitanje određenih datuma, u ovom uvodu želim jednostavno opisati četiri uzastopna stupnja Misterija. Postojale su drevne Misterije, postojale su djelomično-drevne Misterije, postojale su djelomično-nove Misterije i sada smo u točki kada će početi nove Misterije. Tako imamo četiri stupnja evolucije u razumijevanju koje ljudska bića imaju za apokalipsu ili otkrivenje i za čin posvećenja čovjeka.

Gledajući drevne Misterije koje su postojale među ljudskim bićima u dalekom osvitu ljudske evolucije na Zemlji i koje su imale zadatak ljudskim bićima donijeti sve što je sveto, istinsko i predivno, možemo reći: Esencijalni aspekt drevnih Misterija bio je način na koji su bogovi sišli s njihovih božanskih prijestolja i došli ljudskim bićima, i način na koji su se ona ljudska bića koja su vršila svećeničku službu unutar Misterija udružila licem u lice, bićem prema biću, s bogovima. Baš kao što se ljudska bića danas udružuju jedna s

drugim, bićem prema biću, tako su se i u Misterijima tih drevnih vremena bogovi udružili s ljudskim bićima i ljudska bića s bogovima.

Kao što postoje prirodni zakoni koji vrijede za vrijeme, tako postoje također i prvobitni, vječni zakoni koji, međutim, ne narušavaju ljudsku slobodu. Među tim prvobitnim, vječnim zakonima postoje neki koji se odnose na to kako se bogovi udružuju s ljudskim bićima. Ti prvobitni, vječni zakoni ulaze u igru kada su se u drevnim Misterijima najranije ljudske egzistencije sami bogovi udružili s ljudskim bićima, i kada se do svih učenja koja su ljudska bića primila, došlo odnosom između božanskih učitelja i samih ljudskih bića. Kada je kult doveo nadčulno moćne bogove da budu tamo među slavljenicima, to je bilo kada je u drevnim Misterijima postignuto nešto što je uvijek davalo smisao činu posvećenja čovjeka, naime transupstancijacija (nap.pr. pretvorba hostije i vina u tijelo i krv Krista). Što je, dakle, bila transupstancijacija u drevnim Misterijima?

U drevnim Misterijima, transupstancijacija je bila ono što su bogovi gledali kao načelo preko kojeg su ušli u udruživanje s ljudskim bićima. Ceremonije su bile određene u skladu s prvobitnim, vječnim zakonima koje sam upravo spominjao. Iz određenih zvjezdanih konstelacija koje su bile poznate kao izvorna drevna astrologija, i iz podudaranja tih konstelacija s uvjetima koje su mogli odrediti ljudska bića, bio je otvoren put od bogova do ljudskih bića i od ljudskih bića do bogova.

Ako bi dobili pregled drevne kronologije vidjeli bi da postoje razne kronologije, neke, na primjer, koje računaju s 354 dana i druge koje računaju s 365 dana. Prijestupni dani i prijestupni tjedni bili su umetani u ove kronologije da kompenziraju nekompatibilnost čovjekovih proračuna s napredovanjem kozmosa. Ono što su ljudska bića mogla računati nikad se nije sasvim slagalo sa stvarnim napredovanjem kozmosa. Tu ili tamo uvijek je bila mala razlika. Svećenici starih Misterija davali su posebnu pažnju onim malim razlikama koje su se javljale gdje se čovjekova kronologija nije slagala s napredovanjem kozmosa. Dijeći godinu na mjesece i tjedne, postavili su određene periode kada je to neslaganje bilo posebno upadljivo, tako bi nakon nekoliko lunarnih mjeseci uvijek preostalo par dana prije nego bi počela nova godina.

Netko tko želi steći razumijevanje napretka ljudske evolucije dobro bi napravio da poblize pogleda na one periode kada su ljudska bića, umećući ovako dane ili tjedne, to koristili da izraze nesukladnost ljudskih proračuna s napredovanjem kozmosa — one periode na koje su svećenici kasnije gledali kao na svete tjedne. U onim svetim tjednima koji su obično činili očitim da je mišljenje bogova različito od mišljenja ljudskih bića, u tim vremenima koja su obično činili ovu nesukladnost očitom, moguće je, ako je srce bogova u harmoniji sa

srcem ljudskih bića, da se nađe staza koja vodi od bogova do ljudskih bića i od ljudskih bića do bogova.

Trenutak kada su bogovi ušli u Misterije — to je nešto što su ljudi mogli promatrati preko drevne astrologije koja im je omogućavala da to razumiju na pravi način. Na kraju svake godine, ili na kraju mjesečeva ciklusa od 18 godina, ili na kraju nekih drugih perioda, uvijek su bila sveta vremena koja su označavala nesukladnost, graničnu liniju, između ljudske inteligencije i božanske inteligencije, sveto vrijeme kada su svećenici u Misterijima mogli prepoznati da bogovi nisu mogli naći njihov put do njih i da ljudska bića nisu mogla naći svoj put do bogova.

To je bilo u tim vremenima kada su svećenici starine težili sačuvati efektivne snage Sunca i Mjeseca u supstancama s kojima su slavili čin posvećenja čovjeka, tako da se ono što su primili u svetim trenucima može proširiti na sve druge dijelove godine kada će trebati slaviti. Također su sačuvali ono što su bogovi napravili od zemaljskih supstanci i sila tijekom svetih vremena. Čuvali su vodu iz tih vremena, nestalan element, tako da i u drugim vremenima u godini budu mogli slaviti čin posvećenja čovjeka na takav način da bi sadržavao transupstancijaciju na način na koji su i sami bogovi to napravili u onim činovima posvećenja čovjeka koji su se odvijali u 'mrtvim vremenima', kako su ih zvali, vremenima koja su bila sveta.

Tako u tim drevnim Misterijima, u vremenima kada je kozmički jezik, ne ljudski jezik, vrijedio među ljudskim bićima, ljudi su težili doći u kontakt s bogovima koji su tada sišli u Misterije i koji su u svakoj prigodi još jednom činili svetim čin posvećenja čovjeka. U svakoj prigodi, također, razumijevanje apokaliptičnih stvari je dodjeljivano ljudskim bićima koja su slavila čin posvećenja čovjeka. Tako su velike istine podučavane u tim drevnim vremenima kada je biti usred čina posvećenja čovjeka značilo biti ispunjen apokaliptičkom supstancom. Čin posvećenja čovjeka je staza znanja; apokalipsa, otkrivenje, sadržaj je svetog znanja.

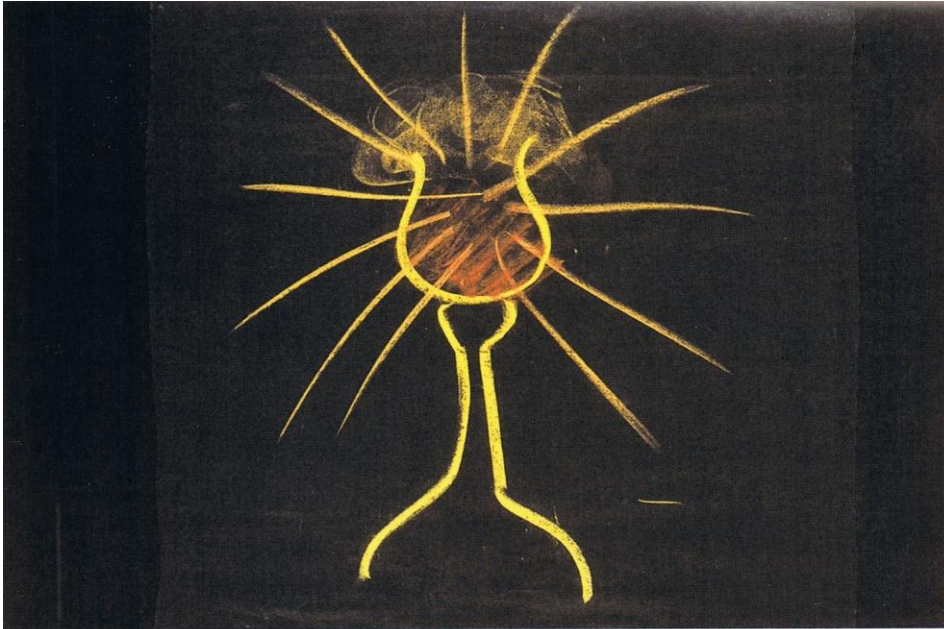
Sada dolazimo do djelomično-drevnih Misterija, onih Misterija od kojih je barem nesvjesno svjetlucanje ostalo u povijesnim vremenima. (Od onih koje sam opisao kao drevne Misterije ništa nije povijesno ostalo; mogu se istražiti jedino znanošću duha.) Došlo je vrijeme kada su se bogovi povukli od ljudskih bića i nisu više silazili u Misterije s njihovim vlastitim bićem; ali su nastavili svoje snage slati dolje. To je bilo vrijeme kada je čin posvećenja kroz transupstancijaciju služio za primiti onu božansku svjetlost koja je uvijek trebala osvjetliti čin posvećenja čovjeka.

Transupstancijacija više nije izvršavana preko učenja iz astroloških opservacija kozmičkih procesa o tome koje supstance i snage trebaju teći u slavljenje transupstancijacije. Sada je tajna tražena na drugačiji način. Razmatrana je

unutarnja priroda osobito onog što su stari alkemičari zvali 'kvasac'. Kvasni dodatak je supstanca koja je dosegla određenu dob dok je prolazila kroz razne stupnjeve donoseći transformacije u druge supstance bez promjene vlastite supstance. Da bi imali usporedbu iz svakodnevice trebamo samo promisliti kako je ispečen kruh. Princip je isti. Sačuvate mali komad od prethodne hrpe tijesta i dodate ga u novu hrpu kao kvasni dodatak. Zamislite kako su u djelomično-drevnim Misterijima stare supstance, sačuvavši vlastitu unutarnju supstancijalnost kroz vjekove dok su druge supstance pretrpjele transformaciju, bile spremljene u svetim posudama koje su i same bile drevni i sveti objekti, dostojni objekti u Misterijima.

Iz tih drevnih posuda uzete su supstance koje su bile kvasac s kojim je izvršavana transupstancijacija stare, još svete alkemije. Ljudi su u tim danima znali: Inicirani svećenik razumije transformaciju, transupstancijaciju koja se odvija preko snaga sačuvanih u supstancama; on zna da one daju sunčevo zračenje u svetim posudama od kristala kvarca. Ono što se u njima tražilo, razlog zašto su bile potrebne, je da se na njih gledalo kao na slavljenikov organ percepcije za apokalipsu, za otkrivenje.

U tim djelomično-drevnim Misterijima odvijalo se sljedeće: Svećenik je iskušao u trenutku kada je pristupio svetom mjestu i drevni kvasac je počeo transformirati supstance u svetoj posudi od kvarcnog kristala na takav način da je on mogao vidjeti kako su supstance u tim posudama slale sunčevo zračenje. Posuda koja je sadržavala malo Sunce bila je pokaznica (nap.pr. monstranca). To je bila hostija kakva se danas samo može imitirati. Trenutak u kom je vidio sunčevo zračenje hostije bio je trenutak u kojem je u svom unutarnjem biću postao svećenik. ([Slika 1](#))

Slika 1

Predavanje 1, 5 rujna 1924

Sada u Katoličkoj crkvi, svatko tko ide po komad vidi posvećenu hostiju, jer to sada nije više od simbola onog što je jednom bilo. U onim danima, međutim, izvorni svećenici koji su promatrali posvećenu hostiju su bili samo oni pojedinci koji su u tome vidjeli sunčevo zračenje u supstancama koje su bile sačuvane. U tom trenutku njihova spoznaja je bila otvorena da primi ono što je apokaliptičko.

Zatim dolaze one Misterije kojih je refleksija misa novijih vremena. Katolička misa, Armenska misa i druge mise razvile su se na veoma kompliciran način iz djelomično-novih Misterija. Premda su sada postale vanjske, te mise još imaju u sebi puni princip inicijacije. U drevnim Misterijima bogovi su bili prisutni; u djelomično drevnim Misterijima snage bogova su bile prisutne. Umjesto njih u djelomično-nove Misterije dolazi ono što ljudska bića mogu percipirati kada je u njima probuđena Riječ, magijska Riječ, Riječ u kojoj odjekuje nutrina, Riječ koja prodire u dubine razumijevanja u vezi unutarnjeg bića zvuka govora. Jer je u doba djelomično-novih Misterija ljudski govor bio postavljen uz govor kulta, onog govora kulta čiji su zadnji ostaci u različitim religijskim vjeroispovijestima. U njemu, sve zavisi o ritmu, o unutarnjem razumijevanju zvuka govora, o razumijevanju kako zvuk govora emanirajući od usta svećenika iznutra ulazi u ljudska srca. Magijska Riječ, kulturna Riječ izgovorena na svetom mjestu bila je prva staza gore do bogova ili, u početku, do snaga bogova.

Dakle:

Prvo doba čovječanstva:
drevne Misterije — bogovi su sišli.

Drugo doba čovječanstva:
djelomično-drevne Misterije — bogovi šalju dolje njihove snage.

Treće doba čovječanstva:
djelomično-nove Misterije; ljudska bića uče magijski govor i u intoniranju magijskog govora počinju se uzdizati prema silama božanskog svijeta.

To je bilo značenje svega što je intonirano u činu posvećenja čovjeka tijekom trećeg doba Misterija. To je bilo vrijeme kada je element Kabeiria snabdijevao tadašnji religijski kult koji je živio u Misterijima. Službe, žrtva Kabeiria, koja se slavila na Samotraki, dio je svega što je ceremonijalno u djelomično-novim Misterijima, dio svih ceremonija koje je svećenik morao izvoditi.

Zamislite žrtvenik Kabeiria na Samotraki. Kabeiri stojeći na njemu kao vanjski podsjetnici nudili su posude, vrčeve koji su sadržavali, sada ne više kvasni dodatak, već supstance takve da se ljudsko razumijevanje moglo zadubiti u unutarnju duhovnu prirodu supstance. Žrtvene supstance u vrčevima su bile zapaljene, dizao se dim, i u uzdižućem dimu magijski govor je učinio vidljivim imaginaciju što je Riječ intonirala. Tako put prema gore do božanskih snaga postaje izvana vidljiv u žrtvenom dimu. [U ovoj točki interni zapis Zajednice Kršćana sadrži slijedeće rečenice, koje su očito bile neadekvatno zapisane:

‘Zatim su supstance miješane na način kojem je još bio učen, recimo, Aleksandar od Aristotela u starija vremena, tako da se sveta Imaginacija označavajući put do bogova pojavljivala iz žrtvenog dima. Onda je ova transupstancijacija, svećeničko djelo, bila odgovarajuća. Čin posvećenja čovjeka bio je zaista postignut. Celebrant i onaj koji je primio znali su: To je organ za percipiranje znanja, jer kada zasja ono što teče gore bogovima u žrtvenom dimu i u molitvi koja je ceremonijalno uobličena u magijski niz riječi, tada, kao dar milosti odozgo, dolje dolazi otkrivenje, apokaliptično otkrivenje.’

Sadržaj koji je ovdje samo nagoviješten opisan je u R. Steinerovom Misterijsko znanje i misterijski centri (SD 232). Predavanje od 22 prosinca 1922.] To je bio treći stupanj u evoluciji Misterija i u onom što je za ljudska bića sadržano u činu posvećenja čovjeka.

Premda su ovi prvi stupnjevi postali dekadentni, dobar dio njihovih vanjskih aspekata je bio sačuvan. U onom trenutku tamo preko u sada izgorjelom Goetheanumu kada ste inaugurirali novo svećenstvo u pokretu za kršćansku obnovu, u tom trenutku je novo doba Misterija započelo, novo doba za Čin posvećenja čovjeka i za shvaćanje apokalipse, otkrivenja. Sutra ćemo početi govoriti o tome što sada mora strujati kroz vaša srca da bi na odgovarajući način ostvarili četvrti stupanj Misterija.

PREDAVANJE II

DORNACH, 6 RUJNA 1924

Najprije ćemo poblizje pogledati vezu između Čina posvećenja čovjeka i to na što se mislilo sa apokalipsom, ili otkrivenjem, prije razmatranja same Ivanove Knjige otkrivenja, i njenog značaja za sadašnji i budući rad svećenika.

Jučer je bio naš zadatak ukazati na tri prošla doba u Misterijima utoliko što su težili koristiti ono što se odvijalo unutar svećenika da bi ga doveli u apokaliptičko raspoloženje. Govorili smo o veoma drevnim Misterijima u kojima su sami bogovi sišli da bi radili zajedno s ljudskim bićima. Također smo govorili o djelomično-drevnim Misterijima u kojim su bogovi dolje slali svoje snage, tako da su živeći u tim božanskim silama ljudska bića mogla raditi zajedno s bogovima u kozmosu.

Pokazao sam kako je u trećem dobu, onom od djelomično-novih Misterija, staza počela voditi u suprotnom smjeru. Tu su ljudska bića oblikovala snage, koja su najprije morala sama razviti, na takav način da mogu voditi do bogova. Vidimo kako su intonirajući magičnu Riječ u ceremonijama kulta — bilo izgovarajući magičnu Riječ u dim kako je spomenuto jučer, uzrokujući da se u dimu preko Riječi pojavi imaginacija, ili bilo da je sama Riječ živjela u cjelokupnom duševnom raspoloženju ljudskog bića — ljudska bića tražila put do božanskih, duhovnih snaga kozmosa na takav način da se u Riječi vidjelo djelovanje božanskog duhovnog svijeta.

Ovaj razvoj specifičnog religijskog osjećaja kod ljudskih bića — nešto što jedino može biti opisano odvojeno — uvijek je praćen nužnim preduvjetima: posebnim oblikom transupstancijacije koji je bio žarišna točka svetog čina posvećenja čovjeka. Svećenici su danas i u bliskoj budućnosti pozvani da dožive tu transupstancijaciju, i s time sve što pripada radu svećenika, u novom obliku. To neće biti lako moguće bez temeljitog razumijevanja od čega se transupstancijacija i apokalipsa sastoje u stvarnom životu u četiri uzastopna doba ljudske evolucije.

Vidjeli smo jedan aspekt: Čin posvećenja čovjeka — uključujući transupstancijaciju — djelo je dirigirano od ljudskih bića u suradnji s božanskim, duhovnim svijetom. Raditi kao svećenik nije moguće ako se nema svijesti o činjenici da ljudsko biće može djelovati u općenju s bogovima.

Pogledajmo ponovno najstariji oblik čina posvećenja čovjeka i najstariji oblik postizanja transupstancijacije. Vidimo da su vremena kada bogovi nalaze svoj put do ljudskih bića ona koja predstavljaju razliku između onog što ljudska bića mogu izračunati kao niz sezona tijekom godine i onog što se zbiva u kozmosu. Bogovi su silazili u onim svetim periodima koji kao da su po strani,

onim svetim periodima u koja su ljudska bića morala nešto umetnuti jer se tijekom kozmosa nije poklapao s njihovim proračunima. Tijekom onih perioda kada su ljudska bića morala sebe smjestiti direktno pod utjecaj kozmosa da bi se izvršila transupstancijacija, ona su sačuvala nešto od supstanci koje su tada transformirane od kozmosa tako da ih mogu koristiti da ostvare transupstancijaciju u slijedećim sezonama.

U tim vremenima prikladno boravište svećenika i laika za transupstancijaciju bilo je ispod zemlje, u spiljama na litici. U vremenima drevnih Misterija kada je razvijena puna svijest o prisutnosti bogova i značenju transupstancijacije, svugdje vidimo da su ljudi težili održati svete ceremonije u kamenim hramovima, u podzemnim hramovima.

Činjenica da su tome težili povezana je s iskustvima koje su svećenici imali tijekom transupstancijacije. Pri transupstancijaciji bila je transformirana supstancijalnost zemaljske materije. Zaista, cjelokupan proces uključuje uzimanje u vlastito tijelo supstance koja je pretrpjela transupstancijaciju, tako da u tom smislu dva posljednja glavna dijela Čina posvećenja čovjeka — transupstancijacija i pričest — čine jedinstvo, s čitanjem Evandjelja i prikupljanjem priloga kao pripremom. Ako na transupstancijaciju i pričest gledamo kao na pojedinačni čin svećenika na ovaj način, pojedinačni čin unutar ceremonije kulta, možemo ukazati na obrazloženje usvojeno od onih u najdrevnijim Misterijima koji su bili poznati kao 'Očevi'. To je bio stupanj stečen u inicijaciji, stupanj 'Oca'. Ovakva oznaka, 'Otac', ostaje do danas naziv svećenika u mnogim konfesijama.

Dok je celebrirao transupstancijaciju u podzemnom hramu, hramu u stijeni, svećenik je doživljavao kako njegov fizički organizam postaje jedno s cijelom Zemljom. Zato su korišteni hramovi u stijenama, podzemni hramovi. Čak i dok živimo između rođenja i smrti s našom običnom zemaljskom sviješću moramo, konačno, u stvari osjećati sebe da smo jedno s kozmosom oko nas. Tako je bilo kroz cijelu zemaljsku evoluciju čovječanstva.

Zrak koji sada imate unutar vašeg tijela trenutak prije je bio izvan njega, i za slijedeći kratki trenutak biti će opet vani. Zrak unutar vašeg tijela čini ukupnost sa zrakom izvan vašeg tijela. Cijeli fenomen se odvija ovako: Postoji ocean zraka, i kada udahnete, dio tog oceana zraka je premješten u vas. Zrak je udahnut, on curi do u zadnju pukotinu, potpuno vas ispunjavajući i postajući ljudska forma. Ta ljudska forma se opet razgrađuje u ocean zraka kada izdahnete. Stalno nastaje zračno ljudsko biće i opet odumire, jedino što mi nismo svjesni da se to događa.

Kada su drevni indijski jogiji svjesno radili njihove vježbe disanja bili su svjesni što se događa. Nisu se osjećali odvojeni od zemljinog oceana zraka; osjećali su se jedno s njim; u svakoj sistoli i dijastoli osjećali su kontinuirano nastajanje i

odumiranje zračnog ljudskog bića. To se može sasvim lako osjetiti samo izvršavajući vježbe disanja, jedino što nije više prikladno da to ljudi sada rade.

Ljudsko biće u fizičkom svijetu nije samo zemaljsko ljudsko biće. Ono je zemaljsko biće kada u njemu radi uglavnom ono što zovemo fizičko tijelo, ali ono je također i fluidno ljudsko biće. Cijelo ljudsko biće je ispunjeno cirkulirajućim fluidom, tako da zemaljsko ljudsko biće i fluidno ljudsko biće rade jedno na drugom i uzajamno utječu jedno na drugo. Fluidno ljudsko biće najviše je zavisno od eterskog tijela, jer snage eterskog tijela manje rade na onom što je čvrsto a više na onom što je fluidno.

Kao dodatak mi unutar nas imamo zračno ljudsko biće i toplinsko ljudsko biće. Zračno ljudsko biće koje vodi računa o disanju pod utjecajem je astralnog tijela, a toplinsko ljudsko biće uglavnom je pod utjecajem djelovanja 'Ja'-organizacije. Trebate samo uzeti u obzir različite stupnjeve topline koju nalazite kada uzmete temperaturu raznih dijelova tijela, izvana ili iznutra. Čak i ova prilično gruba metoda mjerenja temperature pokazuje da je ljudsko biće diferencirani toplinski organizam.

Tako u ljudskom biću nalazimo sva četiri elementa: zemlju pod utjecajem fizičkog tijela, vodu pod utjecajem eterskog tijela, zrak pod utjecajem astralnog tijela, i toplinu, vatru, pod utjecajem 'Ja'-organizacije.

Ono što se dogodilo drevnim 'Očevima' preko transupstancijacije kombinirane s pričesti bilo je da su svoju fizičku organizaciju osjećali u njenim vezama sa zemljom kada su išli dolje u stjenoviti ili podzemni hram da bi postali jedno s ovom zemaljskom evolucijom.

Sve što ljudi danas misle o prirodi njihova vlastita bića — oni misle 'znanstveno', tako kažu — u stvari je potpuno krivo, ili zaista besmisleno, jer zapravo moramo imati sasvim drugačiju unutarnju sliku ljudskog bića. Te unutarnje slike su ono što se javljalo drevnim 'Očevima' iz svete žrtve za posvećenje čovjeka preko direktne vizije do koje je došlo od transupstancijacije. Oni su znali da mi ne samo da dišemo zrak kroz naše respiratorne organe, već također neprekidno uzimamo svakakve supstance iz kozmosa kroz naše osjetilne organe; kroz našu kosu, kroz našu kožu su iz kozmosa neprekidno apsorbirane svakakve supstance. Baš kao što netko dišući svjesno osjeća zrak koji je usisan u njegove respiratorne organe, tako je i svećenik u drevnim vremenima osjećao supstance iz silicijskog okruženja, u kojem se nalazio u podzemnom hramu posvećenja, kako ulaze i ispunjavaju njegovu organizaciju živaca i osjetila. Baš kao što zračno ljudsko biće osjeća kretanje zraka kada svjesno diše, tako da te supstance ispunjavaju cijeli organizam. Svećenici su u drevnim vremenima znali da naš sustav metabolizma i udova u svoj sastav ne prima ništa iz onog što jedemo. Ništa od onog što jedemo ne ide u naš sustav udova i metabolizam.

Supstance su apsorbirane iz kozmosa. Sva današnja teorija prehrane je netočna. ‘Otac’ je, dok je celebrirao, osjećao da se ono što je pojedeno i transformirano kreće gore od metaboličkog ljudskog bića u ljudsko biće živaca i osjetila, posebno glave. Znao je: Ono što jedem u meni je transformirano u supstance moje glave i svega što je s njom povezano; ono što u meni gradi organe to se brine da je metabolizam apsorbiran iz kozmosa kroz suptilnije oblike disanja. On je osjećao da su supstance kozmosa primljene sa svih strana kroz osjetila i živce i zatim nastavljaju sačinjavati njegov sustav metabolizma i udova. Osjećao je strujanje prema dolje struje koja dolazi iz svih smjerova kozmosa i u njegov organizam struji odozgo prema dolje. I osjećao je kako je ono što uzimamo direktno u obliku hrane najprije transformirano unutar našeg tijela prije nego se okrene u suprotnom smjeru i ode sačinjavati naše gornje ljudsko biće.

Dok je celebrirao transupstancijaciju, ‘Otac’ je imao dvije struje unutar sebe, jednu struju prema gore, drugu prema dolje. Kada je zatim nastavio do pričesti znao je, postajući svjestan njegova fizičkog tijela u tim strujama, da je bio povezan s kozmosom. Ono što je upravo primio celebrirajući na žrtveniku pripojio je i struji prema dolje i struji prema gore unutar njega; postavši jedno s Zemljom, ono što je pripremio na žrtveniku pripojio je u struje koje su pripadale i Zemlji i njegovu tijelu, to je pripojio božanskom na Zemlji, koje je ogledalo univerzuma. Znao je postati jedno s univerzumom, s onim što je bilo izvan njega. Znao je da je ovaj Obrok, kojeg je na ovaj način okusio, bio Obrok koji je slavljen od njegovog kozmičkog ljudskog bića. Preko onog što je teklo u struji prema gore i prema dolje unutar sebe je osjećao izdanak božanskog ljudskog bića kojem je bilo dopušteno biti suradnik bogovima koji su sišli. Osjećao je da je bio transformiran u božansko ljudsko biće, da je on sam u svom fizičkom tijelu preko bogova pretrpio transupstancijaciju. To je bio trenutak u kojem je govorio iz najvećih dubina njegova srca: Ja sada nisam onaj koji se kreće okolo u fizičkom svijetu; Ja sam onaj u kojem živi bog koji je sišao; Ja sam onaj čije ime uključuje sve zvukove govora, onaj koji je bio na početku, koji je u sredini i koji će biti na kraju. Ja sam Alfa i Omega.

Od načina na koji je njegovo unutarnje biće uzelo formu, kroz njegov način osjećanja svih ovih stvari, zavisio je stupanj do kojeg je stvarno mogao učestvovati u tajnama kozmosa, u božanskom radu i stvaranju u kozmosu, u otkrivenju snaga i supstanci i bića u kozmosu pod utjecajem božanske, duhovne kreativnosti. To je ono što je trebao biti rad svećenika u drevnim Misterijima.

U djelomično-drevnim Misterijima hramovi više nisu građeni podzemno — ili ako jesu, to se radilo iz tradicije koja više nije shvaćana; tradicija je živjela ali je živi sadržaj bio izgubljen. U hramovima koji su se sada dizali na površini

Zemlje velika važnost je pridavana svemu što ima veze s posvećenom vodom, s ritualnim pranjem i drugim slavljinama koja uključuju vodu.

Te tradicije i dalje žive u načinu na koji se vrši krštenje uranjanjem u vodu. Ono što je svećenik slavio, sada je imalo manje veze sa stvarnim elementom, a više s činjenicom da, kroz unutarnju snagu s kojom se nosi celebracija, fluidno ljudsko biće, ono u kom su bile na djelu snage eterskog tijela, sada postaje jedno s univerzumom. Kada je u to vrijeme postignuta transupstancijacija i kada je sve što joj je prethodilo i ono što je došlo poslije nje na ovaj ili onaj način imalo veze s fluidnim elementom, ljudsko biće je ponovno osjećalo kako je u njemu radila organizacija eterskog tijela, ovaj puta privremeno. Preko postignuća transupstancijacije ljudsko biće je osjećalo kako je njegov rast od djetinjstva nadalje oblikovan pod utjecajem fluidnog elementa, kako se sve više oblikovao i kako je u tom strujanju od prošlosti preko sadašnjosti i u budućnost na djelu etersko tijelo.

Baš kao što su preko njihovih fizičkih tijela svećenici drevnih vremena osjećali da su jedno s zemaljskim elementom, tako se i onaj tko je slavio transupstancijaciju u djelomično-drevnim Misterijima u drugom dobu Misterija osjećao jedno sa svime u cijelom kozmosu što je vođeno. Unutar sebe je osjećao snage rasta svih živih stvari kako kličaju, niću, rastu i razmotavaju se da postanu razvijeni organizam, a zatim se opet sažimaju u sjeme. U slavljenju transupstancijacije osjećao je nicanje, pupanje, živuću, umiruću aktivnost. U svakom trenutku je sebi mogao reći: Sada znam kako se bića u svijetu pojavljuju i kako u svijetu umiru. U njemu su bile aktivne eterske snage rasta i opadanja. Možete reći da je u svetoj transupstancijaciji osjetio vječnost.

Uzimajući transupstancijaciju i pričest ponovo kao jedan čin posvećenja, jednu celebraciju, svećenik koji prenosi je znao da se supstance transformirane na jučer opisani način stapaju s njegovim eterskim, fluidnim ljudskim bićem. Osjećao je da je jedno sa svime što čuva besmrtnost, što nastaje i ponovno odumire, što je rođeno i umire u univerzumu. Rođenje i smrt su plovili iznad žrtvenika i nadolje od žrtvenika prema, i, među gomilu vjernika. Kroz nekog je strujao osjećaj vječnosti, i upravo je to *strujanje osjećaja vječnosti* ono što je zauzelo mjesto onoga što se događalo prije, kada je postojao osjećaj *biti jedno* s cijelim kozmosom preko Zemlje.

Kada je došao treći period, ljudsko biće je svjesno doživljavalo preko svetog čina posvećenja kako postaje jedno s zračnim elementom, a preko zračnog elementa s kozmosom.

Preko na Orijentu, kada je pojedinac stremio u samoći kao jogi, koristio je različitu metodu postajanja svjesnim struje božanskih, duhovnih nadčulnih kozmičkih sila u udisanju i izdisanju. Koristio je zadržavanje daha. U zapadnoj Aziji, još i više, dalje na zapad u Europi, nije bilo direktnog zadržavanja

nediferenciranog daha; tu je magična Riječ bila intonirana u dah. Tako se dah, zrak koji struji u, i van ljudskog bića, zadržavao u magijskoj Riječi, kultnoj Riječi. Na taj način dolazi do toga da su napori prema gore ljudskih snaga prema božanskim snagama bili doživljavani, bili otkriveni, bilo u onom što je izgovoreno u žrtvenom dimu ili direktno preko intoniranja magijske, kultne Riječi. Osjećao je kao da je zaista intonirao magijsku, kultnu Riječ, riječi molitve. U cijelosti svaka molitva znači slijedeće: znači da se ljudsko biće nastoji uzdići vlastitim snagama do božanske, duhovne oblasti; tamo se susreće s bogovima. I kada tamo intonira Riječ to više nije on onaj tko govori; to je bog koji govori u kultnoj Riječi, otkrivajući se u zračnom elementu. Preko svog astralnog tijela ljudsko biće je osjećalo sebe da je unutar onog što vlada snagama zraka.

Razmislite koliko je ogromna, koliko jaka bila tranzicija od djelomično-drevnih Misterija do djelomično-novih Misterija, od drugog do trećeg doba. Ono što su doživljavali drevni 'Očevi' bilo je doživljeno u fizičkom tijelu. To je bilo pojačanje aktivnosti fizičkog tijela. Ono što je svećenik Sunca doživljavao u drugom dobu bilo je pojačanje eterskog tijela, fluidnog ljudskog tijela. Ono što je doživljavao svećenik u trećem dobu, kada je intonirao Riječ kulta i osjećao strujanje božanskih, duhovnih snaga, doživljavano je u astralnom tijelu. Za običnu svijest astralno tijelo je čak i tada samo malim dijelom bilo posrednik svijesti. Samo u ranijim vremenima trećeg doba u magično izgovorenoj Riječi kulta mogli su osjetiti: Dok ja govorim, u meni govori Bog. Ali to je opadalo. Zbog načina na koji radi astralno tijelo to je svijesti ostalo nepoznato, što se stalno povećavalo. Za današnju svijest je potpuno nepoznato. Prema tome, malo po malo, verbalni sadržaj kulta postao je nešto što je za odabrane značilo prisutnost boga, a za one koji nisu odabrani samo intonaciju nečeg što nije došlo u njihovu svijest.

To je u velikoj mjeri postao slučaj s velikim brojem svećenika koji služe u katoličkoj vjeri. Čin posvećenja čovjeka, misa, postupno se okrenula u nešto slavljeno od svećenika premda on sam nije više u njoj bio prisutan. Ne može se, međutim, celebrirati s tim intoniranim Riječima bez inkorporacije zračnih bića, ili, drugim riječima, bez prisutnosti duha. Nigdje nema nečeg materijalno oblikovanog u čemu duh odmah ne uzima boravište. Dakle, ako je čin posvećenja celebriran s pravom Riječi kulta, čak i od nedostojnog svećenika, uvijek je prisutno nešto duhovno, premda možda ne njegova duša. Dakle, što god se događa, vjernici prisustvuju duhovnom događaju ako je liturgija pravilna.

Jednom kada je ovo postalo sve više dekadentno na finalnom stupnju trećeg doba, denominacije više sklone racionalnosti, protestantske denominacije, vjerovala su da mogu bez da uopće celebriraju kult. Nije bilo više nikakve svijesti o značenju kulta, o direktnoj, stvarnoj suradnji ljudskih bića s

bogovima. To vodi do vremena unutarnjeg doživljaja u kojima sada živimo. Čin posvećenja čovjeka, koji dovodi božanski, duhovni život direktno dolje na Zemlju, postupno je postao nešto neshvatljivo. Ono što je preko njega trebalo doživjeti, naime apokalipsu ili otkrivenje, postalo je neshvatljivo.

Takva su, u osnovi, bila iskustva onih od vas koji su jednog dana došli i rekli: Mora doći do kršćanske obnove. Doživjeli ste ono što živi u današnjoj civilizaciji, što živi u današnjem religioznom životu; doživjeli ste religiozni život svih denominacija kao da je odvojen od izvornog, stvarnog duhovnog svijeta. Tražili ste put povratka do izvornog, stvarnog duhovnog svijeta.

Sada smo došli do pokazatelja koji će nas voditi ravno u dubine Misterija koji su povezani s Knjigom otkrivenja: da je transupstancijacija u prvom dobu povezana s doživljajima napravljenim s fizičkim tijelom, drugog doba s doživljajima napravljenim s eterskim tijelom, a u trećem dobu s doživljajima napravljenim s astralnim tijelom. Zavisiti će od vas i vašeg unutarnjeg doživljaja rada i tkanja duha u svijetu da li će Čin posvećenja i da li će Knjiga otkrivenja biti prihvaćeni od ljudskog 'Ja'.

Tako će ispravno razumijevanje zadatka koji se treba ispuniti kroz ovaj pokret za religijsku obnovu zavisiti od toga da se ono što treba napraviti vidi kao direktno provođenje zadatka koji nam je nadčulno dodijeljen, zadatka koji ono što radi smješta u službu nadčulnih snaga. Ono što radite mora ili nestati u ništavilu, u tom bi slučaju bilo samo vrsta neugodnosti u sadašnjoj evoluciji univerzuma, ako propustite dosegnuti uzvišenu prirodu vašeg zadatka. Ili ste dosegnuli uzvišenu prirodu vašeg zadatka, osjećate da je zadatak od početka bio povezan ne sa radom ljudskih bića već sa radom bogova kroz zemljinu evoluciju. Tada ćete sebi morati reći: Bili smo pozvani da sudjelujemo u oblikovanju četvrtog doba Misterija u ljudskoj evoluciji na Zemlji. Samo ako imate hrabrosti, snage, ozbiljnosti i ustrajnosti tako naći put u svoj zadatak, samo tada ćete svoj zadatak staviti u službu onih snaga koje su dopustile da sadržaj tog kulta utječe dolje direktno iz duhovnog svijeta kada smo se ovdje sakupili prije dvije godine. Tek tada će ono što ste primili kroz sadržaj ovog kulta, otkrivenje iz duhovnog svijeta koje je kao takvo zračilo dolje na vas, biti stvarno.

Tada ćete sve više ćutiti i osjećati da je istinito da je Krist najprije ušao u zemaljski život preko kozmički stvarnog, zemaljskog djela. Misterij na Golgoti živi kao stvarno djelo. Sada je došao čas da ljudska bića to ujedine s njihovim 'Ja'. Raniji način na koji je pamćena Posljednja večera još je bio uronjen u treće doba Misterija, doba kada je astralno tijelo preuzelo i vladalo učincima kulta koji su bili ostvareni u zračnom elementu. Sada je, međutim, nužno za ljudska bića da ujedine njihovo najdublje unutarnje biće s Kristom pri punoj svjesnosti, i da počnu razumijevati apokalipsu, otkrivenje na nov način.

Na koji način je otkrivenje shvaćano u prvom dobu Misterija? Doživljeno je kao prisutnost bogova koji su postojali na početku, u sredini i na kraju, koji su Alfa i Omega.

Na koji način je prisutnost božanskih snaga shvaćana u drugom dobu Misterija? Bilo je doživljeno u onom što je odjekivalo kroz univerzum kao glazba sfera, u kozmičkoj Riječi stružeći od nebesa do Zemlje, Riječi koja je stvorila sve, koja stvara u svemu, koja je živa u svemu. U tom dobu ljudi su u tren oka doživjeli ono što je na početku, u sredini i na kraju. Doživjeli su Alfa i Omega u kozmičkoj, univerzalnoj Riječi. Kada god se u tim raznim dobima spomenulo Alfa i Omega — koristeći različite glasove govora, možda, premda prilično slične onima u grčkom jeziku — uvijek je bila težnja za prepoznati što je stvarno sadržano u tom Alfa i Omega, u tom Prvom i u tom Posljednjem.

Na koji način je otkrivenje, apokalipsa, shvaćana u trećem dobu Misterija? Shvaćana je u tome da su ljudska bića otvorila ipak još uvijek samo djelomično-svjesnu Riječ kulta. Kada je ljudsko biće intoniralo ovu djelomično-svjesnu Riječ kulta i onda došlo do transupstancijacije — što ću za tren ilustrirati — to je kada je apokalipsa, otkrivenje, percipirano tijekom trećeg doba. Možda je netko od vas, ili ste možda većina, imali dan kada ste bili prijemčivi s vašim čulima i vašom dušom na utiske iz vanjskog svijeta. Možda ste čuli neku glazbu i otišli spavati još pod utiskom te glazbe, i onda se opet probudili usred spavanja. Možda ste tada osjećali da ste živjeli u valovima, ali transformiranim valovima, simfonije koju ste čuli tijekom dana. Tako je bilo svećeniku tijekom trećeg doba Misterija. Što im se dogodilo može se usporediti s običnim događajem koji sam upravo opisao. Oni su slavili čin posvećenja s Riječi kulta, doživljavajući kako u njoj Bog postaje prisutan. Riječ kulta su poslali u visinu, i u Riječ kulta je ustrujao Bog. Napustili su sveti čin posvećenja u raspoloženju koje je za to bilo odgovarajuće. U onom što je pretrpjelo transupstancijaciju doživljavali su ne samo ljudsku Riječ kulta u kojoj je postao prisutan božanski duh; doživljavali su također kako je ono što su govorili pretrpjelo transupstancijaciju, bilo transformirano. Doživljavali su strujanje prema njima nadčulnog odjeka onog što su sami intonirali u liturgiji mise, sada transformirano, donoseći im otkrivenje, apokalipsu. Kao povratni dar za odgovarajuće celebriran čin posvećenja Bog je otkrio apokalipsu. Tako se apokalipsa osjećala u trećem dobu Misterija.

Pojedinac koji je osjećao da je postao svećenik preko samog Krista Isusa, pisac Knjige otkrivenja s kojom ćemo se mi baviti, bio je prvi koji je osjetio nešto što teško da je itko ili je zaista samo nekolicina ikada ponovno osjetila. Osjetio je kako je apokaliptički sadržaj postao apsorbiran u njegovo vlastito 'Ja'. Jer eho o kojem sam govorio apsorбирало je astralno tijelo, kada je bog dao apokaliptički sadržaj kao povratni dar za Riječ.

Onaj tko je napisao Ivanovu Knjigu otkrivenja osjećao je da je njegovo potpuno svjesno 'Ja' jedno sa sadržajem kojeg je napisao u toj knjizi. Od davno ugašene službe posvećenja u Efezu za tog svećenika je došao inspirirajući poticaj, za autora Knjige otkrivenja, koji je osjećao sebe da je pomazan ni od kog drugog već od Krista Isusa. Osjećao je da je unutar stalne celebracije drevnog, svetog čina posvećenja. Osjećajući da je njegovo 'Ja' potpuno ispunjeno značenjem čina posvećenja sada se također osjećao potpuno ispunjen s apokaliptičkim sadržajem.

Knjiga otkrivenja je izgovorena od Ivana kao što, s uobičajenom sviješću, samo mala riječ 'Ja' može biti izgovorena od ljudskog bića. Kada kažemo 'Ja' tim nizom glasova izražavamo cijelo naše unutarnje biće. To ne može označavati ništa drugo osim jedno, pojedinačno ljudsko biće, koje je, ipak, bogato ispunjeno sadržajem. Sadržaj Knjige otkrivenja je bogat sadržaj.

Ako uzmemo sve što religijski osjećaj i stremljenja mogu dati duši, ako je svom energično nastojanom prosvjetljenju, svim stremljenja za shvatiti nadčulno, dopušteno da rade u ljudskom duhu, ako dopustimo sebi da budemo oduševljeni kontemplacijom o tri prošla doba Misterija, ako ono što je živjelo u prvom, drugom i trećem dobu Misterija za nas može postati živa inspiracija za četvrto, i ako dopustimo da snaga božjeg duha radi u našoj duši na način koji je danas još jednom moguć, tada ćemo osjetiti da kvantitativno ovdje nije samo jedno otkrivenje već onoliko mnogo otkrivenja koliko je ljudskih 'Ja' posvećenih bogu, govoreći od pojedinačnog svećenika Kristu, kojeg će se ponovno naći preko ovog pokreta za Kršćansku obnovu.

Po kvaliteti Knjiga otkrivenja je jedinstvena, ali kvantitativno ona može postati sadržaj svake individualne svećeničke duše. Obrnuto, duša svakog pojedinca koji slavi Čin posvećenja čovjeka može postati svećenička duša pripremajući se da poistovjeti 'Ja' sa sadržajem Knjige otkrivenja. Kao ljudska bića mi smo 'Ja'; mi postajemo svećenici u modernom smislu riječi ako Knjiga otkrivenja nije samo napisana u Evanđelju, i također ako Knjiga otkrivenja nije samo u našim srcima kao završeni spis, već ako 'Ja' postaje svjesno činjenice da u svakom trenutku života može kroz vlastiti čin kreacije iznijeti reprodukciju Knjige otkrivenja.

Slijedeća možda nekako pedantna ili sitničava slika će vam pomoći da shvatite što mislim: Netko napiše sadržaj knjige. Knjiga je poslana u tiskaru gdje je tiskana. Zatim je dati broj kopija, svaki pojedinačno premda je sadržaj identičan, poslan vani u svijet. Jedinstvena je stvar ono što je vašu pažnju privuklo na početak Knjige otkrivenja, jedinstvena stvar koja je Ivanu otkrivena od samog Krista. Jer to je 'otkrivenje Isusa Krista' primljeno od njegovog sluga Ivana. (1,1) Sadržaj je jedinstven, ali je reproduciran kada je svatko sam predstavi iz mudrosti o nadčulnim svjetovima.

To je ono što znači razumjeti Otkrivenje Ivana. U dubljem smislu riječi to također znači razumijevanje da nas je Krist posvetio i time načinio svećenicima. Osjetili ste što to znači kada pisac apokalipse kaže da ga je sam Krist pomazao za svećenika. Postajanje pomazanim kao svećenik odvija se kada se osjeća kako sadržaj Knjige otkrivenja nastaje u Ivanu. Kada se osjetilo da ovi današnji ljudi, koji žele postati svećenici, rade to stvarajući unutar sebe doživljaj 'Ja' u Otkrivenju, tada 'Ja' postaje apokaliptično; tada je 'Ja' svećeničko. [U internom zapisu Zajednice Kršćana ovaj pasus je kako slijedi: 'Postajanje miropomazanikom odvija se kada se osjeća kako sadržaj Knjige otkrivenja nastaje u Ivanu; čim se to osjeti: Ova današnja ljudska bića žele postati svećenici stvarajući u sebi doživljaj samog 'Ja' u Otkrivenju. Ako 'Ja' postaje apokaliptičko, tada postaje svećeničko.']

Više o ovom sutra.

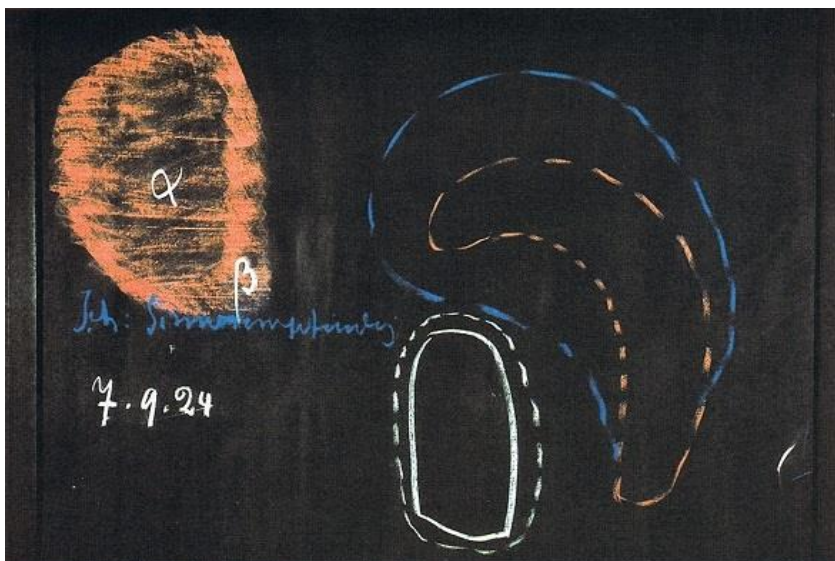

PREDAVANJE III DORNACH, 7 RUJNA 1924

Jučer smo pogledali značajnu prekretnicu do koje je došlo u ljudskoj evoluciji jer se od trećeg doba Misterija nadalje učestvovanje ljudskog bića u kozmičkom svijetu kroz čin posvećenja čovjeka — to jest transupstancijacije — odvijalo u astralnom tijelu, onom članu ljudskom bića koji tijekom spavanja, za običnu svijest, odlazi od fizičkog tijela i koji tijekom odvojenosti od fizičkog svijeta nije receptivan za percepcije okolnog svijeta.

Razjasnimo kako to astralno tijelo radi u nama danas. Astralno je tijelo ono koje nam donosi misli o našem okruženju, misli preko kojih shvaćamo svijet. U trenutku kada astralno tijelo odlazi od našeg fizičkog i eterskog tijela, misli o našem okruženju više nisu tamo.

Ovo shvaćanje može biti nadopunjeno dodajući da je 'Ja'-organizacija, 'Ja' u ljudskim bićima kako su danas konstituirana, primatelj osjetilnih impresija. Osjetilne impresije odumiru kada se 'Ja'-organizacija povlači iz fizičkog i eterskog tijela. Mogli bi to nacrtati ovako: Ovdje je fizičko tijelo ljudskog bića, a ovdje je njegovo etersko tijelo. (Slika 2) Tijekom spavanja astralno tijelo i 'Ja'-organizacija su izvan njih. Kada smo budni ova 'Ja'-organizacija nas snabdijeva senzacijama i osjetilnim utiscima. Osjetilni utisci nisu tamo kada spavamo pošto 'Ja'-organizacija nije prisutna u fizičkom i eterskom tijelu i zato što 'Ja'-organizacija nije receptivna na utiske našeg okruženja dok mi spavamo. Astralno tijelo snabdijeva mislima samo dok je u fizičkom i eterskom tijelu. Kada je izvan njih nije osjetljivo za stvari u svijetu i ne pribavlja nikakve utiske.

U trećem dobu Misterija, kada je ljudsko biće [svećenik] dolazilo u kontakt s božanskim duhovnim bićima preko kultne Riječi pomoću svih pripremljenih

radnji, astralno tijelo je ono koje je postalo receptivno za ispunjenje transupstancijacije unutar sebe u pričesti, i preko tog ispunjenja transupstancijacije postalo je receptivno za apokalipsu, za otkrivenje.

Počevši od našeg sadašnjeg doba, ista vrsta procesa se mora sada odvijati u 'Ja'-organizaciji ljudskog bića. Ova 'Ja'-organizacija mora biti konstituirana na način koji joj omogućava da doživi transupstancijaciju, čak iako pri običnoj svijesti kroz nju mogu biti doživljeni jedino čulni utisci. Mora biti konstituirana na način koji joj omogućava da sudjeluje u otkrivenju, u apokalipsi, preko transupstancijacije.

Ljudska bića danas zaista mogu na to postati receptivna; ljudsko biće može iskreno postati svećenik ako u sebe primi unutarnje slike koje su prave duhovne slike nadčulnog svijeta. Govoreći ovo mi smo, u osnovi, okarakterizirali unutarnju vezu između ezoterizma koji s pravom danas postoji i onog što treba živjeti u duši svećenika. Okarakterizirali smo što Zajednicu kršćana može napraviti nositeljem važne uloge u novim Misterijima. Moramo uzeti u obzir, ipak, kako je Antropozofija koja se približava ljudskim bićima danas konstituirana.

Često sam navodio izvjesnu sliku govoreći: Ljudi su danas skloni prihvatiti kao znanje sve što na bilo koji način može biti podržano vanjskom percepcijom, znanstvenim eksperimentom. Ne žele prihvatiti kao znanje ono što se ne može poduprijeti vanjskom percepcijom ili eksperimentom. Ali ljudi s tim stavom slične nekom tko kaže: Svaki kamen na Zemlji treba potporu ako neće pasti dolje; dakle i planeti u univerzumu moraju također imati potporu tako da ne bi pali dolje. Da planeti drže jedan drugog gore u univerzumu bez ikakve potpore danas je automatski prihvaćeno, jer se tako podučava tradicionalno, s valjanom autoritetom. Činjenica, međutim, da su antropozofske istine takve da ne trebaju biti podržane vanjskim opservacijama ili znanstvenim eksperimentima već se međusobno podržavaju i nose jedna drugu — to je naveliko sumnjivo.

Čim prihvatimo da su antropozofske istine valjane jer jedna takva istina podupire drugu, tako da se istine uzajamno podupiru — kada dođe trenutak da to možemo prihvatiti možemo prestati ponavljati onu nesretnu frazu koja kaže: Pošto još ne mogu vidjeti u duhovni svijet, ne mogu razumjeti sadržaj Antropozofije. Kada dođe taj trenutak počinjemo shvaćati Antropozofiju preko načina na koji njene istine podupiru jedna drugu, i tada u nju možemo dublje zaroniti.

Ovaj zadatak dubljeg uranjanja u znanje o duhovnom svijetu koji je dala Antropozofija zadatak je koji može, i zaista mora, voditi svećenike na njihov unutarnji put. Trebamo samo shvatiti da dispozicija, stav duše u koji smo ušli, kada se iskreno držimo Antropozofije, odgovarajući je put pristupa

nečemu kao što je Knjiga otkrivenja. Knjiga otkrivenja je jedinstvena, ali dok dopuštam da na meni radi svaka od njenih slika, svaka imaginacija postaje jedno s mojim vlastitim 'Ja'. Zatim dolazi trenutak kada ovo otkrivenje može biti ne samo doživljaj ljudskog 'Ja', već također njegova kreacija. Ono što trebamo napraviti je pristupiti ovoj Knjizi otkrivenja u antropozofskom smislu. Danas nema drugog načina da joj se pristupi.

Hajdemo sada nastojati dohvatiti nekoliko glavnih točaka u Knjizi otkrivenja duhovno.

Rečenica 'Ja sam Alfa i Omega' (Otk. 1,8) shvatljiva je samo ako znate da u starijim vremenima glas A [Ah] nije bio apstraktan, odvojen, dio riječi bez značenja kako ga osjećamo danas, već glas dovoljno važan da ima svoje vlastito ime.

Čovječanstvo je tretiralo glasove govora, koji obuhvaćaju tako veliku misteriju, na osobiti način. Čovječanstvo je tretiralo glasove govora kao što policija tretira kriminalce, dajući svakom glasu broj, baš kao što su kriminalci pobrojani kada su zatvoreni u njihovim ćelijama. Izgubivši njihova imena i umjesto njih stječući brojeve, glasovi govora su izgubili njihovu unutarnju prirodu. Ovo je slikoviti način za to izraziti, ali je potpuno točan.

Ako idemo natrag iza onih rimsko-latinskih vremena kada su glasovima govora dani brojevi, dolazimo u doba kada je čovječanstvo bilo potpuno svjesno — a u hebrejskom je to naravno bio slučaj — da je bilo savršeno prikladno da glas govora ima svoje vlastito ime, tako da se mogao zvati Alfa — ili Alef u hebrejskom — jer je to bilo biće, nešto božansko, nadčulno biće. Ako поближе pogledamo prvi glas onog što sada zovemo abeceda moramo proći vrstu duhovnog razvoja koncepata prije nego dođemo na to što Alfa stvarno jest.

Mi u Antropozofiji opisujemo kako zemaljska evolucija ide natrag do predzemaljske, planetarnih stanja svijesti poznatih kao Mjesec, Sunce i natrag do stanja Saturna. U razmatranju evolucije svijeta pokušavamo iznijeti sve što god je povezano s evolucijom ljudskog bića. Na starom Saturnu nalazimo prvo kozmičko ljudsko sjeme koje je, nakon višestrukih transformacija kroz stanja svijesti Sunca, Mjeseca i Zemlje, postalo ljudsko fizičko tijelo kakvo danas poznajemo. Ljudsko biće je postojalo na starom Saturnu u prvobitnom početnom sjemenu.

Za nas koji ozbiljno i iskreno želimo prodrijeti do istine o ovim stvarima važno je da se upitamo: Što je ovo prvobitno sjeme ljudskog bića doživjelo na starom Saturnu? Život na starom Saturnu imao je svoj tijek u varijacijama topline. U diferencijacijama topline i hladnoće ljudska bića su apsorbirala promjenjive temperature. Živjela su u uvjetima koji su im mnogo kazali o toplini i hladnoći

kozmosa a također mnogo i o duhu, ali samo o onoj oblasti duha koja je radila u varijacijama topline i hladnoće.

Prelazeći od starog Saturna do starog Sunca nalazimo da su sada ljudska bića živjela u fizičkom tijelu koje je bilo diferencirano u toplinu i zrak, tako da su na starom Suncu imala organizam koji se sastojao od toplinskog etera i elementa zraka. Postojala je dakle diferencijacija unutar samih ljudskih bića. Ljudska bića su iznutra postala bogatija. Nisu percipirane samo razlike u temperaturi, kao u uvjetima Saturna, već se sada javlja nešto što se može nazvati unutrašnjost. Ljudska bića su na starom Suncu percipirala toplinu, ali su unutar sebe također percipirala vrstu unutarnjeg ritma disanja, koji je za uzvrat izražavao tajne kozmosa, bio zrcalna slika kozmičkih tajni.

Možemo vidjeti kako se biće čovjeka obogaćuje kako se razvija od stanja Saturna do stanja Sunca na Zemlji, i ponovno obogaćuje kako se razvija od stanja Sunca do stanja Mjeseca i stanja Zemlje. To biće čovjeka još će se obogatiti daljim razvojem kroz buduća planetarna stanja do Jupitera i na Vulkanu.

Što je bila veza ljudskih bića sa svijetom na starom Saturnu? Njihova veza sa svijetom na starom Saturnu bila je takva da su kvantitativno doživljavali beskonačno mnogo varijacija u temperaturi, ali kvalitativno ne mnogo. Još je malo od svijeta bilo u ljudskim bićima. Postojala su, bili su ljudi; mogli bi reći da su bili samo ljudi, nemajući još mnogo od svijeta u njima. Ali kako se kreće dalje preko Sunca, Mjeseca, Zemlje, do Jupitera njihovo unutarnje biće sve više će biti ispunjeno svijetom. Njihov život će sve više postajati obogaćen svijetom. Sada, ovdje na Zemlji, već imamo dobar komad svijeta u nama. I kada stanje Zemlje dosegne stupanj na kojem će se opet rastvoriti, ljudska bića će u sebi imati velik komad makrokozmosa na kojem su radila preko zemaljskih slika.

Mi već u sebi nosimo dio kozmosa, ali to ne znamo s našim običnim znanjem. Dok napredujemo prema duhovnom znanju kroz Imaginaciju, Inspiraciju i Intuiciju, naši unutarnji doživljaji stalno će u našoj duši postajati čudesniji i više veličanstveni. Samo razmotrite ljudsko oko kakvo je danas poznato našoj običnoj svijesti. Ipak to ljudsko oko je kozmos u svakom od svojih detalja, divno i veličanstveno kao i makrokozmos. Čak i u fizičkom svijetu svaki organ se otkriva kao cijeli predivni svijet. Kada ljudsko biće gleda oko sebe kao posvećenik, svijet vidi dolje s elementima i gore sa zvijezdama, sa Suncem i Mjesecom. Kada pogleda u sebe vidi svaki organ, oko, uho, pluća, jetru i tako dalje, svakog kao svijet sam po sebi. Ovo fizičko tijelo ljudskog bića ogromno je tkanje i međuprožimanje svjetova, svjetova koji su potpuni, svjetova koji su za sada prisutni u formi sjemena, svjetova koji su čulno opazivi, napola

nadčulni i potpuno nadčulni. Kako ljudsko biće napreduje kroz mnoge evolucije u sebe sakuplja sve više i više svjetova.

Možemo razlikovati ljudsko biće na početku starog Saturna upravo na početku postajanja ljudskim, još bez svjetova u njemu. Prva stvar koju je osjećao tijekom evolucije starog Saturna bila je da je bio tijelo topline; percipirao je dimenzije tog tijela topline. Skicirano bi mogli reći da je na starom Saturnu ljudsko biće osjećalo sebe da je toplina, ali postepeno, osjećajući se na početku kao vrsta toplinskog mekušca, primijetilo je nešto kao zbirku različitih temperatura, a zatim nešto kao vanjsku kožu, toplinsku kožu, premda nešto hladnije temperature od unutarnje topline. Osjećao je da je unutra nekako toplije, s višestrukim varijacijama, dok je vanjska toplinska koža imala toplinu manjeg intenziteta.

Sve to možemo opisati današnjim jezikom, ali postoji nešto apstraktno u vezi našeg jezika. Nedostaje mu snaga čarolije s kojom ćemo pred naše duše prizvati veličanstvenost takvih slika kada gledamo natrag na prošle eone sve do starog Saturna. Oni koji su i malo dirnuti tim vizijama također će biti dirnuti i svetim strahopoštovanjem s kojim su ovakve stvari gledane u starim Misterijima. Sve do Chthon-skih Misterija drevne Grčke o ovim stvarima se govorilo na način koji je prepoznavao ljudsko biće starog Saturna koje još nije posjedovalo kožu topline; i o tom ljudskom biću starog Saturna su znali da je prva stvar koju je uzelo sebi od okolnog svijeta bila koža od topline koja je u svojoj konfiguraciji imitirala svijet. To je bila prva stvar koju je ljudsko biće preuzelo od svijeta.

Kada je ljudsko biće još bilo biće topline, kako je njegovo unutarnje iskustvo izgledalo subjektivno u duši? Njegovo unutarnje iskustvo je bilo čisto čuđenje o svijetu. Jedini način na koji možete izraziti što je doživljavalo je reći da je to bilo čisto čuđenje. Toplina ne može biti shvaćena kao bilo što drugo osim čistog čuđenja. Izvana je to toplina, unutarnje je doživljeno kao čista začuđenost. Samo zato jer su ljudi postali toliko nespretni u njihovim konceptima, govore o neobjašnjivosti 'stvari u sebi', kao što je govorio stari Kant. 'Stvar u sebi' topline je čuđenje; i ljudsko biće Saturna bilo je onoliko čuđenje koliko je bilo i toplina. Živjelo je u začuđenosti, u zaprepaštenju svojom vlastitom egzistencijom, jer ono se tek ukrcalo na tu egzistenciju. To je Alfa: ljudsko biće Saturna, toplinsko ljudsko biće koje živi u čuđenju. I prva stvar koju je ljudsko biće doživjelo kao svijet, kao vanjski stan koji je dao svijet, kožu, to je Beta, ljudsko biće u njegovoj kući, njegovom hramu. (Slika 2) Kuća je bila prvo što je ljudsko biće primilo od svijeta: kožu — Beta.

Ako na ovaj način nastavimo kroz cijeli alfabet, nastavljamo kroz svijet. Nakon postepenog uzimanja u sebe svega što jest svijet i ispunjavajući s tim cijelo svoje biće, kada dođe na Vulkan imajući ujedinjen u sebi cijeli sadržaj svijeta,

tog velikog Sve kojem pripada, ljudsko biće će postati ono što je bilo na početku stanja Saturna plus cijeli svijet. Biti će Alfa i Omega, čovjek koji u sebi ujedinjuje sve što je svijet. Govoreći 'Ja sam Alfa i Omega' na način kako to čini Ivanova Knjiga otkrivenja, osmislili smo ono što će ljudsko biće biti na kraju stanja Vulkana. Na kraju stanja Vulkana ljudskom biću će, također, biti dozvoljeno reći: Ja sam Alfa i Omega.

Pogledajmo na ono što smo sebi zamišljali da je početak, sredina i kraj evolucije čovječanstva, pogledajmo na to u spoju sa Misterijem na Golgoti. U biću koje se kroz Misterij na Golgoti utjelovilo u Isusu imamo — otprilike polovinom ljudske evolucije — biće u svijetu koje je već na stupnju koji će ljudska bića dosegnuti na kraju stanja Vulkana. Imamo biće kao boga kakav će čovjek biti kao ljudsko biće na kraju stanja Vulkana.

Što je to biti bog u usporedbi s biti čovjek? Biti bog u usporedbi s biti čovjek znači da je u tijeku vremena bog ono što će čovjek biti kasnije. Nemojte reći da je to ravno dovođenju boga dolje na nivo čovjeka ili čak pretvaranje boga u čovjeka. Bog ne postaje čovjek. Za nadčulnu viziju vrijeme je simultana stvarnost, premda to može zvučati paradoksalno. Interval između boga i čovjeka demonstriran je onim što se zbilo u vrijeme Misterija na Golgoti. Pokušavajući shvatiti ovakve stvari vremena se ne smiju direktno dovoditi u vezu jedna s drugim, niti bića koja pripadaju različitim vremenima.

U spisima kakvo je Ivanova Knjiga otkrivenja mnoge stvari su još izražene jezikom Misterija, tako da se mogu razumjeti jedino ako značenje može biti izvučeno iz jezika Misterija. Nije iznenađujuće da je pisac Knjige otkrivenja govorio jezikom Misterija, jer su u njegovo vrijeme ljudi još bili s time upoznati. Znali su da su glasovi govora nadčulna bića, da je Alfa ljudsko biće kao nadčulno biće na početku njegove egzistencije, da kada prijeđete od Alfa do Beta vi prijeđete od ljudskog bića do svijeta, uključujući božanski svijet, a kada prijeđete kroz sve glasove alfabeta do Omega vi u sebe uzimate cijeli božanski svijet.

Uznemirujuća je činjenica da su danas glasovi govora ne više od tričarije što se nas tiče. Što su sada glasovi govora osim tričarije? Ne znate mnogo ako samo poznajete ABC. Ovakve stvari su tričarije, ali tričarije koje pokazuju natrag na početak gdje su bila božanska, duhovna bića. Naša beznačajna slova alfabeta su nasljednici onog što je čovječanstvo jednom davno prepoznavalo kao božanska, duhovna bića. Cijeli alfabet je bio zbroj ovakvih božanskih, duhovnih bića. Zvukovi gdje bogovi, sa svih strana odjekuju prema ljudskim bićima, zvukovi kao A, B, Alfa, Beta: ljudsko biće, ljudsko biće u njegovoj kući, i tako dalje. Alfa i Omega: ljudsko biće sa cijelim svijetom. Izgovarajući ih, ljudsko biće je doživljavalo glasove govora kao ono što ih je ispunjavalo duhom.

Zadnji ostatak božanskog duha koji živi u glasovima još je bio prisutan kada je kult intonirao u trećem dobu Misterija. U najranijem dijelu tog doba još je to bilo dobro shvaćano. Kada su ljudska bića intonirala, jedan za drugim, glasove onog što je danas naš apstraktni, tradicionalni alfabet, intonirali su kozmičku Riječ. Preko onog što su intonirali ujedinjavali su se sa svim bogovima. Na početku bijaše Riječ — to znači isto kao kada Krist kaže ‘Ja sam Riječ’, ili ‘Ja sam Alfa i Omega’.

Knjiga otkrivenja je pisana jezikom Misterija, tako koristi izraze koji oslušuju natrag u velika vremena kada je ljudsko biće osjećalo makrokozmos kao univerzalno Sve koje govori. Glasovi govora, koji su u starijim vremenima za ljudska bića označavali najvišu duhovnost, danas su reducirani na tričave sjene. Moramo naučiti osjetiti što se dogodilo. Glasovi su tamo, ali bogovi nisu više u glasovima što se ljudskih bića tiče. Bogovi su otišli iz glasova. Sada su u glasovima našeg govora na demonski način skrivena ahrimanska bića. Narodni mit da glasovi našeg govora sadrže nešto od crne magije ako bi ih se mogli kruto držati nije bez osnova. To s pravom podržava zdrava narodna imaginacija, jer su božanski glasovi prošlosti postali ahrimanizirani. Bogovi starine glasove su napustili i u njih su ušla ahrimanska bića. Ako s tim u vezi ne nađemo put natrag, onda će se i preko govora ljudska bića sve više ispunjavati ahrimanskim snagama.

To su vrste osjećaja s kojima moramo pristupiti Knjizi otkrivenja. Tek tada će sadržaj koji stavlja pred naše duše biti otkriven u svojoj svojoj moći i veličini. Jer što je to što pisac apokalipse želi? Želi ono što također žele i svi oni koji ispravno govore o Kristu iz izvornog znanja.

Ivan želi čovječanstvu predstaviti Krista. Privlači pažnju na činjenicu da je Krist ovdje. Knjigu otkrivenja počinje govoreći da je Krist ovdje. Prevedeno na naš jezik, prve riječi Knjige otkrivenja znače jednostavno: Promatrajte pojavu Isusa Krista! Gledajte, želim vam pokazati tu pojavu Isusa Krista koju je dao Bog!

Prva stvar koju pisac apokalipse radi na njegov vlastiti način, na način apokalipse, je ukazati da se Krist želi pojaviti pred čovječanstvom. Ali zatim odmah skreće pažnju na činjenicu da on ne namjerava samo objaviti pojavu, imaginaciju Isusa Krista, koja u nekoj mjeri pretpostavlja sposobnost vidjeti duhovno; također želi skrenuti pažnju na činjenicu da je božanska svjetska snaga koja je donijela tu pojavu u svijet također donijela i opis riječima te stvari koja se objavila duhovnom oku.

Te riječi, koje su od samog Boga, interpretacija su javljanja Isusa Krista, i Bog ih je preko anđela poslao svom slugi Ivanu. Tako moramo razumjeti početak Knjige otkrivenja.

Zapravo, dvije stvari su u pitanju. Prva je stvar Imaginacije, slike Krista, a druga stvar je poruka Krista. Što je kazano u drugoj rečenici — ono čemu je Ivan svjedočio i od čega je načinio zapis — ovo je pojava Krista i interpretacija njegove pojave: Krist u slici i Krist opisan riječima. Namjera pisca apokalipse je postaviti pred ljudska bića Krista u slici i Krista u riječima.

To odmah ukazuje na nešto što je ljudima onih vremena bilo očigledno, ali što je u međuvremenu za čovječanstvo postalo potpuno izgubljeno. Danas u našoj oskudnoj psihologiji govorimo o čulnoj percepciji i o mentalnoj slici. I da bi stvar napravili što je moguće siromašnijom ljudi govore da čulne percepcije donose osjetila, a da su mentalne slike napravljene od ljudskih bića iznutra. Sve je samo subjektivno; nema tu ništa od kozmičkog. Ljudi u taj smiješni svijet postavljaju kantovske interpretacije i potpuno zaboravljaju da ljudska bića postoje usred univerzuma.

Intuitivni element Riječi smežuran je u nama u osiromašenim mentalnim slikama; intuitivni element Riječi je drugi element naglašen od Ivana, svjedočen od Ivana. Pisac apokalipse pojavu Krista nam predstavlja kao ono što bi mogli zvati percepcija nadčulnog. Moramo stoga reći:

Pogledajte pojavu Isusa Krista, danu od Boga da pokaže njegovim slugama što se mora odigrati tijekom kratkog vremena;

Ove riječi ću objasniti kasnije.

Bog je to smjestio u riječi i preko svog anđela poslao svom sluzi Ivanu. Ivan je svjedočio božjoj Riječi i pojavi Isusa Krista, koju je vidio.

Ivan ljudskim bićima želi doslovno dati ono što je primio od Boga i ono što je vidio.

Nužno je da ponovno razmotrimo sveto pismo kršćanstva na ovaj konkretan način. I vaš je zadatak kao svećenika — vas koji želite biti svećenici iz najdubljeg i najčasnijeg impulsa vaših srca — da vratite konkretnost u sveto pismo. Jer je činjenica da su ljudi čitajući evanđelja današnjim jezikom neiskreni ako kažu da ih razumiju. Ono što sam vam upravo objasnio je ono što se kaže na početku Knjige otkrivenja.

‘Otkrivenje Isusa Krista’, čitamo u jednom prijevodu, ‘koje Bog daje njemu, da pokaže njegovim slugama što se ubrzo mora dogoditi; i poslao je to i označio preko svog anđela svom sluzi Ivanu.’ [Steiner je koristio prijevod Biblije od Martina Luthera.] To je ono što je tamo zapisano, i to je objavljeno širom svijeta kao način izražavanja Knjige otkrivenja. Ipak nitko ne može stvarno predstaviti sebi što to znači. Takav je slučaj s većim dijelom evanđelja. To je zbog napora da se ljudi uvjere da u tekstu postoji značenje koje više ne predstavlja ono što je izvorno u njemu bilo napisano, te su ljudi postepeno počeli vjerovati da ne

treba ni pokušati dublje ići u evanđelje. Zaista, kako bi se netko tu postavio? Ako evanđelje čitate bilo kojim modernim jezikom više ništa ne razumijete — ako ste iskreni. Ono što u evanđelju čitate u ovim modernim jezicima više ništa ne izražava. Treba se vratiti na ono što je izvorno napisano, kao što smo upravo napravili za prve dvije rečenice; a to ćemo isto tako napraviti i za ostale rečenice.

Ljudi također govore da se za neke pasuse u evanđelju treba vratiti na grčki tekst. Dakle, sa svim respektom za naše suvremenike koji rade iskrene napore da razumiju Grčki, moram reći da u stvari nitko danas ne može razumjeti Grčki jer više nemamo u nama ono što su Grci u sebi imali kada su govorili i kada su slušali. Kada mi slušamo nekoga, ili kada sami govorimo, mi smo ništa drugo nego vreća brašna. Ostajemo iznutra pasivni kao i brašno u dobro pakiranoj vreći. Nije bilo tako s Grcima. Svijest Grka je dok je slušao vibrirala; živnuo bi iznutra, i iz te živosti je govorio. Riječi koje je čuo i one koje je govorio bile su živa tijela, za njega su bile žive. I pogledajte narode Orijenta. Danas u njima može biti dekadencije, ali oni nisu kao Europljani koji iznutra više uopće ne čuju ništa što je živo kada govore ili slušaju. Poslušajte orijentalnog pjesnika kao što je Rabindranath Tagore, slušajte kako takvi narodi, baš u nekoliko njihovih važnih primjera, oslikavaju unutarnje tkanje i život koji može živjeti u jeziku.

Danas ljudi misle da imaju jezik ako posjeduju rječnik s engleskim riječima na jednoj strani i njemačkim na drugoj. Savršeno su sretni da postave njemačke riječi koje odgovaraju s engleskim. Ni najmanje ne slute činjenicu da se skače preko ponora, da se ulazi u potpuno različit svijet, i da ono što živi u jeziku treba tretirati kao nešto božansko.

Ljudi toga još jednom moraju postati svjesni. Zatim će, iznutra, tražiti povratak na ono što vibrira unutar drevnih priopćenja kao što je Knjiga otkrivenja koja pred naše duše priziva pojavu Isusa Krista. Kao moćna pojava, zaista, to će stajati pred našom dušom ako to možemo vidjeti kao da su se svi elementi oblaka odjednom sakupili i darovali nam predivnu veličanstvenost, uzimajući ljudski oblik i oblik anđela. Kao da prošlost, sadašnjost i budućnost izvire iz supstance oblaka, otkrivajući sadržaj duhovne supstance svijeta koja unutar sebe uključuje ljudsko biće — tako je oslikana pojava Isusa Krista.

Pojava je u početku takva da pred njom padnemo nijemi, postajući jedno sa svijetom i prestajući postojati za našu vlastitu svijest. Pred pojavom stojimo na takav način da je tamo samo ona, dok mi sami postajemo ništa. Zatim, iza pojave, postajemo svjesni Boga koji otkriva, Boga Oca koji nam je dao pojavu. Iza pojave on daje riječi koje nadahnjuju. Riječi koje su interpretacija pojave, to je njegova tajna. Ali došlo je vrijeme kada je tajnu Bog dao anđelu, koji je

donosi dolje ljudima kao poruku poslanu od Boga, na način na koji Inspiracija dolazi od Boga do ljudi.

Kada je ljudsko biće palo nijemo, nestalo, bilo apsorbirano u pojavi, počinjući ne samo biti ono što jest već također iznutra primati pismo od Boga, na kojem mora najprije slomiti pečate, sedam pečata koji ga zatvaraju, čineći pismo od Boga koje je zapečaćeno sa sedam pečata — kada se to događa, ljudsko biće samo postaje ono što je napisano u pismu. Tada ljudsko biće počinje gledati ono što je u pismu napisano kao svoje vlastito 'Ja'-biće. Tada pred pojavom stoji ispunjeno božanskim idejama, s božanskim konceptom, s duhovnom unutarnjom slikom pojave.

Kada zamislite svećenika Ivana pred pojavom Isusa Krista, gubeći njegov identitet u nesebičnosti, kada ga vidite kako od anđela prima sedam puta zapečaćeno pismo od Boga, kada vidite kako se u njemu pojavljuje odluka da razbije pečate i pruži sadržaj čovječanstvu — tada imate sliku, Imaginaciju, koja stoji na početku Knjige otkrivenja. Moramo razumjeti što prima kao Riječ, i da je to kao što sam opisao u Imaginaciji. To je ono što pisac apokalipse želi priopćiti. Stoga on kaže: Blagoslovljen je onaj koji čita i sluša Riječi makrokozmosa, koji apsorbira i čuva za sebe ono što je u knjizi napisano — ako je može razumjeti — jer vrijeme je došlo.

Uistinu je došlo. U tome nema ničeg proizvoljnog. To pripada karmi zajednice za Kršćansku obnovu da sada u vezi toga govorimo o Knjizi otkrivenja.

PREDAVANJE IV

DORNACH, 8 RUJNA 1924

Jučer smo pred naše duše doveli sliku koju nam pokazuje pisac apokalipse, sliku pojave Isusa Krista, danu od Boga Oca; i meni je bilo dopušteno napomenuti da objašnjenje koje je oblikovano da vodi do razumijevanja slike, može biti shvaćeno kao pismo poslano od samog Boga za Ivana.

Sastavni je dio Misterija i načina na koji neko govori iz Misterija i predstavlja ih, da se odsada sam pisac Knjige otkrivenja također gleda kao i pisac pisma. To leži u prirodi Misterija, da pisac dokumenta kakav je ovaj, da ne osjeća sebe kao da je njegov autor u smislu na koji mi sada gledamo kao na autora djela. On je osjećao sebe kao da je alat duhovnog pisca. Osjećao je da u samom pisanju nije preostalo ništa osobno. Dakle Ivan savršeno opravdano izvodi pisanje kao da piše ono što mora pisati na zapovijed Boga, kao poruku od Boga. U svemu što slijedi to postaje očito na način na koji uistinu pristaje uz Misterije.

Savršeno je točno reći da u našem sadašnjem vremenu opet trebamo ove stvari razumjeti kao tranziciju od pojave Isusa Krista u prvih par stihova Knjige otkrivenja do onog što onda slijedi, naime sedam pisama poslanih različitim kongregacijama. Naše sadašnje vrijeme je potpuno izgubilo svako razumijevanje ovakvih stvari, koje je nekada samo po sebi postojalo u Misterijima i čak i u načinu razmišljanja ranih kršćana.

Još jednom, to je nešto što će biti na vama da nastavite kako se vaš svećenički rad nastavlja razvijati. Promislite sada da je ono što je rečeno u Knjizi otkrivenja, zapisano kao kroz Inspiraciju, usmjereno prema anđelima kongregacije u Efezu, kongregacije u Tijatiri, kongregacije u Sardu i tako dalje. Kazao je da su ta pisma napisana za anđele. To je nešto na čemu se naše moderno razumijevanje odmah sapliće, tako da je važno da imamo ispravan pogled na ono što slijedi.

Čovjek koji je nedavni dio svog života proveo čineći ogromne napore da dođe do razumijevanja antropozofskog pogleda na duh, jednom me je posjetio. U vašem svećeništvu morate znati o ovakvim stvarima jer su one napokon tipične za naše doba. To je samo jedan primjer, ali upečatljiv, da pokažem što mislim. To je nešto što ćete često susretati na vašem putu kao svećenici, a za vas je to važna stvar, zar ne, vaš put kao svećenika. Taj čovjek je rekao: 'Izgleda mi kao da Antropozofija teži da riječi iz Biblije uzme doslovno.' Odgovorio sam: 'Da.' Zatim je nastavio citirati cijeli niz primjera za koje je smatrao da se ne mogu uzeti doslovno, već samo simbolično. Rekao sam mu: 'Zasigurno je da postoji mnogo takozvanih mistika, teozofa i tako dalje koji u Bibliji traže svakakve simbole i slično, koji Bibliju seciraju u simbole. Antropozofija to ne radi.

Antropozofija traži samo ono što može voditi do razumijevanja ispravnog značenja izvornog teksta — premda to može nekada značiti uzimanje jezika simbola kao početnu točku. Radeći na taj način,' nastavio sam, 'nikad nisam našao, u svim pasusima koje sam mogao istraživati, da se Biblija ne može uzeti doslovno, ako se jedno uz drugo stave izvorni tekst i sve krive interpretacije koje su se pojavile tijekom vremena.'

To je, dakle, konačni cilj: uzeti Bibliju doslovno. Mogli bi čak reći da ako ne možete uzeti Bibliju doslovno, da još niste razumjeli one pasuse koje ne možete uzeti doslovno; i to je uistinu slučaj kod mnogih ljudi danas.

Ovdje se dodirujemo nečeg ezoterijskog što se možda do sada na našim sastancima nije tako jasno pojavilo, ali što bi zasigurno trebalo biti dovedeno pred vašu meditativnu svijest. Sada, događa se s vremena na vrijeme — možda ne kao bljeskovi munje, jer oni dolaze odozgo, već kao vulkanski bljeskovi, jer oni dolaze odozdo — da stvari koje su ostaci drevnih Misterija zatrepere u ovoj ili onoj konfesiji. Često sam spominjao pastoralno pismo u kojem nadbiskup tvrdi slijedeće: [Nadbiskup Salzburga, Johannes Baptist Katschthaler (1832-1914), u pastoralnom pismu od 2 veljače 1905 o 'Poštovanje zbog katoličkog svećenika' izdano u Carl Mirbt Quellen zur Geschichte des Papsttums und des Römischen Katholizismus, Br.4, Tübingen 1924, pp.497-499.] Pismo postavlja pitanje: Tko je veći, ljudsko biće ili Bog? Prilično zaobilaznim putem, možda, ali s druge strane također sasvim otvoreno, ovo pismo skreće pažnju na slijedeće: Kada svećenik stoji pred oltarom — tako je išlo pismo — kada ljudsko biće koje je svećenik stoji pred oltarom (to je slučaj samo sa svećenikom, ne sa drugim ljudima) on je viši od Boga, moćniji od Boga, jer on može prisiliti Boga da uzme zemaljski oblik u kruhu i vinu; kada svećenik celebrira, kada ostvaruje transupstancijaciju, Bog je dužan biti prisutan na oltaru.

Ovo je rasprava koja doseže daleko natrag u drevne Misterije a također je i rasprava koja je sasvim aktualna u istočnom ezoterijskom Brahmanizmu ukoliko to potječe iz znanja Misterija. Ideja o čovjeku kao biću koje unutar sebe uključuje božanstvo, koje je, u stvari, više nego božanstvo, poznato je i u skladu sa svim Misterijima. Kada je njegova duša bila u tom stanju, Brahmanski je svećenik, posebno u starija vremena, osjećao da je nad-tjelesni nositelj božanstvenosti, ako tako mogu reći.

To je britka izjava koja u naše vrijeme bljeska iz drevnih Misterija, i trebala bi barem jednom biti povjerena svećenikovom meditativnom duševnom životu. Konačno, u potpunosti je u kontradikciji s onim što se postupno etabliralo, posebno u protestantskoj svijesti. Što se tiče protestantske svijesti, ono što je navedeno u citiranom pastoralnom pismu je naravno besmislica. Na ovo ćemo se vraćati tijekom naših razmatranja Knjige otkrivenja. Iza je stvarno samo

ideja, napravljena očiglednijom, koja dolazi pred nas ovdje u ovom trenutku u Knjizi otkrivenja.

Po nalogu Boga, i inspiriran od Boga, Ivan piše anđelima sedam kongregacija. U stanju duše u kojem piše, on sigurno osjeća da je onaj koji će predati savjet, primjedbu, njihovu misiju i tako dalje anđelima sedam kongregacija. Što to znači u konkretnom smislu? Kada je spomenut anđeo kongregacije u Efezu, ili u Sardu ili Filadelfiji, na koga se u stvari mislilo? Kome je pismo trebalo biti upućeno? Premda je to sada ljudima teško razumjeti, bilo je u onim danima pojedinaca kao što su današnji koje zovemo dobro educirani pojedinci — pojedinci dobro educirani o kršćanskoj tradiciji danas bi rekli za ljude u analognom položaju — postojala je jezgra pojedinaca koji su shvaćali značenje ovoga: Onaj koji piše ima proročku prirodu, proročku prirodu kao ona od Ivana koji je, kada piše u ovom stanju duše viši od onih anđela. On piše anđelima kongregacija. Ali među onima koji su razumjeli nije bilo potrebe ukazati na nešto nadčulno kada se spominju 'anđeli'. Slika koju su ljudi imali je ovo: Kršćanske kongregacije su osnovane i nastavljaju postojati. Pisac Knjige otkrivenja računa da svoja pisma adresira za buduća vremena u kojima će se ono što ima reći kongregacijama ostvariti. On uopće ne govori o sadašnjim uvjetima. On govori o budućim uvjetima. Ukoliko bi oni u to vrijeme razmatrali tradicije koje su se pojavile iz drevnih Misterija, pokazali bi na biskupa kongregacije kao na onog kome su pisma bila adresirana.

U jednu ruku im je bilo potpuno jasno da je stvarni vođa kongregacije bio nadčulni Angelos, ali u drugu ruku bi pokazali na biskupa, kanonskog administratora kongregacije. Ljudi su tada imali koncept da je onaj tko je bio administrator kongregacije kao onaj u Sardu, ili Efezu ili Filadelfiji, onaj tko je vodio taj ured, bio stvarni nositelj nadčulnog Angelos-bića. Tako kada piše, Ivan zaista osjeća sebe iznutra zahvaćenim od bića višeg od Angelos-a. Pišući biskupima sedam kongregacija on piše ljudskim bićima koja nisu samo ispunjena njihovim vlastitim anđelom — što je slučaj sa svakim pojedincem — već također i s vodećim, glavnim anđelom kongregacije.

Dakle počinje govoriti o onome što treba reći tim kongregacijama, i on zasigurno pokazuje na budućnost. Moramo pitati: Zašto je sedam pisama napisano za sedam kongregacija? Tih sedam kongregacija su naravno predstavnici različitih poganskih i židovskih nijansi iz kojih je kršćanstvo bilo rođeno. Konkretnu činjenicu su u onim vremenima bile mnogo temeljitije shvaćene nego kasnije. U vrijeme kada je Knjiga otkrivenja napisana ljudi su točno znali: Ovdje je, na primjer, kongregacija Efeza koja je davno prije donijela neizmjerljivo velike Misterije Efeza koje su, kao što je bilo sasvim uobičajeno u starija vremena, ukazivale na buduću pojavu Krista. Kult u Efezu trebao je ujediniti one koji celebriraju u Efezu, kao i one koji svjedoče celebriranju, s božanskim, duhovnim snagama i također s dolazećim Kristom. Sa svojim

proročanstvom o dolasku kršćanstva i svojim poganskim kultom, drevna poganska kongregacija u Efezu bila je možda posebno blizu kršćanstvu.

Zato je pismo za anđela kongregacije u Efezu govorilo o sedam svijećnjaka. Svijećnjaci su kongregacije, kao što Knjiga otkrivenja naročito izjavljuje. Pismo kongregaciji u Efezu, naročito, treba uzeti u aktualnom obliku upravo kako stoji. Jasno je naznačeno da je ova kongregacija u Efezu bila ona koja se najjače odala kršćanstvu, posvećujući svoju prvu ljubav kršćanstvu. Jer rečeno je da nije zadržala svoju prvu ljubav. U svom pismu pisac apokalipse je želio govoriti o budućem vremenu koje će doći. Tako u primjeru ovog opominjućeg pisma kongregaciji u Efezu vidimo kako pisac apokalipse karakterizira razvoj kroz koji kongregacija prolazi kao onaj u kojem izgleda da ponovno svijetli iz starih vremena.

Zaista je slučaj da različite kongregacije o kojima se ovdje govorilo predstavljaju različite poganske ili židovske nijanse, da imaju različite ceremonije preko kojih pristupaju božanskom svijetu na razne načine. Svako pismo počinje na način koji pokazuje kako se u svakoj kongregaciji kršćanstvo razvilo iz njene posebne vrste drevnog poganskog obožavanja.

Treba razumjeti da je u ranim danima kršćanstva stanje duše ljudi bilo potpuno različito od onog kakvo postoji danas, posebno u Europi — premda ne toliko mnogo na Orijentu. Način na koji sada vidimo religije koje se sastoje od koncepata koji se mogu logički opisati bio je veoma, veoma stran, zaista potpuno stran drevnim slikama misterija ranih kršćanskih stoljeća. U tim danima su ljudi vidjeli Krista kao pojavu moćnog bića Sunca. Ali bilo je na kongregaciji u Efezu, kongregaciji u Sardu, kongregaciji u Tiatiri i tako dalje da prema njemu teže svaka na svoj način, u skladu s vlastitim kultom. Svaki je imao različitu nijansu u načinu kako mu je pristupao. Svugdje su bili nagovještaji da je to priznavano.

Uzmite kongregaciju u Efezu, čiji je zadatak bio vršiti duboke i drevne Misterije Efeza. Morala je biti različita od, na primjer, kongregacije u Sardu. Kongregacija u Efezu je imala kult koji je bio duboko prožet prisutnošću božanskih, duhovnih supstanci u zemaljskom životu. Svećenik je hodajući u procesiji oko Efeza u jednakoj mjeri mogao sebe zvati Bogom ili čovjekom. Sebe je poznavao kao nositelja boga. Sveukupna religijska svijest u Efezu bila je ukorijenjena u teofaniji, pojavi boga u ljudskom biću. Različiti svećenici u Efezu svaki posebno predstavljali su odgovarajućeg boga, a postojao je čak i poseban zadatak dovođenja ove teofanije, tog dovođenja do pojave božanskog, pravo u duše kongregacije.

Pretpostavimo da je među svećenicama u Efezu izvodeći rituale kulta u procesiji bila jedna koja je esencijalno bila živuća, ljudska forma Artemide, Dijane, boginje Mjeseca. Od članova kongregacije se očekivalo da ne prave

razliku između zemaljske pojave i same boginje, tako da se na zemaljsku, ljudsku pojavu gledalo kao na stvarnu boginju. Događaji u drevnim Misterijima kao što je javna procesija uzimali su formu ljudi koji su bili bogovi i hodaju jedan iza drugog. Baš kao što danas moramo učiti kako da dođemo do odgovarajućih koncepata za stvari, tako su i ljudi tada trebali steći slike u njihovim dušama i osjećaje u njihovim dušama preko kojih su mogli vidjeti boga u ljudskom biću koje je bilo svećenik ili svećenica.

Stoga nije čudno, pošto pisac apokalipse govori jezikom Misterija na način kako sam opisao, da se treba posebno okrenuti kongregaciji u Efezu gdje je ovaj posebni način mišljenja, osjećanja, opažanja bio najintenzivnije razvijen. Zato je za kongregaciju u Efezu bilo prirodno sedam svijećnjaka gledati kao najbitniji simbol kulta. Ti su svijećnjaci predstavljali svijetlo koje živi na zemlji dok je u isto vrijeme božansko.

Situacija je bila potpuno drugačija kod kongregacije u Sardu. Ova kongregacija je bila kršćansko nastavljanje drevne, veoma visoko razvijene astrološke zvjezdane religije u kojoj su učesnici zaista znali kako je prolaz zvijezda povezan s zemaljskim stvarima i gdje su u zvjezdama čitali sve stvari koje su viši i manje visoki vođe zapovijedali da se naprave u svemu zemaljski bitnom. Kongregacija u Sardu je evoluirala iz misterijskog kulta koji se u najvećoj mjeri cijenio u otkrivanju tajni života i potreba života iz noćnog zvjezdanog neba. Prije nego se moglo govoriti o kongregaciji u Sardu kao o kršćanskoj, o njoj se trebalo govoriti kao o najčvršće privrženoj staroj snenoj vidovitosti, jer su iz te snene vidovitosti izvučene noćne tajne makrokozmosa. Na tom mjestu, gdje je toliko čuvan nastavak tradicije stare snene vidovitosti, malo pažnje je pridavano onome što je donosio dan.

U tom smislu je razlika između obožavanja Sunca i učenja Sunca Efeza i Sardu-a zaista važna, utoliko što se može iskreno govoriti o drevnoj mudrosti oba ta mjesta. U svim drevnim Misterijima su učenja — koja su također prešla i na populaciju laika — bila također i tadašnja znanost, jer nije bilo znanosti koja je odvojena od Misterija. Učenja Sunca Efeza pravila su razliku između pet planeta s jedne strane — Saturna, Jupitera, Marsa, Venere, Merkura — i Sunca i Mjeseca na drugoj strani. Mi sada Sunce zovemo zvijezdom stajaćicom za razliku od planeta, ali onda je, posebno u Efezu, za Sunce bilo karakteristično da se izdvaja od planeta i obožavano je kao dnevna zvijezda jer je od trenutka kada izađe do trenutka zalaza gledano kao načelo koje daje život.

Nije bila takva situacija u ranijim danima u Sardu. Tamo dnevno Sunce nije bilo ništa posebno, i njegovo svjetlo je prihvaćano kao nešto normalno. U gradu Sardu dnevno Sunce nije bilo ništa posebno, ali noćno Sunce, koje su drevne Misterije nazivale 'ponoćno Sunce', bilo je gledano kao da je istog stupnja

važnosti kao i planete. Nije se pravila razlika između Mjeseca i ostatka planeta, a Sunce je gledano kao da je stvarno istog stupnja važnosti kao i planeti.

Niz u Sardu je bio: Saturn, Jupiter, Mars, Venera, Merkur, Sunce, Mjesec. Ali ne i u Efezu. Tu su nabrajali: Saturn, Jupiter, Venera, Merkur na jednoj strani, a na drugoj bogovi dana i noći, Sunce i Mjesec, koji su bili bliski životu na Zemlji. Ovo je velika razlika, i sa ovim je cijeli obred u Sardu bio povezan.

U tim najranijim kršćanskim vremenima u Efezu je živio stari poganski kult, ali s naginjanjem prema kršćanstvu, dok je u Sardu nijansa starog poganskog kulta, težeći prema astrologiji na način kako sam opisao, također nastavljala živjeti. Tako da je sasvim prirodno za pisca apokalipse da piše za Sardu 'da imade sedam Duhova Boga i sedam zvijezda'. (Otk. 3,1)

Ovdje nemamo svijećnjake koji stoje na oltaru, niti svjetlost koja je povezana s Zemljom, već svijetlo koje je gore u makrokozmosu.

Možete otkriti stupanj u kojem je pisac apokalipse još prožet s drevnim Misterijima kada odgovorite na pitanje: Što je to u vezi čega kori kongregaciju u Sardu; na što moraju posebno paziti? Oni moraju, kaže on kongregaciji u Sardu, biti pažljivi u nalaženju tranzicije do dnevnog Sunca, mjesta s kojeg je krenuo Krist.

Značenje svake riječi treba uzeti točno kako stoji, ako se može gurati naprijed do izvornog značenja, znajući kako se religijski život vodio u starim vremenima, i da je pisac apokalipse govorio u velikom stilu kao posljednji od svoje vrste — iako uvijek ima kasnijih efekata koji se razvlače. U načinu na koji je širio helensku kulturu, Aleksandar Veliki se, na primjer, ponašao bespriječno kada se radi o religijskom životu. To je očito gdje god da istražujemo Aleksandrove pohode. Nema težnje za uvjeravanjem populacije, i ne nudi se nikakva dogma. Svaki narod je ostavljen s vlastitim kultom i uvjerenjima, s uvođenjem takvih dodataka koji se lako mogu apsorbirati. Budini glasnici Babilonu i Egiptu također su radili na taj način. Nakon što su ispunili svoju misiju bilo je nekoliko vanjskih znakova u kultu ili u riječima korištenim u celebraciji po kojima se može razlikovati kasnije od ranijeg vremena. Iznutra su, međutim, postojale ogromne razlike, jer je u odanost koju su ti narodi nosili njihovim bogovima bilo uliveno sve što su mogli apsorbirati na način nijansiranja kulta, u obredima i njihovim uvjerenjima. Isto se, u osnovi, također dogodilo u europskim regijama u starijim vremenima. Narodi nisu proizvoljno preplavljeni mnogim dogmama, jer je točka dodira narodu uvijek ostala vlastiti običaji drevnih Misterija.

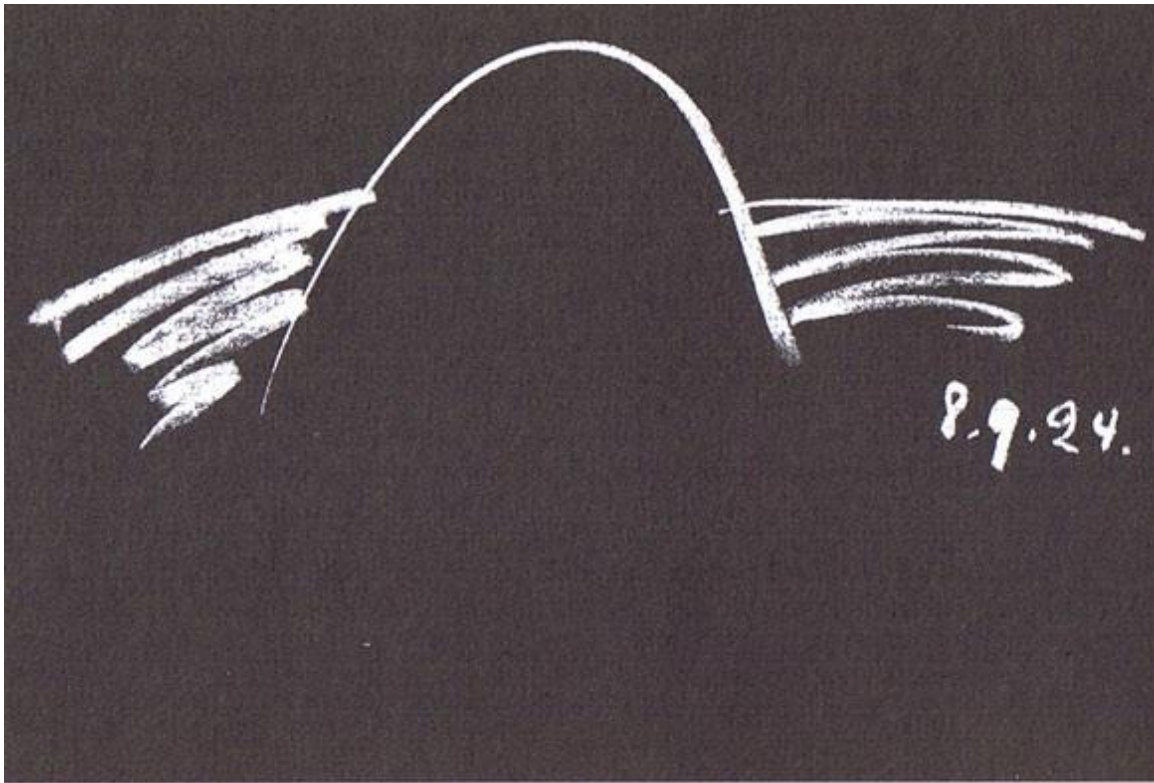
Te stvari su građevni blokovi koje trebamo znati ako ćemo Knjigu otkrivenja čitati ispravno, bez upadanja čak i malog ostatka onih apsurdnih zaključaka do kojih je u vezi toga došla moderna teologija. Ovaj tolerantan način izgradnje

na onom što je već tamo koji na brojnim mjestima pisac apokalipse spominje, na primjer: ‘Vi kažete da ste Židovi a niste’ (Otk. 1,9; 3,9) — to je način na koji želi govoriti iz srca i duša naroda na licu mjesta. Ovakvi pasusi i slični su vodili do toga da se Knjiga otkrivenja smatra ne kršćanski već židovski dokument. Treba shvatiti kako su se ovakve stvari pojavile iz starog načina shvaćanja ovakvih stvari.

Mi bi da je on više išao u detalje, ali postoji još jedan koncept kojeg se danas moramo dotaći: Pisac apokalipse je, pišući kroz Inspiraciju, točno znao kako se daje potpuna slika neke stvarnosti opisujući određeni broj tipičnih aspekata. Možete vidjeti kako je divno individualizirana karakterizacija sedam kongregacija u sedam pisama Knjige otkrivenja. To je stvarno divno. Svaka je opisana na način koji je jasno razdvaja od ostalih, tako da nam se svaka predstavlja s vlastitim osobinama. Pisac Knjige otkrivenja je savršeno dobro znao da, da je opisao osmu kongregaciju trebao bi opisati nešto što je naličilo na neku već navedenu. A isto bi bilo i sa devetom. Sedam nijansi koje je dao daju najpotpuniji mogući opis. On je to znao.

Ovdje je još jedna divna koncepcija koja nam dolazi od onih starih vremena. Došla mi je nedavno na tako živ način kada smo se kretali od Torquay-a — gdje smo držali naše ljetne tečajeve u Engleskoj [Rudolf Steiner je otišao u Tintagel (na zapadno okrenutim liticama North Cornwall-a) 17 kolovoza 1924. O ovom izletu je govorio u Torquay-u 21 kolovoza i u Londonu 27 kolovoza 1924, vidi R. Steiner Karmičke veze, Vol 8 (u GA 240). i u Dornachu 10 rujna 1924, vidi R. Steiner Karmičke veze, Vol 4 (u GA 238).] — prema mjestu gdje je jednom stajao dvorac kralja Artura, kralja Artur s njegovih dvanaest vitezova. Još možete vidjeti kako je na tom mjestu morao treperiti život. Vidite rtove kako strše u moru. Još na sebi imaju nekoliko zadnjih preostalih ruševina drevnih zamaka Artura, koji su bili predivno oblikovani. Gledate na more — more je ovdje i ovdje, s brežuljkom u sredini — i shvaćate koliko upadljivo more donosi dušu u to mjesto. Slika daje dojam neprekidne promjene. Dok smo bili tamo sunce i kiša su se brzo izmjenjivali, što se naravno događalo i u starijim vremenima. U stvari, to je sada umjerenije, jer se klima u tom smislu tako promijenila. Promatrate ovo predivno međusobno djelovanje, način na koji elementarni duhovi svijetla ulaze u odnos s duhovima vode koji prskaju odozdo gore; i opet, vidite sasvim posebnu duhovnu pojavu kada se valovi lome na kopnu i, odcjepljujući se, izbačeni opet udaraju, ili kada je površina mora namreškana. Nigdje drugdje na Zemlji kozmička elementarna oblast ne opada i protječe na tako izvanredan način.

Ono što mi je bilo dopušteno tamo promatrati bio je instrument Inspiracije za učesnike Arturova Okruglog stola. Primili su poticaje za ono što su morali napraviti putem onog što im je rečeno uz pomoć bića mora i zraka. Ovih vitezova kralja Artura moglo je biti samo dvanaest. To mi je došlo jer se danas još može opaziti što je to što čini osnovu toga broja dvanaest. Ima upravo dvanaest nijansi percepcije kada uzmete u obzir ovu vrstu kozmičke percepcije koja nastaje uz pomoć elementarnih bića; dvanaest načina percepcije. Ako svih dvanaest želite zaokružiti kao jedno ljudsko biće, naći ćete da jedan od njih uvijek čini drugog nerazgovijetnim. Tako su vitezovi Arturova Okruglog stola među sobom dijelili zadatke na takav način da se svakog od njih moglo gledati kao na jednu od ovih dvanaest nijansi. Bili su uvjereni da na ovaj način svaki od njih posjeduje jasno diferenciran osjećaj univerzuma, zadatak koji su preuzeli na sebe. Nije mogao biti trinaesti vitez, jer bi trebao nalikovati jednom od dvanaest.

Koncepcija na kojoj je ovo temeljeno je jasna: Kada ljudska bića žele podijeliti zadatke za napraviti u svijetu, mora ih biti dvanaest. Zajedno čine cjelinu, predstavljajući dvanaest nijansi. Ako se ljudska bića suočavaju sa svijetom u zajednicama, u kongregacijama, to traži broj sedam. Onda su ove stvari bile poznate.

Pisac apokalipse piše iz ovog nadčulnog razumijevanja brojeva, i tako nastavlja dalje u Knjizi otkrivenja. Danas jednostavno želim govoriti o čitanju Knjige otkrivenja. Ivan nam pokazuje kako među pojavama postoji jedna u kojoj vidi

prijestolje Krista, prijestolje preobraženog Sina čovječjeg, oko kojeg su smještene dvadeset i četiri starješine. (Otk. 4,4) Ovdje vidimo nešto u čemu ulogu ima dvadeset četiri. Što to znači kada postoje dvadeset četiri nijanse?

Kongregacije imaju sedam nijansi; ljudska bića utjelovljena na fizičkoj Zemlji imaju dvanaest nijansi. Ali kada govorimo o ljudskim bićima kao predstavnicima ljudske evolucije u nadzemaljskom životu, tada dolazimo do još jednog broja. Postojali su vođe čovječanstva čiji je zadatak, iz doba u doba, bio otkriti što čovječanstvo treba primiti kao otkrivenja. Ta otkrivenja su jednostavno zapisana u kozmičkom eteru, koji se može nazvati i Akaša zapis. Ako uzmemo niz velikih otkrivačaja u razvoju čovječanstva, u nadčulnoj oblasti nalazimo upisano ono što je svaki od njih imao za dati.

Individualnost kao Mojsije ne treba tražiti samo u onom što je bio kao zemaljski Mojsije, i ne samo ono što je dokumentirano u Bibliji, jer to je opisano u skladu s Akaša zapisom. Treba tražiti gdje je Mojsije smješten na prijestolju Krista. Vječni element njegove zemaljske egzistencije, trajni dio *sub specie aeternitatis*, čvrsto je ugraviran u kozmičkom eteru. Međutim, mogu postojati samo dvadeset četiri ovakve ljudske snage izabrane za vječnost, jer dvadeset peti bi samo činio ponavljanje jednog od ostalih. To je bilo poznato u pretpovijesna vremena.

Ako ljudska bića žele zajedno raditi na Zemlji, mora ih biti dvanaest. Ako ljudske zajednice žele raditi zajedno, mora biti sedam; osam bi bilo ponavljanje jedne od sedam. Ali ako, *sub specie aeternitatis*, zajedno rade oni koji su se oduhovili, koji predstavljaju stupanj ljudske evolucije, mora biti dvadeset četiri, i to su dvadeset četiri starješine.

Ako uzmemo svih dvadeset četiri starješine zajedno — neke čija otkrivenja već postoje, dok će druga tek doći — oko prijestolja Krista imamo sintezu, poput zbroya svih otkrivenja čovječanstvu. Ispred prijestolja Krista stoje takva ljudska bića, ljudska bića usporedo s onim što je samo jedna karika u lancu, pojedini stupanj čovječanstva. On što bi želio opisati kao 'ljudsko biće u sebi', na način kako ga treba shvatiti — to je naslikano pod slikom četiri zvijeri.

Pred nama je velika slika. Preobraženi Sin čovječji u sredini, na prijestolju odvojeni stupnjevi čovječanstva, kroz niz doba, kao dvadeset četiri oznake dvadeset četiri sata velikog kozmičkog dana, i, rašireno nad svim ovim, ispod slike četiri zvijeri, samo ljudsko biće, koje treba prigrliti sve odvojene stupnjeve. Nešto važno, nešto esencijalno s ovim nam se približava.

Što se odvija pred gledajućim okom pisca apokalipse koji donosi poruku od Boga za anđele njihovih kongregacija i tako čitavom čovječanstvu? Što se zbiva? Kada četiri zvijeri počinju djelovati, što znači kada ljudsko biće otkrije svoju vezu s Božanstvom, dvadeset četiri oznake dvadeset četiri sata velikog

kozmičkog dana padaju s licem prema dolje. Obožavaju ono što je više, ono što je cijelo ljudsko biće, nasuprot onoga što svaki od njih predstavlja, što je samo jedan stupanj čovječanstva. Starješine se zaista gledalo kao u ovoj slici koju pisac apokalipse mora dati čovječanstvu. U starija vremena se govorilo da će doći jedan smješten na tronu, dok pisac apokalipse mora reći: Jedan smješten na prijestolju je već bio.

Želio sam govoriti o tome što znači čitati Knjigu otkrivenja. Ali naučiti je čitati ispravno možemo jedino kada se dovedemo u položaj da počinjemo učiti kako čitati počinjući s drevnim Misterijima.

Sada trebamo težiti da dalje čitamo Knjigu otkrivenja, jer sadrži duboke tajne, i ne samo one koje bi vi trebali upoznati, već također i neke koje su za vas da ih provedete, neke koje vi morate izvršiti.

PREDAVANJE V

DORNACH, 9 RUJNA 1924

Naša glavna briga bi trebalo biti čitanje Knjige otkrivenja na način koji je prikladan danas. Danas je duhovni razvoj ljudskog bića otvoriti se u znaku duše svijesti; samo iz tog razloga je, dakle, prikladno da vođenje duhovnog života mora postati potpuno svjesno, stoga je na nama da s punom sviješću prilagodimo prikladnu orijentaciju u onom o čemu nam pisac apokalipse govori.

U ranijim dobima otkrivenja pisca apokalipse su bez sumnje nešto značila jedino najvišim posvećenima, kojih je kako je vrijeme prolazilo bilo sve manje i manje, a običnim svećenicima ništa. Ono što sadrži Knjiga otkrivenja danas mora potpuno ući u svijest svećenika.

Jučer smo govorili o sedam kongregacija, i sa određenog stajališta ukazali na kongregaciju u Efezu. Svijet je sasvim sigurno pun stajališta i mnoga od njih mogu igrati ulogu u jednoj te istoj stvari. Kongregaciju u Efezu možemo opisati kao što smo to napravili jučer, i naći kako se baš u toj kongregaciji razvilo kršćanstvo iz prethodnih poganskih uvjeta. Drugi način gledanja na to bio bi pokazati kako su ti impulsi sadržavali veliki dio osnovne strukture prvog post-atlantskog kulturnog doba, čak i više nego je to bilo u Indiji u kasnija vremena. Tako se u nekom smislu može gledati kršćanstvo koje se razvilo u Efezu kao kršćansko nastavljanje pogleda na svijet i život prvog post-atlantskog kulturnog doba. Druga kongregacija koja se spominje u Knjizi otkrivenja je ona u Smirni gdje je prije tranzicije u kršćanstvo bujala drevna perzijska kultura.

Zatim dolazi Pergamo, koja je predstavljena kao kongregacija koja je živjela tijekom treće post-atlantske kulture. Posebno u pismu kongregaciji u Pergamu možemo otkriti reference, više-manje razotkrivene, na Misterij Hermesa koji je bio živ u toj kulturi.

U pismu kongregaciji u Tijatiri, upućeni smo na četvrtu post-atlantsku kulturu, doba u kojem se dogodio sam Misterij na Golgoti. Kada dopustimo da učinak ovog važnog pisma radi u nama, svugdje smo podsjećani na direktnu poruku koju je Misterij na Golgoti morao priopćiti.

Zatim dolazi kongregacija u Sardu o kojoj smo govorili jučer kada sam vam pokazao kako je ova kongregacija posebno imala astrološku orijentaciju, kako je bila okrenuta prema zvjezdanoj religiji. Iz nužnosti ova kongregacija u Sardu trebala je imati veliki dio iz proteklog vremena, ali iznad svega ova kongregacija unutar sebe nosi buduće stvari. Dakle pokušajmo to dovesti u naše današnje duhovno gledište. Mi živimo u petom post-atlantskom

kulturnom dobu. Kada gledate na Sardi vidite da postoje elementi koji su u to vrijeme već prošlost; ali također vidite nešto u zametku kao sjeme, nešto što još nije bilo završeno u vrijeme kada je Ivan pisao Knjigu otkrivenja. Cjelokupan ton ovog petog pisma je različit od onog od četiri prethodna. U ovom pismu kongregaciji u Sardu Ivan ukazuje na budućnost. Budućnost na koju ukazuje, koja je u Sardu bila kao sjeme, sada je naše vrijeme; to je vrijeme u kojem mi sada živimo.

Na niz post-atlantskih kulturalnih doba, i u isto vrijeme na unutarjni razvoj kršćanstva, aludirano je na drugi način u sedam pečata, i ovo pismo unutar sebe nosi razvoj post-atlantskih doba izmiješano s razvojem kršćanstva. Sa sedam pečata, također, aludirano je na sedam kongregacija. Pokazano nam je — a kasnije ćemo pogledati drugo značenje sedam pečata — kada je otvoren četvrti pečat, onaj koji odgovara četvrtom post-atlantskom dobu, pojavljuje se blijedi konj, i sada se pričalo da smrt ulazi u svijet. (Otk. 6,8) S ovim dotičemo jednu od najvažnijih tajni Knjige otkrivenja utoliko što se tiče našeg vlastitog doba. U četvrtom post-atlantskom dobu smrt zaista u određenom smislu ulazi među čovječanstvo. To vam mora biti sasvim jasno. Kada uzmete u obzir smrt, ljudsku prirodu ćete veoma dobro upoznati.

Hajdemo u početku natrag u prvo, drugo i treće post-atlantsko doba. Narav ljudske duše, zapravo narav cjelokupnog ljudskog bića, ono što je ono osjećalo da jest, u ranijim dobima bila je vrlo različita od onoga što je postala kasnije. Davno je postojao izraziti unutarjni osjećaj urastanja u boravljenje na Zemlji. U njihovoj običnoj svijesti ljudska bića su imala jasno sjećanje da su prije života na Zemlji živjela u svijetu duha. Ta svjesnost je postajala značajno prigušena kako se približavalo vrijeme Misterija na Golgoti, ali u prvom, drugom i trećem post-atlantskom dobu bila je tako značajno prisutna da je svako ljudsko biće znalo: Prije nego sam postao dijete bio sam duh. Ne može se o ovom stanju duše naći mnogo u vanjskim dokumentima, ali tako je bilo. Nije se računalo samo s vremenom provedenim na Zemlji, jer je također za računati bio i nastavak zemaljskog života unatrag u duhovnom svijetu. Ono što je ušlo u igru u dobu koje koincidira s Misterijem na Golgoti je da se na zemaljski život počelo gledati kao na jasno omeđen dvjema vratima, vratima rođenja ili začeca i dodatno vratima smrti.

Ova svjesnost, ova vrsta duševne naravi, zaista je nastala tek tijekom četvrtog post-atlantskog doba. Od otprilike osmog pred kršćanskog stoljeća do petnaestog stoljeća nakon Misterija na Golgoti raširila se svijest koja ljudsko biće vidi striktno zatvoreno unutar granica zemaljskog života. Otada je druga nova svjesnost bila u pripremi, s kojom smo tek na početku. Morate uzeti u obzir da je prošlo tek četiri ili pet stoljeća otkada se to počelo razvijati, tako smo mi otprilike na stupnju koji je četvrto post-atlantsko doba doseglo trećim stoljećem pr.Kr., kada je svijest bila sasvim različita u usporedbi sa

sviješću potpuno razvijenog četvrtog doba koja se kasnije razvila. Ljudi danas u cjelini još nisu odjeveni u odjeću nove svijesti; jer njihova je svijest većim dijelom još ona od četvrtog post-atlantskog doba. Uzrok tome je naša civilizacija u cjelini.

Promislite koliko je toga što pripada četvrtom post-atlantskom dobu još s nama, koliko mnogo ljudi ili još žive automatski u četvrtom post-atlantskom dobu ili barem još s njime flertuju. U cijelom našem gimnazijskom obrazovanju još radi četvrto post-atlantsko doba. Onoliko dugo koliko je latinski bio jezik učenih — to je bilo četvrto post-atlantsko doba. U javnom životu, također, još mislimo na način na koji su ljudi mislili u četvrtom post-atlantskom dobu. Za peto post-atlantsko doba mogli bi reći da još nismo došli do stupnja na kojem čovječanstvo treba biti da bi se počela razvijati duša svijesti. Zato danas još uvijek ljudi njihov život na Zemlji vide kao omeđen na oba kraja vratima rođenja i vratima smrti.

Odvija se naravno neki razvoj u novoj svijesti, jedino što kod većine ljudi još nema mnogo učinka; pokazuje se samo kod nekih pojedinaca koji su u tom smjeru posebno nadareni. Tijekom mog života sreo sam priličan broj takvih, ali u cjelini su malo opaženi. Svijest koja se treba razviti od ljudskih bića u petom post-atlantskom dobu je takva da vrijeme između rođenja i smrti za to nije sasvim dovoljno, tako da smrt stalno djeluje na nečiji život na Zemlji. Ljudi će postati svjesni da svaki dan po malo umiru, tako da je kod ljudskih bića stalno prisutno umiranje, tako da je stalno prisutna smrt. Postoje neki pojedinci koji žive u velikom strahu od smrti, osjećajući da ona stalno izjeda zemaljsko čovječanstvo. Ali sam također sreo ljude koji vole smrt pošto je njihov postojani prijatelj kome kontinuirano teže.

Svijest o smrti kao pratitelju nešto je što će sve više prevladavati u petom postatlantskom dobu. Opisati ću ovo konkretnije. Ljudska bića će u sebi percipirati intimni proces vatre što je povezano s razvojem duše svijesti. Posebno u trenutku napuštanja svijesti sna i ulaska u budnu svijest doživjeti će budnu svijest kao vrstu procesa vatre unutar sebe koji ih obuzima. Jer duša svijesti je nešto visoko duhovno, a duh uvijek obuzima ono što je materijalno. Način na koji duša svijesti obuzima ono što je materijalno i što je eterično kod ljudskog bića vrsta je intimnog vatrenog procesa, procesa transformacije. Upravo to će ljudi sve više percipirati unutar sebe kako peto post-atlantsko doba napreduje. Međutim, tu vatru ne treba zamišljati da gori kao plamen svijeće; to bi bila previše fizička slika. Ljudi će tu pridruženost smrti osjećati da se na moralan način oblikuje u njihovoj duši.

Kada ljudi primijete dobru namjeru, ili jaki razlog koji bi mogli imati, koji odmah ispari, ili za sat ili nakon dana ili mjeseca, većina njih unutar našeg sadašnjeg materijalističkog pogleda na svijet smatra to prihvatljivo kao da

tako stoje stvari. Ali to je nešto što ćemo sve više učiti da osjetimo drugačije. Učiti ćemo osjetiti kako dobra namjera za koju smo bili suviše slabi da je izvršimo počinje trošiti naš život, počinje umanjivati našu moralnu vrijednost. Učiti ćemo osjetiti kako nas takva stvar čini moralno lakim, više beznačajnim za univerzum. Sada takvu stvar vidimo kao ne više od slabosti duše, ne kao nešto što radi u kozmosu, što ćemo u budućnosti, ipak, zaista tako osjećati. Na sličan način će ljudi početi osjećati kako ih određene intelektualne aktivnosti ipak troše, kao što ih troši vatra u duši. Ovakve stvari se zaista već događaju čak u većem obimu, ali do sada još nije shvaćeno što su.

Netko može korak po korak naći vlastiti put u duhovni svijet, na primjer uzimajući u obzir sugestije u knjizi Znanje o višim svjetovima. [R. Steiner Znanje o višim svjetovima (GA 10). također izdano kao: Kako upoznati više svjetove. Suvremeni put inicijacije (GA 10).] Pomoću toga je moguće postići harmoniju između duha, duše i tijela. Ali način na koji mnogi ljudi danas provode njihov unutarnji život, bez tih vježbi, i zaista čak i način na koji provode religiozni život u različitim denominacijama, uzrokuje da religijski život radi u ljudskim bićima na takav način da je njihova moralna težina umanjena, napravljena lakšom.

Ove stvari su sve više svjesno percipirane, i ljudska bića će tijekom petog post-atlantskog doba pretrpjeti velike promjene. To je velika promjena kada se netko osjeća osnažen ili umanjen u cjelokupnoj humanosti kroz ono što je duševni život, kada netko opaža da sudbina nije samo stvar vanjskih okolnosti koje na njega utječu, već kada osjeća da je sudbina nešto što nečiji moral čini težim ili lakšim.

To je svijest koja je u ljudskim bićima u procesu nastajanja, i da se to događa može se vidjeti sasvim izvana i empirijski. Ulazimo u vrijeme u kojem će svećenici ove stvari morati uzeti u obzir kada pred sobom imaju svoju kongregaciju. Ono što se uzdiže u svijesti ljudi biti će nužno tretirati — nešto čega još nisu potpuno svjesni, ali što se pokazuje u svakakvim nemirima, nervozama i neharmoničnim osjećajima — na takav način da pojedinci prime utjehu i snagu.

Za svećenike će postajati sve manje prikladno da individualna ljudska bića tretiraju u skladu s nekim općenitim unaprijed zamišljenim idejama kako bi to trebalo. Molim da se ne naljutite kada kažem da je šabloniziranje bilo i još jest norma. Kada pričate s osobom koja možda pati od neke vrste obmane i utočište je tražila sa svećenikom, možete točno čuti što mu je ili što joj je svećenik rekao. Možete čuti kako je svećenik tražio da u toj osobi probudi osjećaj da je grješna. U drugom slučaju opet možete čuti kako je svećenik tražio da probudi osjećaj osobe za biti grješan. Ova vrsta šabloniziranja može se naći svugdje.

Kada sam jednom u istom danu morao prisustvovati na tri sahrane primijetio sam kako je svećenik svaki puta počeo s istom rečenicom: 'Visoko je iznad Zemlje nebo, tako su puti moji iznad vaših putova, i misli moje iznad vaših misli.' Tri puta isti stereotip koji bi, ipak, bio više ili manje opravdan tijekom četvrtog post-atlantskog doba. To je vrsta stvari koja, kao što sam spominjao, prelazi u peto doba tako da se to sada još događa, dok bi u ovom dobu trebao biti mnogo suptilniji način služenja, trebala bi biti transformacija načina na koji se stvari rade.

Svećenici to sada moraju početi. Moraju početi učiti kako usmjeriti odbljesak njihove duše pravo u srce druge osobe. Teško da je sada to itko sposoban. Ljudska bića danas jedni drugima ostaju strašno nepoznata. Ako Knjigu otkrivenja čitate s mjerom poštovanja — u stvari je ne možete čitati bez poštovanja — ako s poštovanjem čitate pasus o bijeloj haljini (Otk. 3,4-5) u koju moraju biti odjeveni oni koji su ispunili zadatak petog kulturalnog doba, steknete dojam: to je stvar dubokog gledanja s okom svećenika u ovu posebnu vrstu ljudske svijesti; to je stvar upoznati ljudsko biće kakvo se pred vama pojavljuje sada u petom post-atlantskom dobu. Ovo je savjet: Prepoznajte ljudsko biće ne po odjeći koju nosi, ne po onom što predstavlja vanjskom svijetu, već po haljini njegove duše. U pismu kongregaciji u Sardu pisac apokalipse kaže taj savjet za današnje vrijeme u kojem mi sada živimo.

Svećenik u naše vrijeme mora prodrijeti do duše osobe kroz sve vanjske okolnosti u kojem se ljudska bića nalaze. Na neki način svećenik mora osobu gledati na način koji sam prekjucher opisao povodom želje za naći karmu te osobe. [R. Steiner Karmičke veze, Vol 4, op. cit., predavanje 7 rujna 1924.] Rekao sam da za doći do karme osobe treba zanemariti njegovu profesiju, njen socijalni status, njenu sposobnost i njenu nesposobnost i umjesto toga ići dublje u njenu dušu, u one osobine i sposobnosti koje mogu naći izraz u svakoj profesiji koju bi osoba mogla imati. Zato trebete gledati što je osoba bila u prijašnjem životu na Zemlji. Dobro, nema potrebe za svećenika da ide toliko daleko, ali mora početi gledati kroz sve izvanjsko i naći unutarnje biće pojedinca, ono što je u njemu čisto ljudsko, ono što čini osobu iznutra ljudskom, individualno ljudsko biće.

Definitivno je slučaj da kada u Knjizi otkrivenja čitamo ono što se tiče kongregacije u Sardu možemo osjetiti da je ono što je tamo napisano direktna opomena našem sadašnjem vremenu. Dok čitamo dalje možemo dobiti sve dublji utisak.

Sada mislimo o vremenu kada će peto post-atlantsko doba proći. Tijekom tog doba ljudska bića će promijeniti svoju svijest na način koji će im omogućiti da vide kako smrt radi na njima. Naučiti će to razumjeti, ali ne u mjeri koja ih cijelo vrijeme čini svjesnim točnog doba koje će dosegnuti. Vidjeti će kako

smrt radi na njima. Smrt će imati kao svog stalnog pratitelja. Smrt će s njima biti prirodno. Novi element koji mora ući u sva razna polja života biti će da sadržaj duše ljudskog bića mora omogućiti gledati na to imati-smrt-pokraj-sebe kao na nešto prirodno. Probuditi u sebi snage vječnog opreza duše znači: imati smrt kao dobrog prijatelja i stalnog pratitelja uvijek pored sebe.

Kada gledate oko sebe, stvari još vidite potpuno u svjetlu četvrtog post-atlantskog doba. Sveukupno promatrate život koji u sebi ima smrt, u svakoj biljci i u svakom kamenu, ali ne promatrate smrt jer još ne vidite smrt u sebi. Ali ljudska bića će početi vidjeti smrt cijelo vrijeme. Treba sve više govoriti ljudima u ovom stilu, jer kako osoba sve više percipira smrt njegov cjelokupan način gledanja se mijenja.

Opažati smrt znači opažati mnoge stvari koje su danas još potpuno skrivene iza vanjskih pojavnosti. Na neki način prirodu gledamo kao veoma stabilnu jer ne možemo vidjeti u njene finije, intimnije oblasti. Možete šetati na selu i doći do natpisa koji kaže: Područje bolesti slinavke i šapa. U stvari u cijeloj oblasti se zbiva nešto intimnije, nešto što se može usporediti s olujnim morem ili vulkanskom erupcijom. S takvim stvarima će se ljudska bića suočiti u šestom post-atlantskom dobu.

Pošto ljudska bića još ne vide smrt, primjećuju jedino erupciju Vezuva, recimo, ili jak potres izmjeran seizmografom. Ali ne primjećuju tenzije u sferi etera koje se javljaju na primjer kada važan genij živi ili je rođen na određenom mjestu. Jednako ne vide moćno djelovanje i tkanje duhova kojih su zvijezde i njihove konstelacije samo vanjski znak.

Sve te stvari na neki način vidjeti, ono je što ljudska bića mogu očekivati u šestom post-atlantskom dobu. Sunce kakvo je danas će pasti sa nebesa i zvijezde će isto tako pasti dolje. Gdje sada sjaje zvijezde, kao materijalne apstrakcije, vidjeti će se moćan rad i tkanje duha. Tijekom petog post-atlantskog doba, dakle, biti će velika promjena u načinu kako ljudska bića vide sebe, i za vrijeme šestog post-atlantskog doba cijeli svijet koji ih okružuje će se promijeniti. Nemojte misliti da posvećenik, na primjer, vidi svijet na isti način kao i netko tko nije posvećenik. A isto vrijedi i za niz stupnjeva svijesti. Ljudska bića na različitim stupnjevima svijesti ne vide svijet na isti način.

Da mi kao ljudska bića živimo u procesu transformacije, procesu transformacije ljudskog bića i naše slike svijeta, ukazano je u Knjizi otkrivenja, između drugih stvari, putem toga da postoji relativna sličnost kod prva četiri pisma. Prvi pečat je otvoren i pojavljuje se konj bijelac, jedan konj. Drugi pečat je otvoren i pojavljuje se crveni konj, još jedan konj. Treći pečat je otvoren i pojavljuje se crni konj, još jedan konj. Četvrti pečat je otvoren i pojavljuje se blijedi konj, opet je to konj. (Otk. 6)

Kada je otvoren peti pečat više nema govora o nekom konju. Smisao ovog pisma je naznačena na sasvim drugačiji način. Tako dok nastavljamo s čitanjem pisama nalazimo naznaku temeljno značajne transformacije koja će se odviti u našem vlastitom dobu.

Treba reći samo jednu stvar, što je ono što sami trebamo pripremiti da bi postali nova, transformirana kongregacija u Sardu. Ta nova, transformirana kongregacija u Sardu trebati će razumjeti da je malo vrijednosti u poznavanju biljaka, životinja i minerala ukoliko se ne pronađu zvijezde koje rade u svima njima. U duhovnom smislu zvijezde moraju pasti dolje s nebesa, i to se već može opažati.

Dati ću vam jedan specifičan primjer ovoga. Ljudi obično primjećuju vanjsku konfiguraciju ovakvih stvari bez da puno obraćaju pažnju na način koji se uklapa u cjelokupnu duhovnu evoluciju čovjeka. Svaki od nas može nešto napraviti jedino na mjestu gdje se nalazimo, i za mene se ovdje odigralo slijedeće baš prije mog zadnjeg puta u Englesku. Možda znate da kada sam u Dornahu svakog tjedna odvojim jedan ili dva sata za ljude koji ovdje rade na zgradi kada im tijekom radnog vremena govorim o znanosti i znanosti duha. Ljudima se veoma sviđa ako oni predlože temu. Vole sami birati temu i između ostalog žele znati o današnjem duhovnom životu i kulturi. To je također nešto što ćete vi kao svećenici zasigurno morati razumjeti.

Prije nego sam krenuo u Englesku imao sam jedan od tih sastanaka s radnicima, jedan od njih je pripremio pitanje: Koji je razlog da neke biljke imaju miris a druge ne? Odakle dolazi biljkama miris? [R. Steiner Evolucija Zemlje i čovjeka i utjecaj zvijezda (GA 354). predavanje od 9 kolovoza 1924.] Dakle, ta predavanja idu već godinama i radnici su sada dovoljno potkovani da ne trpe uobičajena kemijska objašnjenja o tome kako ova ili ona supstanca miriše ovako ili onako — znate na što se znanstvena objašnjenja obično svode: siromaštvo dolazi od *la pauvreté*. Ne, ti radnici traže prava objašnjenja.

Dakle ovo je što sam im rekao u slijedećih otprilike sat vremena. Nešto što ima miris prije svega skreće našu pažnju na naše osjetilne organe; opažamo miris preko našeg organa za miris. Zatim se moramo upitati da li je naše osjetilo mirisa dovoljno suptilno da možemo raditi kao policijski pas tragač. Naravno da ćete se složiti da nije. Upravo suprotno, morat ćete priznati da mi ljudska bića prije imamo tupo osjetilo mirisa, nego suptilno, i da kako idete dolje na ljestvici prirode dolazite do osjetljivijih organa mirisa.

Uzmite psa s organom mirisa toliko delikatnim da može biti uvježban kao pas tragač. Pogledajte način na koji njegovo čelo pada natrag slijedeći nastavak mirisnih živaca koji miris prenose u samo biće psa. Mi ljudska bića imamo čelo koje je napuhano. Naš aparat za inteligenciju transformirani je organ mirisa, posebno u svojoj sposobnosti za apercepciju. Samo to čini očitim da

kako idemo dolje po ljestvici do nižih životinja dolazimo do više osjetljivih organa mirisa.

Znanost duha nas uči da u njihovim cvjetovima i načinu na koji razvijaju miris veoma mnogo biljaka je ništa drugo nego organi mirisa, zaista vegetabilni organi mirisa ogromne osjetljivosti. Što one mirišu? Mirišu kozmički miris koji je uvijek prisutan. A kozmički miris koji emanira od Venere različit je od onog koji emanira od Marsa ili od Saturna. Na primjer miris ljubice je odjek mirisa, eho je mirisa kojeg ljubica osjeća od kozmičkog mirisa. Biljke koje lijepo mirišu osjećaju kozmičke mirise koji dolaze od Venere, Merkura ili Marsa. Ferula fetida osjeća miris Saturna i predaje ga dalje u asafoetidi izvučenoj od nje.

To je nešto što ti ljudi žele znati, jer na neki način žele znati kako zvijezde padaju na Zemlju. Što su, konačno, bića u svijetu osim ono što zvijezde šalju dolje. Ako želite realistično govoriti o ovim stvarima, morate reći: Zvijezde zaista padaju na Zemlju, jer one su u biljkama. Nije u njima samo miris, ali same biljke su stvarni organi mirisa.

Moj prvi govor danas [predavanje od 9 rujna 1924.] bio je opet radnicima, i pitao sam ih da postavljaju pitanja na koje žele odgovore. Jedno pitanje je bilo ovakvo: Ako je ono što ste zadnji puta kazali o mirisima točno, da su biljke osjetilni organi mirisa, od kuda onda biljkama dolazi boja?

Tako sam morao objasniti da mirisi biljkama dolaze od planeta, dok boje dolaze od snage Sunca. Objašnjavao sam to, dajući primjere koji pokazuju da je tako. Jedan član u publici nije bio zadovoljan, pitajući zašto nisam spomenuo minerale, i zašto su oni također obojani. Mogu razumjeti zašto biljke imaju boje, rekao je, i da biljka koja raste u podrumu bez sunčeva svjetla može imati pravi oblik i miris ali ne i boju — zašto bi ostala blijeda ili čak bez boje zbog nedostatka svjetla. Ali što je s mineralima?

Tako sam morao objašnjavati dalje. Sunce ima dnevni kurs koji dolazi od jedne revolucije Zemlje u 24 sata. Također ima godišnji kurs koji dovodi do godišnjih doba tijekom kojih doseže zenit i zatim opet pada dolje. Ali isto tako postoji još jedan ciklus, i nastavio sam objašnjavati platonovu kozmičku godinu. Objasnio sam kako Sunce sada kod proljetne ravnodnevnice izlazi u Ribama, ali da je u ranija vremena izlazilo u Ovnju, a prije toga u Biku, zatim Blizancima, i tako dalje, uzimajući 25.920 godina da završi jedan ciklus oko Zodijskog kruga. Na ovaj način Sunce ima kurs koji traje jedan dan, drugi kurs koji traje jednu godinu, i još jedan u trajanju cijele kozmičke godine. Dok biljkama daje njihove boje tijekom kursa koji traje jednu godinu, minerali da bi dobili njihove boje trebaju kozmičku godinu Sunca. U bojama minerala, u zelenoj smaragda, vinsko-žutoj topaza, crvenoj rubina, živi sila koja se razvija tijekom sunčeva ciklusa kroz platonovu kozmičku godinu.

Dakle vidite: Ako od duha uzmete ono što trebate reći o svijetu, ljudi počinju postavljati pitanja o zemaljskim stvarima na način koji pokazuje da više nisu zadovoljni s pokušajima objašnjenja zemlje pomoću trivijalnosti koje emaniraju iz naših laboratorija i soba za seciranje. Žele razumjeti na pravi način, i dosta su zadovoljni pokazivanjem stvari na 'Sardu' na način koji obuhvaća zvijezde a isto tako i njihove učinke. radeći tako radi se isto što i pisac apokalipse; uvodi se Sardu u naše sadašnje vrijeme.

Ono što vam govorim je samo jedan primjer. Moramo početi uvoditi ovaj osjećaj za zvijezde, osjećaj za bića zvijezda u naše sadašnje vrijeme. Moramo početi pomagati ljudima da iznova shvate da je Krist biće Sunca. To je činjenica koja se susreće s najvećom opozicijom od svih.

Kada vam govorim ove stvari, a posebno kada vam govorim kako naše moderno peto post-atlantsko doba mora postati, na neki način, ponovno probuđeni Sardi kakvog nalazimo opisanog ukratko, sažeto i veličanstveno u petoj kongregaciji i petom pečatu koji sada mora biti otvoren — kada vam govorim ove stvari osjetit ćete da je naš zadatak danas razviti ovaj poseban način shvaćanja Knjige otkrivenja, naime da je Knjiga otkrivenja zadatak koji svaki dan kuca na vratima naših srca. Nema svrhe u samom interpretiranju Knjige otkrivenja. Nužno je da Knjigu otkrivenja vršimo u svim stvarima, inače je možemo i ostaviti. Samo interpretirati je gotovo beznačajno.

Ovime sam vam rekao drugi aspekt koji mora biti obuhvaćen kada čitamo Knjigu otkrivenja. Jučer sam gledao objasniti formu, danas vam težim pokazati da za čitati Knjigu otkrivenja treba biti prisutan s voljom. Jedino je to prirodno, jer otkrivenja su se uvijek javljala preko inspiracija volje. S time se zaista dotičemo točke apokalipse, žive točke apokalipse.

Danas postoje ljudi koji su na neki način educirani na način apokalipse. Obrazovani su apokaliptički na način koji im daje edukaciju volje koja je posebno orijentirana prema rimskoj Katoličkoj crkvi. To su jezuiti. Jezuitsko obrazovanje, vježbe jezuita, imaju jaki apokaliptički aspekt. Vježbe jezuita uključuju školovanje volje kakvo je uvijek u temeljima bilo koje apokaliptičke, bilo koje vizije otkrivenja.

Edukacija volje najvažniji je aspekt za svakog tko ozbiljno uzima izvorno svećeništvo u smislu kršćanske obnove. Takva osoba mora razumjeti Knjigu otkrivenja ako će u njoj vidjeti pravi impuls za volju, dok je vrlo jednostran impuls za volju bio dan od Ignacija od Loyole, bez sumnje veliki impuls, ali iznimno jednostran. Danas je to postalo ahrimanički rigidno, ali posebno gledajući Ignacija od Loyole pokazuje nam se kako je na svijet pogrešno gledati na bilo koji drugi način osim kroz znanost duha. Ljudi danas još pripisuju razvoj jezuita Ignaciju od Loyole, ali to je pogrešno. Ima dugo da je Ignacije od Loyole bio reinkarniran i naravno sebe je potpuno isključio iz te

ranije struje. Ponovo je živio kao Emanuel Swedenborg, i razvoj jezuita je od tada klizio ravno u oblast Ahrimana; Više se ne osvrće natrag na Ignacija od Loyole već sada radi u skladu s ahrimanovim ciljevima. [Rudolf Steiner je više puta govorio o karmi Ignatiusa od Loyole i Emanuela Swedenborga, ali posebno u R. Steiner Karmičke veze, Vol 6 (u GA 240). predavanje od 24 kolovoza 1924.] Mogli bi reći da je to sjena, protu-slika u čemu vi morate sebe obučavati da budete, kao što sam rekao, primajući Knjigu otkrivenja u vaše 'Ja' na takav način da vaše 'Ja' postaje sažetak snaga koje rade na apokaliptički način.

PREDAVANJE VI

DORNACH, 10 RUJNA 1924

Kada je netko iniciran u drevne Misterije, prvo je doživio svoje cijelo razumijevanje, svoj cjelokupni ljudski duševni sastav, vođen prema značenju ciklusa svjetskih kulturalnih evolucija, ciklusa koji se odvija u sedmicama. U Knjizi otkrivenja imamo jasan naknadni eho onog što rezultira iz principa inicijacije drevnim Misterija. Broj sedam je sadržan u knjizi otkrivenja na mnoge različite načine, uključujući strukturu, njenu kompoziciju, i njen sadržaj. Tada, naravno, stvari povezane s brojem sedam nisu bile s njim povezane u bilo kojem vanjskom smislu na način kako bi danas mogli zamišljati. Umjesto toga, osoba o kojoj se radi bila je inicirana u sveukupan način na koji brojevi rade i tkaju.

Ovdje bih želio skrenuti vašu pažnju, dragi prijatelji, na nešto što sam objasnio u sasvim drugom kontekstu u drugom ciklusu predavanja koji dajem o znanosti govora. [R. Steiner, Govor i drama (GA 282).] Morao sam objasniti kako je moguće imati doživljaje u glasovima govora, ali da je danas čovječanstvo izgubio sposobnost da ima doživljaje kroz glasove govora. Uzmite u obzir kako glasovi govora sadrže elemente formativne, žive Riječi i kako kroz doživljaje takvih glasova kroz kombiniranje tih zvukovnih elemenata može biti formiran predivan kozmički doživljaj, kojih je približno 32. Stavite sebe u vrijeme — a bila su vremena kada je to za ljudska bića bila stvarnost — koje je živjelo i kretalo se u tim elementima glasova govora, živopisno doživljavajući čudo da se može oblikovati svijet kroz doživljavanje ova 32 glasovna elementa. U formiranju govora, u formativnom oblikovanju Riječi, osjećalo se tkanje duha koji je pratio doživljaj govorenja. Doživljavalo se kako u glasovima govora žive bogovi.

Od ova 32 glasa lako je doći do toga da su oko 24 suglasnici a oko sedam samoglasnici — naravno da su ovakve stvari uvijek približne. U smislu otvaranja Ivanova evanđelja — ‘U početku bijaše Riječ’ — možete tada osvjetliti sliku, o kojoj se također može misliti kao o slici apokalipse, o Alfa i Omega okruženog sa sedam anđela — samoglasnika — i 24 starješine — suglasnika. U ovom smislu se također osjećalo da je tajna univerzuma u potpunosti živjela — na način kako sam već objasnio — u onom što je intonirano u svetom govoru kulta. Tako se celebrirajući kult osjećala moćna prisutnost kozmičkog sadržaja koji postoji u ovoj simboličnoj slici.

Čovječanstvo svakako mora ponovo početi osjećati gdje su u mudrosti Misterija traženi bogovi. Nisu traženi u toliko udaljenoj, transcendentalnoj oblasti kako se danas zamišlja. Njihova pripojenost je gledana u stvarima kao što su glasovi

govora. 'Kozmička Riječ' je označavala da kroz univerzum tka, ono u čemu ljudska bića sudjeluju preko njihova vlastita govora.

Isto je i s brojevima. Naša sadašnja ideja o brojevima je potpuno apstraktna u usporedbi s načinom na koji se na njih još gleda u Knjizi otkrivenja. U ranim kršćanskim stoljećima bilo je pojedinaca koji su u nekoj mjeri razumjeli Knjigu otkrivenja jer je još postojao osjećaj za tajnu brojeva, jer su se specifične veze u strukturi niza brojeva još doživljavale. Niz brojeva nije uziman na način kako ga mi danas uzimamo kao nizanje jednog broja sa slijedećim. Ljudi su doživljavali ono što je sadržano u tri, u četiri; doživljavali su zatvorenu prirodu tri, otvorenu prirodu četiri, prirodu pet, tako usko povezane s bićem čovjeka. Osjećalo se da je u brojevima nešto božanstveno, baš kao što se nešto božanstveno također nalazilo u napisanim slovima i glasovima govora.

Kada je pojedinac u drevnim Misterijima jednom dosegnuo stupanj kada je za njega bilo vrijeme da bude iniciran u tajne brojeva njegova dužnost je bila misliti i osjećati u nizu tih tajni brojeva. Razmotrite što to obuhvaća. U glazbi s oktavom imamo sedam nota, osma je, kao prva. Kod duge imamo sedam boja. Postoje također i drugi fenomeni u prirodi koji uključuju broj sedam. Zamislite da se u prirodi dogodi da se boje duge pojave u drugačijem poretku; cijeli univerzum bi time bio u metežu. Ili promislite o drugačijem poretku nota na glazbenoj skali; glazba bi postala nepodnošljiva.

Onom koji će biti iniciran bilo je pokazano da, kao i u prirodi, postoji također zakon primijenjen na duševno biće čovjeka. Nakon njegove inicijacije očekivano je da ne izlijeva svoje misli proizvoljno amo tamo, jer je sada bio obvezan misliti u skladu s brojevima, iznutra doživjeti tajnu brojeva u načinu kako živi i tka u svim bićima i svim procesima, u načinu kako živi u prirodi.

Knjiga otkrivenja je pisana u dobu kada je još bilo potpuno valjano za ljudska bića da budu usred kozmičke tajne broja sedam ili dvanaest ili dvadeset četiri, ili broja tri. Od početka našeg doba duše svijesti, što znači od prve trećine petnaestog stoljeća, vraća se važnost onog što je prije postojalo prema striktnoj valjanosti broja sedam, i osim toga također se počinju javljati promjene u samom broju sedam. Mi više nismo u sretnom položaju doživljavanja evolucije koja se odvija striktno u skladu s brojem sedam. Dosegnuli smo stupanj u evoluciji Zemlje kada tajne brojeva počinju ulaziti u nepravilnosti, tako da su za nas tajne brojeva dobile novi značaj.

Dok uživamo nalazeći kako tajne brojeva žive u dokumentu kakav je Knjiga otkrivenja, također je slučaj da kada na živ način uđemo u građu kakva je ova Knjiga, preko naših osjetila postajemo sposobni shvatiti sve one stvari koje se odvijaju izvan zakona brojeva. Mogli bi reći da na određeni način mi izdvajamo naš život od tajni brojeva. Moramo, međutim, naučiti kako ih koristiti u obliku

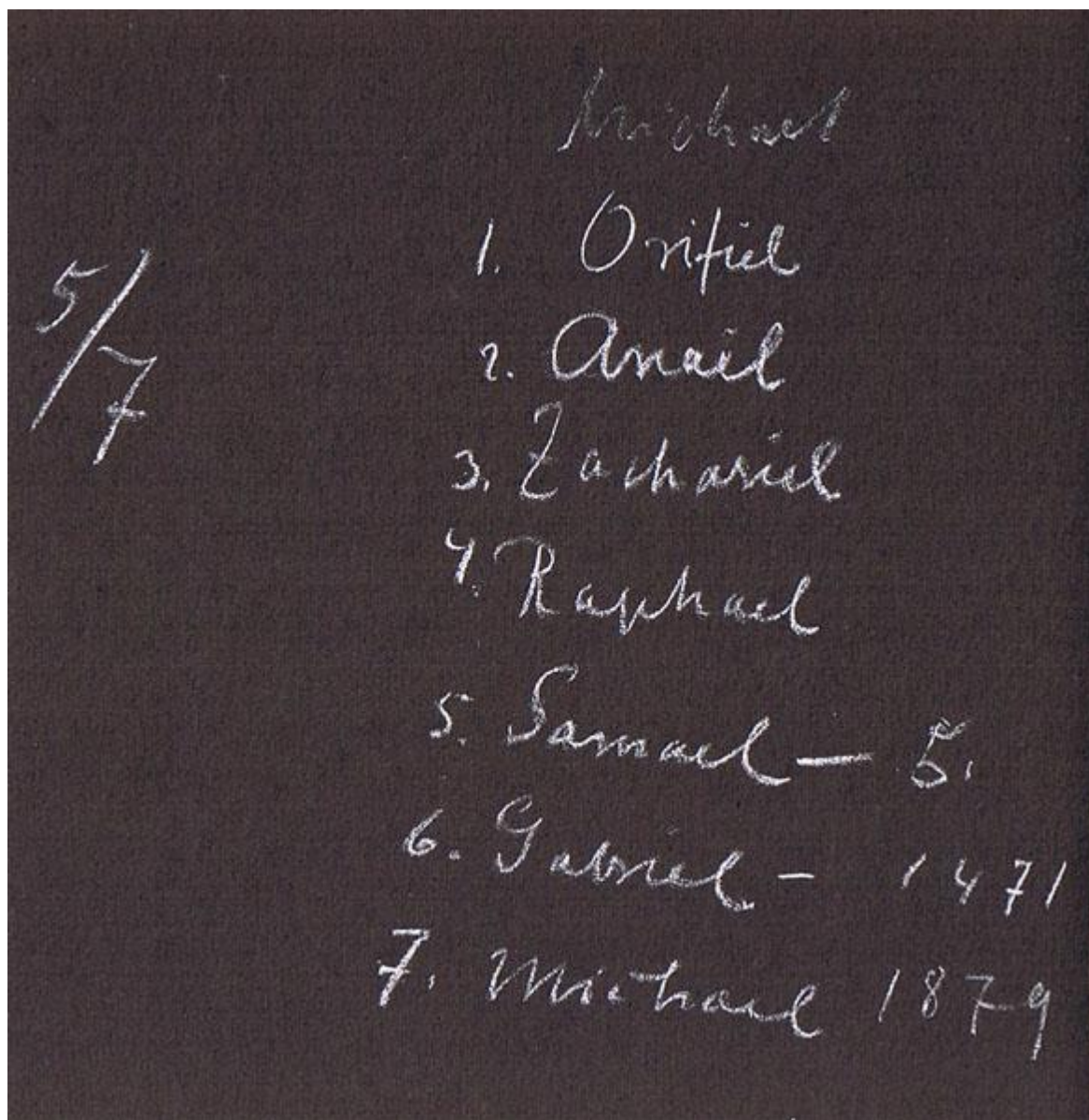

koji je sada pogodan za ljudske događaje na Zemlji, i kako ih trebaju uzeti u razmatranje svećenici na polju religije.

Rekavši ovo, sada ću, međutim, govoriti o određenim pojavama jer se još odvijaju u skladu s tajnama brojeva, jer to je na neki način spor proces da se svjetski događaji izdvoje od tajni brojeva i uđu u način odvijanja koji s njima nije vezan. Način mišljenja u drevnim Misterijima bio je gledati velike cikluse vremena kako slijede svoj tijek u broju sedam, a također i druge, manje i još manje cikluse.

U sedam kongregacija koje su postojale kao suvremenici kao stvarne konkretne grupe na Zemlji također vidimo nastavljanje starih kultura kao i početak novih kulturalnih doba. Ali s druge strane postoji i manji ciklus kojeg možemo naučiti razumjeti preko Knjige otkrivenja. Taj manji ciklus, dragi prijatelji, sada želim s vama razmotriti.

Gledajući natrag na vrijeme kada se na Zemlji odvio Misterij na Golgoti nalazimo, s obzirom na duhovnu evoluciju ljudskih bića, arhandeosku vladavinu Orifiela, [Rudolf Steiner je mnogo puta govorio, na satima ezoterije, o periodima u kojima su vladali arhanđeli, koristeći terminologiju Johannes Trithemius od Sponheima: R. Steiner Aus den Inhalten der esoterischen Schule (GA 266), Dornach 1995. Vidi također predavanje od 5 prosinca 1907 u Beitrage zur Rudolf Steiner Gesamtausgabe, Broj.67/68; od 19 srpnja 1924 u R. Steiner Karmičke veze, Vol 6, op. cit.; od 8 kolovoza 1924 u R. Steiner Karmičke veze, Vol 3 (GA 237). i od 18 kolovoza 1924 u R. Steiner Ispravan i pogrešan put u duhovnom istraživanju (GA 243).] onog arhanđela koji je svoje impulse primio pretežno od snaga Saturna. Nakon toga dolazimo u doba kada je vladajući arhanđel bio Anael, zatim u doba Zakarijela, zatim u doba Rafaela, zatim u ono od Samaela, zatim Gabriela, i onda u sadašnje doba Mihaela. Imamo prvo, drugo, treće, četvrto, peto, šesto i sedmo doba, tako smo s obzirom na ovaj manji ciklus unutar našeg većeg petog ciklusa mi u sedmom dobu. Živimo u dobu koje bi morali opisati kako slijedi ako ćemo koristiti današnji način formuliranja stvari: Živimo u dobu pet/sedam, petom post-atlantskom kulturalnom dobu, petom većem ciklusu ljudske evolucije, i — s obzirom na manji ciklus doba vladavine arhanđela — živimo u sedmom dobu, koje se isprepliće s onim većim.

Sedmo doba, dragi prijatelji, označava zadnji stupanj. Dobu u kojem smo sada prethodilo je šesto, ono od Gabriela. U šestom dobu odlučene su mnoge velike stvari, i napravljena priprema za zadnje. Ali doba prije njega također još radi u tom šestom dobu. Doba Mihaela je počelo oko 1879, doba Gabrijela oko 1471. Prije toga je bilo doba Samaela, arhanđela koji je svoje impulse primio od Marsa; to je bilo peto doba.

Točka u vremenu kada je počelo peto post-atlantsko kulturalno doba pojavila se tijekom doba kada je vladao arhanđel petog kraćeg doba. Tijekom pete arhanđeoske vladavine, taj arhanđeo već je tri do četiri stoljeća pripremao svitanje petog post-atlantskog kulturalnog doba. Tako se, bivajući već u napredovanju, manje doba podudaralo s početkom većeg doba. To znači ništa manje nego da su veća doba pripremljena od duhova srednje hijerarhije. Treća hijerarhija, kojoj arhanđeli pripadaju, članovi su koji služe višim

hijerarhijama. Zakon brojeva dovodi do toga da se na početku petog doba peti arhandeo na vrhu svog manjeg doba poklapa s višim bićem više hijerarhije koje je također u broju pet.

To je dobro dok, relativno govoreći, ljudi govore o ovakvim stvarima, ali o njima se govorilo duže nego netko obično zamišlja. Na mjestima kao što je škola Chartres te tajne su čak spominjane u dvanaestom stoljeću. U to vrijeme je još postojao jezik apokalipse. Uvijek je slučaj da se univerzum gledao, takoreći, u perspektivi, u aspektu, broja.

Kada Platon kaže: 'Bog matematizira, Bog geometrizira', [Plutarh *Quaestiones convivales*, VIII, 2.] to se ne odnosi na našu apstraktnu geometriju ili matematiku već na ono duboko iskustvo koje su ljudi u drevnim vremenima imali u vezi oblika i brojeva. Materijalizam danas to ismijava, ali u stvari svugdje možemo vidjeti da je zakon broja sedam također na djelu u organskom životu. Uzmite u obzir vrijeme koje je potrebno da se nešto razvije i zatim to slijedite gledajući leptire ili pojavljivanje larvi ili period inkubacije određenih bolesti. Svugdje ćete na djelu naći zakon broja sedam. Posvećenima je pokazano da brojevi proizlaze iz same prirode stvari, i to je zauzvrat privlačilo njihovu pažnju kako stvari stoje u sveukupnom kozmičkom kontekstu.

Traži da se uspravimo i primijetimo, dragi prijatelji, kada čujemo: Arhandeo koji je u broju pet svoj period vladavine počinje u vezi s petim post-atlantskim dobom sa snagama koje emaniraju od Marsa. Ako doba počinje sa snagama Marsa — čak iako se na to aludiralo sasvim površno — tada je u tome nešto ratoborno.

Vidimo da su kulturalna doba odvojena jedna od drugih važnim događajima. Ali također vidimo da je postojao važan događaj koji je razdvojio atlantski period od sadašnjeg, post-atlantskog perioda — koji je kao peti period sada dosegnuo svoje peto kulturalno doba — i taj period je ledeno doba poznat kao Veliki potop, pad stare Atlantide i uzdizanje novih kontinenata. Sada živimo u petom post-atlantskom dobu, a šesto i sedmo doba će slijediti. Katastrofa koja će odvojiti slijedeći veliki period — nakon petog, šestog i sedmog doba — neće biti samo vanjski događaj u prirodi kao što je ledeno doba i sve što nam je pričano o Velikom potopu. Odvajanje između petog i šestog perioda pokazati će se više u oblasti morala. Rat svih protiv svih, o kojem sam često govorio, biti će moralna katastrofa koja će odvojiti peti od šestog velikog perioda zemljine evolucije. Naravno da će također biti povezan s događajima u prirodi, ali ti događaji u prirodi će više biti u pozadini.

Peto kulturalno doba je uvedeno s onim što dolazi kroz Samaela od Marsa, svadljivi duh, u čemu su elementi sukoba doneseni dolje iz duhovnog svijeta. Na početku doba duše svijesti također u manjem nizu vidimo kako naše peto

post-atlantsko doba sadrži nešto od predosjećaja, proročkog-predosjećaja o tome što će se dogoditi na zatvaranju većeg post-atlantskog perioda kao cjeline, kada jednom iza petog kulturalnog doba bude slijedilo šesto i sedmo.

Slušajući glasove onih koji govore na prekretnici od četrnaestog do petnaestog stoljeća koji su još nešto znali o tajnim procesima iza onih vidljivih, čak ćete i tada, u to vrijeme Samaelove vladavine Marsa, čuti naznake o kraju našeg većeg post-atlantskog perioda, premda samo u sitnim aluzijama. Kada jednom uspostavite korelaciju između broja i onog što se događa, počinjete misliti apokaliptički. Učite univerzum čitati apokaliptički i naći ćete da se otkrivaju bezbrojne tajne ako svijet naučite gledati na apokaliptički način.

Mislite sada o tome kako naše vrijeme leži u malom dobu Mihaela i također u petom post-atlantskom kulturalnom dobu kao i u većem ciklusu post-atlantskog perioda. Istražimo značenje toga. Mi živimo u petom većem periodu Zemlje, post-atlantskom periodu. Ovaj peti period je onaj koji je u značajnoj mjeri razdvojio ljudsko biće od božanskog svijeta. Ljudi Atlantide su definitivno osjećali da su ispunjeni Bogom; više nego što su se osjećali kao individualna ljudska bića osjećali su se umotani u ogrtač Boga. Ljudska bića su tijekom Atlantide osjećala više da postoji Bog nego pojedinac.

Svrha našeg post-atlantskog perioda je, esencijalno, napraviti ljudsko biće nezavisnim, razdvojiti ljudsko biće od božanstva, i to je ono što se polako i postepeno događa kroz četiri kulturalna doba. Počelo je polako u drevnom indijskom kulturalnom dobu koje se definitivno još može osjetiti u Misterijima Efeza. U drevnom indijskom kulturalnom dobu ljudsko biće se još osjećalo unutar božanstva, dok se sasvim snažno razdvojilo tijekom drugog kulturalnog doba, onog drevne Perzije. U trećem kulturalnom dobu se osjećalo još i više odvojenim, tako da je počelo osjećati da se u daljini približava smrt. U grčko-latinskom kulturalnom dobu smrt se osjećala u tolikoj mjeri da je skovana izreka: 'Radije prosjak u zemlji živih nego kralj u podzemlju'. [Iz Homerove Odiseje, XI, 488-491.]

Sada je naša sudbina u petom kulturalnom post-atlantskom dobu sve više nalaziti do sebe smrt kao suputnika, kao što sam jučer spomenuo, trebati će nam moralne snage ako ćemo izdržati tu stalnu prisutnost smrti. Dakle za nas je važno da naše vrijeme u neposrednoj sadašnjosti vidi dušu svijesti — praćenu stalnom prisutnošću smrti pokraj ljudskog bića — podudarajući se s dobom Mihaela, takvom vladavinom arhanđela koja označava vrstu kraja, vrstu kulminacije savršenosti, ali uključujući istovremeno i dekadenciju i savršenost.

Mihael, Duh koji je živio u Suncu, najvažniji sluga Krist-Duha na Suncu, doživio je Misterij na Golgoti s druge strane. Čovječanstvo je na Zemlji doživjelo Misterij na Golgoti na takav način da su vidjeli Krista kako se

približava. Mihael i njegovi domaćini, koji su tada još bili na Suncu, doživjeli su ga kao da Krist mora otići.

Dragi prijatelji, moramo dopustiti da dva pola ovog vrhunskog kozmičkog događaja rade na našim dušama: „hosanna“ na Zemlji, dolazak Krista na Zemlju, i odlazak od domaćina Mihaela gore u Suncu. To dvoje pripada zajedno.

Upravo u ovom našem dobu Mihael je doživio veliku metamorfozu. Početak njegove vladavine zahtijevao je da slijedi Krista u dolasku dolje na Zemlju, dok će u budućnosti njegova vladavina zahtijevati koraćanje ispred Kristovih djela na Zemlji. Naučiti će se opet razumjeti što se mislilo s riječima: Mihael ide ispred Gospoda. Prije Orifiela bilo je naravno također doba Mihaela, i u Starom zavjetu posvećenici u Aziji govore o Mihaelu kako ide ispred Yahweh; baš kao što lice osobe kao njen najistaknutiji dio ide ispred nje, tako su oni govorili o Mihaelu kao o Licu Yahweh, i tako mi moramo naučiti govoriti o Mihaelu kao o Licu Krista. Ali mi smo sada u različitom dobu. Određene stvari sada moraju postići svoje najveće savršenstvo. Moramo na neki način učiti da napravimo nešto plodonosno što do sada nije moglo biti plodonosno.

Uzmite sedam kongregacija Knjige otkrivenja. Svaku možemo dodijeliti jednoj vladavini arhanđela, ako uzmemo prvo doba, koje ide usporedo s Kristodogađajem i početkom kršćanstva i koje se još odvijalo kada je Knjiga otkrivenja pisana, vidjet ćemo da nam je predstavljeno kongregacijom u Efezu. U skladu s Knjigom otkrivenja kongregaciju u Efezu možemo također vidjeti kao onu koja je vezana za kršćanstvo svojom prvom ljubavlju. Sve to može biti shvaćeno preko tajni brojeva.

Slijedeće doba do kojeg dolazimo je ono od Anaela koji vuče svoje snage iz Venere. U tom dobu nalazimo velika djela ljubavi koja su izvršena za širenje kršćanstva, bezbrojna djela ljubavi, posebno ona koja još žive u tragovima irskih redovnika koji su kršćanstvo raširili diljem Europe. U drugim aspektima kršćanskog života, također, pod vladavinom Anaela nalazimo ljubav kao vrhovnu.

Zatim dolazi vladavina Zakariela koji vuče svoju snagu od Jupitera, uglavnom snagu mudrosti, snagu koja je, međutim, u tom dobu bila slabo shvaćena. Također, umjesto stvarne vladavine Jupitera, vladavina arhanđela se počela povlačiti u pozadinu. Čovječanstvo na neki način više nije dosegalo oblast Jupitera; zaniijekalo je duh Jupitera. Značajan koncil u Carigradu, onaj osmi koncil koji je evoluciji čovječanstva toliko oduzeo ukidajući trihotomiju, pada u ovo doba. [Osmi koncil u Konstantinopolu 869-e odredio je da se na ljudsko biće treba gledati kao da se sastoji od tijela i duše a da duša ima više duhovnih osobina'.]

Sada dolazi doba kada je bilo na djelu nešto slabo primijećeno u vanjskoj povijesti. Nakon završetka doba Zakariela čovječanstvo je u osnovi bolesno u duši. Čovječanstvo je zaista bilo sasvim bolesno, i supstance bolesti su se širile od Istoka prema Zapadu, strašne supstance bolesti koje su kršćanstvo dovele u opasnost jer su potjecale od materijalizma, jer materijalizam je probio svoj put u kršćanstvo. Pošto je doba mudrosti Jupitera bilo završeno postalo je moguće da se unutar kršćanske kulture osjeća materijalizam.

Iza svega ovoga je bilo nešto izvanredno što je na Zemlji bilo prisutno samo kao projekcija. Iza svih ovih ostataka koji su bili kao bolest bilo je nešto izvanredno u dobu koje je na Zemlji slijedilo ono od Zakariela od desetog, jedanaestog stoljeća nadalje, dobu Rafaela, liječnika među arhanđelima. To je bilo doba u kojem se iza scene svjetske povijesti odvijalo iscjeljenje, ne vidljivo u javnosti ali veoma mnogo iznutra. Mnogo je iscijeljeno s obzirom na spašavanje određenih moralnih kvaliteta koji su nestajali. Naspram supstanci bolesti koje su u Europu dovedene preko muhamedanstva, zahtijevano je nešto drugo što također treba doći sa Orijenta ali u drugom obliku, nešto natopljeno kršćanskim principom. Iza križarskih ratova — a u stvari u principu to je bio uzrok križarskih ratova — treba tražiti volju za iscijeliti čovječanstvo, izliječiti ga od materijalizma koji je prijetio i od muhamedanstva i od rimskog katolicizma. U osnovi je to bio Rafael, liječnik među arhanđelima, koji je inspirirao one koji su prvi učili čovječanstvo da gledaju na onaj Orijent prema kojem su bili usmjereni križarski ratovi.

U ovome, dragi prijatelji, nalazimo se u četvrtom manjem dobu koje je palo unutar četvrtog većeg post-atlantskog kulturalnog doba, grčko-latinskog doba. To četvrto veće doba imalo je sudbinu biti unutar Misterija na Golgoti. Četvrto manje doba, doba Rafaela, intimno je povezano s cijelom osnovnom strukturom četvrtog većeg doba. Vidimo kako arhanđel Rafael — inspirirajući ljudska bića da poduzmu križarske ratove, snažno skrećući njihovu pažnju prema Orijentu da bi tamo na Orijentu pronašli Misteriju Krista — vidimo kako Rafael preuzima impulse Krista, kako je duhovna atmosfera lebdjela nad cijelim tlom, lebdjela iznad svega što se događalo. Oni koji su makar samo malo mogli gledati iza scene vanjskih događaja bili su odvojeni od neposrednog duhovnog svijeta najfinijom tankom mrežom, baš kao kada smo bili kada je Mihael počeo vidljivo djelovati na Zemlji u zadnjoj trećini devetnaestog stoljeća.

Iznimni duhovi su bili živi u tom doba Rafaela, među njima Joakim od Fiore i Alanus ab Insulis. [Joachim de Floris (um.1202) je napisao *Evangelium aeternum* (interpretacija biblijskih proročanstava). Alanus ab Insulis (Alain de Lille) (c.1120-1202), skolastički filozof, zadnji od velikih učitelja škole Chartres, napisao je *Anticlaudianus*.] Oni su mogli promatrati rad Rafaela, rad iscjeljenja čovječanstva odvijan iza scene vanjskih događaja. To je bila pozadina tog doba

kada je duh bio suštinski bolestan. Svjedoči tome također i činjenica da su baš u to vrijeme ljudi počeli stjecati razumijevanje posebno za evanđelje po Luki, evanđelje iscjeljivanja. Dakle kada gledamo vremena u skladu s tajnom brojeva stječemo važno znanje koje nam pomaže shvatiti značaj događaja.

Zatim je slijedilo doba Samaela koji je svoje temeljne impulse primio od Marsa. Počele su djelovati snage sukoba; bile su nakalemljene na čovječanstvo. Broj pet je postao suprotnost broju četiri. Kada god je tranzicija od četiri do pet to je osobita situacija kada pet uvijek postane suprotnost četiri. Unatrag u drevnim Misterijima bili su dugi periodi kada su učenici, adepti, bili inicirani u tajne brojeva, i onda je došlo vrijeme kada su ti učenici izlazili sa svojih poduka ispunjeni dubokim uvjerenjem kojeg su izrazili riječima: Sada znam broj zla, to je broj pet. [Rudolf Steiner je detaljno govorio o značenju brojeva u R. Steiner Okultni znakovi i simboli (u GA 101).] Kada god je u univerzumu na djelu broj pet uvijek smo nasuprot svijeta zla. Pet se buni protiv četiri, i kao posljedica potrebno je poduzeti velike odluke koje kulminiraju u tranziciji u šest, dolazeći bilo na dobar ili na loš način.

Sutra ćemo razmišljati o mjeri u kojoj ovo može voditi u konkretnija razmatranja, u mudrost srca i ljudske duše. Želio sam vam pokazati kako se mogu koristiti brojevi kao smjernica u pokušaju da se dokuče događaji.

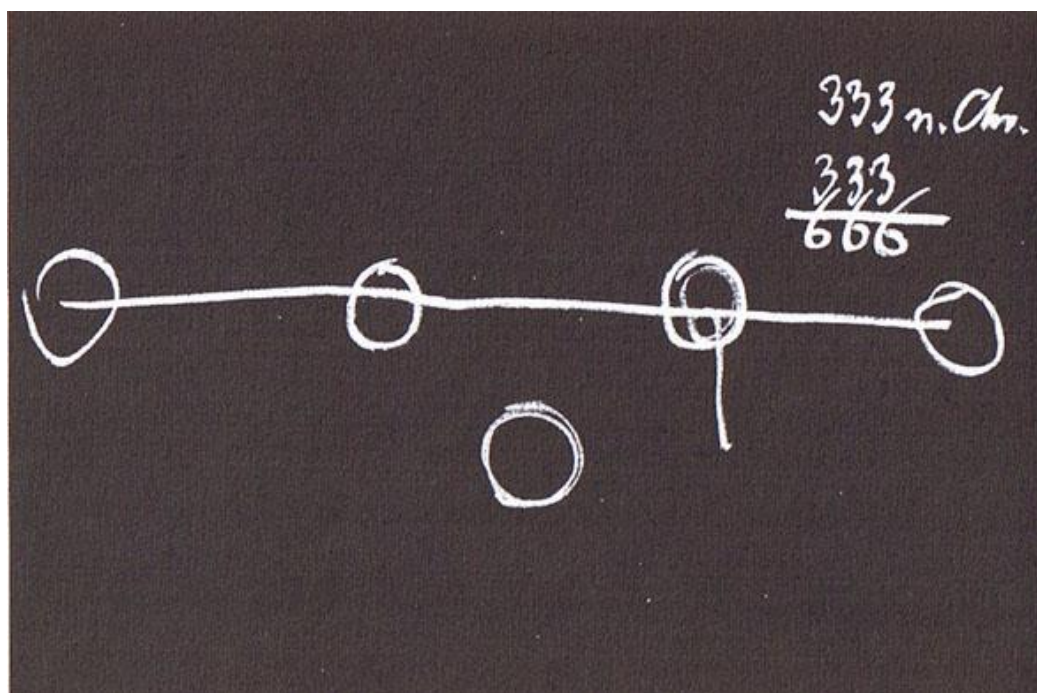
PREDAVANJE VII

DORNACH, 11 RUJNA 1924

Prije nego odemo dalje u našim razmatranjima Knjige otkrivenja moramo dodati više točaka u vezi njenog pravilnog čitanja, točaka koje su, međutim, više vanjske. Tada ćemo s onim što u Knjizi čitamo sigurno doći do našeg sadašnjeg vremena. Najprije moramo pogledati duhovnu pozadinu iz koje se Knjiga otkrivenja pojavila. Naravno da to ne mislim u smislu današnjeg načina objašnjavanja djela prema pozadini njenog vremena u površnoj povijesnoj maniri. Takva metoda nije primjenjiva u slučaju djela koje je zamišljeno iz duhovnog svijeta na način opisan u Knjizi otkrivenja. Treba nam biti jasna činjenica da je Knjiga otkrivenja nastala na način na koji jest u skladu s duhovnim uvjetima njenog vremena a ne vanjskim, povijesnim uvjetima.

Pogledajmo na to vrijeme ranih kršćanskih stoljeća, i povežimo ga s općenitom kozmičkom evolucijom u duhovnom smislu.

Gledajući evoluciju koja se odvija iza scene vanjskih događaja vidimo da je godina 333 važna. Ta godina predstavlja točku u vremenu kada je 'Ja' ušlo u intelektualnu ili dušu razuma ljudskog bića koja je postepeno evoluirala između 747 pr.Kr. i početka doba duše svijesti u petnaestom stoljeću. Godina 333 pada u sredinu tog perioda. Razvoj grčke kulture bio je važan aspekt doba intelektualne ili duše razuma, i nastavilo je imati svog učinka sve do doba duše svijesti. Misterij na Golgoti se odvio u dobu kada se razvijala intelektualna ili duša razuma.

Moramo razumjeti da je ulazak 'Ja' u intelektualnu ili dušu razuma neizmerno značajan događaj. Dolazak 'Ja', koji se dogodio oko godine 333, imao je veoma duboki i ozbiljan učinak u dušama posebno onih koji su bili prikladni za primanje utjecaja duha. Oni koji žele sudjelovati u životu duha i žele raditi u istom smjeru kao život duha moraju dovesti u vezu vanjske činjenice povijesne evolucije s njihovom duhovnom pozadinom.

Koji se važan vanjski događaj zbio tijekom perioda kada je 'Ja' ulazilo u čovjekovu dušu iza scene vanjskih događaja? Kakvo svijetlo ulazak 'Ja' baca na te događaje? Dragi prijatelji, to je takva točka da ljudska bića nalaze da cjelokupnost odnosa između Boga i čovjeka postaje neshvatljiva, nesigurna i otvorena za osporavanje.

Jedan događaj koji se dogodio u toj točki vremena bio je važna polemika između Arija i Atanazija. [Kontroverza četvrtog stoljeća o prirodi Oca Boga i Sina Boga. Arius (d. 336), svećenik Aleksandrije, podučavao je da Krist nije bio identičan s Ocem Bogom i da je stvoren vremenom. Athanasius (295-373), Biskup od Aleksandrije, to je osporavao i podučavao da su Otac Bog i Sin Bog bili 'od iste supstance'. Koncil u Niceji (325) odlučio je u korist Athanasiusa.] S ulaskom 'Ja' u intelektualnu ili dušu razuma, pojavila se nesigurnost u najskrivenijoj duši ljudskog bića, premda je u to vrijeme ostala nesvjesna. Ali je to vodilo do pitanja: Na koji način božansko 'Ja' živi u prirodi čovjeka? Ljudi su u to vrijeme postali nesigurni u onome što bi trebali misliti o tome kakav odnos božansko ima sa svijetom i ljudskim bićem. Po tom pitanju Arije i Atanazije su se drastično razlikovali, i nalazimo da su pogledi Atanazija prihvaćeni u Zapadnoj Europi, dok su oni od Arija pretrpjeli postepeno opadanje.

Sada to pogledajmo s duhovnog gledišta, jer je to ono koje je najvažnije ako želimo razumjeti unutarnje značenje i unutarnji duh nečega kao Knjiga otkrivenja. Arije je vidio ljudsko biće kako se s jedne strane uzdiže sve više i više i, takoreći, dolazi sve bliže onom božanskom; a s druge je strane vidio božansko biće. U sponi ta dva velika kozmička principa on je morao doći do razumijevanja Misterija na Golgoti, prirode Krista. Želio je naći odgovor na pitanje: Kako je čovjek i kako je božanska priroda sadržana u samom Kristu? Trebamo li stvarno gledati Krista kao božansko biće ili ne? Odgovor do kojeg je došao bio je, zapravo: Ne. U osnovi je zauzeo isto stajalište kao i ono što je kasnije postalo opće mišljenje među populacijom Europe, odnosno da između čovjeka i Boga treba podići barijeru, da prebivanje Boga u ljudskom biću nije prihvatljivo, i da između Boga i čovjeka treba postaviti ponor.

Bez da prejudiciramo stvari vratimo se sada u vrijeme ranog kršćanstva koje uglavnom nema ništa zajedničko s kasnijim rimskim katolicizmom, jer kako je vrijeme prolazilo kršćanstvo je u rimskom katolicizmu postajalo dekadentno. Iz tog razloga treba nam također biti jasna činjenica da je iz razloga daljnjeg

razvoja čovječanstva bilo esencijalno da cijela polemika bude riješena u korist Atanazija, koji je Krista vidio kao pravo božansko biće, koji je u Kristu zaista vidio božanski Duh Sunca. Kasnije je, ipak, ovaj pogled više potisnut u pozadinu zbog averzije prema predstavljanju Krista kao kozmičkog bića. Atanazije je u svom cjelokupnom stanju uma bio predisponiran vidjeti Krista kao Boga koji je jednak Bogu Ocu.

Takvo gledanje je nastavilo imati svog učinka, osim što je lišeno krajnjeg načela godine 869 na osmom koncilu u Carigradu, [Vidi predavanje VI, napomena 5.] koji je u osnovi uništio dogmu koncila u Niceji proglašavajući trihotomiju herezom. Tu leži početak dekadencije u crkvenom kršćanstvu; to je značilo da za stoljeća koja su slijedila u katoličkom crkvenom razvoju nije više bilo moguće urasti u duh.

Revolucija koja se dogodila u ljudskom biću kada je 'Ja' ušlo u intelektualnu ili dušu razuma je naravno obojana ovim događajem, ali u isto vrijeme također tom vanjskom događaju daje vlastiti unutarnji značaj.

Poblize gledajući povijesnu situaciju, moramo reći da su nakon godine 333 došla vremena — značajna iznad svega za europski razvoj — kada je kontakt s kulturom drevnog Rima bio prekinut. Vidimo kako kultura drevnog Rima, onakva kakva je tada postala, u osnovi nije mogla prihvatiti kršćanstvo. Kada proučavamo godinu 333 pred nama se otvara veliki vidik. To je također godina u kojem počinje period kada se kultura drevnog Rima pomicala dalje od Rima na istok. Kršćanstvo je izmicalo istočno od Rima pod rimskim carem, rimskim cesarom koji je želio prihvatiti kršćanstvo. [Konstantin Veliki (Car od 306 do 337).] Manje je važno proučiti zloupotrebu i štetu prouzročenu koncilom u Carigradu nego pokušati naći značenje zašto je kada je kršćanstvo ušlo u Rim moralo doći do izmicanja od zapada istočno. To je neizmjereno značajno. Gledano iz duhovnog svijeta to je toliko značajan i blistav događaj da u usporedbi s njim sva šteta prouzročena bizantizmom jedva da dolazi u razmatranje.

Ne može se dovoljno naglasiti od kolikog je ogromnog značaja da je kršćanstvo moralo izmicati u trenutku kada, u svojoj vanjskoj manifestaciji, dolazi u kontakt s kulturom drevnog Rima. Ipak, nakon što je pod Konstantinom izmicalo istočno, kršćanstvo je cvjetalo na tlu drevnog Rima, na tlu onog što je drevni Rim dugo pripremao. Ali dok je cvjetalo bilo je stiješnjeno u vanjske, sekularne oblike.

Trebali bi pokušati zamisliti što to znači kada apokaliptik skreće svoju proročku viziju prema kršćanstvu koje se priprema u Rimu, i vidi kako upravo u trenutku kada se kultura drevnog Rima deklarira sklonom kršćanstvu, kršćanstvo uzima oblike drevnog Rima. To je aspekt koji vidimo: Na jednoj strani postoji polemika između Arija i Atanazija, i na drugoj strani

drevni Rim se konvertira na kršćanstvo. Ali putujući prema istoku, kršćanstvo dobiva oblik koji je u Rimu napušten, rimsku državnu strukturu, i postaje, također i u načinu na koji izvana radi, nastavljanje drevnog Rima.

Sada ćemo na trenutak ostaviti po strani izvjesne stvari koje ćemo morati objasniti na dubljem duhovnom nivou, i umjesto toga se okrenuti povijesti. Pisac apokalipse je na veliki i moćan način predvidio ono što će povijest donijeti. Premda to nije jasno izrazio, imao je to u njegovu životu osjećaja, i to podupire kompoziciju Knjige: Pokazao je kako bi rast onog što bi se trebalo dogoditi, i unutar čovječanstva i izvana u povijesti, trebao 333 godine nakon Misterija na Golgoti, i kako bi se tada u kršćanstvu odvila čudna sličnost razvoja. Tlo na kojem bi sve trebalo biti pripremljeno što bi onda uzelo još 333 godine sve do 666 — to tlo je bio onaj kršćanski romanizam, iskorijenjen i pomaknut istočno, i ono rimsko kršćanstvo koje se udobno prilagodilo tim rimskim formama.

Dragi prijatelji, pred vaše duše još jednom prizovite ono što smo jučer kazali o nekom još inspiriranom drevnim Misterijima, kao što je pisac apokalipse, postajući uronjen u brojeve. Vidite da pisac apokalipse kontemplira slijedećih 333 godine, u kojima će izgledati da kršćanstvo izvana cvjeta, ali u kojem će se u stvari trebati razviti dok je sa dvije strane umotano u maglu, izbačeno istočno u dane Konstantina i sačuvavši nešto staro i ahrimansko sa Zapada. U utrobi evolucije je nešto pripremljeno, nešto što je preostalo od ne-kršćanskog drevnog romanizma.

Što je bio taj ne-kršćanski romanizam? Ako pogledamo u Misterije, nalazimo da je u najvećim, najrazvijenijim Misterijima trihotomija, sveti broj tri, bio duboko značajan. Dakle pogledajmo поближе što je to značilo. Ljudi su razmišljali da su rođeni na vrhu struje nasljeđivanja koja teče; tako su ljudska bića promišljala u, na primjer, svjetskom redu tajne hebrejske doktrine. Ljudi su razmišljali o ljudskom biću sa sposobnostima i osobinama koje je sa sobom donijelo kroz nasljeđivanje, preko njegovih predaka. Ljudi ljudski život zamišljaju kao razvoj koji ide po ravnoj liniji u koju se ne miješa ništa osim onog do čega dolazi kroz impuls nasljeđivanja: Vi potječete od fizičkih snaga vaših roditelja; u vama su na djelu duhovni impulsi vaših fizičkih roditelja. To je, u osnovi bila doktrina 'Očeva' u drevnim Misterijima. To je do kuda je dogma otišla, na primjer u tajnim hebrejskim doktrinama, ali također i u drugim tajnim doktrinama.

Međutim, u višim Misterijima, dodano je još nešto. Ti Misteriji su govorili o ljudskom biću kako nosi impulse nasljeđivanja i kroz njih se razvija. Ali su također govorili kako ljudsko biće tijekom fizičke egzistencije između rođenja i smrti može isto tako primiti i druge impulse, impulse koji mu omogućavaju da se izdvoji iz nasljeđivanja, da u tome nađe izlaz u svom duhovnom životu. To

je impuls Sina, Krist-impuls. Ti su Misteriji rekli: Impulsi nasljeđivanja su unutar ljudskog bića i dovode do evolucije između rođenja i smrti koja se odvija po ravnoj liniji. Oni dolaze od Oca, od Oca koji je osnova svega. Impulsi Sina, međutim, ne ulaze u snage nasljeđivanja. Oni moraju biti apsorbirani i na njima treba raditi duša, moraju dušu širiti do te mjere da postane slobodna od tjelesnih snaga, slobodna od snaga nasljeđivanja. Impulsi Sina ulaze u ljudsku slobodu — na način na koji je sloboda u ta vremena shvaćana — oni ulaze u slobodu duše, gdje je duša slobodna od snaga nasljeđivanja. To su snage koje ljudskom biću omogućavaju da se ponovno rodi u duši. One ljudskom biću omogućavaju da upravlja sobom tijekom života koji mu je dao Otac. Svi ti drevni Misteriji su vidjeli Oca Ljudsko Biće; vidjeli su Ljudsko Biće koje je Sin Oca, Brat Krista, koje upravlja sobom, koje prima u sebe ono što je na neki način oslobođeno tijela, koje u sebi treba nositi novo kraljevstvo koje nema ništa od fizičke prirode, koje predstavlja poredak drugačiji od onog od prirode: kraljevstvo duha.

Pri govorenju o Ocu Bogu u ovom smislu, imali bi pravo — premda ne na vanjski, materijalistički način kako danas radimo, već više u maniri hebrejskih učenja — govoriti o prirodnim fenomenima koji su također fenomeni duha, jer svugdje u prirodnim pojavama je na djelu duh. Znanost kakvu danas poznajemo, na način na koji je ne tako davno nastala i način na koji radi, tek je jednostrana znanost Oca. Tome moramo dodati znanje o Sinu, Kristu, ono znanje koje se odnosi na to kako ljudska bića upravljaju sobom, kako ljudsko biće prima impuls koji se može primiti kroz dušu i ono koje ne dolazi preko snaga nasljeđivanja. Da ljudska bića ulaze u to u početku je bez ikakvog zakona, bez sile efikasnosti bilo kog zakona. Efikasnost za njega dolazi preko duha, tako da u smislu drevnih Misterija imamo dvije oblasti: oblast prirode koja je oblast Oca, i oblast Duha. Ljudska bića su iz oblasti prirode nošena u oblast duha od Sina, od Krista.

Kada na odgovarajući način postanemo svjesni kako su ovakve kontemplacije još vladale piscem apokalipse a zaista i dušama njegovih suvremenika, tada bi trebali moći vidjeti u njegovu proročku dušu koja je mogla propitati budućnost u jasnim konturama. To će nam omogućiti da shvatimo kako je sada vidio ono što se spustilo na kršćanstvo — degeneracija koja je bila u dva smjera u privid svog pravog bića — otprilike godine 666.

Njegov proročki pogled sada pada na ona učenja koja su nastala oko godine 666 i koja su osluškivala natrag u one Misterije koji ništa nisu znali o Sinu: muhamedanska učenja. Muhamedanska učenja ne poznaju strukturu svijeta o kojoj sam upravo govorio, ona ne poznaju dvije oblasti, onu od Sina i onu od Duha; poznaju samo Oca. Poznaju samo rigidnu doktrinu: Jedan je Bog, Alah, i nitko do njega; a Muhamed je njegov Prorok. Iz ovog ugla, učenja Muhameda su najjači polaritet kršćanstvu, jer u njima je volja za svu slobodu

zauvijek odbaciti, volja za uvesti determinizam, jer ništa drugo nije moguće ako svijet možete zamisliti u smislu Oca Boga.

To je piscu apokalipse dalo osjećaj: Ljudska bića se ne mogu naći u ovome; ljudsko biće ne može skroz naskroz postati ispunjeno Kristom; ako može shvatiti samo staru doktrinu Oca, ljudsko biće ne može dohvatiti vlastitu ljudskost. Za takav iznutra rigidan i zatvoreni pogled na svijet vanjska forma ljudskog bića postaje iluzija. Ljudsko biće postaje čovjek samo dohvativši sebe na način da u njemu oživi Krist; ono postaje čovjek samo kada je prilagođeno duhovnom poretku u oblasti duha koji je potpuno oslobođen prirode. Ono ne postaje čovjek ako nazaduje do gledanja koje računa samo s Ocem Bogom.

Sada otkada 'Ja' ulazi u čovjeka od godine 333, postoji opasnost — tako kaže pisac apokalipse — da čovječanstvo postane konfuzno kako ovo 'Ja' postaje ispunjeno sa Sinom Bogom, s Kristom. Nakon perioda vremena koji je dug onoliko koliko i period do tada a od Misterija na Golgoti, nešto se počinje javljati, nešto što prijeti da drži čovječanstvo dolje na nivou zvijeri; 666 je broj zvijeri.

Pisac apokalipse je sasvim decidirano predviđao što je prijetilo čovječanstvu. Kršćanstvo će se urušiti u dva smjera u vanjštini kršćanstva ili, jasnije izraženo, degenerirati će u kršćanstvo umotano u maglu. Ono što je prijetilo da ga na taj način preplavi naznačeno je u određenju godine 666, za duhovni svijet značajne godine u kojoj se ono što je živjelo u arabizmu, muhamedanstvu, raširilo svugdje. Pisac apokalipse imenuje ovu godinu 666 onoliko jasno koliko to može biti. Oni koji mogu čitati na apokaliptičan način shvaćaju što mislim. Označavajući svojim moćnim riječima broj 666 kao broj Zvijeri pisac apokalipse je previđao što bi se izlilo u evoluciju.

Dakle, u osnovi, u otkrivenju je predvidio sve što je zatim slijedilo. Jedna stvar je bila strujanje arabizma prema Europi. Druga je da je kršćanstvo postalo ispunjeno doktrinom koja je mogla dovesti samo do toga da se ne shvati ljudsko biće u svojoj čovječnosti. Do tog je došlo jer je doktrina Oca prevedena u materijalizam, vodeći do nedavne pretpostavke da se ljudska evolucija može objasniti jedino slijedeći evoluciju niza životinja sve do ljudskog bića.

Darvinizam je zasigurno bio takav slučaj: Kako se broj Zvijeri, 666, pojavio, ljudsko biće nije više moglo shvatiti sebe kao ljudsko biće već samo kao neku vrstu više životinje. Svakako na djelu vidimo ahrimanske sile opozicije prema Sinu Bogu u načinu na koji je kršćanstvo postalo impregnirano s materijalističkim oblikom doktrine Oca. Zar takve stvari još sada nisu na djelu, u našem vremenu? Često sam ukazivao na Harnackovo 'Što je kršćanstvo?' kao na primjer nedavne teološke literature. [Adolf Harnack (1851-1930), Protestantски teolog, napisao *Das Wesen des Christentums* (objavljeno 1900), Vidi

također predavanje IX, napomena 1] Gdje god se u knjizi pojavljuje ime Krista može se jednako zamijeniti s imenom Oca, jer Harnackovo 'Što je kršćanstvo?' nije ništa nego doktrina Oca Boga a uopće ne konkretno učenje o Kristu. U stvari, to je poricanje Krist doktrine, jer na mjesto Krista on stavlja općenitog Oca Boga, i ne daje nikakav pristup koji vodi svemu što bi došlo pod naslov kristologije.

Pisac apokalipse je vidio kako se to vrijeme približava, i u njegovom približavanju je u biti vidio nešto što je tištalo njegovu dušu: teškoću u vezi transupstancijacije — ako smijem koristiti ljudski izraz koji se ne podudara potpuno s duhovnim, ali nema drugog načina za to izraziti. Dragi prijatelji, dobro ste svjesni kako ste se sami morali boriti s teškoćom u vezi transupstancijacije kada je ovaj pokret za kršćansku obnovu bio inauguriran; i znate koliko se još morate boriti s teškoćama svojstvenim razumijevanju transupstancijacije. Promislite na sate koje smo raspravljajući stvar transupstancijacije proveli tamo preko u sobi gdje je vatra u Goetheanumu započela. Transupstancijacija zaokružuje cjelokupno pitanje Sina i Oca. Mogli biste reći da je polemika o transupstancijaciji onako kako se pojavila u Srednjem vijeku također sadržavala nešto od ugnjetavanja doživljenog od čovječanstva u polemici između arijanizma i atanazijanizma.

Transupstancijacija može u stvari imati značaja jedino ako je temeljena na izvornom shvaćanju kristologije koja je u skladu s duhom, shvaćanju načina na koji se Krist sjedinio s čovječanstvom i sa Zemljom. Ali pošto se ulio arabizam, transupstancijacija je uvijek bila izložena usporedbi s doktrinom Oca, koja metamorfozu koja se odvija u supstancama koje su pogodne za transupstancijaciju vidi kao da treba biti dio procesa u prirodi, duha prirodnog procesa.

Sva pitanja povezana s pričesti proizlaze iz činjenice da se čovjek zapravo pita: Kako može ono do čega dolazi kod transupstancijacije biti shvaćeno na način koji omogućuje da to bude ujedinjeno s onim što dolazi od Oca i radi u evoluciji i onim što dolazi od Duha i radi u zakonima prirode? To nije pitanje čuda već pitanje sakramenta, koje ide u smjeru sasvim različitom od tričarija o čudu koje su ljudima predstavljane u devetnaestom i čak i u osamnaestom stoljeću s takvim poteškoćama. Treba razmišljati o poretku kojeg je ostvario Otac i poretku do kojeg je doveo Duh; a između njih stoji Sin koji u svijetu ljudskih bića podiže oblast prirode u oblast Duha. Ako to postavimo pred našu dušu nalazimo da se transupstancijacija zaista javlja kao nešto što nema potrebe gledati kao da pripada poretku prirode, već kao ono što ne pripada manje stvarnosti, duhovnoj stvarnosti, uistinu duhovnoj stvarnosti o kojoj se na isti način može govoriti kao što se govori i o stvarnosti poretka prirode.

Pisac apokalipse je predvidio kako će teško za čovječanstvo postati, zbog nasilja s kojim broj 666 djeluje u ljudskoj evoluciji, kazati: Iza poretka prirode postoji također još jedan poredak, duhovni poredak.

Ali sada — neko bi to želio zvati najsuvremenije oslobođenje — dolazi nešto iz Antropozofije što može baciti svijetlo na takvu stvar kao što je transupstancijacija. Kroz Antropozofiju ponovno oživljavamo to kako su ljudska bića na Zemlji živjela u više navrata. Pokazujemo kako, imajući polje aktivnosti u vanjskom, fizičkom svijetu, u sebi imaju impulse koji dolaze od linije nasljeđivanja, i kako su kroz nasljeđivanje povezani s snagama Oca. Gledano samo izvana, u čovjekovoj sudbini postoji mnogo toga što je povezano sa snagama nasljeđivanja i koje su ostvarene snagama Oca skrivenog u prirodi. Djelujući, međutim, na način koji dovodi Duh u njihovu fizičku tjelesnu prirodu koju su stvorili za ovaj sadašnji život, u ljudskim bićima također rade svi učinci njihovih prijašnjih života na Zemlji. Te snage također u njima rade; te su snage, također, temelj za njihova djela.

Na nešto što osoba radi možete gledati s dva gledišta. To može biti djelo rođeno od oca, majke, djeda, bake i tako dalje, ali to može biti i ono u kojem su na djelu sile koje oslušuju natrag na ranije živote na Zemlji. Ova potonja su sasvim različitog reda i stoga se ne mogu shvatiti na osnovu bilo koje znanosti o prirodi, koja je znanost Oca.

Moguće je razmatrati dvije stvari koje su u svojoj ishodišnoj stvarnosti iste, iako su u njihovoj vanjskoj pojavnosti različite. Gledajte s jedne strane ljudsko biće i vidite kako se njegova karma, njegova sudbina razvija kao posljedica ranijih života na Zemlji; to radi u skladu s određenim zakonima koji postoje, ali to nisu zakoni prirode. I sada pogledajmo prema žrtveniku gdje vidimo da transupstancijacija također nije izvana vidljiva, jer se odvija u fizičkim supstancama kao duhovna stvarnost. Isti zakoni su na djelu kod oba ta procesa, i možemo ih dovesti zajedno: Jedan je način na koji radi karma, a drugi je način na koji se odvija transupstancijacija. Ako razumijete jedan, možete također razumjeti i drugi.

To je jedna od misterija, dragi prijatelji, koju vi u ovom novom svećeništvu morate dosegnuti. To je jedna od misterija pod čijim svjetlom se ova zajednica svećenika mora razviti iz Antropozofije. To je jedan od unutarnjih razloga zašto tako mora biti.

Govoreći ovo, također se ukazuje na ogromne teškoće koje se javljaju, s obzirom na shvaćanje transupstancijacije, iz činjenice da ljudi nisu mogli razumjeti vrstu zakona koji je na djelu kod ljudske karme i koji daje osnovu za transupstancijaciju. Godina u kojoj je 'Ja' ušlo u ljudsko biće, omogućujući mu da postigne slobodu u fizičkom životu, te godine 333 u kojoj je kršćanstvo s jedne strane moralo bježati na istok, što je s druge strane značilo da je

bježalo u ruke drevnog romanizma koji nije nikada mogao postati potpuno kršćanski — ta godine 333 nije sa sobom donijela samo ulazak 'Ja', već je također morala baciti sjenu, tamu, na povezanost između različitih života na Zemlji. To je nešto što je bilo dio ljudske evolucije.

Što bi se dogodilo da 'Ja' nije u to vrijeme ušlo u ljudsko biće? Julijan Otpadnik — kome bi bolje stajalo ime Julijan Ispovjednik što se tiče drevnih Misterija — bio bi pobjednik dana. [Julian (331-363), obično nazivan Julian Apostat, Rimski car.] S učenjem drevnih Misterija koja je želio uvesti moglo se dogoditi da 'Ja' koje ulazi iz duhovnih svjetova bude od čovječanstva apsorbirano na takav način da bude moguće dosegnuti učenja o karmi. (Naravno ovo je sasvim hipotetički; samo razmatramo što se moglo dogoditi.) Čovječanstvo je, međutim, moralo savladati više prepreke i nije tako lako moglo doći do razumijevanja kršćanstva kako bi bilo u slučaju da je Julijan Otpadnik bio pobjednik dana.

Čovječanstvo je tako bilo izloženo usponu Zvijeri, posljedicama i učincima broja 666. Kao što sam rekao, o unutaršnjim aspektima ovog govora ćemo više u slijedećih nekoliko dana. Tako je čovječanstvo lišeno učenja o karmi i smješteno usred učenja o transupstancijaciji. To je značilo da nije bilo ničeg u vanjskom svijetu što je bilo analogno učenjima o transupstancijaciji, jer ono što je analogno učenjima o transupstancijaciji su učenja o karmi. Snaga preko koje je sudbina ljudskog bića 'određena' nizom života na Zemlji nije snaga prirode, nije snaga Oca — to je snaga Duha uz posredovanje Sina. To je također snaga koja je na djelu na žrtveniku tijekom transformacije hostije.

Ovakvu stvar naravno moramo urezati duboko dolje u našu dušu ako ćemo je ispravno razumjeti. Ako možemo uzdići našu dušu, naše najskrivenije biće do duhovnih impulsa koji rade od zemaljskog života do zemaljskog života, tada također možemo razumjeti što se događa na žrtveniku pri transupstancijaciji, jer to nije različito.

Ako posvećenu hostiju gledamo s našim običnim razumijevanjem ne vidimo ništa od onog što se stvarno zbiva, baš kao što i kod sudbine pojedinca ne vidimo ništa od onog što se stvarno zbiva ako gledamo samo na ono što snaga njegovih mišića i krv postižu u materijalnom smislu, s time mislim iz struje nasljeđivanja — ne govorim o duhovnim snagama koje su na djelu u mišićima i krvi.

Ove stvari, dragi prijatelji, osiguravaju kontekst, i ako ih ne možemo razumjeti nećemo razumjeti ni Knjigu otkrivenja niti pisca apokalipse. Impulsi koje u Knjizi otkrivenja, možemo sasvim jasno vidjeti, vode nas pravo do sadašnjosti.

PREDAVANJE VIII**DORNACH, 12 RUJNA 1924**

Dovodeći pred naše duše središnje točke u kojima otkrivenja pisca apokalipse kulminiraju — kao što smo već napravili s određenim aspektima — uskoro ćemo doći do sveukupne kompozicije kao i do dosljednog sadržaja Knjige otkrivenja. Danas ćemo stoga nastaviti s našim razmatranjima središnjih točaka, tako da sutra možemo zaista dosljedno sići do sadržaja.

Jučer sam govorio o tome kako je pisac apokalipse na neki način vidio nešto što je prijetilo da proguta kršćanstvo — ono što je on osjećao da je pravo kršćanstvo — nešto što će ga okrenuti od Krist-principa i voditi natrag do principa Oca koji bi, ako bi prevladao, u tom vremenu mogao poprimiti samo materijalističke, naturalističke oblike.

Pisac apokalipse je vidio stvari i procese u skladu s tajnom brojeva ili, bolje, oboje je gledao i osjećao u skladu s tajnom brojeva. Baš kao što glazbenik osjeća kako note zvuče zajedno u skladu s tajnom brojeva, premda toga postaje svjestan ne više nego u privremenim ulomcima, tako je i pisac apokalipse više ili manje svjesno osjećao tajne koje su povezane s brojem kao što je 666.

Sada mi sami pogledajmo u kozmički poredak da bi od njega prikupili više od tih tajni broja 666. Sada uzmimo u obzir da je kršćansko otkrivenje kao cjelina u stvari otkrivenje Sunca, da je Krist biće koje dolazi sa Sunca i koje naprijed šalje Mihaela s njegovim legijama, baš kao što je na drugačiji način Jehova starine poslao Mihaela naprijed. Ako uzmemo u obzir da mi sami sada živimo u dobu Mihaela naći ćemo da se Krist-impuls kao Misterija Sunca zaista veoma duboko pojavljuje pred našom dušom.

U našoj duši moramo postati duboko svjesni da u borbi protiv kršćanstva, ono protiv čega se borilo je činjenica da je pravi duhovni element kršćanstva povezan sa Suncem. Ništa oponentima kršćanstva ne bi više ugodilo nego kada bi ljudska bića potpuno izgubila svoju viziju Sunca kao duhovnog bića i zadržali jedino gledanje na Sunce kakvo je u fizičkoj egzistenciji — kao što sam već napominjao drugdje tijekom ovih predavanja. Kada je u čovječanstvo upao arabizam sa sobom je donio ogromnu opasnost da čovječanstvo zaboravi Misteriju Sunca kao Misteriju Krista. Cjelokupna ljudska evolucija bi tada bila ispraćena u smjeru različitom od smjera Mihaela koja ima zadatak pripreme Krist-evolucije na način koji bi je učinio shvatljivim za ljudska bića.

Pisac apokalipse koji može vidjeti iza scene vanjske povijesti shvaća da ono što se u poretku svijeta događa izvana odvija se na temelju nadčulnih

procesa. Dakle pogledajmo na te nadčulne procese percipirane od pisca apokalipse kako stoje iza vanjskih događanja.

Svaka zvijezda u našem planetarnom sustavu, uključujući Sunce, unutar sebe ima zbirku bića. Na Zemlji imamo zbirku ljudskih bića u njihovoj evoluciji. Ako bi željeli steći veoma duboki pogled na ljudska bića na Zemlji mogli bi pogledati na kasniju točku evolucije kada će čovječanstvo postići mnogo viši stupanj nego onaj koji zauzimamo danas. Mogli bi pogledati, na primjer, na stanje Vulkana, koje će biti kasnije nakon stanja Zemlje.

Dragi prijatelji, zamislite kakvu bi sliku Zemlje netko imao ako bi ispred sebe vidio kozmičko tijelo koje sadrži zbirku ljudskih bića Vulkana. Ipak bi to još bila Zemlja sa svojim ljudskim bićima, jedino bi bila na različitom stupnju. Veoma je važno za ljudsku dušu da na ovaj način zamisli Zemlju kao ukupnost, da zamisli ne samo čovječanstvo na sadašnjem stupnju na Zemlji već i ono što je danas već prisutno u formi sjemena, da gleda ono što ljudsko biće nosi unutar sebe i stoga ono što ono također jest: ljudsko biće na stupnju Vulkana. Drugi planeti svugdje također imaju zbirke bića koja u njima žive. Zemlji je dodijeljen zadatak da bude mjesto gdje evoluiraju ljudska bića, zato stoji u sredini. Također imamo druge planete, na primjer današnji Jupiter koji nam sasvim jasno pokazuje da su njegova bića potpuno različita. Konačno, ta bića susrećemo kada razrješavamo našu karmu između smrti i novog rođenja. Ako uzmemo ukupnost svih bića koja rade u vezi s individualnim planetima uključujući Sunce, imamo ono što se vidjelo sve do četrnaestog stoljeća kao duhovna inteligencija svakog planeta; čak je i od otaca katoličke crkve to bilo viđeno kao inteligencija planeta. O inteligenciji planeta možemo govoriti kao o stvarnosti, baš kao što možemo govoriti o čovječanstvu na Zemlji kao da je zemljina inteligencija. Svaki takav planet posjeduje ne samo svoju inteligenciju već također i svog demona. Crkveni oci su to znali sve do četrnaestog, petnaestog stoljeća. Ukupnost svih oponenata inteligencijama na planetu su demoni. A tako je isto i na Suncu.

Ako kršćanstvo primarno gledamo kao evoluciju koja je u skladu s genijem Sunca, inteligencijom Sunca, zatim moramo pogledati ono što se suprotstavlja evoluciji kršćanstva kao demon Sunca. Pisac apokalipse je to vidio. Vidio je što se iza scene događalo kada je kršćanstvo izmicalo istočno od Rima, i vidio je kako kršćanstvo uzima različite putove spoznaje. Vidio je protu-načelo arabizma kako provaljuje u kršćanstvo koje je sa dvije strane bilo pod prijetnjom od iluzije. I ono što je vidio iza scena vanjskih djela arabizma i muhamedanstva učinilo je da shvati da je tamo radio demon Sunca protiv genija Sunca, protiv inteligencije Sunca. Tako je morao opisati demona Sunca kako radi i živi u ljudskim bićima suprotno kršćanskom principu na takav način da ako ljudska bića podlegnu ovom demonu Sunca ona više neće željeti imati kontakt s božanstvom Krista već će umjesto toga željeti ostati u pod-

ljudskoj oblasti. Ako bi bio pitan, pisac apokalipse bi predstavnike arabizma u Europi nazvao 'ljudskim bićima koja su se u svojoj duševnoj prirodi predala demonu Sunca'. Bilo mu je jasno da sve što se iz tog arabizma javlja dovodi ljudska bića blizu animalne prirode, najprije u njihovim gledanjima ali postepeno također i u impulsima volje. Tko može poreći da to također živi u impulsima volje? Sa stvarima koje se kao realnosti događaju u svijetu, uzrok i posljedica nisu uvijek jedno do drugog; ne vidi se svrha, nego ono gdje je svrha usmjerena.

Stoga se možemo upitati: Što bi se dogodilo ako bi arabizam, učenje demona Sunca, potpuno pobijedio? Čovječanstvo bi se povuklo iz toga da može doživjeti stanje koje ljudska bića moraju doživjeti ako će shvatiti djelovanje karme iz ranijih utjelovljenja ili ako će shvatiti transupstancijaciju. U konačnici, ono što je utjecalo od arabizma bilo je usmjereno protiv razumijevanja transupstancijacije. Zasigurno vanjske činjenice ne izgledaju kao da je to slučaj, ali dodjeljivanjem valjanosti samo starom principu Oca, prirodnom poretku svijeta, demon Sunca je zaista namjeravao počistiti iz ljudskih gledanja takvu vrstu unije koja je u najvišem stupnju aktivna u sakramentu kao što je transupstancijacija.

Za pisca apokalipse je, potom, demon Sunca bio posebno aktivan oko godine 666. Opisuje ga na način koji svakom posvećeniku omogućuje da ga prepozna. Sva takva duhovna bića, inteligencije planeta, inteligencije Sunca, i demoni planeta i demoni Sunca, unutar Misterija gdje su prisutni tijekom važnih ceremonija imaju svoj ključni znak, a demon Sunca ima ovaj znak:

Pisac apokalipse opisuje demona Sunca kao zvijer sa dva roga. U latinskom dobu, tijekom koje su Grci i Latini bili udruženi zajedno u jeziku Misterija, način čitanja koji uključuje čitanje u brojevima već je u nekoj mjeri postao vanjski, ali ipak, ljudi su još čitali u brojevima. Pisac apokalipse je koristio poseban način čitanja koji je u njegovo vrijeme bio aktualan. Broj 666 je napisao koristeći hebrejska slova.

400	200	6	60
ת	ך	ו	ס
tau	resh	vau	samech

Slova je napisao dajući njihove brojčane vrijednosti, i napisao ih je da se pročitaju s desna na lijevo. Suglasnici, kojima pri govoru treba dodati odgovarajuće samoglasnike, daju ime demona koji ima znak ovog demona Sunca: Sorat. Sorat je bilo ime sunčeva demona u to vrijeme, i pisac apokalipse opisuje ovaj znak koji možemo lako prepoznati. [Hebrejski znakovi s njihovim numeričkim ekvivalentima pokazani su ovdje u tradicionalnom nizu. (Vidi R. Steiner Ivanova apokalipsa. Predavanja o Knjizi otkrivenja (GA 104). Vidi posebnu napomenu na st.263 od R. Steiner Die Apokalypse des Johannes (GA 104), Dornach 1985. Nije poznato zašto je Rudolf Steiner koristio sricanje ‘Soradt’ (zapis u bilježnici, arhivski broj 498). Još jedno predstavljanje broja 666 može se naći u Okultnoj filozofiji Agrippe von Nettesheim-a. Dio II, poglavlje 22:

Magijski kvadrat Sunca

u

brojevima.

6	32	3	34	35	1
7	11	27	28	8	30
19	14	16	15	23	24
18	20	22	21	17	13
25	29	10	9	26	12
36	5	33	4	2	31

Hebrejskim slovima.

ו	לב	ג	לד	לה	א
ז	יא	כז	כח	ח	ל
יט	יד	יו	יה	כג	כד
יח	כ	כב	כא	יז	יג
כה	כט	י	ט	כו	יב
לו	ה	לג	ד	ב	לא

‘... Četvrti magični kvadrat, onaj od Sunca, sastoji se od kvadrata od po šest i sadrži trideset šest brojeva, šest u svakom redu, i dijagonalno od kuta do kuta, svaki red ima zbroj od stotinu jedanaest. Zbroj svih brojeva je šest stotina i šezdeset šest.’

U vezi Sorata i broja 666, vidi također predavanje od 27 travnja 1907 u R. Steiner Ursprungsimpulse der Geisteswissenschaft (GA 96), Dornach 1989, i od 11 listopada 1918 u R. Steiner Tri struje u ljudskoj evoluciji (u GA 184).] Pisac apokalipse na ovaj način prepoznaje sve što djeluje protiv kršćanstva — kao što je arabizam — kao izlivanje te duhovnosti koju predstavlja Sorat, demon Sunca.

Dragi prijatelji, broj 666 je bio tamo jedan put u vrijeme kada je arabizam utjecao u kršćanstvo da bi utisnuo pečat materijalizma na zapadnu kulturu. Ali bio je tamo drugi put nakon što je prošlo slijedećih 666 godina, u 1332-oj, u četrnaestom stoljeću. U to vrijeme se zvijer još jednom podigla iz valova svjetskih događaja. Onome čija je vizija kao kod pisca apokalipse, svjetski događaji javljaju se u kontinuiranim valovima vremenskih isječaka koji iznose 666 godina. Zvijer se podiže da zaprijeti kršćanstvu u njegovoj potrazi za istinskim čovječanstvom; zvjerstvo se postavlja protiv čovječstva: Sorat komeša. U četrnaestom stoljeću vidimo Sorata, protivnika, kako još jednom ustaje.

Bilo je vrijeme kada je — iz najdubljih dubina duše mnogo više nego iz orijentalizma — Red vitezova templara [U vezi templara, vidi predavanje od 25 rujna 1916 u R. Steiner Unutarnji impulsi ljudske evolucije. Meksički misteriji i vitezovi templari (u GA 171).] želio naći sunčev pogled na kršćanstvo, pogled na kršćanstvo koji je ponovo gledao gore na Krista kao na biće Sunca, kao kozmičko biće, pogled koji opet zna o duhovima planeta i zvijezda, pogled koji zna kako u kozmičkim događajima zajedno rade inteligencije koje leže daleko razdvojene jedna od druge, ne samo bića jednog određenog planeta, pogled koji zna o moćnoj opoziciji koja je dovedena od takvih tvrdoglavih bića kakav je Sorat, demon Sunca, koji je jedan od najmoćnijih demona u našem sustavu. Ono što je na djelu kod materijalizma ljudskih bića je, u osnovi, demonsko djelo demona Sunca.

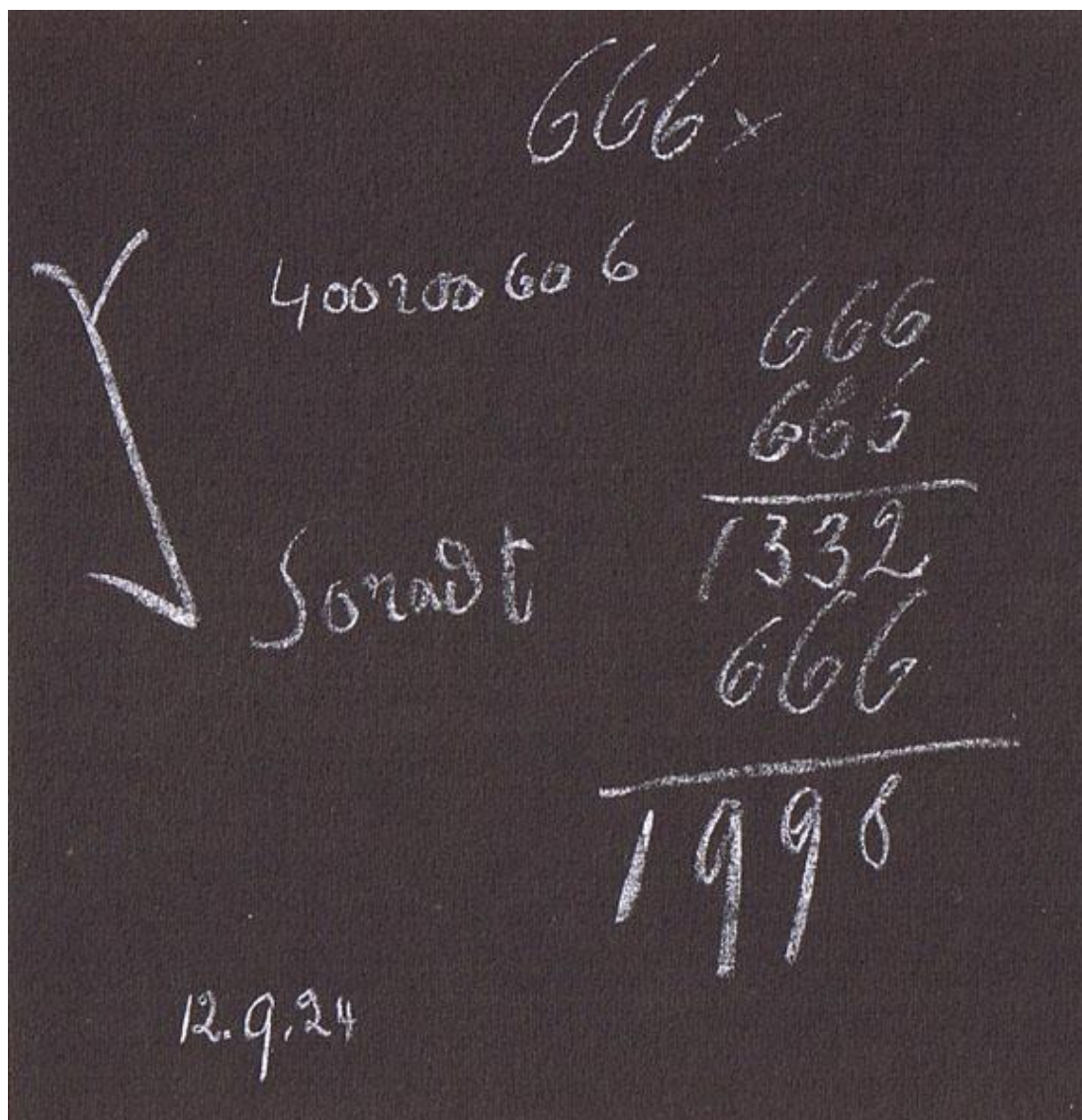
Naravno da je sada teško razmotriti što je mogla postati europska civilizacija da je snažan, taj izvana moćan Red vitezova templara — njihova bogatstva su bila konfiscirana, kao što znamo — mogao postići svoje ciljeve. Ali u srcima i dušama onih koji se nisu mogli smiriti dok Red nije bio uništen 1312 i dok Jacques de Molay [Jacques de Molay (u.1413), posljednji veliki učitelj vitezova templara.] nije susreo svoju smrt 1314, u srcima onih koji su bili protivnici Krista koji su gledali u kozmos, u tim srcima je Sorat ponovo živio, ne manje koristeći stanje uma rimske crkve tog vremena da dođe do smrti Templara. Pojavljivanje Sorata je bilo vidljivije nego prethodnog puta, i smrt Templara uvijena je u ogromnu tajnu. Ako možete vidjeti u ono što se odvijalo u duši Templara dok su bili pod torturom možete dobiti nekakvu ideju o tome kako je ono što je živjelo u njihovim vizijama bilo potaknuto od Sorata. Kao rezultat oni su ogovali sami sebe, snabdijevajući njihove neprijatelje jeftinim optužnicama kroz ono što su sami izjavljivali. Ljudi su bili suočeni sa strašnim prizorom gledajući da pojedinci nisu mogli govoriti o onome što su izvorno predstavljali, već su umjesto toga kroz njih govorili razni duhovni među kohortama Sorata, optužujući Red za najodvratnije stvari iz usta njegovih vlastitih sljedbenika.

Broj 666 bio je ispunjen dvaput. I sada je u duhovnom svijetu došlo vrijeme kada se Sorat i drugi suprotstavljeni demoni pripremanju da spriječe da

princip Sunca uđe na Zemlju. Mihael se, s druge strane, pripremajući se za njegovu novu vladavinu, sa svojim domaćinima bori za ulazak principa Sunca. Mihael je bio vladar Zemlje prije vremena Misterija na Golgoti, oko vremena Aleksandra. Zatim su drugi arhanđeli preuzeli od njega: Orifiel, Anael, Zakariel, Rafael, Gabriel. Od zadnje trećine devetnaestog stoljeća on je ponovno vladar Zemlje da bi na svoj način nastavio raditi za Krista, za kog je radio do kraja njegove prethodne vladavine, približno do kraja vladavine Aleksandra. Mihael je ponovno na Zemlji, ovaj puta da bi na Zemlji služio u pripremi za Krista i za dublje shvaćanje Krist impulsa.

Kako je vrijeme prolazilo govorio sam ovdje i na raznim drugim mjestima o tome kako je kršćanstvo duhovno bilo uvedeno preko Mihaela. Jedan aspekt toga sam spomenuo prije dva dana kada sam na predavanju [10 rujna 1924 u R. Steiner Karmičke veze, Vol 4.] govorio o Mihaellovoj vladavini u vrijeme Aristotela i Aleksandra, tijekom koje je izvorni kršćanski impuls već bio uveden, i kada sam također ukazao na godinu 869 u kojem se dogodila vrsta nadčulnog koncila. To se nastavilo dalje. I na početku novog doba, kada je duša svijesti počinjala imati učinka, sada imamo — ako pogledamo duhovne događaje koji pripadaju zemaljskom čovječanstvu i odvijaju se usporedo s zemaljskim događajima — predivan pogled na nadčulnu školu s Mihaelom kao učiteljem. Oni koji su željeli raditi prema stvarnom razvoju kršćanstva — duše koje trenutno nisu bile utjelovljene na Zemlji, a također i druga duhovna bića — sakupljena su u velikom broju oko Mihaela, od četrnaestog do šesnaestog stoljeća, zaista kao u velikoj, nadčulnoj školi u kojoj su pripremljene one duše koje će se na Zemlji pojaviti početkom dvadesetog stoljeća tijekom vladavine Mihaela. Kada pogledamo što je tamo bilo pripremljeno nalazimo da je to bio antropozofski pogled na svijet, koji želi raditi za ovu evoluciju.

Iz onog što je vidjela drevna misterijska mudrost, i kroz proročki pogled na buduću misterijsku mudrost, mi okupljamo ona ljudska bića koja primaju ono što nazivamo unutarnje kršćanstvo, produhovljeno kršćanstvo, one koji gledaju genija Sunca u odnosu na Krista: ti pojedinci će doživjeti ubrzanje njihove evolucije i ponovno će se pojaviti na Zemlji na kraju dvadesetog stoljeća. Dragi prijatelji, sve što sada u našem vremenu možemo napraviti putem primanja duhovnosti ovih učenja od velikog je značaja, jer to radimo za ljudska bića koja su, *sub specie aeternitatis*, u ovo vrijeme živa. To je priprema za ono što će se dogoditi na kraju stoljeća, u početku u obliku velikih, sveobuhvatnih, snažnih djela duha, nakon što se dogodi mnogo toga što je štetno u produhovljenju moderne civilizacije. Velike revolucije do kojih je u Europi došlo kao rezultat križarskih pohoda spadale su pod znak drugog pojavljivanja broja 666. Ta činjenica je našla svoj izraz u smrti Templara. Sorat nastavlja raditi dalje i protiv snaga koje dolaze od genija Sunca koje se bore za izvorno kršćanstvo.

Pred nama je vrijeme trećeg broja 666: 1998. Na kraju ovog stoljeća doći će vrijeme kada će Sorat još jednom najsnažnije dignuti glavu iz valova evolucije da bi postao protivnik one pojave Krista koju će oni koji su za nju pripremljeni doživjeti već tijekom prve polovine dvadesetog stoljeća kada eterski Krist postaje vidljiv. Samo dvije trećine stoljeća mora još proći prije nego Sorat još jednom moćno podigne glavu.

Tijekom prvih 666, dragi prijatelji, Sorat je još bio skriven unutar događaja u procesu evolucije; nije viđen ni u jednoj vanjskoj formi, jer je živio unutar djela arabizma, ali posvećenici su ga mogli vidjeti. Kada je prošlo drugih 666 godina pokazao se u mišljenju, u osjećanju mučenih Templara. I prije nego prođe ovo stoljeće on će se pokazati nastupajući u mnogim ljudima kao bićima koja su s njim obuzeta. Pojaviti će se ljudska bića za koja neće biti moguće vjerovati da su stvarna ljudska bića. Oni će se čak na osobiti način razviti i izvana, jer

izvana će imati intenzivne, jake naravi s divljačkim osobinama i mahnitom destruktivnošću u njihovim emocijama. Njihova lica će biti kao lica zvijeri. Soratova ljudska bića će biti prepoznatljiva po njihovoj vanjskoj pojavnosti; na strašan način neće se samo svemu izrugivati, već također i suprotstaviti i sve što je duhovno gurnuti u baruštinu. To će biti doživljeno, na primjer, u načinu na koji će nešto što je sada koncentrirano u malom djeliću u sjećanju kao što je današnji boljševizam postati utjelovljeno u cjelokupnu ljudsku evoluciju na Zemlji.

Zato je važno da bi svi koji su za to sposobni trebali težiti za duhovnošću. Ono što je za duhovnost štetno svakako će biti tamo, jer ne radi preko slobode već pod determinizmom. Taj determinizam je već odlučio da će krajem ovog stoljeća Sorat biti opet pušten, tako da će namjera da se počisti sve duhovno biti ukorijenjena u velikom broju zemaljskih duša, baš kao što je pisac apokalipse predvidio u zvjerolikim licima i zvjerolikoj snazi koja će ležati ispod djela protivnika duhovnog. Čak je i danas gnjev protiv duhovnih stvari već ogroman. Ipak to je još u samom začetku.

Sve to je pisac apokalipse predvidio. Vidio je stvarno otvaranje kršćanstva kao stvar povezanu sa Suncem, ali je također predvidio kako bi strašno bilo otvaranje demona Sunca. Sve se to pojavilo pred njime. Ulazak Mihaela u duhovnu evoluciju čovječanstva na kraju devetnaestog stoljeća, i pojava eterskog Krista tijekom prve polovine dvadesetog stoljeća događaji su kojima će slijediti dolazak demona Sunca prije nego ovo stoljeće završi. U ovom našem dobu Mihaela, posebno ako želimo raditi na polju teologije i religije, imamo sve razloge da iznad svega iz Knjige otkrivenja učimo kako misliti i osjećati na način apokalipse, kako da ne ostanemo zaglavljani u samo vanjskim činjenicama već kako da se uzdignemo do duhovnih impulsa koji leže iza njih.

Tračnice su izliveno za ulazak demona, sljedbenika velikog demona Sorata. Da dobijete ideju o tome treba samo popričati s ljudima koji razumiju nešto od onoga što je dovelo do Svjetskog rata. Korektno je reći da su od približno 40 ljudi koji su krivi za uzrokovanje rata, gotovo svi bili u stanju snižene svijesti u trenutku kada je izbio. Takvo stanje svijesti je uvijek put ulaska za ahrimaničke demonske snage, a jedan od najvećih takvih demona je Sorat. Takvi su pokušaji koje radi Sorat da bi barem privremeno dobio pristup svijesti ljudskih bića u svrhu da donese propast i konfuziju. Ne sam Svjetski rat, već ono što je slijedilo i što je još strašnije a postati će i još strašnije — na primjer sadašnje stanje u kojem se nalazi Rusija — to je ono na što ciljaju duhovi Sorata koji upadaju u ljudske duše.

Moramo biti svjesni činjenice da je to tako. Jer u vrijeme kada je na Zemlji bilo prave duhovnosti, što je značilo raditi kao svećenik? To je uvijek značilo, dragi prijatelji, da je radio ne samo unutar sfere zemaljskih događaja već također u

punoj svijesti kako stoji u duhovnom svijetu, u međusobnoj vezi s božanskim svijetom. To i ništa drugo je bio duh u kojem je pisac apokalipse pisao njegovu Knjigu otkrivenja. Netko tko želi voditi ljude u duh mora sam moći vidjeti u duh. Svako doba to mora raditi na svoj vlastiti način. Pogledajte unutarnje zakone prema kojima — premda možda nekako otuđen od duha — niz egipatskih faraona izgleda toliko logičan. Iz toga možemo doći do toga da nasljeđivanje faraona zaista nije bilo proizvoljno. Drevni spisi su govorili koji zadatak svaki faraon koji slijedi prethodnika mora gledati kao svoju specifičnu obvezu i da je impuls za formuliranje te obveze proizašao iz onog što je kasnije nazvano hermetičko otkrivenje, otkrivenje Hermesa. Ne mislim na hermetička otkrivenja kakva poznajemo danas u nekako izobličenom sadržaju, već na drevnu mudrost Hermesa koja je također pripadala velikim Misterijima u kojoj se govorilo o otkrivenju kao tri puta svetom: otkrivenju Oca, otkrivenju Sina, otkrivenju Duha svetog. Sve to ukazuje na činjenicu da je svećenički rad svugdje značio raditi iz duha u materijalni svijet; to je ono što je svećeništvo uvijek shvaćano da predstavlja.

To je ono što impuls svećeništva mora opet postati, sada je završen period vremena kada se nije osjećalo kao istinito to da netko može raditi iz duhovnog svijeta. S kulturom i obrazovanjem kakve imamo danas, što u dobu duše svijesti postepeno uzima materijalističku formu na svakom polju, ljudi su veoma daleko od mogućnosti da shvate takvu stvar kao što je misterija transupstancijacije i time jednu od duhovnih misterija kršćanstva. Za pojedinog svećenika danas, suvremeno obrazovanje čini da izgleda kao neka vrsta neistine govoriti o dubokom sadržaju Misterija koji su povezani s transupstancijacijom. Otuda racionalističke rasprave o transupstancijaciji koje su počele u vrijeme drugog napada Sorata i danas se nastavile do vremena trećeg napada. Apsolutno nema smisla uzimati Knjigu otkrivenja kao nešto o čemu se mogu pisati tumačenja. Jedina značajna stvar za učiniti je učiti kroz Knjigu otkrivenja kako sam postati apokaliptičar, i postajući apokaliptičar doći do razumijevanja vlastitog vremena tako dobro da impulsi tog vremena postaju impulsi vlastitog rada.

Kao ljudsko biće sadašnjeg vremena i kao svećenik u to se može ući gledajući direktno na početak doba Mihaela i 1870-im, na pojavu Krista u prvoj polovini dvadesetog stoljeća i na prijeteće dizanje Sorata i njegovih sljedbenika na kraju dvadesetog stoljeća. Kao ljudska bića koja razumiju te stvari i znaju kako interpretirati znake vremena, uredimo naše živote u skladu s ta tri misterija našeg vremena: misterijem Mihaela, misterijem Krista, i misterijem Sorata. Ako to napravimo, trebali bi na ispravan način raditi na polju na koje nas je vodila naša karma, a tako i svećenik na svom polju svećeništva. Sutra ćemo odavde nastaviti.

PREDAVANJE IX

DORNACH, 13 RUJNA 1924

Sada kada smo brojne elemente doveli zajedno da bi se dalje zadubili u esenciju Knjige otkrivenja, okrenimo našu pažnju samoj Knjizi. Početi ćemo postavljajući neka pitanja u odnosu na završetak, cilj onog što apokaliptičar vidi u njegovoj viziji i što želi priopćiti čovječanstvu. Kasnije ćete vidjeti zašto sam izabrao da naša razmatranja strukturiram baš na ovaj način.

Ono što nam apokaliptičar daje ono je što bi mogli nazvati poruka čovječanstvu, otkrivenje ljudskim bićima, ali otkrivenje koje je u svojoj esenciji veoma različito od drugih poruka koje ne proizlaze iz vidovitosti. Tako apokaliptičar ukazuje da je događaj koji mu je omogućio da čovječanstvu prenosi ovu poruku bio poseban, moćno prosvjetljenje. Knjiga otkrivenja je tako prikazana kao događaj, činjenica koja pripada daljnjem razvoju kršćanstva.

Velika početna točka kršćanskog razvoja na Zemlji, koji se prije nego se dogodio mogao jedino predvidjeti i nadati mu se, je naravno sam Misterij na Golgoti. Nakon toga dolaze razne činjenice do kojih mora doći ako će se kršćanstvo razvijati od Misterija na Golgoti nadalje kroz sve vrijeme i vječnost. Jedna takva činjenica je i sadržaj Knjige otkrivenja. Apokaliptičar je potpuno svjestan da to nije samo da on drugima priča što je sam doživio i što će doprinijeti razvoju njegova vremena; on zna da je samo primanje i predaja sadržaja Knjige otkrivenja činjenica sama po sebi.

Važan aspekt koji izdvaja kršćanstvo od ostalih religijskih vjerovanja je da su stare religije bile učenja, dok je esencijalni aspekt kršćanstva djelo Golgote, i taj esencijalni aspekt trebaju slijediti daljnja djela. Stoga nije primarni i temeljni prioritet da ljudima treba objasniti evanđelje. Ono što je esencijalno je da kršćanstvo treba tražiti stvarnu i izvornu vezu s Misterijem na Golgoti. Pod utjecajem intelektualizma nedavnih vremena, kršćanstvo je usvojilo vlastite intelektualističke forme. To je čak dovelo do čuvene izjave da Isusu nema mjesta u evanđeljima. [Ova izjava Adolfa Harnacka pojavljuje se u 8-om poglavlju njegove knjige Što je kršćanstvo?] To bi više-manje značilo da sadržaj evanđelja mora biti prihvaćen kao učenje dok učitelja od kojeg je učenje poteklo ne treba uzimati u obzir. Jedino Bog Otac ima mjesta u evanđeljima, tako je rečeno. To se svodi na impliciranje da je važna stvar u vezi Misterija na Golgoti bila da se Krist Isus pojavio i dao učenja o Ocu. Ali to uopće nije esencijalni aspekt. Esencijalni aspekt je da je da je na Golgoti izvršeno djelo, da je Krist Isus živio na Zemlji i izvršio djelo na Golgoti. Učenja su dodatna, ona su sekundarna i nisu esencijalna. Kršćanstvo mora izboriti svoj put natrag do prepoznavanja toga, i također to uistinu izvršiti.

Tako dok je primao otkrivenje, apokaliptičar je svjestan da se ta činjenica dogodila i da kroz njega radi dalje. To je ono što je njemu važno. Što je to što se kroz ovo kontinuirano odvija? Gledajući sastav ljudskog bića kakav je danas, znamo da tijekom dana nosi svoja četiri 'odijela', fizičko tijelo, etersko tijelo, astralno tijelo i 'Ja', na sasvim normalan način. S druge strane, dok spava, astralno tijelo i 'Ja' su izvan fizičkog i eterskog tijela, oni su u duhovnom okruženju Zemlje koje je iza pojava koje percipiramo našim fizičkim osjetilima. Ona još nisu opaziva ljudskim bićima, jer to je jedino moguće kroz inicijaciju. Tijekom spavanja ljudsko biće vodi zamagljenu egzistenciju od čega kod buđenja ostaju jedino opći utisci, ili vidi snove koji se iz spavanja javljaju na način koji sam često opisivao. Astralno tijelo i 'Ja' su u duhovnom svijetu na takav način tako da ne mogu imati utiske, direktni utisak Krista i cijelog njegova bića. Ako ne bi bilo ničeg više osim ovoga što sam upravo opisao, 'Ja' i astralno tijelo bi svake noći ušli u duhovni svijet ali ne bi imali direktni kontakt s Kristom. Ali pošto se tijekom zemljine evolucije dogodio Misterij na Golgoti, kada bi se svakog jutra 'Ja' i astralno tijelo vratili u fizičku oblast odmah bi imali utisak Krista, jer Krist je prisutan u zemljinoj auri. Ali taj utisak bi ostao zamagljen. Baš kao što noćni utisci ostaju zamagljeni za dan, tako bi ovaj utisak Krista koji postoji unutar fizičkog i eteričkog tijela, koji leže dok spavaju, bio opaziv jedino na način na koji stanje spavanja percipira netko tko se budi, i ne bi bilo jasnog doživljaja Krista.

Trebamo zamisliti da je neposredno nakon ispunjenja Misterija na Golgoti na Zemlji bilo pojedinaca koji su ga doživjeli i koji su mogli predati drugima neposredno iskustvo koje su o njemu imali. Nakon uskrsnuća je sam Krist svojim učenicima dao ezoterijsku obuku; dao im je mnoga duboka učenja. Sve se to nastavilo širiti tijekom prvih par desetljeća nakon Misterija na Golgoti. U nekom trenutku je to trebalo završiti, i zaista vidimo kako se u određenim krugovima približava kraju. U čuvenim spisima gnostika i u drugim starijim objašnjenjima od prvih crkvenih očeva koji su još bili učenici apostola, ili učenici učenika apostola, postojala su nenadmašna ezoterijska učenja o kršćanstvu. Ona su iskorijenjena jer se crkva uvijek željela riješiti nečeg što je uvijek bilo dio tih učenja, naime: bilo čega kozmičkog. Stvari od neizmjernog značaja su bile uništene od crkve. Bile su uništene, ali čitanjem Akaša zapisa biti će obnovljene do zadnje točke na i, kada vrijeme bude zrelo.

Tako će se za vanjsku povijest ti veliki utisci približiti kraju, ali baš kada je to prijetilo nastala je Knjiga otkrivenja. I kada je to otkrivenje ispravno primljeno — i zaista su primjeri za to dani od brojnih pojedinaca tijekom drugog stupnja nakon Misterija na Golgoti — kada je ova velika, proročka vizija evolucije ispravno primljena, što znači da je bila primljena u astralno tijelo i posebno u 'Ja'-organizaciju, tada će 'Ja' i astralno tijelo nositi ovo Otkrivenje — koje, kao što sam vam rekao na prvom predavanju, dolazi direktno iz duhovnog svijeta i u stvari je vrsta pisma, direktno usmeno Otkrivenje koje uključuje vizije —

onda će ga 'Ja' i astralno tijelo nositi vani u svijet zemljine aure kada su u stanju spavanja. To znači, dragi prijatelji, da svi oni koji su primili Knjigu otkrivenja u svoje unutarnje razumijevanje postepeno su je posvetili u eteru zemaljske aure, tako da sada prisutnost Krista koji radi u zemaljskoj auri snabdijeva tu auru Zemlje sa svojom fundamentalnom osnovnom notom.

Svake noći kada su astralno tijelo i 'Ja' izvan fizičkog i eterskog tijela, ovaj Krist-Impuls duboko utječe u početku na etersko tijelo ljudskih bića. Ali ujutro pri povratku 'Ja' i astralnog tijela u njegovo fizičko tijelo, ljudsko biće obično nije sposobno naći ono što je u njegovu eterskom tijelu od Krist impulsa.

Kako učenici Ivana postepeno primaju sadržaj Knjige otkrivenja, značenje riječi postaje posvećeno u eteru zemljine aure. Ono što je tako posvećeno u zemljinoj auri, zaista ono što je već tamo posvećeno kroz velike i značajne utiske primljene od božanskih, duhovnih bića od samog autora Knjige otkrivenja, ili možda bi se moglo reći od onog tko je primio Knjigu otkrivenja — sve to radi na eterskom tijelu ljudskih bića između odlaska na spavanje i buđenja. To znači da oni koji imaju sklonosti prema Misteriju na Golgoti mogu njihova eterska tijela izložiti sadržaju Knjige otkrivenja dok su u stanju spavanja. To je činjenica. Preko odgovarajuće dispozicije prema Kristu može se izazvati vrsta stanja spavanja koja omogućuje da ono što je sadržaj Knjige otkrivenja donio u zemljin eter i što leži u zemaljskoj evoluciji kroz dolazak Krista u zemaljski eter postane posvećeno u nečijem eterskom tijelu. To je stvaran proces, to je neprekidno djelo Knjige otkrivenja.

U nečijem svećeničkom radu može biti sasvim moguće objasniti nekome tko u toj sposobnosti treba pomoć: Krist je preko Misterija na Golgoti ušao u zemaljsku evoluciju; da bi pripremio ljudska bića najprije je ostvario ono što je dano u evanđeljima, tako da u njihovom astralnom tijelu i njihovom 'Ja' — morati ćete koristiti vrstu terminologije shvatljivu vašoj kongregaciji — mogu apsorbirati sadržaj evanđelja; to ih priprema da prime Krist-impuls u njihova eterska tijela pri buđenju. Međutim, sam apokaliptičar, smješten unutar kršćanstva kako se razvija, ono što toliko konkretno opisuje postaje sposoban pripojiti u ljudsko etersko tijelo, ono što je u evoluciji kršćanstva tijekom raznih doba sve do u budućnost.

To donosi esencijalno novi element u zemljinu evoluciju, nasuprot učenjima drevnih Misterija. Što je bilo to što su drevne Misterije pružale posvećeniku? Pružale su ono što se moglo vidjeti kada se propituje duhovna bit onog što je bilo vječno prisutno u svijetu, ono što se moglo vidjeti kada se nađe vječno djelujuće božansko biće u vanjskim fizičkim silama. Posvećenici drevnih Misterija nisu zahtijevali primanje ičeg drugog u svoja eterska tijela osim onog što je ionako došlo kao rezultat inicijacije.

Kršćanski posvećenik ide dalje od toga. On želi u svoje etersko tijelo uzeti ono što je nastalo tek postepeno tijekom zemaljske evolucije, sve povezano s Misterijem na Golgoti i Kristom. Otkrivenje apokaliptičke Knjige dakle sadrži početak inicijacije za kršćanstvo. Ovo otkrivenje je vrsta ranog stupnja inicijacije, ne za pojedince već za cijelo kršćanstvo; a pojedinci se mogu pripremiti za učestvovanje u tome.

To otvara stazu duž koje se princip Prirode, Oca, može nadmašiti. U osnovi su sve stare inicijacije uzimale oblik inicijacije Oca. Tražila se priroda i duh u prirodi i s time se bilo zadovoljno, jer su sama ljudska bića bila dio tog svijeta prirode. Ali je sada Krist bio ovdje na Zemlji, i ovdje će ostati. Ispunio je djelo na Golgoti i ostati će ovdje. Ne može se u sebe primiti ono što se dogodilo kroz Misterij na Golgoti samo uzimajući udjela u staroj inicijaciji. Treba se najprije uzdići u svijet duha koji je različit od onog koji je protjecao kroz drevne Misterije. Ono što je strujalo kroz stare Misterije bila je samo nada da će jednog dana kroz nove Misterije strujati Misterij na Golgoti. Sada, ipak, ljudska bića čine kontakt s duhom ne kroz prirodu već direktno kroz Krista.

Stari posvećenici su uvijek birali okolnu rutu preko prirode. Ono što su radili novi posvećenici — to je bilo gledanje mnogih napola ili djelomični iniciranih pojedinaca ne u prvom stoljeću već posebno u kasnijim stoljećima nakon Misterija na Golgoti — bilo je traženje kontakta s duhovnim bićem svijeta preko onog što je u svijet utjecalo preko Krista i onog što je na Krstu izgrađeno.

Tako je novi posvećenik vidio Knjigu otkrivenja. Ono što je u njoj vidio činilo je da kaže: Priroda je jedan način puta u duhovni svijet; neizmjerena mudrost otkrivena u Knjizi otkrivenja je drugi način. Predivno je iznenađenje i zadovoljstvo u duhovnom istraživanju kada se dođe do pojedinaca — ne u prvim kršćanskim stoljećima, već u kasnijim, od drugog do šestog — koji kažu: Priroda je velika — misle na ono što je drevni svijet vidio kao prirodu — ali ono što je otkriveno iz nadčulne oblasti od apokaliptičara, jednako je veliko ili čak veće; jer priroda vodi do Oca, ali ono što je otkriveno od apokaliptičara vodi kroz Sina do Duha. To su bila vremena kada se put do čistog, neposrednog duha vidio preko Knjige otkrivenja.

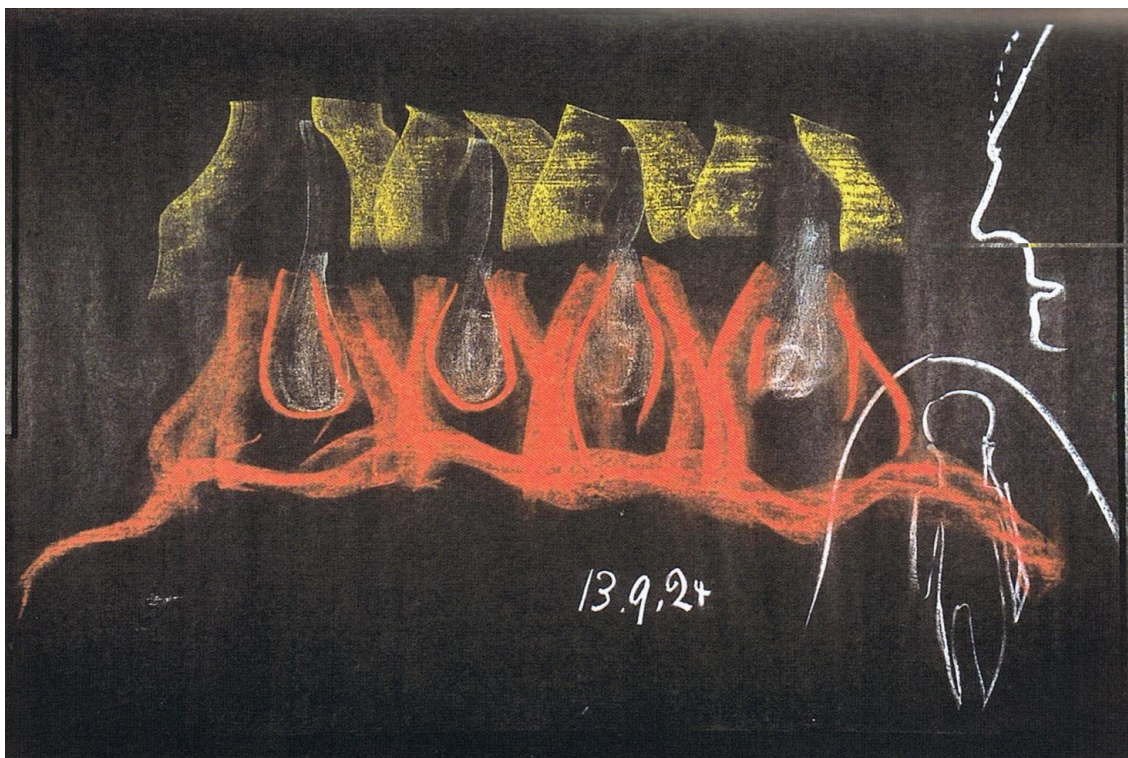
To je u isto vrijeme bio pokazatelj prema stvarnoj promjeni do koje mora doći i do koje će doći tijekom ljudske evolucije kada ljudi jednom postanu toga dostojni. U starijim vremenima bio je jaki osjećaj da su ljudska bića potekla iz duhovnog svijeta ali da moraju proći razvoj koji će ih jako vezati s onim što je pred njih došlo iz fizičkog, čulno-opazivog svijeta. Ta veza s fizičkim, čulno-opazivim svijetom snažno se osjećala, i gledište je bilo sa ljudi moraju postati grešnici i griješni preko njihove veze s materijalnom prirodom Zemlje.

Nasuprot tome trebalo je pripremiti različito doba, i apokaliptičar ga je predvidio i objavio. Tragao je za slikom, pravom imaginacijom u koju će smjestiti tu tajnu pred ljudske duše u imaginativnim slikama. Tako je povećao i sažeo sliku koja je bila sasvim uobičajena u tajnim učenjima Hebreja. Ovo je ono što je bilo pokazano tim tajnim učenjima:

Duše dolaze iz duhovnog svijeta; te duše koje dolaze iz duhovnog svijeta odijevaju se s onim što dolazi od Zemlje; kada grade kuće za vanjske zadatke duha, rezultat su gradovi; ali kada grade domove za unutarnje zadatke ljudske duše rezultat je ljudsko tijelo, sagrađeno od cigla koje je dala Zemlja.

Koncept gradnje mjesta stanovanja spojen je s konceptom izgradnje tijela. To je bila predivna, predivno lijepa slika, ali je također sasvim praktična. Tijelo u kojem su napravljena djela i gdje se odvijaju duševni procesi i funkcije bila je kuća, a vanjska kuća je svemu tome davala zaštitu. Postojala je ova predivna slika: Ako gradim kuću od zemaljskog materijala za moje vanjske aktivnosti, tada zidovi kuće, kuća kao cjelina, pružaju zaštitu za ono što radim. To je samo prošireni, ili bi mogli reći stvrdnuti, više sklerotični nastavak prve kuće koju su ljudska bića izgradila — prva kuća, ona koja je sadržavala unutarnje procese duše, je tijelo. Izgradivši tijelo, koje je kuća, zatim gradi drugu kuću, koja kao građevni materijal koristi sastojke Zemlje. Smatrano je savršeno uobičajeno smatrati tijelo za kuću, a ovu kuću kao zaštitno odijelo napravljeno od ljudskih bića ovdje u fizičkom, zemaljskom svijetu. Ono što se iz duše na ovaj način formiralo gledano je kao gradnja kuće napravljene od ljudskih bića.

U starijim vremenima su ljudska bića zaista postajala vrlo privržena čak i izvana za ono što su osjećala kao njihovu kuću. Ovdje je slika toga (Slika 3, dolje desno): Ovdje je ljudsko tijelo s njegovom kožom. Ako bi podizao drugu kožu za vanjske aktivnosti duše, bila bi kao šator, samo što taj šator ne raste sam od sebe, nego ga ljudska bića prave za sebe.

SLIKA 3

Predavanje 9, 13 rujna 1924

U starom hebrejskom učenju ovo slijevanje, dominirati nad zemaljskom oblašću i uzimati zemaljske sastojke za ljudski razvoj, gledano je na osobit način. Što se tiče fizičke Zemlje, morate priznati da postoji sjeverni pol i da je tamo koncentrirana hladnoća. Sjeverni pol se može opisati sasvim fizički kao dio zemljine geografije, nešto što pripada Zemlji i njen je esencijalni dio. Hebrejska tajna učenja su to također napravila i s obzirom na duševnu aktivnost u silama Zemlje. Kao geografski sjeverni pol, vidjeli su i drugi pol na Zemlji gdje je koncentrirana sva kultura, drugim riječima gdje su sakupljene najsavršenije kuće, i gledali su na Jeruzalem, sasvim fizički grad Jeruzalem kao to mjesto. To je bio pol gdje je vanjska kultura bila koncentrirana oko ljudske duše, i najimpresivniji sjaj tog grada je bio Solomonov hram.

Poslije se osjećalo da je ovaj aspekt zemljine evolucije morao završiti. Oni koji nešto razumiju od hebrejskih tajnih učenja ne gledaju na ono što se dogodilo nakon Misterija na Golgoti, na destrukciju Jeruzalema, kao na vanjski događaj ostvaren od Rimljana. Rimljani su bili samo izvršitelji duhovnim snagama, provodeći u svoje ime ono što je u potpunosti bio plan tih duhovnih snaga. Ideja koju su imali bila je da je stari način sakupljanja sastojaka od Zemlje da bi izgradili ljudsko tijelo kao kuću došao do kraja. S Jeruzalemovim postizanjem njegove pune veličine supstance, materijal od Zemlje koji se mogao koristiti za izgradnju ljudskog tijela kao kuće, bio je iscrpljen.

Prevedeno na kršćanski način razmišljanja, ovo hebrejsko tajno učenje je značilo: Uništenje Jeruzalema bi se dogodilo čak i da se nije dogodio Misterij na Golgoti, ali ono što može postati nova tvorevina ne bi bilo posađeno u tom uništenju bića čovjeka koji stvara uz pomoć Zemlje. Sjeme potpuno nove tvorevine položeno je u Jeruzalemu koji je osuđen da strada. Majka Zemlja umire u Jeruzalemu. Kćer Zemlja živi u očekivanju drugog sjemena. Sastojci Zemlje više nisu uzimani za izgradnju tijela i kuća Starog Jeruzalema, koji je stajao kao najimpresivniji sjaj svega što se odvija na Zemlji, jer se sada Zemlja uzdiže gore kao duhovni pol Starog Jeruzalema. Nema više mogućnosti za gradnju nečega kao Stari Jeruzalem iz zemljinih sastojaka. Umjesto toga počinje novo doba, za koje je sjeme zasijano Misterijem na Golgoti. Ljudska bića sada primaju odozgo ono što će umotati njihovo unutarne biće (Slika 3) više izvana. Novi Grad silazi odozgo i izljevava se vani preko Zemlje, Novi Jeruzalem. Stari Jeruzalem je bio načinjen od Zemlje i njenih supstanci, Novi Jeruzalem dolazi sa nebesa i njegovi su sastojci duhovni.

Vjerojatno će vam se ovakva slika činiti čudnom u usporedbi sa svim stvarima koje se ovih dana normalno misle i onog što ste od njih naučili. Kakvo ljudi zamišljaju da je anatomsko i fiziološko ljudsko biće? Ono jede, u stomak uzima supstance hrane, probavlja ih, neke odbacuje, i sa supstancama koje uzima zamjenjuje ono što treba zamjenu.

Ali tako stvari uopće ne stoje. Ljudsko biće je trostruko i u sebi ima ljudsko biće živaca i osjetila, ritmičko ljudsko biće, i ljudsko biće metabolizma i udova. Ništa od supstanci uzetih preko hrane ne ulazi u metabolizam i udove, jer sve to ide u sustav živaca i osjetila. Sustav živaca i osjetila apsorbira soli i druge neophodne supstance koje su uvijek fino distribuirane u zraku i svjetlu, i upravlja ih prema sustavu metabolizma i udova. Sustav metabolizma i udova u potpunosti je hranjen odozgo dolje. Sasvim je netočno da ovaj dio ljudskog bića supstance koje treba prima direktno iz hrane. Ako zemaljske supstance uđu u sustav metabolizma i udova, tada je ljudsko biće bolesno. Sve supstance uzete i probavljene u hrani snabdijevaju isključivo organe koji pripadaju sustavu živaca i osjetila. Osobito je glava izgrađena iz zemaljskih supstanci. Organi metabolizma i udova, s druge strane, izgrađeni su od nebesa. A ritmičko ljudsko biće dovodi do ravnoteže u oba smjera. Ljudsko biće ne jede kisik u zraku, ono ga udiše. Način na koji uzima supstance kroz svoj sustav živaca i osjetila je grublji od načina na koji to uzima kroz sustav metabolizma i udova. Ono što ljudsko biće treba za svoj sustav metabolizma i udova apsorbirano je kroz neizmerno delikatnan proces disanja. Obično disanje je u usporedbi prilično grubo. I ono što ljudsko biće radi s kisikom — naime proizvodi ugljični dioksid — opet je nešto delikatnije nego što se događa tako da hrana prolazi kroz stomak može snabdjeti glavu. Prijelaz se odvija u ritmičkom ljudskom biću.

To je istina o strukturi ljudskog organizma i njegovim procesima. Ono što anatomija i fiziologija danas podučavaju je besmislica suočeno s istinom i dolazi kao rezultat materijalističkog gledanja. Čim nešto o tome znate, shvaćate da ono što izgrađuje ljudsko tijelo ne dolazi samo odozdo, od biljaka, minerala i životinjskog carstva Zemlje, već ono što prehranjuje organe koji se često gledaju kao grublji dolazi odozgo.

Znajući to, može s sasvim jasno vidjeti da je do vremena kada je Jeruzalem propao postojala vrsta zasićenja prehrane odozdo. Zatim, s Misterijem na Golgoti, ono što dolazi odozgo počinje postupno preuzimati važnost.

Premda su ljudi obrnuli ove činjenice na opisani način, ono što se danas događa je da do razvoja dolazi na mnogo načina kao rezultat što je stara prehrana odozdo zamijenjena prehranom odozgo, koja je sada važnija. To je uzrokovalo da se ljudska forma promijeni. Naša glava nije više kao glava starih. Ljudska glava je u drevna vremena imala čelo više nagnuto natrag. (Slika 3) Čelo je danas više zasvođeno; vanjski dio mozga postao je više važan. To je stvarna promjena, jer dio mozga koji postaje sve važniji više je srodan organima probave nego dio koji leži ispod njega. Periferni dio mozga postaje sličniji organima probave nego su to delikatnija tkiva u srednjem dijelu mozga, t.j. nastavak osjetilnih živaca prema centru glave. Organi metabolizma su, osobito, hranjeni odozgo.

Ove stvari se može zaista gledati do najsitnijih detalja ako se o nekim stvarima želi reći ono što kaže apokaliptičar: Ovdje je mudrost. U običnom znanju koje živi među ljudima nema mudrosti već tame. Ono što ljudi danas zovu rezultat znanosti je, u stvari, rezultat Kali Yuge, krajnjeg zatamnjenja ljudskog mentaliteta. Ovo treba gledati kao tajnu i ne pričati na svakom uglu, jer ezoterijska učenja su stvari koje ostaju unutar specifičnog kruga.

Rast Novog Jeruzalema se odvija od Misterija na Golgoti. Kada je ljudsko biće potpuno ispunilo svoje vrijeme na Zemlji ono će dosegnuti stupanj na kojem ne samo da unosi nebeske supstance u vlastito tijelo preko svojih osjetila, već na kojem proširuje nebeske supstance preko onog što zovemo duhovno znanje i umjetnost, u ono što će biti vanjski grad, to je daljnje proširenje njegova tijela u smislu o kojem sam govorio. Stari Jeruzalem je izgrađen odozdo prema gore; Novi Jeruzalem će biti izgrađen odozgo prema dolje. To je ogromna perspektiva koja se javlja iz više nego gigantske vizije doživljene od apokaliptičara. Moćna vizija koju je vidio rekla mu je: Sve što su ljudska bića uspjela izgraditi uzdiglo se prema gore od Zemlje, i to je bilo koncentrirano u Starom Jeruzalemu; ali to je došlo do kraja. Vidio je dizanje i rastapanje Starog Jeruzalema, i vidio je grad ljudi, Novi Jeruzalem, kako silazi odozgo, iz duhovnih svjetova.

To je cilj, krajnja svrha otkrivenja u Knjizi otkrivenja. Ona sadrži prave kršćanske staze za čovječanstvo i isto tako i kršćanske ciljeve za čovječanstvo. U nastojanju da ih razumijemo dolazimo do određenih osobitosti u Knjizi otkrivenja o kojima je dosta pojedinaca imalo nagovještaje ali koje nisu sasvim razumjeli. Netko tko radi ozbiljne napore da razumije Knjigu otkrivenja ne može ne kazati: Što mogu napraviti da uđem u takvu sliku Starog i Novog Jeruzalema? Kako mogu doći unutar nje? Ne mogu jednostavno govoriti o tim slikama koje u početku nemaju sadržaj koji mi je shvatljiv; moram nekako ući u sadržaj. Da bi ušli u sadržaj trebamo kozmologiju i gledanje na ljudsko biće koje daju jedino novi svjetski pogledi kao što je Antropozofija, pravim uvidom u duhovni svijet. Dolazimo do Antropozofije preko Knjige otkrivenja jer trebamo sredstvo koje daje Antropozofija da bi razumjeli Knjigu otkrivenja, jer zapažamo: Ivan je Knjigu otkrivenja primio iz oblasti gdje je boravila Antropozofija prije nego se spustila do ljudskih bića.

Ako se Knjiga otkrivenja želi razumjeti pošteno i ozbiljno treba je razumjeti antropozofski. To je najočitiije u vezi s konačnim ciljem, Novim Jeruzalemom. Morate razumjeti tajnu kako je ljudsko biće strukturirano odozgo i odozdo, ali ne samo kao da je to vanjska znanost. Tada možete proširiti razumijevanje da uključuje cjelokupnu aktivnost koju ljudska bića provode na Zemlji, aktivnost koja je usmjerena odozdo prema gore i zatim se mijenja u onu što ide odozgo prema dolje. Građevina Starog Jeruzalema biti će transformirana u duhovnu građevinu Novog Jeruzalema, koja će biti izgrađena odozgo prema dolje. Ljudi moraju izraditi njihov put u nešto što je izgrađeno duhovno. Knjigu otkrivenja ne smiju vidjeti samo kao nešto simboličko ili teoretsko što govori u slikama, što je navika biblijskih egzegetika. Moraju je vidjeti na način da duh u svakom djeliću bude stvaran kao što je fizička Zemlja bila tisućama godina . [U internom zapisu Zajednice kršćana ovaj pasus također sadrži sljedeće napomene jednog drugog učesnika: 'U onoj mjeri u kojoj ste toga vrijedni, primiti ćete Novi Jeruzalem ne samo kao sliku kao što je ona koju predstavljaju moderni egzegeti već također i kao nešto što visi odozgo stvarno kao što je Stari Jeruzalem stajao na njegovim nogama odozdo prema gore.']

Trebamo se čvrsto držati sljedećeg: Knjiga otkrivenja ne sadrži slike, sadrži indikacije potpuno konkretnih činjenica, indikacije o tome što će se stvarno dogoditi a ne samo aluzije na ono što će se dogoditi. To je najvažnije. Tako moramo osjetiti i naći naš put u Knjigu otkrivenja. Više o ovome sutra.

PREDAVANJE X

DORNACH, 14 RUJNA 1924

Doveli smo pred našu dušu konačni cilj apokaliptičara, i kada smo ga ispravno razumjeli vidimo da je taj konačni cilj opisan na način koji je potpuno u skladu sa svime što najegzaktnija duhovna znanost može reći o evoluciji. Vidjeli smo kako Knjiga otkrivenja pokazuje promjenu smjera koja se odvila u izgradnji ljudskog bića i kod kulturalnih manifestacija odozdo prema gore, u način izgradnje koji ide odozgo prema dolje. Na kraju zadnjeg predavanja također sam izjavio da svatko tko pošteno traži razumijevanje Knjige otkrivenja ne može izbjeći da dozna što duhovno istraživanje ima za reći o evoluciji svijeta.

U Knjizi otkrivenja postoje neki pasusi koji imaju smisla i shvatljivi su jedino ako im se pristupi u skladu s onim što Antropozofija ima za reći o samom ljudskom biću. Razumljivo je da je to slučaj kada je otkrivenje o kojem se radi temeljeno na iskustvima duhovnog svijeta. Ali najprije treba dohvatiti činjenicu da su slike predstavljene u Knjizi otkrivenja, da su otkrivenja duhovnog svijeta. To će nam omogućiti da odemo iza pitanja da li je apokaliptičar u stvari bio sposoban intelektualno razumjeti sve detalje koje nalazimo u njegovoj knjizi, jer to je promašeno pitanje. Stvarno pitanje je: Da li je on bio pravi vidovnjak? On gleda u duhovni svijet, ali stvari koje vidi nisu istinite na račun toga što ih on vidi; one su istinite jer je njihov sadržaj istinit. Stvari koje vidi otkrivene imaju svoj vlastiti sadržaj; one ne stječu svoj sadržaj preko njega. Dakle neće nas omesti ako neki racionalistički učenjak dođe i dokazuje da je pisac Knjige otkrivenja imao takav i takav stupanj učenja i stoga se ne može očekivati da nosi tako prostranu perspektivu u njegovoj duši. Ne želim raspravljati čak ni da li je pisac Knjige otkrivenja posjedovao tu prostranu perspektivu ili ne. Samo želim pokazati da je beznačajno da li je apokaliptičar onaj tko nam nosi slike koje su otkrivenja iz duhovnog svijeta. Važno je da mi sami moramo smjestiti te slike pred našu dušu onakve kakve jesu i pustiti da njihov sadržaj radi na nama.

Dakle okrenimo se toj velikoj finalnoj slici koja iza sebe ima pozadinu doživljaja o kojima sam govorio. Sada bi bila dobra ideja raditi malo unatrag od te slike. Dolazimo do važnog pasusa kada se druga velika slika pojavljuje pred našom dušom. Apokaliptičar vidi veliku sliku nebesa koja se otvaraju (Otk. 19,11). Na bijelom konju jaše prema njemu moć o kojoj apokaliptičar govori, i dok govori pokazuje da on nosi trihotomiju Božanstva ne samo u svom razumijevanju, u svom intelektu, već također u njegovom cijelom ljudskom biću. Način na koji govori pokazuje kako on cijelom svojom dušom zna da su tri Osobe tri forme jednog Boga i da ako idete iza fizičkog svijeta ne možete govoriti o jednom ili drugom, jer one se spajaju jedna u drugu.

Međutim, smještena u fizički svijet, slika pokazuje tri Osobe, tako da moramo praviti razliku između Boga Oca, koji je temelj svih prirodnih činjenica uključujući one koje rade u ljudskoj prirodi, Boga Sina, koji ima posla sa svime što vodi u slobodu duševnog doživljaja, i Boga Duha, koji živi u duhovnom, kozmičkom poretku koji je daleko od prirode, potpuno stran prirodi. Ovdje na fizičkom planu te tri Osobe javljaju se tako oštro diferencirane.

Kada prekorači prag duhovnog svijeta, ljudsko biće ulazi u stanje koje sam opisao u mojoj knjizi Znanje o višim svjetovima, stanje u kojem postaje strukturirano kao tri bića, tako da mišljenje, osjećanje i volja stječu stupanj autonomije. Kao suprotnost tome, kada napustimo fizički plan i dođemo u više svjetove vidimo trostrukog Boga koji dolazi prema nama sve više kao jednog boga. Posebno s ovim na umu moramo čitati Knjigu otkrivenja. Ne smijemo slijediti obrazac fizičkog svijeta i praviti razliku između Boga Oca, Boga Sina i Boga Duha.

Onaj tko jaše prema nama na bijelom konju u toj velikoj slici je Jedan Bog. Slika Boga Sina je više ona koju vidimo u formi slobodnog razvoja duše ljudskog bića na Zemlji. Ali sada se događa nešto izvanredno, nešto što čini da je ova slika toliko velika. Savršeno je prirodno i samo po sebi evidentno da Ivan, pisac Knjige otkrivenja, vidi nebesa otvorena, i ono što je novo sada dolazi naprijed, dolazi naprijed prema dolje od duhovnog svijeta. To znači da sva kultura mora sada biti uređena na takav način da iz duhovnog svijeta dolazi dolje u fizički. Kada to jasno vidimo, onda je naravno očito da stanje koje prethodi finalnoj slici Novog Jeruzalema gledanje je Ivana u duhovni svijet. To znači da su nebesa njemu otvorena. Kazavši nam to, želi ukazati na buduće stanje do kojeg će za ljudska bića doći. On, u stvari, kazuje ništa manje nego ovo:

Prije nego je na Zemlji došlo do situacije u kojoj su se duhovni sastojci za gradnju Novog Jeruzalema spustili iz duhovnog svijeta da bi ih ljudska bića uzela, prije nego je došlo do toga da ljudska bića postanu svjesna da sada moraju graditi odozgo prema dolje a ne više kao u starim vremenima kada su materijalni sastojci od Zemlje bili podizani gore, prije nego je došlo do situacije — koju Ivan gleda kao stvarnu, kao što sam neki dan rekao — u koju će ljudska bića biti uglavnom uključena s njihovom voljom, prije nego se to dogodi biti će druga situacija u kojoj ljudska bića učestvuju samo s njihovim znanjem, u kojoj moraju gledati u duhovni svijet: Nebesa su otvorena i Onaj koji leži u temelju svih bića, šaljući ih, stvarajući ih, čineći ih svetim, otkriva sebe.

Zatim slijedi značajan pasus koji sliku čini tako velikom: I ima napisano ime kojeg nitko ne zna osim njega samog. (Otk. 19,12) To je veoma značajno. Kada

u Knjizi otkrivenja dođemo do pasusa gdje je to napisano vidimo još jedan značajan znak da je ona jedno od najvećih duhovnih otkrivenja.

Ljudi imenuju njihovo 'Ja' na svakakve načine u različitim jezicima. Često sam ukazivao na duhovnu prilično običnu činjenicu da nikada ne možete imenovati 'ja' i misliti na nekog drugog osim sebe. Ne mogu nekog drugog zvati 'Ja'. Ime kojim imenujemo sebe je dakle različito od svih drugih imena, jer ona su dana objektima izvan nas. Ali kada kažem 'Ja', u bilo kom jeziku, mogu misliti samo na sebe. Mogu ga reći drugoj osobi ako sam, u stvarnom duhovnom procesu, prešao i ušao u njega. Ali sada ne trebamo o tome govoriti.

U starijim jezicima sebstvo nije bilo posebno imenovano, jer je bilo sadržano unutar glagola. 'Ja' nije bilo direktno spomenuto. Za pokazati što je netko radio korišten je glagol, i to je naznačivalo da je netko govorio o sebi. Nema imena za sebe. To je došlo tek u kasnijim vremenima da su ljudska bića dala sebi ime, i u našem njemačkom jeziku to ime sadrži inicijale Isusa Krista, što je važna simbolička činjenica. [Iesus Christus: I CH.] Ako uzmemo ovu činjenicu da jezik ima ime koje svatko od nas može primijeniti za sebe, i ako tu činjenicu dalje pooštrimo, dolazimo do onog što je sada rečeno u Knjizi otkrivenja: Onaj koji se spušta iz nadčulnog svijeta ima na sebi napisano ime koje ne samo da govori samo za sebe već i koje jedino on može razumjeti; nitko drugi ga ne može shvatiti.

Promislite kako donositelj otkrivenja ide Ivanu i pokazuje mu proročku sliku oslikavajući do čega će jednog dana doći čovječanstvo, sliku Onog koji u budućnosti dolazi dolje, Onog koji ima ime koje samo on može razumjeti. Što bi to sve moglo značiti? Čini se besmisleno kada prvi puta pošteno pokušate to razumjeti. Zašto kaže: '... on koji će svijetu donijeti iscjeljenje, on koji će svijetu donijeti pravdu' kao što se Knjiga otkrivenja izražava (Otk.19,11), 'on koji čini vjeru i znanje istinitim', kako se Knjiga izražava, ne kako neki prijevodi kažu: 'on koji je bio nazvan vjerni i istiniti', već 'on koji čini vjeru i znanje istinitim'. [Za 'pogrešan' prijevod Rudolf Steiner je citirao Luthera. Ovdje je korištena autorizirana verzija.] Ovo je kao igra skrivanja i traženja. I što to znači da ima napisano ime koje samo on razumije? S time smo ohrabreni da postavimo još istraživačkih pitanja.

Promislimo o ovome sasvim grafički: On nosi ime koje samo on razumije. Kako mi možemo sudjelovati u tom imenu? To ime za nas mora zadobiti neko značenje, mora moći živjeti u nama. Kako do toga može doći? Kada biće koje to razumije postane jedno s našim vlastitim sebstvom, ulazi u naše vlastito sebstvo, tada će unutar nas to biće razumjeti ime i s njim bi ga trebali također razumjeti i mi, jer tada s njim u nama uvijek ćemo biti svjesni 'Krista u nama'.

Samo on razumije stvari koje su povezane s njegovim bićem, ali u nama je to da ih on razumije; i svjetlo koje u nama struji vani kroz njegovo razumijevanje — jer u nama, u našem vlastitom biću on postaje to svjetlo — to daje uvid o Krist-biću u našem vlastitom sebstvu. To postaje prebivajući uvid, uvid koji prebiva unutar ljudskog bića.

Sada se nešto dogodilo. Najprije, ono što se dogodilo nužna je i namjeravana posljedica Misterija na Golgoti. To Biće koje je prošlo kroz Misterij na Golgoti, to Biće koje mora ući u nas, tako da možemo shvatiti svijet s njegovim razumijevanjem, ne s našim razumijevanjem, to Biće nosi odjeću koja je poprskana krvlju Golgote. Tako sada primamo tu drugu sliku. Ivan, pisac apokalipse nam kaže da ta odjeća poprskana krvlju Golgote također ima ime. To nije ime o kojem smo upravo sada govorili. Ime te odjeće poprskane krvlju je Logos Boga, Logos, Bog, Riječ Boga. (Otk. 19,13) Onaj, dakle, koji će u nama boraviti i koji će nam preko svog vlastitog razumijevanja unutar nas dati svjetlo koje razumije svijet, ispunjava nas s Riječi Boga.

Poganski narodi čitali su Riječ Boga u fenomenima prirode. Morali su je primiti preko vanjskih otkrivenja. Kršćani moraju primiti stvaralačku Riječ Boga primajući Krista u sebe. Doći će vrijeme kada će događaji doći do stupnja kada će sva ljudska bića koja iskreno prime kršćanstvo u svoje duše znati da je Riječ Boga s Kristom i da ta Riječ Boga ima svoje porijeklo u našem razumijevanju Misterija na Golgoti i odjeće natopljene krvlju. U jeziku apokaliptičara, Krist je ugrađen unutar Misterija na Golgoti.

Ali postoji isto tako i treći aspekt. Krist u tri pojave: jedna kroz sebe, zatim kroz njegovu odjeću, i treće preko djela koje za ljudska bića izvršava na Zemlji. To je opis situacije do koje mora doći, premda se naravno ne može imenovati određena godina kada će se to dogoditi; ali to je nešto prema čemu kršćanski razvoj mora stremiti. Treća stvar na koju je skrenuta pažnja je mač s kojim radi; to je mač njegove volje, mač djela koje izvršava na Zemlji među ljudskim bićima kroz činjenicu da boravi unutar njih. Ono što sada radi nosi treće ime: Kralj kraljeva, Gospodar gospodara. To je treća pojava. Kakva je priroda kralja, priroda gospodara?

Ako upoznamo esencijalno unutarnje značenje latinske riječi dominus otkriti ćemo što u ovom slučaju znači sam jezik, sasvim odvojeno od onog što duhovna znanost ima za reći: Gospodar je netko na Zemlji ili u svijetu tko je bio izabran da pokaže smjer za drugoga. Koliko će dugo vanjski gospodari biti potrebni na Zemlji? Koliko će dugo zapovijedi vanjskih gospodara biti potrebne, čak i zapovijedi od onih koji su vanjski duhovni gospodari Zemlje? Biti će potrebni jedino do trenutka kada će Krist, s imenom koje nitko osim njega ne razumije, boraviti unutar ljudskog bića. Tada će svako ljudsko biće moći slijediti Krista u svom vlastitom biću, u vlastitoj duši. Tada će svatko

stremiti ispuniti ono u sebi što teži ispuniti volju ljudskog bića iz unutarnje ljubavi. Tada će Gospodar gospodara, Kralj kraljeva živjeti u svakom pojedincu.

Gledano duhovno, to je vrijeme u kojem sada mi sami živimo. Činjenica da živimo u tom vremenu samo je zamaskirana načinom na koji ljudska bića nastavljaju živjeti na stare načine, poričući na svim poljima koliko god mogu činjenicu da Krist sada boravi u njima. Treba biti rečeno da postoji mnogo u mnogim ljudskim bićima što ih na pravi način priprema za etersku pojavu Krista, koji naravno silazi iz duhovnog svijeta. Ali ljudi se moraju za to pripremiti nalazeći izvor svojih akcija i djela unutar sebe.

To nas preko duha Knjige otkrivenja dovodi do poteškoća u radu svećenika danas. U određenom smislu od svećenika se očekuje da bude dominus, očekuje se da vodi i pokazuje put. Svećenik ispred sebe ima kongregaciju, i njegov svećenički dignitet pretpostavlja da je on vođa, da je u nekom smislu kralj za one koje treba voditi. On je onaj koji daje sakramente, on je onaj tko brine za duše. S druge strane živimo u vremenu kada ljudska bića unutar sebe nose esenciju koja im omogućuje da u sebe prime Krista u mjeri koja im dopušta da sve više i više svoji postaju vlastiti vođe.

To je položaj u koji se danas postavljate kada na sebe želite preuzeti dostojanstvo svećeništva. Ipak, dostojanstvo svećeništva je potpuno opravdano, posebno danas, jer premda je tu esencija koju ljudska bića imaju u sebi, treba je iz njih izvući, potrebno je iz njih izvući. Sve što stoji iza dostojanstva svećeništva danas je potrebno da iz ljudskih bića pozove vani ono što je u njima. Živimo u vremenu koje postavlja sasvim specifične zahtjeve, ali vanjski svijet se još ne može potpuno suočiti s tim zahtjevima. To je zato jer se vanjskog svijeta tiče što su ljudska bića, kroz činjenicu da nose fizičko tijelo. Ali to bi bilo strašno vidjeti ako bi ljudska bića živjela preko u njihovom slijedećem životu na Zemlji u formi kakvu imaju sada u našoj sadašnjoj civilizaciji.

Znamo da se u antropozofskim krugovima rade napori da se to izbjegne. Ljudskim dušama je ponuđeno nešto što će im omogućiti da apsorbiraju ono što bi trebali nositi sa sobom u život u slijedećoj inkarnaciji. Ali to mora postati moguće za cijelo čovječanstvo. Ljudska bića danas moraju izgraditi 'Ja', moraju izgraditi individualnost s kojom mogu živjeti u njihovoj slijedećoj inkarnaciji. To je moguće jedino ako će se njihovim doživljajima kao ljudskim bićima dodati nešto što je dano kroz milost žrtvovanja, kroz milost sakramenta. Njihova karma preko toga neće postati odvojena od ljudskog bića, ali nešto će se razlabaviti što je sada za njih najjače prikačeno. Ljudska bića danas nose masku. Okolo idu prerusena. I ako se pojavi žudnja da se vidi prava individualnost ljudskog bića, to može dovesti do tragičnih konflikta.

S jednim takvim tragičnim konfliktom se susreo Hölderlin koji je jednom rekao da sve što može vidjeti kada gleda svoje drugove Nijemce su 'zanatlije ali ne i ljudska bića, mislioci ali ne i ljudska bića, svećenici ali ne i ljudska bića, gospodari i sluge, mladi i stari ali ne i ljudska bića', [Johann Christian Friedrich Hölderlin (1770-1843) u Hyperion-u, Knjiga druga.] i tako je nastavio. Ljudska bića, na neki način, nose pečat nečega što je izvan njih.

Danas trebamo svećenike koji rade na način da se obraćaju ljudskim bićima kao takvima, i da kultiviraju ono što pripada čovječanstvu u cjelini. U osnovi nijedna konfesija nije za to danas sposobna. Razmislite koliko su sve zavisne. Zajednica za kršćansku obnovu mora rasti izvan tih zavisnosti konfesija. To mora napraviti kroz svoju vlastitu sudbinu. Ni jedna druga profesija koja izrasta iz Antropozofije nije u položaju usporedivim s onim od svećenika. Oni su u jedinstvenom položaju, i to je možda dobra stvar ako iz duha Knjige otkrivenja mi jednom izrazimo što to znači. Trebate samo uzeti u obzir da su u svim vrstama rada koji izrastaju iz Antropozofije ljudi na neki način zavisni od svijeta oko njih zbog vanjskih pritisaka koji postoje. Ako iz Antropozofije postanete školski učitelj, dakle, znate za ogromne teškoće s kojima se tamo suočavamo. Iluzija je da ćemo ikada osnovati drugu Waldorfsku školu toliko dugo dok je uvjet da učitelji imaju imati neku vrstu odobrenja od države. Waldorfsku školu smo mogli osnovati jedino jer smo to napravili prije nego je država Württemberg donijela obrazovne zakone.

Ili uzmite medicinsku profesiju. Liječnika ne možemo jednostavno stvoriti iz osnova postojanja antropozofskog pokreta. Dobro, mogli bi, ali ne bi bili autorizirani, ostali bi nekvalificirani. Na neki način čak imamo tu poteškoću i po pitanju umjetnosti. Premda se to još nije još dogodilo, neće proći dugo prije nego stvari počnu naginjati onom što već žele napraviti u Rusiji gdje očekuju da svaki umjetnik stekne neku vrstu odobrenja od države. Svećenici proizašli iz antropozofskog pokreta su jedini koji to sve mogu zanemariti. U redu je ako su na neki način bili obučeni, ali za njihov rad kao svećenika mogu sve to zanemariti. U teologiji koju predstavljaju mogu zaista položiti prvi kamen temeljac Novog Jeruzalema, jer predstavljaju teologiju koja nikog ne poziva na priznavanje osim njih samih. Zato je to tako važno.

Jedino ste vi u takvom položaju. Trebali bi osjetiti da ste u tom položaju, jer to je položaj u kojem ćete osjetiti posebnu prirodu svećeničkog dostojanstva. U zemljama kao što je Rusija svećenike mogu izbaciti, ali u takvim zemljama nikad neće napraviti to da svećenici trebaju dobiti odobrenje od države. Bilo da će svećenici biti pušteni na miru ili ih uopće neće željeti, to je ono čemu se naginje da se dogodi u Rusiji danas.

Tako svećenici mogu po prvi puta osjetiti pristupanje Novog Jeruzalema, pristupanje prebivajućeg Krista, Krista koji će postati Kralj kraljeva, Gospodar

gospodara. Stoga je sasvim primjereno ako svećenik zastane na ovom pasusu u Knjizi otkrivenja koji gleda naprijed, ako zastane s žarkim srcem i otkriva sav entuzijazam njegove svećeničke duše koji mora otkriti kontemplirajući ovaj osobiti pasus u Knjizi otkrivenja. Jer Knjiga otkrivenja nije učenje, to je aktivan, djelujući život u svim našim dušama. Trebali bi se osjećati jedno s Knjigom otkrivenja. Trebali bi moći unijeti rad koji radimo i život koji živimo u proročku struju Knjige otkrivenja. Tada se nalazimo okupljeni oko Ivana apokaliptičara koji pred sobom ima viziju: Nebesa su otvorena; dolazi onaj koji jedini razumije njegovo ime, čija odjeća nosi ime Riječi Boga, koji je Kralj kraljeva, Gospodar gospodara. Oni svećenici koji se ujedine s kultom koji je još jednom izvučen iz duhovnog svijeta, oni svećenici koji sami ponovno utemeljuju transupstancijaciju u skladu sa Svetim Duhom, oni svećenici koji imaju novi Čin posvećenja čovjeka koji je transformirani stari, imajući unutar njega ono što je vrijedno od starog, ali imajući formu koja danas utječe iz duhovnog svijeta — tim svećenicima je sada dopušteno da se okupe oko Ivana apokaliptičara koji gleda u otvorena nebesa. Možemo gledati na inicijaciju koja se dogodila ovdje, u sali nasuprot one koju je progutala vatra, kao da je upaljena svjetlom koje sjaji kada su nebesa otvorena i pojavljuje se bijeli konj s Onim koji je njemu, čije ime samo on sam zna i koji u nama mora biti utjelovljen ako će nam to ime išta značiti. Na to se mislilo sa razumijevanjem Knjige otkrivenja; Knjiga otkrivenja traži razumijevanje koje je živo, ne traži samo znanje.

Vežano uz sve što se pojavljuje na slici velikoj kao što je ova, vežano uz sve to je duboka, duboka mudrost. Razmislite što se pojavljuje u neposrednoj blizini ove važne vizije. Pokazano nam je kako zvijer počinje raditi, Zvijer koju sam opisao, Zvijer koja ljudskom biću pokazuje put dolje od duhovnog u fizičko, Zvijer koju je apokaliptičar vidio da pristupa u tri stupnja, Zvijer čija jedna od formi nije samo materijalističko gledanje na život već i materijalistički pristup u životu. Apokaliptičar označava dvije točke u vremenu. Ukazuje na Zvijer koja je prevladana, i ukazuje na jačeg protivnika čovječanstva koji je tisuću godina vezan prije nego na kratko vrijeme postane nevezan. Dakle suočeni smo s dva protivnika principa dobra, sa Zvijeri i s onim kojeg tradicija zove Sotona.

U određenom smislu Zvijer je prevladana utoliko što se tiče vanjskog fizičkog svijeta. Prevladana je tako što je moguće suočiti se s materijalizmom s duhovnim gledanjem na svijet. Na neki način Sotona je u sadašnje vrijeme vezan. Ali opet će postati nevezan. Sotona je vezana, i oni koji vide što je važno u evoluciji znaju da je vezana. Jer da Sotona nije sada vezana, tada bi došlo do svih onih stvari koje mogu značiti izlijevanje bočica gnjeva. Da Sotona nije vezan, u vanjskom svijetu bi se na najstrašniji način vidjelo kako je to povezano s materijalističkim stavom u životu na Zemlji. Najdublji unutarnji cinizam bi objavio da je materijalizam istina, i to bi pobudilo takvu

pohlepnu želju u nevezanom Sotoni da bi se svugdje mogao vidjeti taj materijalistički stav i način života i kako ga se ahrimanske snage dočepaju, kao najstrašnije, najžasnije bolesti.

Da Sotona nije vezan, trebalo bi govoriti o materijalizmu ne samo kao o stavu i načinu života već kao i o najzloćudnijoj od bolesti. Umjesto toga, ljudi nalaze svoj put u životu s cinizmom i lakomislenošću materijalizma, čak i religijskog materijalizma, i ništa ih ne zadesi. To da ih ništa ne zadesi je isključivo zbog činjenice da je Sotona vezan dok Bog još daje ljudima šansu da nađu njihov put do duha bez da padnu kao plijen Sotone. Da je Sotona sada ovdje, bilo bi mnogo učitelja u ovoj ili onoj vjeri palih u materijalizam koji bi predstavljali prijeteći, strašan pogled na čovječanstvo. Unutarnja slika koja pokazuje na moguću bolest materijalizma, lepru materijalizma koja bi bila ovdje da Sotona nije vezan zaista je najstrašnija.

Nema drugog konteksta osim onog u Knjizi otkrivenja u kojem bi netko s duhovnom odgovornošću prema ovom znanju iznio ovu sliku. Ja sam ne bi koristio izraz 'lepra materijalizma' u bilo kom drugom kontekstu osim ovdje gdje sam ga povezao s Knjigom otkrivenja. Kako netko nađe put u Knjigu otkrivenja ima te strašne slike pred očima koje zaista predstavljaju duhovnu stvarnost.

Knjiga otkrivenja ne smije samo ispunjavati naš život, mora također ispunjavati naše riječi. Ako je primimo u sebe, Knjiga otkrivenja ne samo da donosi život u naš rad kao svećenika već nam također omogućuje da pokažemo na stvari koje nikada ne bi ni sanjali spomenuti u egzoternom životu. Knjiga otkrivenja mora ne samo živjeti u našem 'Ja' ako je želimo shvatiti; Knjiga otkrivenja također želi govoriti u našim riječima. Ima mnogo toga što ćete reći jedan drugom kada se sami okupite zajedno u istinskom svećeništvu među vama, tako da to može živjeti u vama i biti čuvano među vama. Iz ovoga ćete izvući snagu da govorite prave riječi onima koji su vaša kongregacija.

Danas biti svećenicima znači biti prva ljudska bića kojima je dopušteno međusobno govoriti o Knjizi otkrivenja. Knjiga otkrivenja je knjiga za svećenike koja slijedi iz evanđelja. Vi ćete kako sve više postajete svećenici, to više oživjeti svoj put u unutarnji duh Knjige otkrivenja. Više o ovome sutra.

PREDAVANJE XI

DORNACH, 15 RUJNA 1924

Smjestimo se u svijet u koji apokaliptičar želi smjestiti čovječanstvo kroz svoj opis sljedećeg doba na Zemlji. Opisuje svoje vizije o duhovnim svjetovima koji ulaze i zahvaćaju zemaljsko ljudsko biće. Prije ovoga opisuje tri faze, i moramo ih upoznati. Svaki od ta tri stupnja predstavlja nešto što mora doći dolje prije nego ljudska bića postanu dovoljno vrijedna i dovoljno sposobna da prime duhovni svijet, u svoj čistoći, u njihovo djelovanje, njihovo mišljenje i njihove osjećaje.

Prvi stupanj je pad Babilona — na trenutak ćemo koristiti terminologiju apokaliptičara. Drugi stupanj je pad Zvijeri i njenih suradnika, lažnog proroka, koji širi učenje Zvijeri. Treći stupanj je pad božanskih protivnika, kako ih obično nazivaju, naime pad Sotone. Kada gledamo na buduću evoluciju čovječanstva s duhovnim očima ta tri stupnja vidimo veoma realistično, veoma konkretno. Posebno u našem stoljeću, tijekom kojeg će mnogo toga biti odlučeno u vezi ljudske evolucije, postoje svi razlozi da usmjerimo oči naše duše prema ta tri pada. Oni će nam doći u posebnom obliku nakon vremena kada se Krist pojavi na Zemlji po prvi puta u eterskom tijelu, drugim riječima zapravo nakon drugog Kristova pojavljivanja na Zemlji. Čovječanstvo se za to mora pripremiti, tako da ljudska bića budu dovoljno jaka da prođu kroz ovaj trostruki pad protivnika Krist-impulsa bez da dovedu u opasnost njihov razvoj duše.

Ne smijemo zaboraviti koliko je apokaliptičar točan. Svaki puta kada se takav pad pojavi on opisuje anđela kako pada dolje iz duhovnog svijeta, i primjećujemo — i to je prilično uznemirujuće za one koji ne idu dublje u duhovno razumijevanje svijeta — primjećujemo da oslikava anđela kao radosnog kod velike torture, kod užasnih stvari koje tada dolaze kroz pad. Važno je da razumijemo ovo radovanje.

Prvo pogledajmo na tri stupnja u padu Kristovih protivnika, počevši od onog nazvanog pad Babilona. Pred našu dušu možemo prizvati ukupan zbroj svih grešaka u koje ljudska bića mogu pasti kao rezultat njihove ljudske prirode. Ono što apokaliptičar naziva babilonsko iskušenje uključuje sve što obara ljudska bića ispod onog što je u stvari njihov duhovni standard.

Ljudsko biće je stvarno ljudsko samo — premda naravno to nije moguće u svakom trenutku njegove evolucije, jer to mora najprije postići — kada u sebi ima potpunu harmoniju između principa materijalnog i principa duhovnog, kada se materijalno ne uzdiže u emocije koje nisu pod kontrolom duha. To je ono što je toliko važno i što moramo veoma temeljito razumjeti. Jer čak ni apokaliptičar ne bi mogao govoriti kao što govori kada bi morao pretpostaviti

da su svi osjećaji i strasti i sve što dolazi od sfere volje i središta srca bili potpuno neopravdani. Posebno zvati osjećaje i strasti neopravdanima — ta lažna vrsta asketizma i sama dolazi iz osjećaja i strasti. Ako se netko ne osjeća dovoljno jakim da svoje strasti prožima duhom na takav način da ih može staviti u službu dobra svjetske evolucije — tada je upravo to način na koji daje oduška svojoj emociji slabosti. Čak i ako takva osoba zaista želi dobru evoluciju — ako dopusti da njegov osjećaj i sfera srca postane osiromašena — daje oduška svojoj slabosti.

Apokaliptičar se ne brine zbog tjeranja emocija ili tjeranja osjećaja i strasti već sa osiguravanjem da ne ostanu nekontrolirane od duha. Sve emocionalno u ljudskom životu, sve emocije, bilo teške ili lagane, koje ostaju nekontrolirane od duha, one su koje apokaliptičar sumira pod imenom tog grada Babilona u kojem su se ljudske strasti okrenule od duha — ako mogu na ovaj način dati stereotip. Trebate samo prevesti grube izraze — koji u njihovo vrijeme nisu bili grubo — u jezik našeg vremena. Na stari način oslikavanja stvari nisu se koristile apstrakcije; stvari su se karakterizirale sasvim konkretno, dakle to je način na koji apokaliptičar govori o Babilonu. Ali zašto Babilon?

U Babilonu, ili radije u misterijskom centru Babilona, postojali su uzvišeni Misteriji u kojima je netko mogao biti iniciran u tajne nadzemaljskog kozmosa, i koji je mogao učiti o tajnama zvjezdanih svjetova i njihovu duhovnom sadržaju. Stariji svećenici u Babilonu koristili su snagu snene vidovitosti na način koji bi danas zvali medijumska vidovitost. Predivna učenja starog Babilona nastala su korištenjem medijumstva.

Danas možemo vidjeti da čak i medijumi koji izgledaju podobni da prenose duhovna učenja — što se često radi, jedino što bi to trebalo biti pod vodstvom posvećenika s neophodnim uvidom — čak i takvi naizgled podobni medijumi podložni su utjecajima koji su visoko upitnog morala. Radi toga što kod medijuma često postoji disproporcija između onog što otkrivaju i onog što jesu, često na kraju ne razlikuju između istine i neistine; i to se može pojačati do nesposobnosti odvajanja onog što je moralno od nemoralnog.

Morate razumjeti što se događa s medijumom. Osoba postaje medijum — a to je bilo tako i s babilonskim svećenicima — kada vanjska sila izvlači 'Ja' i astralno tijelo iz fizičkog i eterskog tijela. U trenutku kada medijumovo 'Ja' i astralno tijelo budu povučeni iz fizičkog i eterskog tijela, druga sila ulazi u to 'Ja' i astralno tijelo. Zavisno da li pokretač toga ima dobru ili lošu namjeru, da li pripada lijevoj ili desnoj stazi, ta sila će biti dobra ili zla. U vrijeme drevnog Babilona, tim putem je došlo do izvanrednog znanja i otkrivenja. Kasnije, i danas, to je počinjalo postajati hendikep: Što se događa kada medijum opet uđe u fizičko tijelo?

Vidite, od logike koju imamo u fizičkom svijetu kojom razlikujemo neistinu od istine u duhovnom svijetu nema koristi. Potpuna je pogreška vjerovati da se u duhovnom svijetu mogu koristiti koncepti neistine i istine koji vrijede ovdje u fizičkom svijetu. U duhovnom svijetu nema ničeg što se može na taj način razlikovati. Postoje bića koja su dobra i druga koja su zla. Morate prepoznati što su, jer vam oni ne govore. Ali čak su i zli istiniti na njihov vlastiti način. To je teško razumjeti, naravno, baš kao što je teško razumjeti sve što opažamo ulazeći u duhovni svijet. Ovdje u fizičkom svijetu možemo izjaviti da je ravna linija najkraća udaljenost između dvije točke. U duhovnom bi svijetu to mogla biti najveća udaljenost, a da je bilo koja druga kraća. Nijedna logika koju sasvim jasno trebamo ovdje u fizičkom svijetu nije od koristi u duhovnom svijetu.

Dakle pravi posvećenik da bi vidio u duhovni svijet treba imati posebnu dispoziciju duše. Mora biti potpuno odgovoran na način da čim se vrati u fizički svijet odmah radi s fizičkim konceptima. Medijum, međutim, nije za to sposoban jer on ili ona u duhovni svijet ne ulazi svjesno. Kada se medijum vraća, 'Ja' i astralno tijelo ispunjavaju fizičko i etersko tijelo s načinom mišljenja koji je pogodan za duhovni svijet ali koji korumpira sve moralne osjećaje i senzacije koje su u fizičkom svijetu valjane. Zato je medijum izopačen u odnosu na istinu i neistinu, a to potom utječe na sve ostalo.

Možemo reći da je u stvari Babilon prošao kroz taj proces i da je stoga čak i najviše, najznačajnije otkrivenje iz duhovnog svijeta postalo strašno korumpirano. Ono što se inicijalno primjenjuje na princip duhovnog otkrivenja može se također proširiti da uključuje običan ljudski život, tako da dolazi do jake korupcije. Ušavši na ovaj način u duhovni život, ljudsko biće postaje nemoralno više nego je to bilo prije kao obična osoba. Zato je Babilon uzet kao predstavnik moralne korupcije, a izraz korišten u Knjizi otkrivenja jednostavno je uobičajeni izraz kojim se u to vrijeme opisivala korupcija.

Od tada je čovječanstvo u cjelini, utoliko što je nastavilo ono što je živjelo u Babilonu, postalo grad Babilon raširen po cijelom svijetu. To je ono što kaže apokaliptičar: Grad Babilon se može naći među cijelim čovječanstvom na Zemlji. On postoji gdje god su ljudska bića pala kao žrtva izazovu Babilona, i to je stav koji mora pretrpjeti svoj pad prije nego može doći do konačnog stupnja o kojem govori apokaliptičar. Kada istražujemo što je to o čemu se radi u 'babilonskoj korupciji' nalazimo da je u toj korupciji na djelu ahrimanski princip. Ahriman je unutar ljudskih bića, i on je snaga koja je blizu ljudskog bića unutar kozmosa kao cjeline. On je u emocijama koje su na ovaj način korumpirane. Suprotan pol Ahrimanu je Lucifer. Ahriman živi u stvarima koje u Babilonu moraju pasti, i to su stvari kojima je Lucifer suprotan. Koja je slika koja se apokaliptičaru javlja kada to vidi? To je slika radosti luciferskih anđela. Ne smijemo to zagladiti, moji dragi prijatelji.

Dobar broj pogleda na svijet je usvojio veliku grešku misleći da je loše nužno suprotno od najboljeg, na primjer da se princip zla dolje ispod uvijek susreće s dobrim koje dolazi odozgo. Uopće nije takva situacija. U ovom poglavlju Knjige otkrivenja (Otk. 19) ahrimanska bića — Babilon — su dolje ispod, a anđeli gore koji se raduju padu Babilona su luciferski. To je glas Lucifera koji se artikulira kao radost anđela. Krist-princip uvijek drži balans između to dvoje.

Ono što apokaliptičar ovdje govori razumjeti će se samo kada je trostruka konstitucija svijeta shvaćena kako treba. Neshvatljivo je za obični ljudski sentiment da čisti, dobri duhovi trebaju klicati kada se dolje nad čovječanstvom nadvio takav užas kakav je ovdje portretiran. Ali je u početku neshvatljivo jednom kada možete vidjeti poklič zadovoljstva koji dolazi od bića koja su izvorno suprotstavljena kreaciji svijeta u kojem će ljudska bića pretrpjeti svoj duhovni razvoj. Luciferska bića žele cijelu evoluciju održavati na sasvim različitom duhovnom nivou. Oni ne žele tu uniju, tak brak duha s materijom do kojeg je došlo u zemaljskoj egzistenciji. Dakle oni osjećaju u njihovim dušama: Pošto je ono što je bio zgrabio Ahriman sada izbačeno iz zemaljske egzistencije možemo biti zadovoljni da se bar dio zemaljske egzistencije neće nastaviti i ispasti će iz zemaljske egzistencije. Dakle vidite da je u vezi ovoga slika oslikana od apokaliptičara neizmjereno iskreno portretiranje kozmosa.

Prvi pad dolje, pad Babilona, pad je grešaka do kojih su dovela sama ljudska bića. Premda je na te greške utjecao princip inicijacije one su ipak ljudske greške. Kada kao rezultat ljudske greške pada Babilon, dio čovječanstva je odvojen od svjetske evolucije u točki vremena koju ćemo razmatrati kasnije. Sada jednostavno želi pogledati kvalitativno na ono što će doći.

Drugi pad dolje je onaj u kojem ne participiraju samo ljudska bića. Oni na koje je stvarno utjecao pad Babilona su ljudska bića; događa se zbog ljudske greške. U padu Zvijeri i lažnog proroka koji predstavlja učenje Zvijeri pada nešto nadljudsko, nešto duhovno, ne nešto ljudsko. Pada nešto što nije unutar kraljevstva ljudi. Pada Zvijer koja provaljuje u ljudske zajednice i onaj koji objavljuje učenja Zvijeri, lažni prorok, pada. Ono što pada je nešto što ljudska bića može napraviti obuzetima. Za razliku od slučaja medijuma, nije slabost ljudske prirode ono što je uzrok pada već nešto nadljudsko što u ljudska bića donosi impuls za zlo.

Da bi napravili sliku još jasnijom mogli bi reći slijedeće: Svi oni na koje će utjecati pad Babilona bili su korumpirani stremeći za stvari za koje njihova organizacija nije dovoljno jaka, stvari u vezi kojih je njihova organizacija postala slaba, tako da su postali korumpirani. Dakle u padu Babilona stvar je da ljudska organizacija djeluje iz slabosti. Kada Zvijer i lažni prorok padaju to

nije kao kad medijum postaje korumpiran jer je postao slab. To je kao da je duh koji polaže zahtjev na medijumovo 'Ja' i astralno tijelo — jednom kada hipnoza prestane — ušao u fizičko i etersko tijelo i tamo koristio fizičko tijelo ljudskog bića da bi pakostio na Zemlji.

To je egzaktna slika koji nam je dao apokaliptičar. Doći će vrijeme — želi nam reći — kada ćemo po svijetu vidjeti ljudska bića koja ne mogu tolerirati ono što kršćanstvo podučava, koja uzimaju Krista u njihove duše ali koja s njihovim fizičkim i eterskim tijelima ne mogu dosegnuti uzvišenost Krista i stoga podlegnu drugim duhovima — ali ne pri punoj svijesti, tako da oni onda padnu u korupciju. To su prvi, oni koji su uključeni u pad Babilona.

Drugi će ići okolo kao ljudska bića, ali njihova sudbina će biti da njihovo ljudsko 'Ja' nije u njima, tako da ih se ne može smatrati ljudskim bićima jer su zaposjednuti od Zvijeri i od lažnog proroka. Do toga će doći nakon pada Babilona. Nakon pada Babilona na Zemlji će biti ljudi koji će biti kao lutajuć demoni; u njima će direktno raditi ahrimanske snage.

Za ove stvari dovoljno preduvjeta postoji već danas. Sjeme za sve to je već zasijano. Na primjer vidjeli smo užasan slučaj u kojem je, preko ljudskog bića, Ahriman bio među nama kao pisac — možda ne u cijelom ljudskom biću već kroz privremenu slabost tog ljudskog bića. Nietzsche je bio briljantan, predivan pisac, ali tijekom perioda dok je pisao Antikrista i Ecce Homo, Nietzsche-ova individualnost nije bila u njemu. Poznajem Nietzsche-ovu individualnost, čak sam ga i opisao u mojoj knjizi Priča mog života. [Vidi R. Steiner Priča mog života (GA 28). Poglavlje XVIII. Postoje slični opisi na predavanjima od 8 kolovoza 1924 i R. Steiner Karmičke veze, Vol 3, i 20 srpnja 1924 u R. Steiner Karmičke veze, Vol 6.] Direktno kroz njega Ahriman je postao autor, a Ahriman je mnogo briljantniji autor nego ljudska bića.

Ahrimanske snage će se miješati sve više i više, tako da će ahrimanski duhovi koristiti ljudska tijela za svakakva djela. Doći će vrijeme kada će se kršćani, opazajući ovu ili onu osobu, ozbiljno morati upitati: Da li je to ljudsko biće ili je to ogrtač za ahrimanske duhove? Ovo ćemo morati dodati distinkcijama koje smo već napravili o ljudskim bićima. Dakle to će biti drugi pad: demonska Zvijer i njen prorok. Oni sami će zaposjesti tijela ljudskih bića. Ali Zvijer i njen prorok će biti srušeni. Tako najprije imamo pad korumpiranih ljudskih bića i zatim pad određenih korumpiranih duhova koji su blizu ljudskim bićima. Ti duhovi će pasti kao rezultat drugog pada dolje.

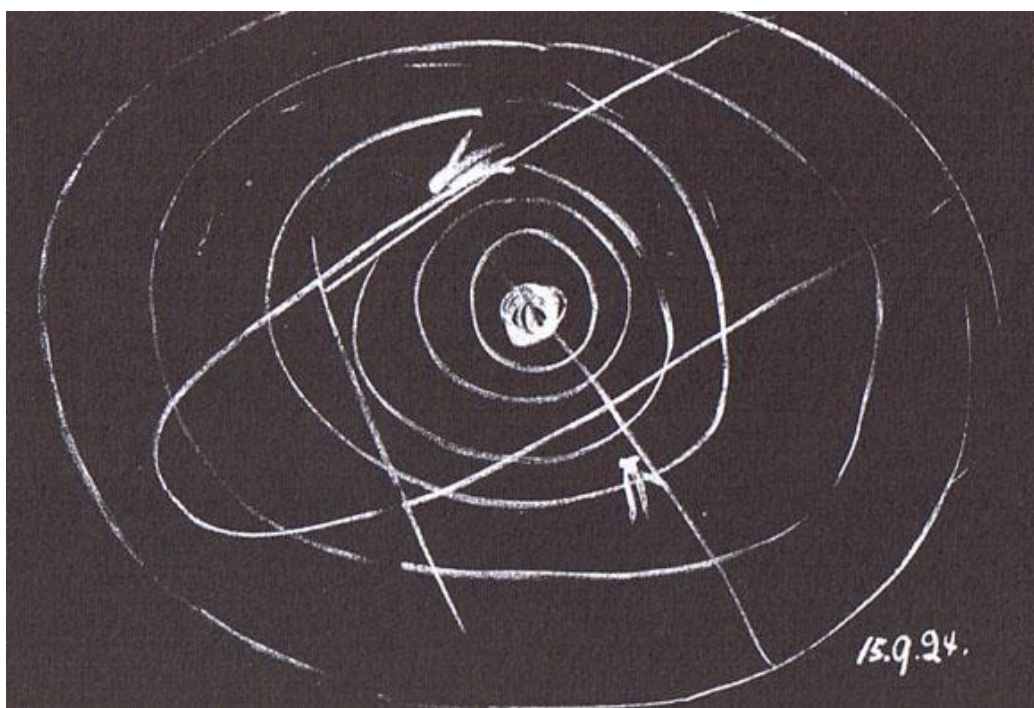
Nakon ovoga Knjiga otkrivenja govori o trećem padu dolje, padu Sotone. Sotona je uzvišeno biće koje, međutim, kroči drugom stazom nego onom kojom se može kročiti na Zemlji. Zvijer i lažni prorok su snage koje zavode ljudska bića, koje žele čovječanstvo dovesti u iskušenje na pogrešnim stazama i moralno i intelektualno. Snaga, dragi prijatelji, na koju mislimo kada

govorimo o padu Sotone, ta snaga ima sasvim druge planove. Ona ne želi samo zbaciti čovječanstvo s kursa već također to želi napraviti Zemlji kao cjelini. Sa stajališta ljudskih bića i Zemlje ta snaga je strašan protivnik Boga.

Ali, vidite, možemo reći hipotetski — jer to jedino možemo na taj način bez da padnemo u intelektualni grijeh ili pogotovo u duhovni grijeh — možemo reći slijedeće. Možemo pitati: Ako na to ne gledamo sa stajališta ljudske, zemaljske evolucije, ako razmatramo sa drugih, viših stajališta — koji je, tada, položaj te snage Sotone nad ostalim duhovima u kozmosu?

Nije iznenađujuće da Mihael, čije se stajalište razlikuje od onog od ljudskih bića, ima sasvim različito gledanje na Sotonu. Ljudska bića ostaju u apstraktnom i misle da je Sotona zla snaga. Ali Sotona je također uzvišena snaga, čak iako je pogrešna u pogledu smjerova koji su pogodni za Zemlju. On je uzvišena snaga. Mihael, koji ima stupanj arhanđela, nema rang Sotone, koji ima stupanj Arhaja. Mihael je 'samo' arhanđel. Sa Mihaelova gledišta Sotona nije snaga koju treba prezirati već snaga koje se treba neizmjerljivo bojati, jer Mihael vidi ovu snagu koja pripada hijerarhiji Arhaja kao uzvišeniju od njega. Mihael je, međutim, izabrao da ide u smjeru koji je isti kao onaj od zemaljske evolucije.

Veoma davno Mihael je odlučio raditi u onim planetarnim orbitama koje su predodređene sunčevim postojanjem. Sotona je snaga koja zauvijek leži u kozmosu u zasjedi. Ima nešto jezivo u načinu na koji je Sotona u zasjedi. To možemo percipirati, dragi prijatelji, u onim trenucima kada vidimo komet kako pada preko našeg neba, komet koji slijedi sasvim različitu orbitu nego što je ona od planeta.

Ako nacrtamo kako je Kopernik to vidio, što astronomski nije sasvim ispravno, ali to ovdje nije relevantno, imamo Sunce; zatim Merkur, Veneru, Zemlju, Mars — to su unutarnji planeti. Vanjski su Jupiter, Saturn, Uran, Neptun. Ako to nacrtamo ovako moramo zamisliti kako kometi imaju potpuno nepravilne orbite nasuprot onim pravilnima od planeta. Ideja da ti planeti opisuju izdužene elipse je besmislica, ali sada baš ne trebamo u to ulaziti. U svakom slučaju, orbite kometa, utoliko što dolaze unutar našeg planetarnog sustava, nemaju veze s orbitama planeta.

Sotona je u zasjedi svakom kometu koji se pojavi. Želi se za njega uhvatiti i koristiti smjer njegova impulsa da omete putanje planeta i tako isto i od Zemlje. To se zaista zbiva u univerzumu: sotonske snage su u zasjedi s namjerom promjene cijelog planetarnog sustava. Ako bi uspjele, planetarni sustav u čijim bi orbitama trebala živjeti ljudska bića bio bi odveden od onih božanskih, duhovnih snaga i ispraćen u sasvim druge kozmičke evolucijske smjerove. Mihael tu namjeru vidi kao strašnu grešku, u vezi koje mora reći: Za mene bi bilo besmisleno čak i gajiti takvu namjeru, jer bi to ionako bio bezizlazan projekt za biće iz hijerarhije arhanđela. Jedino bi biće iz hijerarhije arhaja imalo dovoljno snage za postići takvu stvar. Među orbitama planeta Mihael radi sa Sunca i postao je ono što okultizam naziva arhanđel orbitalnih perioda, ili duh planeta. Davno prije je odlučio da nastavi raditi unutar orbitalnih perioda. Ostati s tim orbitalnim periodima je anđeoska odluka.

U određeno vrijeme tijekom starog atlantskog perioda kroz Misterije u koje su sišli bogovi bilo je moguće učiti da su legije arhanđela, što znači arhanđeli kao Orifiel, Anael, Zakariel i tako dalje, došli do odluke da ostanu unutar predodređenih orbita planeta. To se dogodilo u određeno vrijeme.

Ali moćne kohorte vođene Sotonom do dana današnjeg nisu donijeli takvu odluku. One još teže koristiti orbitu svakog kometa da dovedu do različite konfiguracije u planetarnom sustavu. Ovdje smo suočeni s protivnikom Krista, onim koji ne želi korumpirati samo pojedince, niti želi korumpirati grupu pojedinaca, ljudsku zajednicu, kao Zvijer i lažni prorok. Sa Sotonom i njegovih kohortama suočeni smo s težnjom da se napadne Zemlja u njenom kontekstu unutar planetarnog sustava kao cjeline. To je treći pad u Knjizi otkrivenja. U vezi s prva dva pada dolje pričano nam je o radosti luciferskih duhovnih bića.

I mi također moramo predvidjeti te stvari o kojima nam apokaliptičar govori. Prvi stupanj, pad Babilona, sa sobom će donijeti ljudska bića koja su zastranila i koja to pokazuju čak i u njihovoj fizičkoj konstituciji, tako da nema izgleda za ta ljudska tijela, nad kojima je 'Ja' i astralno tijelo izgubilo kontrolu, da više ikada u budućnosti postanu korisna. Ta tijela trebaju biti

prepuštena kao gubitak, premda ne i 'Ja' i astralno tijelo koji im pripadaju, jer oni nastavljaju putovima karme u čovječanstvu. U određenom periodu vidjeti ćemo ljudska bića kako kruže s njihovim tijelima, ljudska bića koja su pala kao plijen babilonskom izazovu i čija tijela su stoga napustila evoluciju. To je pad Babilona.

Na drugom stupnju biti će ljudi koji idu okolo za koje će trebati reći — i to će biti vidljivo: U tim ljudima žive ahrimanske snage. Tu je Ahriman direktno involviran. To je Zvijer, pad Zvijeri i lažnog proroka Zvijeri koji nije čovjek već nadčovjek.

Na trećem stupnju biti će zapaženo da nešto u vezi prirodnih zakona postaje neobjašnjivo. To će biti najveće i najznačajnije iskustvo kroz koje će ljudska bića morati proći u budućnosti kada će morati priznati da se u zakonima prirode događa nešto neobjašnjivo, da se događaju pojave koje se ne uklapaju u zakone prirode. To će se dogoditi na visokom stupnju, i to neće samo biti stvar pogrešnog proračuna položaja planeta, tako da on ne stiže na položaj koji je izračunat.

Sotona će uspjeti u poduzimanju inicijalnih koraka prema dovođenju poremećaja u planetarni sustav. Čovječanstvo će morati razviti jaku duhovnost da se tome odupre. Poremećaju do kojeg će doći može se suprotstaviti jedino jakom duhovnošću ljudskih bića.

To su stvari, vidite, koje moramo predvidjeti danas kada prizivamo pred naše duše buduće stupnjeve zemaljske i ljudske evolucije. To su stvari koje moramo vidjeti kada nam se apokaliptičar obraća. Morate stremiti, dragi prijatelji, da se smjestite u ovo suglasje između onog što možete dobiti od Antropozofije i onog što nam apokaliptičar otkriva.

Temeljeno na postojećim otkrivenjima već danas možemo reći o kometima da je Sotona u zasjedi u univerzumu da bi koristio orbite kometa i postavio ih na mjesto u kozmosu. Ako ovo primite kroz vaše antropozofsko razumijevanje a možete to ponovno otkriti u Knjizi otkrivenja, tada to ponovno otkrivanje dovodi do nečeg važnog, naime vrstu susreta u duši s Knjigom otkrivenja a tako i sa samim apokaliptičarom — da, sa samim apokaliptičarom: to je važno. Biti će iznimno važno za svećenika koji živi prema budućnosti da sve više razvija težnju — uvijek, bilo da je na Zemlji ili ne — da opazi apokaliptičara koji je na ovaj način vidio u budućnost nakon Misterija na Golgoti.

Među svećenicima se mora pojaviti osjećaj da bi pomoć koju taj Ivan, kreator Knjige otkrivenja, može dati onima koji žele raditi na kršćanski način bila neizmjerljivo važna pomoć, i bila bi to pomoć koja je potrebna. Ići kroz stvarnost s Ivanom apokaliptičarom biti će moguće jedino ako Knjizi

otkrivenja pristupimo sa stavom duše kakav sam opisao. Tada će Ivan postati naš saveznik. On je, kao što znamo, blisko povezan s Kristom Isusom; bio je iniciran od samog Krista Isusa, on je posvećenik Krista Isusa. On je stoga važan saveznik, i doći do Krista preko njega je nešto neizmjerljivo važno.

Izvorno razumijevanje Knjige otkrivenja vodi duboko u oblast gdje su najuvjerljiviji izgledi za susretanje Ivana a zatim i samog Krista. To je duboko istinito, istinito na način za koji se možemo samo nadati da će djelovati u vašoj duši i najskrivenijem srcu. To je istina koja će svećenika na pravi način povući u oblast duha. Odavde ćemo sutra nastaviti.

PREDAVANJE XII

DORNACH, 16 RUJNA 1924

Budimo danas svjesni blagonaklonih karmičkih okolnosti koje su nas okupile zajedno tijekom ovog razdoblja kada je, prije dvije godine, ovdje bio slavljen prvi Čin posvećenja čovjeka. Glavno odvijanje našeg duhovnog života ovdje slijedio je izvanredan niz: Čin posvećenja čovjeka prije dvije godine, požar Goetheanuma, godinu nakon toga polaganje kamena temeljca Antropozofskog društva, i sada, nakon druge godine, ponovno smo ovdje, ovaj puta da kontempliramo Knjigu otkrivenja kao što je bila vaša želja.

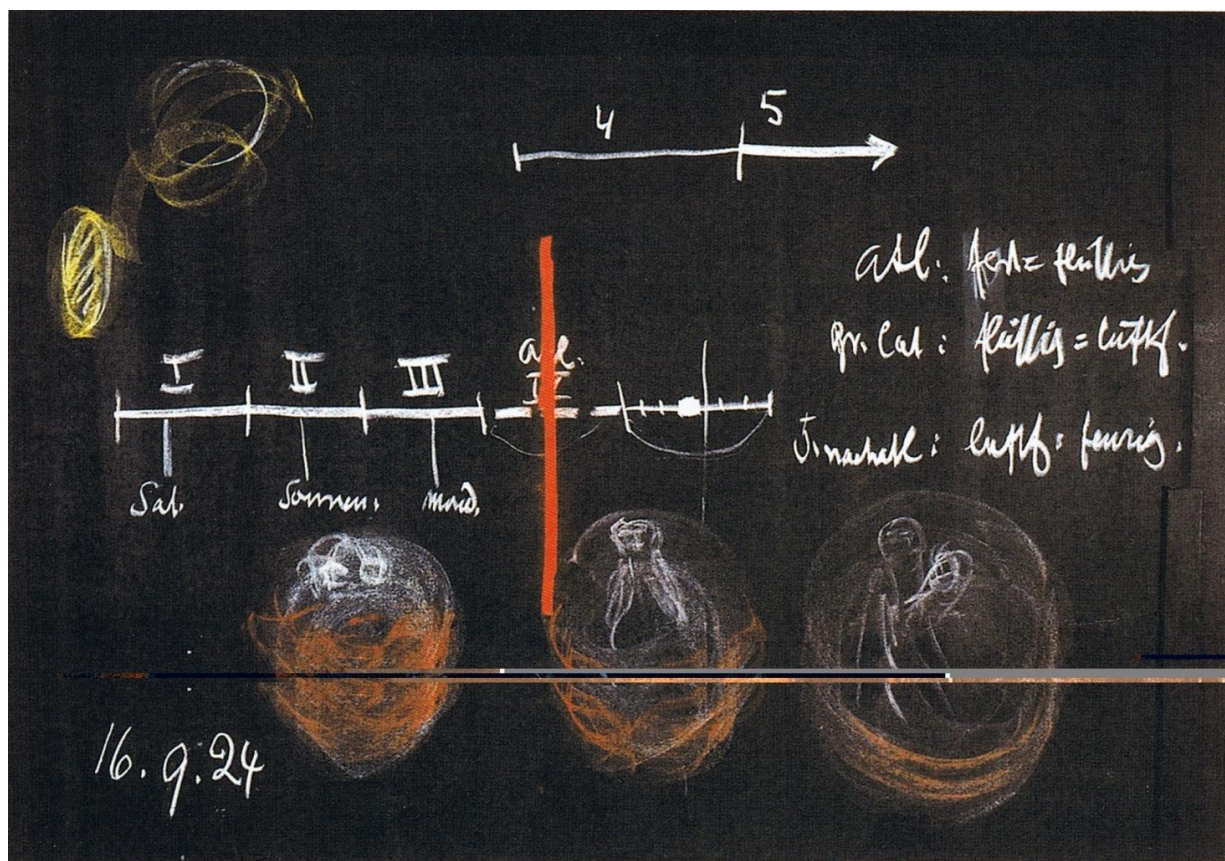
Kao što sam spominjao od samog početka, postoji tijesna veza između razmatranja Knjige otkrivenja i onog što obuhvaća Čin posvećenja čovjeka, tako da je svaki dan koji provedemo razmatrajući Knjigu otkrivenja kao komemoracija onog što smo među nama oživjeli prije dvije godine da bi u ovaj život unijeli ono što se samo željelo otkriti iz duhovnog svijeta kao sadašnji, moderni kult.

Uzimajući u obzir koincidenciju događaja, možda je podesno da danas pozovemo pred nas mjesto u Knjizi otkrivenja koje je od svih najteže razumjeti ali koje stvarno vodi pravo u srce Knjige i koje je najintimnije povezano s misterijem Čina posvećenja čovjeka zbog toga što je stvarno povezano s bićem Krista. O tome se na odgovarajući način može govoriti jedino u vezi s Knjigom otkrivenja, jer ova Knjiga otkrivenja tako jasno nosi temeljni pečat kršćanstva, jer nije moguće da dođemo do bilo čega što odstupa od kršćanskih shvaćanja gledajući ono što je prirodno povezano s ovim otkrivenjem. Uvjeravam vas da će se ono što ću morati reći o mjestu kojeg danas želimo razmatrati pojaviti na sasvim zapanjujući način od vizija apokaliptičara.

Od početka petnaestog stoljeća, dragi prijatelji, mi živimo u petom post-atlantskom dobu, i sa tim smo na početku obnovljene bitke koju će Mihael morati voditi u svemu što će se događati u bliskoj budućnosti. Odavde gledamo natrag na četvrto post-atlantsko doba, ono koje je neposredno prethodilo našem.

Znamo da je četvrto post-atlantsko doba počelo oko godine 747 prije Misterija na Golgoti, tako da se Misterij na Golgoti odvio tijekom četvrtog post-atlantskog doba. Premda ne točno, pošto se u stvari dogodio više-manje tijekom prve polovine četvrtog post-atlantskog doba, moglo bi se reći, dajući ili uzevši pomak koji uvijek utječe na događaje u svjetskoj evoluciji, da se može gledati kao da se dogodio u sredini tog doba. Dakle ovako možemo napraviti dijagram naše duhovne evolucije (Slika 4): Ovdje je peto post-atlantsko doba. Prethodilo mu je četvrto, treće, drugo i prvo, pravo natrag do atlantske

katastrofe koja je u biti dala konačnu formaciju površine naše Zemlje, dajući našoj Zemlji — mogli biste reći — novo lice.

Slika 4

Sada pogledajmo četvrti period, atlantski period. Njemu je prethodilo ono što sam obično nazivao lemurijski period zemljine evolucije, a prije toga su bili oni koje zovemo drugi i prvi period evolucije Zemlje. Tri perioda koji vode do Atlantskog perioda su rekapitulacije, prvo stanja Saturna, drugo stanja Sunca, i treće stanja Mjeseca. Sve do četvrtog, Atlantskog perioda, nije došlo ništa novo. Tri perioda koja su mu prethodili su ponavljanja, rekapitulacije na višem stupnju.

Četvrti, Atlantski period, predstavlja nešto novo. Ono što se zbilo tijekom Atlantskog perioda zbilo se dok je Zemlja još imala oblike sasvim različite od onih koji su došli poslije. Čak i u sredini Atlantskog perioda Zemlja nije imala čvrstu koru kakva nam je sada poznata. Geološko datiranje postavljeno danas za ove stvari je iluzija. Vrijeme kada je Zemlja očvrstnula iz djelomično čvrstog, djelomično fluidnog sastava leži u Atlantskom periodu. Tako je ljudska rasa tijekom atlantskog perioda bila sasvim različita, jer čak i sredinom tog perioda nije imala današnji kruti kostur. Supstanca od koje su bila formirana ljudska bića u tim vremenima bila je više kao ona od nižih životinja, premda je njihov

oblik bio najplemenitiji. Supstanca je, međutim, naličila sastavom onoj od meduze; bila je meka, s nekom tendencijom da formira hrskavicu.

Možemo dakle izjaviti, da su se svi fizički uvjeti na Zemlji od tih vremena promijenili, i mi sada nemamo te radikalne metamorfoze, one radikalne transformacije koje su još bile moguće u sredini atlantskog perioda. U tim vremenima u svakom trenutku je naš oblik mogao doživjeti metamorfozu — bio je od mekog materijala — i rastao veći ili manji, poprimao ovaj ili onaj oblik, zavisno od našeg unutarnjeg stanja duše. [Rudolf Steiner je detaljno govorio o tome na predavanju 7 studenog 1915 u R. Steiner Okultni pokret u 19-om stoljeću (GA 254).] Svako komešanje duše odmah se izražavalo na našem fizičkom tijelu. Ako je netko sredinom atlantskog perioda želio dohvatiti objekt koje je smješten na distanci, njegova je volja u njegovim organima poput meduze radila na takav način da su se mogli rastegnuti koliko je trebalo. Tako je cijeli fizički život bio različit, u bilo kom danom trenutku fizički procesi su slijedili sasvim različiti smjer. Svi fizički procesi, sve transformacije i metamorfoze davali su sliku stvarnih duhovnih događanja u nekom trenutku.

To danas više nije slučaj. Danas gledamo vani i više ne vidimo kako duh radi u onom što se vani zbiva, čak ni u izmjeni godišnjih doba. One rapidne transformacije koje su se događale na staroj Atlantidi nisu ostavljala mjesta sumnji da je ovaj svijet sadržavao božansko i duhovno. Premda je kontinent Atlantida u biti zadržao svoj oblik, ipak je bio veoma mobilan, i iz svih smjerova okružen s tkajućom, viskoznom fluidnošću. Ne biste to mogli zvali polu-fluidom, ali je bio viskoznan i mogao je nositi tijela s njihovim još veoma mekim organima a također i biljke koje u to vrijeme još nisu bile usidrene u Zemlji; biljke su lebdjele ili klizile u mekoj, mobilnoj supstanci Zemlje. Dakle fizički uvjeti su tada bili sasvim različiti. Mogli biste reći da more i kopno još nisu bili odijeljeni na način kako su postali kasnije, još su uranjali jedno u drugo. Oni koji su u to vrijeme mogli jasno vidjeti ove stvari govorili su o oceanu — s njegovom sve većom sposobnošću za izražavanje metamorfoze nego tvrdo-fluidni element u njegovoj okolini — kao biću gdje dominiraju bogovi. Bogovi su viđeni da upravljaju svime oko ruba Atlantide. Nije bilo sumnje u vezi tih bogova koji upravljaju, jer su duh i duša svugdje bili opažani jasno kao i fizičko. Ljudska bića su dušu i duh vidjela u fizičkoj oblasti.

Osobina koju je posjedovalo četvrto post-atlantsko doba bila je da su ljudi mogli vidjeti bogove kako vladaju u igri vjetra, premda to nije bilo tako snažno u stoljećima koja su vodila do petog post-atlantskog doba, ali u grčkim vremenima to je bilo sasvim očito. U staroj Atlantidi ljudska bića su vidjela bogove kako upravljaju u tvrdo-fluidnom elementu. U četvrtom post-atlantskom dobu bogovi su viđeni kako upravljaju u fluidno-zračnom elementu oblaka, u formacijama sumraka i tako dalje. Svijest koju su ljudi

imali u četvrtom post-atlantskom dobu još nije bila veoma jasna, tako da nema opisa koji to točno opisuju, ali ipak je to ono kako je bilo. Zsigurno svaka opservacija bez predrasuda može doći to te interpretacije onih predivnih slika oblaka kod ranih renesansnih slika, interpretacije koja ukazuje na osjećaj kako je iz njih rođeno nešto duhovno, kako se rad božanskog duha osjećao da je u zračnim oblacima, u zračno-vodenom biću zraka.

Ljudska bića u to vrijeme nisu njihovu pažnju mnogo usmjeravala na fizički aspekt formacija oblaka. Tražili su ono što bi im oblaci otkrili. Osjećaj koji im je to davalo bio je predivan, ali to je teško rekonstruirati za današnju svijest. Čak kasno kao u osmom ili devetom post-kršćanskom stoljeću, kada su ljudi gledali na jutarnje nebo pred njihovom dušom su vidjeli oblake kako svjetlucaju u svijetlu osvita i osjećali da je bilo nešto živo u aurori, u roza jutarnjem nebu; a isto se osjećalo i kad je došao večernji sumrak.

Možemo stoga reći: Na staroj Atlantidi duh je viđen fizički. Nakon Atlantide dolazi post-atlantski period sa svojih sedam epoha; i rekapitulacija onog što se dogodilo na Atlantidi, rekapitulacija onoga što se fizički dogodilo na Atlantidi, odvijala se na duševnom nivou u četvrtom post-atlantskom dobu. Moćni preokreti o kojima sam govorio, godine 333 i 666, koje su preokreti na duševnom nivou u ljudskoj evoluciji, oni odgovaraju fizičkim preokretima u staroj Atlantidi. Kada su vidjeli otkrivenja u fluidno-zračnom elementu, vidovnjaci grčko-latinskog doba su osjećali kako su u dušama vidjeli nešto kao rekapitulaciju ranijih stanja zemlje onog što se jednom dogodilo u fizičkoj oblasti. Toga su bili svjesni, premda nekako prigušeno, što pristaje svijesti tog vremena.

Sve što je živjelo u školi kao što je ona u Chartres-u, koju sam spominjao na antropozofskim predavanjima, [Vidi predavanja posebno u R. Steiner Karmičke veze, Vol 4.,] pokazivalo je u svojim opisima da su duševni doživljaji grčko-latinskog doba bili rekapitulacija u duši gušćih, fizičkih doživljaja i događaja na Atlantidi.

Sada smo u dobu duše svijesti. Svako direktno duševno iskustvo o tome što se događa u zračno-fluidnom elementu je ugašeno. Ali kroz vrstu katastrofe s kojom je peti, post-atlantski period započeo, daljnji razvoj duše svijesti čovječanstva počeo se pripremati. U vezi vanjske civilizacije još smo nekako zaglibili dolje u kaosu razvoja duše svijesti. Međutim, osvit doba Mihaela bi trebao donijeti neku viziju koja će u taj kaos unijeti red. Ta vizija će biti kako slijedi: Ne više fizička kao u atlantska vremena, ne više u duši kao u grčko-latinskim vremenima, već potpuno duhovne slike, pojaviti će se u ljudskim bićima kao sjećanja, slike koje su nekako kao fatamorgana misli, i to će se dogoditi osobito nakon pojave eterskog Krista. Nešto kao unutarinja

fatamorgana u slikama vizionarske prirode pojaviti će se u mislima ljudskih bića, i u dobu duše svijesti te slike će doći pri punoj svijesti. Baš kao što toplina u pustinjskom zraku stvara fatamorganu, tako će i ljudska misao biti nošena u smjeru koji vodi do razumijevanja o tome što je zračno-vatreni, zračno-toplinski element.

Možemo to postaviti ovako: U atlantska vremena ljudsko je biće percipiralo božansko u čvrsto-fluidnom elementu, što znači više u vanjskoj, fizičkoj materiji; u četvrtom post-atlantskom dobu, grčko-latinskom dobu, ljudsko biće je percipiralo duh u predivnim formacijama fluidno-zračnog elementa; i sada, u petom post-atlantskom dobu, kada bude duša svijesti ona koja percipira, doživjeti ćemo kako će se sve više i više u našoj svijesti javljati ono što je zračno-vatreno, zračno-toplinsko. To će uzrokovati da se ono što su Grci doživljavali u duši, i što su stanovnici Atlantide doživljavali u tijelu, sada ljudskim bićima pojavi u moćnim duhovnim slikama.

Dakle u ljudskoj evoluciji dolazi vrijeme kada će se javljati vizije koje su jasne kao misli, vizije o prvobitnim zemaljskim vremenima i o porijeklu ljudskog bića, i sve povezano s njima. Darwinov pogled koji je ljudskim bićima pripisao nasljeđivanje nižeg roda temeljeno potpuno na jednoj liniji razmišljanja biti će zamijenjeno unutarnjim vizijama, razvojem predivnih imaginacija koje će se javiti iz unutarnje ljudske topline povezane s procesom disanja, kao živopisne, obojane vizionarske misli pune značenja. Ljudsko biće će znati što je jednom bilo preko viđenja nečeg kao refleksija grčko-latinskog doba, a zatim natrag iza onog što je bilo u Atlantidi.

Vidite, dragi prijatelji: Viđenje nas zanima veoma direktno, jer će se početi događati u slijedećem dobu čovječanstva. Pošto nam je to viđenje toliko blizu zatekli smo se gledajući u srce apokaliptičara. Viđenje koje će uskoro započeti je ono što se opisuje slikom žene prekrivene Suncem sa zmajem ispod njenih nogu, i porađa muško dijete. [Više o ovoj slici se može naći u članku R. Steinera na teozofskom kongresu u Munich-u u Lucifer-Gnozi, Br. 34 (ljetno 1907) i predavanju od 21. svibnja 1907. Te se stavke nalaze u *Bilder Okkulter Siegel und Saulen. Der Münchener Kongress Pfingsten 1907 und seine Auswirkungen* (GA 284), Dornach 1993. Vidi također *Okulturni znakovi i simboli*, predavanje od 16. rujna 1907.] (Otk. 12,1)

Preko onog što je izraženo u toj slici mnogi pojedinci će zaista postati vidovnjaci još tijekom ovog dvadesetog stoljeća. Mnogo toga zrači iz te slike koja će ljudskim bićima donijeti razumijevanje. Najprije osvjetljava natrag u grčko-latinsko doba, gdje je na duševnom nivou pripremljeno razumijevanje za oblik te slike kakva će se pojaviti u bliskoj budućnosti. Ona je preuzimala svakakve oblike: Isis s djetetom Horusom, majka Krista s djetetom Kristom; posebno su u grčko-latinskom periodu te stvari živjele u predivnoj dubini u mnogim metamorfozama koje su još sačuvane u tradiciji.

U bliskoj budućnosti, ljudska bića će gledati natrag na vrstu viđenja koju su ljudi imali u četvrtom post-atlantskom dobu kada su tu sliku vidjeli u oblacima, u zračno-fluidnom elementu. Gledajući još dalje natrag vidjeti će što je živjelo u fizičkim procesima Atlantide. Ova slika žene zaogrnutu Suncem koja porađa muško dijete, i pod nogama ima zmaja, biti će viđena kao kroz vrstu duhovnog teleskopa, vrstu okulara, koji pokazuje na daleku prošlost u kojoj je zemaljski, fizički element bio povezan s nadzemaljskim, kozmičkim elementom. U onim vremenima postojao je daleko intimniji kontakt između Zemlje i svijeta planeta i svijeta Sunca.

Kao što znamo, tijekom perioda zemljine evolucije kada je bilo rekapitulirano stanje drevnog Saturna bilo je mnogo osobina Saturna u zemaljskoj egzistenciji, premda u guščoj formi. Tijekom drugog perioda zemaljske evolucije koji je sa sobom donio rekapitulaciju stanja starog Sunca, Sunce, koje je tijekom Saturna još bilo vezano za Zemlju, odvojilo se od Zemlje, i s njime su otišla sva bića koja pripadaju Suncu. U trećem periodu zemaljske evolucije, lemurijskom periodu, Mjesec je, također, otišao od Zemlje, tako da ova trijada Zemlje, Sunca i Mjeseca postaje stvarnost za slijedeći period Zemlje. U mojoj knjizi *Tajna znanost* [R. Steiner *Osnove tajne znanosti* (GA 13). poglavlje 'Čovjek i evolucija svijeta'];] možete vidjeti kako su se i planeti dodavali. Također je nužno pogledati sve procese koje sam opisao u vezi s povratkom ljudskih duša tijekom Atlantskog perioda. To su zemaljski procesi viđeni iz zemaljske perspektive.

Ima također još nešto što trebamo dodati. Od Misterija na Golgoti, dragi prijatelji, posvećenici koji su shvaćali kozmičke tajne gledali su na Krista kao na biće Sunca koje je bilo povezano sa Suncem prije Misterija na Golgoti. Misterijski svećenici u pred kršćanskim vremenima gledali su na Sunce kada su željeli biti ujedinjeni s Kristom. Ali od Misterija na Golgoti, Krist je bio Duh Zemlje. Sada Krista, sunčevo biće moramo tražiti u zemaljskom životu i u zemaljskom radu, dok su se oni koji su željeli vidjeti i imati s njim zajedništvo prije Misterija na Golgoti morali uzdići sve do Sunca.

Duh Sunca, koji se s pravom gleda kao muško u načinu na koji je došao na Zemlju — a bilo je zaista sličnih događaja u ranijim dobima, koja sam često spominjao — briljantno je opisan u viziji apokaliptičara, toj dubokoj viziji koja se javlja s gotovo opipljivom neposrednošću u sredini atlantskog perioda i tamo stoji kao svijetleća fizička pojava. Nakon tog trenutka u vremenu mudri učenjaci Misterija su vidjeli, kada su gledali gore na Sunce, kako se tamo Krist razvija i sazrijeva, sve do trenutka kada je postao sposoban proći kroz Misterij na Golgoti. Ono što su vidjeli kada su gledali prema toj točki u evoluciji tijekom atlantskih vremena bilo je rođenje koje se odvija vani u Kozmosu unutar Sunca.

Prije viđenja rođenja Krista kao muškog bića u Suncu sredinom Atlantskog perioda, svećenici su u Suncu vidjeli žensko biće. Važna promjena koja se dogodila sredinom Atlantskog perioda je da se prije sredine tog perioda u duhovnoj auri Sunca vidjela kozmička žena, 'žena zaogrnutu Suncem'. Izjaviti to na ovaj način odgovara točno s onim što se dogodilo u nadzemaljskom svijetu, u nebesima: 'Žena zaogrnutu Suncem rađa muško dijete'. Apokaliptičar ga s pravom zove malo dijete, i to je isto biće koje je kasnije prošlo kroz Misterij na Golgoti i koje je ranije prošlo druge oblike egzistencije. Ono što se odvijalo tijekom tog Atlantskog perioda bilo je vrsta rođenja, koje je u stvari komplicirana vrsta metamorfoze. Netko je vidio kako je Sunce iznjedrilo ono što je u njemu bilo muško, ono što je bilo prirode sina. Ali što to znači za Zemlju? U sredini Atlantskog perioda postojao je naravno sasvim različit osjećaj o tome što je sunčeva egzistencija. Sada je Sunce gledano kao konglomerat kratera i vatrenih masa; ono što danas fizičari opisuju je za gnušanje. Ali u onim vremenima posvećenici su vidjeli ono što sam upravo opisao. Stvarno su vidjeli ženu zaogrnutu Suncem, s zmajem ispod njenih nogu, i kako rađa muško dijete. Oni koji su vidjeli i razumjeli takvu stvar su rekli: Za nebesa je to rođenje Krista, za nas je to rođenje 'Ja'. To su rekli premda je 'Ja' ušlo u ljudska bića mnogo kasnije.

Od tog trenutka sredinom Atlantide, evolucija je značila da će ljudska bića sve više postati svjesna njihova 'Ja'. Nisu naravno bila svjesna kao što smo mi danas, ali više na elementaran način stalno su postajali više svjesni kada bi im svećenik Misterija pokazao: Sunce osvjetljava 'Ja' u ljudskim bićima. Preko rođenja opisanog od apokaliptičara u toj slici, 'Ja' je bilo kontinuirano osvjetljeno izvana kroz način na koji je Sunce djelovalo, sve do četvrtog postatlantskog doba kada je 'Ja' konačno potpuno ušlo u ljudska bića. Ljudsko biće je, osjećalo se, pripadalo Suncu. To je bio osjećaj koji je duboko ušao u ljudsku prirodu.

Postavši ovakvi slabići u našem duševnom životu danas, ne možemo zamisliti kako su duševni doživljaji ljudskih bića komešali i uzburkavali u proteklim dobima. Kao rezultat primanja 'Ja' iz kozmosa, ljudska bića su na Zemlji osjećala da je sve u njihovoj ranijoj prirodi postalo transformirano. Ranije su bili zavisni od njihova astralnog tijela, od onog što je živjelo u astralu, i to je radilo u duši-duhu na takav način da su ljudska bića u tim vremenima vidjela ovu sliku: Ovdje (Slika 4, lijevo) je ljudsko biće, a iznad njega je Sunce; 'Ja' još nije stiglo, i ono što od Sunca djeluje dolje je astral. Ljudsko biće je u sebi nosilo astralno tijelo, koje je došlo od Sunca, astralno tijelo koje još nije upravljano od 'Ja' i tako još ima slične životinjskim, premda više pročišćene, emocije. Ali sada je ono potpuno drugačije ljudsko biće, postalo je 'Ja', dok je ono što je ranije ključalo u njemu bilo astralno tijelo. Sve je to došlo od Sunca.

Sada zamislimo nešto što ću nacrtati kao skicu (Slika 4, dolje lijevo): Ovdje je slika Sunca u najstarijim atlantskim vremenima, ispunjena s živim, sjajnim svjetlom koje ključa i pomiče se u nižoj polovini bića Sunca; iz toga, rođeno je nešto u gornjem dijelu; tu se osjetio nagovještaj lica. Dolje ispod u biću Sunca ljudsko biće je osjećalo izvor svih emocija koje se uzburkavaju u njegovu vlastitu astralnom tijelu, ali također i sve što mu je dalo njegovo biće duše i duha. Slijedeća faza, koja pokazuje kako je Sunce bilo viđeno kasnije, bila bi ovakva (Slika 4, dolje sredina): pojavljujući se jasnije, njegovo lice postaje više definirano, i preuzima oblik žene. Vi vidite — ne još jasno — što će to donijeti ljudskim bićima kao rezultat toga da 'Ja' preuzima odgovornost. Prostor dolje ispod, grčeci se kao životinja, sve se više smanjuje dok konačno ne dođe trenutak kada je u Suncu žena i porodi muško dijete; i ispod nogu žene je ono što je prije bilo ovdje (Slika 4); žena u Suncu, rađajući 'Ja', pokazujući sliku kako zmaj može biti kontroliran — astralni svijet ranijeg perioda koji je sada ispod njenih nogu.

Tamo u Suncu, u to vrijeme, počinje borba između Mihaela i zmaja. Posljedica toga je bila — i to je savršeno vidljivo fizički — da su se sve stvari u Suncu postepeno pomicala prema Zemlji i postale zemaljski sastojci, zemaljski sadržaj koji je upravljao ljudskim bićima u njihovoj nesvjesnosti dok je u njihovu svijest sve više ulazilo 'Ja'.

Ono što se na ovaj način odvijalo kozmički u Atlantskom periodu našlo je svoju mitološku protu-sliku u grčko-latinskom dobu. U slijedećem dobu koje neposredno slijedi našem, ljudska bića će moći retrospektivno doživjeti raniju sliku Isis s djetetom Horusom koja zatim postaje slika Djevice s djetetom Isusom. Ljudska bića će u toj slici vidjeti ženu zaogrnutu Suncem, i zmaja ispod njenih nogu, zmaja koji je od Mihaela bačen dolje na Zemlju koji se više ne može naći na nebesima. Ova slika, koja će se mijenjati, pojaviti će se u vrijeme kada će zmaj biti nevezan i kada dođe do onog što sam opisao jučer. Činjenica je da će čovječanstvo doživljavati produbljenu viziju zemljinih prvobitnih vremena i porijekla čovječanstva, i u isto vrijeme također i etersku viziju Krist-bića, jer će se tijekom doba Mihaela zbiti oni događaji koje apokaliptičar nagovještava kada govori o Mihaelovom izbacivanju zmajskog stvorenja dolje na Zemlju, gdje radi unutar prirode ljudskog bića. Mihael će se, međutim, baviti s onim u ljudskoj prirodi što je on izbacio dolje kao zmajsko stvorenje.

Dragi prijatelji, pokušajmo živopisno zamisliti što to znači. Pogledajmo još jednom u Atlantski period. Apokaliptičar radi tako prije nas. On ima viziju žene zaogrnutu Suncem, rađa dječaka Isusa i ispod njenih stopala ima zmaja. Ta slika je sve slabija kako atlantski period napreduje. Na kraju atlantskog perioda iz oceana se uzdižu novi kontinenti, kontinenti koji sadrže snage preko kojih su ljudska bića pala u razne greške post-atlantskog perioda. Iz

oceana se uzdiže Zvijer sa sedam glava (Otk. 13,1), i iz oceana se izdiže sedmerostruko kopno, vukući ljudska bića dolje kroz pare koje se duhovno pojavljuju od Zemlje iz emocija ljudskog bića.

Apokaliptičar atlantsku katastrofu također vidi u obliku sedmoglave Zvijeri koja se izdiže iz oceana, i to će se ponovno pojaviti u budućnosti kada će se ono na što ukazuje pojaviti ponovno u doba Mihaela. Apokaliptičar priča o sasvim realnim događanjima koji se veoma mnogo tiču nas samih s obzirom na duhovni život čovječanstva. Sadržaj ove slike osobito je povezan s bićem Krista.

Približavamo se dobu kada ćemo još jednom vidjeti kako duh živi u zemaljskoj oblasti; vidjeti ćemo kako će se duhovni procesi koji rade kod transupstancijacije ponovno pojaviti pred dušama ljudskih bića. Posebno će se u transupstancijaciji pojaviti zemaljska refleksija onog što se odvijalo u nebeskim oblastima na takav način tako da je ono što se događalo sredinom atlantskog perioda samo mali isječak svega što je povezano s bićem Krista. Tada će se shvatiti kako metamorfoza kao što je ona što se odvijala u transupstancijaciji postaje moguća kada se na ono što je danas fizičko i kemijsko gleda kao na samo epizode, i kada se transupstancijacija dovede u vezu s nečim sasvim drugim nego onim što izgleda materijalno.

Na ovaj način produbimo našu komemoraciju na prvi Čin posvećenja čovjeka prije dvije godine, komemoraciju na ono što je zaista sišlo s nebesa, sijalo iz nebesa dolje od atlantskog perioda, komemoraciju onog što se javljalo u oblacima grčko-latinskog doba, Krista koji hoda Zemljom i dohvaćen je od ljudskih bića u njihovim vizijama, Krista koji u naše vrijeme hoda Zemljom eterski i od ljudskih bića može biti dohvaćen u imaginacijama, u vizijama. Krist je prisutan pri transupstancijaciji i biti će sve više prisutan za ljudska bića. Proces koji sam danas opisao uključuju staze kroz koje je Krist postepeno ušao u događaje zemaljske evolucije.

Primimo ovo kao vrstu svečane unutarnje slike u sjećanju na prvi Čin posvećenja čovjeka slavljen u Goetheanumu prije dvije godine.

PREDAVANJE XIII DORNACH, 17 RUJNA 1924

Sa jednog specifičnog gledišta sam pokazao kako je Knjiga otkrivenja izgrađena na principu brojeva, što je jedan od okultnih principa. Danas u ranijim razmatranjima [Vidi R. Steiner Pastoralna medicina (GA 318). Predavanje od 17 rujna 1924.] o temeljnim ritmičkim brojevima kozmosa i ljudskog bića možda ste još jednom vidjeli kako su brojevi duboko, u onom što može otkriti ritmove, ugrađeni u kozmos.

S okultnim otkrivenjima danim u formi Ivanove apokaliptičke Knjige samo je po sebi razumljivo da su strukturirana u skladu s brojevima. Vizija o kojoj apokaliptičar govori pojavljuje se, u skladu s modernim principom inicijacije, kada Inspiracija govori u Imaginaciju koju je netko prije imao. Vizija se zbiva u tome što se slikovna kvaliteta imaginacije proširuje, nakon čega Inspiracija govori kroz Imaginaciju. Stvari se zatim odvijaju u skladu s principom brojeva, tako da taj princip pomaže slijediti što se događa. Za okultista sedam je uvijek najsavršeniji broj; gotovo vrijedi kao okultno pravilo: Sedam je najsavršeniji broj. Ali nemojte misliti da je ovaj broj sedam toliko značajan za sadržaj; njegova nemjerljiva važnost je u vezi s mogućnošću da se čuju Inspiracije. Ako netko živi u samom broju sedam, Inspiracije može razumjeti na svakakve načine. Dati ću vam primjer. Pretpostavimo netko naslućuje važne duhovne pozadine u vezi s našim vlastitim vremenom. Kada je u obzir uzeta sveobuhvatna slika kozmosa to je naravno više ili manje proizvoljno naslućivati duhovne pozadine osobito za nečije vlastito vrijeme; ljudski je to prirodno, ali ipak je prilično proizvoljno. Ako sam ja promatrač u godini 1924, to znači da je promatrana godina samo 1924. Neko drugi je promatrač u godini 1903, u kom slučaju godina 1903 je godina pod opservacijom. [Zabilješke ostatka ovog paragrafa ne daju naznaku o tome što je Rudolf Steiner stvarno rekao na tom mjestu. Nije moguće urediti tekst da se uklapa s onim što je rečeno na predavanju VI, pošto je u stvari mogao gledati iz sasvim drugog ugla. Ostaje na čitatelju da dođe do razumijevanja, možda uz pomoć slijedećeg: R. Steiner Okultni znakovi i simboli, predavanje od 15 rujna 1907; R. Steiner Biće čovjeka i njegova buduća evolucija (u GA 107). Predavanje od 21 prosinca 1908; R. Steiner Istok u svijetlu Zapada (GA 113). Predavanje od 31 kolovoza 1909; R. Steiner Okultni čitanje i okultno slušanje (u GA 156). Predavanje od 6 listopada 1914.] Ako sam kao promatrač ja nezavisan o tome kada se moje promatranje zbiva i ako imam pravi uvid u ono što promatram, i također ako imam sposobnost ići natrag preko sedam utisaka bez obzira odakle počinjem ići natrag, tada, u skladu s zakonima duhovnog svijeta, uvijek je sedmi utisak onaj koji daje prosvjetljenje o prvom, a četrnaesti onaj koji daje prosvjetljenje u odnosu na oba. To je stvarno stvar metoda, naći put u ono što može dati prosvjetljenje. Ako znate jezik, možete razumjeti osobu koja govori taj jezik; slično tome, ono što je ovdje bitno je moći živjeti u broju sedam. Te stvari tako

moramo razumjeti, jer davanje otkrivenja u skladu s brojem sedam je iznimno komplicirano. Svakakve stvari u kozmosu su uređene u skladu s brojem sedam, i u manjoj mjeri u skladu s brojem dvanaest i također i drugim brojevima. Moguće je slijediti događaje od bilo koje točke koristeći umnoške sedam.

Kada sam u Nurembergu 1908 težio interpretirati Ivanovu Knjigu otkrivenja, to je naravno bio sasvim različit period za antropozofsko društvo u cjelini. Moja glavna intencija u to vrijeme je bila interpretirati samu Antropozofiju na osnovu Knjige otkrivenja. Dobar dio se može interpretirati kroz tu Knjigu jer svjetski događaji, također, iz nje mogu biti sakupljeni, i u to vrijeme je bilo važno da budu spomenuti. Ali za vas danas, kao što sam već mnogo puta kazao, nužno se identificirati s Knjigom otkrivenja u vašem 'Ja' i apsolutno konkretno gledati na stvarnu činjenicu kako Knjiga otkrivenja pokazuje cijeli opseg događaja kako se odvijaju u skladu s brojem sedam. Ukazao sam na događaje povezane s 'ženom odjevenom Suncem ... i sa zmajem ispod nogu' sa stajališta doživljaja duše svijesti. Iz načina na koji sam to napravio izvesti ćete zaključak u kojem periodu živimo prema kalkulacijama Knjige otkrivenja. Što se tiče duše svijesti, živimo u dobu odjekivanja truba — ne što se tiče razvoja astralnog tijela niti što se tiče razvoja čovječanstva općenito, o čemu su više bila moja predavanja 1908. Živimo u dobu odjekivanja truba što se tiče razvoja duše svijesti, koji se ne odvija usporedo s drugim razvojem već takoreći porubljuje svoj put u njih.

Mi smo sada još tek na početnim stupnjevima duše svijesti, tako da odjekivanje truba možemo čuti samo ako se sama duša svijesti uzdigne do nadčulne vizije. To je zato jer ljudska bića u sadašnje vrijeme ne mogu naći nadčulnu interpretaciju za ono što se događa ovdje dolje na Zemlji. Značajan aspekt je da ljudi ne primjenjuju nadčulne interpretacije; umjesto toga samo indiferentno prihvaćaju stvari. Govoreći o antropozofskim razmatranjima često sam ukazivao na određeni trenutak u devetnaestom stoljeću, naime početak 1840-ih. Rekao sam da gledano duhovno dane 1840-e predstavljaju važnu i značajnu prekretnicu u razvoju civiliziranog svijeta. Te su godine donijele sa sobom, takoreći, kulminaciju materijalizma.

Sve u vezi materijalizma je u stvari već bilo odlučeno sa 1843/44. Ono što je slijedilo je ne više od posljedica, a posljedice će se i nastaviti. Ali u vezi toga što se spustilo na civilizirano čovječanstvo Europe i njenog američkog dodatka, vrijeme ranih 1840-ih zaista je bilo beskonačno važno jer tada je jurišanje ahrimanskih snaga na ljudske stvari bilo ogromnog intenziteta. Vi možda držite da su se čak i gore stvari dogodile nakon 1843/44, ali to se samo tako čini. Nemojte zaboraviti da je Ahriman pametniji od ljudskih bića, a Ahriman je bio glavni podstrekač godine 1843/44. Uredio je stvari u skladu s njegovom vrstom inteligencije. To je bila najniža točka, ili bi se moglo reći

kulminacija materijalističke staze. Onda su ljudska bića sa zbrkom nastavila na vlastiti način premda se ono što su napravili izvana može činiti mnogo gadnije, to nije toliko strašno gledano u spoju sa ljudskom evolucijom kao cjelinom; i gledano s duhovne točke to je samo posljedica onog što je Ahriman projektirao početkom 1840-ih.

Šesti anđeo je počeo zvučati sa svojom trubom početkom 1840-ih, i nastaviti će zvučati dok se ne dogode događaji o kojima sam jučer govorio na kraju dvadesetog stoljeća, kada će se oglasiti truba sedmog anđela. Mi smo definitivno već u oblasti nesreća. U oblasti duše svijesti kao civilizirana ljudska bića mi smo u drugoj nesreći. Tome je prethodila oko 150 godina peta truba. Ako trube slijedimo unatrag u skladu s brojem sedam u dobu duše svijesti stižemo do nekako ranije točke u vremenu. Ovdje dolje na Zemlji doba duše svijesti počinje 1413. Ali stvari postaju nekako izmještene, tako da ranija vremena također imaju učinka. Tako sa zvučanjem truba idemo natrag u vrijeme Križarskih ratova. U izvornim centrima Misterija na period od križarskih ratova sve do našeg vremena sada uvijek se gledalo kao na doba odjekivanja truba. Stupnjeve ćete moći naći preko onog što je opisano u Knjizi otkrivenja. Moći ćete naći kada je materijalizam provalio u čovječanstvo, da je na primjer kada je pristupao kopernikanizam, jedna trećina ljudskih bića bila duhovno ubijena, što znači da su prestali razvijati punu duhovnost. (Otk. 9,15) I kuga sa skakavcima opisana u Knjizi otkrivenja zaista je strašna.

To nas dovodi do stvari koje nije ugodno uobličiti u riječi ali što je ipak jedna od stvari koja je definitivno bitna za nečiji rad kao svećenika. Teoretski kuga skakavaca je u najširem smislu već započela ako na nju gledamo sa stajališta svijesti. Ovakve stvari kada govorimo ljudima ne smijemo iznositi, jer uvijek postoji mogućnost da u situaciji bolesti može doći do iscjeljenja. Ali ako će netko raditi kao svećenik treba znati s čime s ljudskim bićima često ima posla.

U cjelini ljudi koji sebe zovu liberali ili demokrati silno su zadovoljni da mogu stalno navoditi slike koje dokazuju ogroman rast populacije u izvjesnim dijelovima svijeta. Za rastom populacije su naveliko žudjeli ljudi koji su u političkom smislu demokratski liberali a također i oni koji sebe smatraju slobodnim misliocima.

Dakle, najprije činjenice nisu onakve kakve izgledaju jer je statistika temeljena na greškama; statističke usporedbe se nikada ne odnose na Zemlju u cjelini već samo na dijelove, i zaboravlja se da su u drugim vremenima razni dijelovi Zemlje bili gušće naseljeni nego su to danas. Dakle detalji nisu uvijek sasvim točni, ali uzevši u cjelini ispravno je reći da se u naše vrijeme pojavljuju određeni prekobrojni ljudi koji nemaju 'Ja' i stoga nisu ljudska bića u punom smislu riječi. To je strašna istina. Oni su tu ali oni nisu utjelovljeno

‘Ja’; uzimaju svoje mjesto u fizičkom nasljeđivanju, primaju etersko tijelo i astralno tijelo i na neki način postaju iznutra snabdjeveni s ahrimanskom sviješću. Izgledaju ljudski ako ne gledate sasvim izbliza, ipak oni nisu ljudska bića u punom smislu riječi. [Vidi također R. Steiner Sastanci s učiteljima Waldorfske škole u Stuttgartu, Vol. 4 (GA 300c). sastanak od 3 srpnja 1923; R. Steiner Nova duhovnost i iskustvo Krista u 20-om stoljeću (GA 200). Predavanje od 22 listopada 1920. H. P. Blavatsky je govorila o ‘bezdušnom čovjeku’ i ‘smrti duše’ u Razotkrivenoj Izis, Vol. II i u Tajnoj doktrini, Vol.III.]

To je strašna istina i to je činjenica. Apokaliptičar pokazuje direktno na sama ljudska bića kada govori o kugi skakavaca u dobu pete trube. Još jednom možemo prepoznati apokaliptičara pomoću njegove vizije. U njihovu astralnom tijelu takvi ljudi izgledaju upravo kako ih apokaliptičar opisuje: kao eterski skakavci s ljudskim licima. Definitivno je za nas nužno misliti na ovaj način o ovakvim nadčulnim stvarima a za svećenike da poznaju ove stvari. Svećenik je pastir duša. On mora moći naći riječi za sve što se zbiva u takvoj duši. One nisu nužno uvijek zle duše; mogu samo biti duše koje se razvijaju do oblasti duše ali im nedostaje ‘Ja’. Treba sigurno primijetiti kada se dođe pred takvu osobu, i svećenik mora znati o njoj, jer će to imati utjecaj na kvalitetu zajednice u njegovoj kongregaciji. Iznad svega, ljudi koji imaju zdrave duše pate kao posljedica onih koji kruže okolo kao ljudski skakavci. Tako se može javiti pitanje, i zaista se i mora javiti, o tome kako se treba ponašati prema takvim ljudima.

To može biti prilično težak zadatak, jer takvi ljudi često imaju duboke osjećaje; mogu imati veoma duboke osjećaje a ipak se primjećuje da u njima nema stvarne individualnosti. Naravno činjenica da u njima nema individualnosti mora biti od njih pažljivo prikrivena jer bi se inače razbjesnili. Unatoč tome što to od njih treba prikriti treba osigurati da takve duše — jer oni su duše, čak i ako ne duh — mogu imati kontakta s drugim ljudskim bićima i mogu se razvijati slijedeći vlastitu brazdu, tako da mogu, takoreći, pratiti pored ostalih. Takva ljudska bića sasvim točno demonstriraju prirodu i biće čovjeka sve do dvadesetih godina, jer se sve do dvadesetih godina ne rađa umna ili intelektualna duša, što je ono što daje mogućnost za ‘Ja’ da živi na Zemlji.

Velika je greška vjerovati da se ne treba ponašati suosjećajno prema tim ljudskim bićima bez-‘Ja’, bez individualnosti, na osnovu toga da pošto nemaju individualnost neće imati buduće utjelovljenje. Netko tko to vjeruje jednako mora vjerovati da se ne treba ponašati suosjećajno ni prema djeci. U svakom slučaju treba otkriti što je prisutno u takvim ljudima. U nekim slučajevima to može biti posmrtna duša, posmrtna u usporedbi s ljudskim dušama, koje su nastale na određenom stupnju evolucije i uzastopno su bile utjelovljene kao ljudska bića. Drugi bi mogli biti zaostale duše koje su se vratile sa drugog

planeta na koji je gotovo cjelokupno čovječanstvo jednom otišlo u neko određeno vrijeme. Ta vrsta duše, također, može ući u takvo ljudsko tijelo. Pri punoj svjesnosti o tome, takva ljudska bića moramo odgajati kao vječnu djecu.

Sve je to skriveno u Knjizi otkrivenja. Slike koje se u njoj pojavljuju ponekad su srceparajuće i strašno je čitati o svakakvim patnjama koje zadese čovječanstvo na Zemlji. I kada su te slike, koje se javljaju kao imaginacije, na ovaj način primljene ne može se reći da je veliki dio onog što prikazuju zaista prisutan u naše vrijeme — u svom duhovnom aspektu, naravno.

U Knjizi otkrivenja postoje također i druge slike, slike predivne blagosti kao što je ona o anđelima koji dolaze dolje s kadihom. (Otk. 8,3) Spomenut je tamjan, i naša pažnja je skrenuta prema mnogo toga što se pojavljuje tijekom vremena križarskih ratova. Prva truba prenosi nas u križarske ratove; idemo natrag u period križarskih ratova kada pregledavamo razvoj duše svijesti u čovječanstvu. Vidimo da se u dobu križarskih ratova i u vremenima s njima povezanim pojavljuju određene osobnosti, osobnosti koje su imale silno snažne otiske u sudjelovanju u životu duhovnog svijeta. One su, želio bih reći, geniji pobožnosti. Veoma je važno biti načistu s činjenicom da tamo nalazimo genije pobožnosti.

Idući još dalje natrag pred našim poljem svijesti nalazimo vrijeme od Misterija na Golgoti pa do križarskih ratova i svega s njima povezanog. Taj period vremena možemo gledati kao manju epohu otvaranja sedam pečata. To potpuno možemo razumjeti tek kada nam je jasno slijedeće. Uzmite u obzir koliko je osoba tijekom križarskih ratova bilo od kojih su gotovo svi usmjerili njihove religijske osjećaje unutra prema dubinama njihova unutarnjeg bića, prema snazi osjećaja, unutarnjem mističnom doživljaju. To se počelo događati u tim vremenima, dok su ranije kada su željeli vidjeti božanski svijet gledali gore u univerzum — ili barem oni s autoritetom, čak iako su se stalno morali boriti sa strujom koja je emanirala od Rima. Postojalo je razumijevanje za Boga koji je živio i tkao i radio u čulno-opazivim pojavama na koje je netko gledao. Ali onda se sve više ili manje okrenulo prema unutra, i pojavili su se veliki geniji mističizma. Prvo je postojala vizija univerzuma kao otkrivenja božanskog; nakon toga trebalo je osjetiti svoj put prema onom što je ljudsko srce osjećalo kao unutarnju potpalu svijetla, tako da je božansko moglo svijetliti od unutar ljudskog bića.

Ti stupnjevi opisani u Knjizi otkrivenja također su prisutni i u širenju kršćanstva. Prvo je mirni a ipak trijumfalni napredak kršćanstva preko pobjedonosnog duha, pobjedonosne Riječi. Kršćanstvo biste mogli opisati kao da se širi kroz podzemne prolaze socijalnog života tog vremena. Na drugom stupnju širenje kršćanstva obuhvaća otimanje Zemlji dosta toga što možemo

zvati mir. Kršćanstvo je potpuno participiralo u sukobima ovog drugog stupnja. Zatim vidimo stupanj u kojem unutarnji impuls kršćanstva postepeno odumire; Kršćanstvo postaje državna religija što doseže, naravno, do umiranja izvornog, originalnog kršćanskog impulsa. Zatim dolazi stupanj kojeg treba gledati kao onog od četvrtog pečata, kada dolazi muhamedanstvo na način koji sam opisao. Na ovaj način se otvara pečat za pečatom, i na ono što se događa pod utjecajem križarskih ratova utjecali su oni važni religijski geniji. To možete opaziti ako promatrate što se točno događalo. U tom smislu sva napisana povijest se svodi na falsifikat.

Prije križarskih ratova kršćanstvo je rašireno na ono što bih nazvao dobar način. Kako se kršćanstvo širilo do vremena križarskih ratova, ono što se stalno iznova događalo preko bezbrojnih članova samostanskih redova, čak i stvari koje su imali u vanjskom smislu, događalo se u Europi više ili manje u direktnoj imitaciji palestinskih priča, premda evanđelja nisu čitali laici, jer njima su se bavili svećenici. Ali ono što se u to vrijeme događalo bilo je sasvim sigurno pod utjecajem onog što su svećenici vidjeli u evanđelju. Svećenici su imali evanđelja i kult. U kultu se nadčulni svijet zrcalio na čulno-opazivi način. Misa, slavljenje mise, bilo je ono što su svećenici vidjeli kao direktna vrata do nadčulnog. Zato su postepeno prestali od traženja otkrivenja božanskog svijeta preko zvjezdanih nebesa i svih onih predivnih proročanstava koja su ostala u onom što sam jutros nazvao astrozofija — za razliku od astronomije i astrologije. [R. Steiner Pastoralna Medicina, predavanje od 17 rujna 1924.] Sva ova stara mudrost je postala gotovo potpuno opskurna s vremenom križarskih ratova.

Za vrijeme križarskih ratova odjednom kako se svugdje pojavljuju pojedinci koji idu od Istoka ka Zapadu, bilo da su to oni sami oni koji se vraćaju sa križarskih pohoda ili drugi koji su došli nešto poslije i u kojima su tajne Orijeanta uhvatile korijena. Obilje spisa je u Europu doneseno s Istoka, ali oni su kasnije izgubljeni jer čuvari nad pisanim djelima nisu bili budni kao oni koji na takve stvari paze danas. Teško da je dosta od tih spisa preostalo. Umjesto toga je daleko više o kozmičkom kršćanstvu preneseno oralnom tradicijom, i to je bilo posebno ukorijenjeno u vrijeme križarskih pohoda.

Ovdje je otvorena vrsta sedmog pečata. U odnosu na poštovanje pisane riječi, samo pomislite na zbrku koja je nastala jer je talijanski profesor rekao da je otkrio rukopise Livija; kakav metež je talijanska država danas napravila da u ruke dobije te rukopise Livija, čak iako se ništa određeno o njima ne zna. Trebamo samo malo otići natrag da nađemo vrijeme kada država nije mogla manje brinuti da li je pronađen ovaj ili onaj rukopis. Ovaj interes za očuvanje pisanih tekstova je sasvim svjež.

U vezi toga sam i sam promatrao sasvim uspješnu malu dramu kada sam radio u Goethe-Schiller arhivu. Poslano nam je pismo napisano od Goethea koje je izgledalo veoma staro jer je bilo tako prljavo i rascijepljeno. [Goetheovo pismo fizičaru Thomas Johann Seebeck-u.] Tada se na takve stvari već gledalo kao na grijeh: to nije način kako se postupa s pismima Goethea. Tako smo pokušali otkriti što se dogodilo. Pismo je jednom bilo u posjedu Kuna Fischera, [Kuno Fischer (1824-1907), profesor filozofije u Jeni i Heidelbergu, objavio je studiju *Erinnerungen an Moritz Seebeck, nebst Anhang: Goethe und Thomas Seebeck u Heidelbergu 1886*. Vidi također esej koji je Rudolf Steiner napisao iste godine 'Das Verhalten Thomas Seebecks zu Goethes Farbenlehre' u *Methodische Grundlagen der Anthroposophie* (GA 30), Dornach 1989.] i on je jednostavno Goetheovo pismo poslao u tiskaru. Umjesto da pošalje kopiju u tiskaru je poslao original zajedno sa svojim napomenama i komentarima. Dakle bilo je čudo da je pismo uopće preživjelo, pošto tada nije bilo uobičajeno da tiskare sačuvaju rukopise.

Nije, onda, iznenađujuće da se za vrijeme dok je kršćanstvo preko križarskih pohoda dolazilo u kontakt s orijentalizmom raširena istina o kršćanstvu koju bi danas nazvali kabalističkom. Bilo je možda prilično ljudi živih u to vrijeme koji su znali više nego Jakob Boehme bez da izazovu ikakvo komešanje, dok je s vremenom Jakoba Boehmea došla i činjenica da postojanje takve osobe izaziva komešanje.

Vrijeme križarskih pohoda je vrijeme tranzicije od doba pečata do doba truba. Reći to nije toliko podsjetnik na vanjske događaje dokumentirane u povijesnim knjigama već radije naznaka o tome što se događalo u ljudskoj svijesti. Pojedinci s dubljim osjećajima uvijek su o periodu od križarskih pohoda do našeg vremena težili reći: Jao, kakve strašne stvari — gledam na ovo sa nadčulnog stajališta — su se odvijale u ljudskim dušama pod znakom truba koje odjekuju. Ali u stvari ljudska bića na Zemlji ne slušaju trube dok odjekuju.

Mnogi ljudi u naše vrijeme bi trebali imati tu svjesnost o dobu šeste trube u kojem mi sada živimo; znate koje su njegove najbitnije osobine i najbitniji učinci. Jedna trećina čovječanstva, tako je rečeno, biti će ubijena. (Otk. 9,15) To će se naravno dogoditi postepeno kako vrijeme bude odmicalo. Riječ 'ubijeni' odnosi se na odsustvo 'Ja' u onim ljudskim bićima koja su već bila pripremljena formom skakavca.

To su stvari koje za svećenike čine imperativ da dublje pogledaju u to kako je ono što se događa strukturirano. Svećenici se direktno bave nadčulnim, a mi smo iz svih smjerova okruženi nadčulnim svijetom. Dio ljudskih bića koji se može promatrati preko činjenice da imaju fizičko tijelo samo je odjeljak njihova ljudskog života. Čim počinjemo utirati vlastiti put u nadčulni svijet otkrivamo stvarna djela ljudskih bića, i vidimo kako ljudi često nisu svjesni

posljedica njihovih djela. Može se ponekad ostati potpuno nezainteresiran o tome što jedna osoba čini drugoj prolazeći kraj nje bez da se i uopće zamijeti, dok bi se u skladu s njegovom karmom trebao prema njoj ponašati na neki određeni način. Kasnije će ta karma utjecaj vršiti jače, tako da će na kraju zaista doći do kompenzacije, ali u stvari kompenzacija se trebala dogoditi u ovom životu. Sasvim je moguće to ne primijetiti u vanjskom fizičkom životu, i u stvari nema ničeg za prijekor u tome što je osoba napravila. Sa vanjskog, civiliziranog gledišta on je izvršio svoju dužnost, ipak u pogledu njegove veze s evolucijom svijeta mogao je nanijeti strašno duboku ranu. To nije nadzemaljska stvar već nadčulna stvar, jer nadčulni procesi su stalno na djelu u zemaljskom životu.

Razumjeti Knjigu otkrivenja s ovim nivoom ozbiljnosti biti će nužno do stupnja u kojem će onaj koga sam nazvao eterski Krist postati vidljiv među čovječanstvom. Dakle to je iz uistinu zdravog razuma o tome što je potrebno, dolazeći iz vaše najdublje podsvijesti, da ste vi, dragi prijatelji, izabrali Knjigu otkrivenja kao predmet ovih razmatranja. Možda ste zamišljali da bi ono što mogu dati o Knjizi otkrivenja u ovo vrijeme bilo nekako drugačije, ali vaša želja da čujete da govorim o Knjizi otkrivenja je zasigurno proizašla iz raspoloženja ovih vremena koje boravi u vašim srcima. U stvari sasvim je moguće reći da način na koji ste vi kao grupa svećenika koja pripada zajedno formirali želju da razumijete Knjigu otkrivenja pokazuje da ste vi već u nekoj mjeri povezani s Ivanom piscem apokalipse. Tako ova stvar koju trebate iznad svega ostalog, to vaše ispunjavanje s duhom Knjige otkrivenja, neće ni na koji način biti u sukobu s nužnošću da se razlikuju određene epohe prema načelima broja sedam i s činjenicom da se u stvari može početi bilo gdje i od te točke saznati kako stoje stvari. Neće se nikada naći povezanosti u evoluciji svijeta ako se ne primjeni načelo brojeva kao metoda opservacije. Tako smo s ovim dotakli onu stranu Knjige otkrivenja koja je esencijalna i plodonosna posebno za naše vrijeme.

Postoje također i drugi događaji koji se u Knjizi otkrivenja mogu naći razbacani tu i tamo, obično na mjestima gdje je tranzicija između broja sedam i drugih brojeva. Dakle ovo je nešto drugo što treba objašnjenje. Preko brojeva nam je pokazano slijedeće: U određeno vrijeme postoji određeni broj ljudskih bića koja na njihovim čelima nose pečat Boga; to su sretnici, oni koji će biti spašeni ili iskupljeni, ili ih zovite kako želite. (Otk. 7, 4-8) Dok drugi, međutim, uopće ne mogu naći iskupljenje. Čitanje Knjige otkrivenja na ovaj vanjski način daje osjećaj depresije.

Treba shvatiti, međutim, da drevni tekstovi svugdje prave razliku između razvoja rase i razvoja individualnih ljudskih bića. Treba shvatiti da se pojedinci u ranijim vremenima nisu osjećali nimalo deprimirani kada im je kazano da će izvjestan broj određene rase biti spašen dok će ostali nestati. To

je zato jer, baš kao i ljudi koji imaju težnju da osiguraju svoj život, nitko nije uključivao sebe među one koji će nestati.

Izračuna se vjerojatno trajanje nečijeg života i, kao što znate, osiguravajuća društva ne prihvaćaju ljude koji će vjerojatno uskoro umrijeti, jer kada bi osiguravali ljude koji će vjerojatno uskoro umrijeti njihovi koferi bi uskoro bili prazni. Žele osigurati ljude koji će dugo vremena živjeti i plaćati njihove premije. Dakle koristeći proračun temeljen na vjerojatnosti — što je sasvim zanimljiva vrsta proračuna — moraju računati iz vjerojatnog isječka života osobe primjenjujući razne prethodnike. Nikad nisam sreo nikog tko se osjećao obveznim da umre u trenutku kojeg je dala osiguravajuća kompanija — koristeći tu uvjerljivo ispravnu metodu računanja — kao vjerojatni trenutak smrti. Ne postoji takva stvar kao osjećaj obveze da se umre u određenom trenutku. To je, također, temeljeno na stvarnosti. Jednom kada uđete u svijet brojeva ne bavite se nivoom duhovnosti kojeg zauzima ljudska individualnost.

Kada se daju izjave kao što je ova dodiruje se stupanj misterije, okultna tajna. Vjerovanje je da ako odbrojavate jedan, dva, tri, četiri, pet pojedinaca i zatim tu sliku primijenite na nešto duhovno, tada to brojenje također ima značenje u odnosu na duhovni svijet. Ali nema značenje na isti način. Načelo brojeva ulazi u igru u trenutku kada upada duhovni svijet i otkriva sebe, na primjer u platonovoj kozmičkoj godini, ili broju udaha i tako dalje. Kada se uzdižete do svijesti duha, broj trebate na granici, na pragu duhovnog svijeta. To je ono gdje ćete zapeti ako nemate broj ili nešto slično broju. Ali uopće se ništa ne uklapa ako pokušate koristiti brojeve jednom kada ste prešli prag duhovnog svijeta. Tako je savršeno u redu za nekog kao što je pisac apokalipse koji piše okultni dokument reći — kada raspravlja razvoj rasa na Zemlji — o određenom broju koji će biti spašen i drugom broju koji će nestati. Ali pojedina ljudska bića ne mogu osjećati da to vrijedi za njih jer su takvi brojevi primjenjivi jedino na razvoj rasa a ne onaj od pojedinaca.

Slijedeći puta ću reći više o tome kako ovo može biti shvaćeno u detaljima.

PITANJA UČESNIKA

Slijedeća pitanja su u pisanom obliku bila uručena Rudolfu Steineru 18 rujna 1924 prije predavanja.

U rukopisu Johannes Werner Klein-a:

Izvor određenih poteškoća s kojima se u našem krugu povremeno susrećemo nedostatak je jasnoće u vezi duhovnih zadataka i pozadina Kruga sedmorice i u vezi s time, s obzirom na zemaljsko vođenje našeg pokreta.

Specifična pitanja koja nas brinu u ovom trenutku o nastavku cijelog našeg rada su:

1. Da li bi bilo dobro nastaviti stavljati glavni naglasak na daljnjem pružanju pomoći ili bi za sada trebali, u korist toga da se ispravno pripremimo za buduće zadatke, koncentrirati više na intenzivan rad produbljivanja naše vlastite osobnosti? Ovo pitanje je iznjedrilo pogoršanje zdravlja i tijela i duha više članova našeg kruga svećenika od jeseni 1922 što uzrokuje našu zabrinutost.

2. Koje mjere bi trebali poduzeti prema osnivanju duhovnih kolonija u drugim zemljama?

3. Kako bi trebali voditi članstvo naših kongregacija i u vezi s time administraciju Zajednice? Do sada smo većina u vezi toga vrlo slobodni. U nekim gradovima dopušteno je učestvovati svima onima prisutnim na redovitoj nedjeljnoj pričesti.

Da bi prepoznali jedan drugog u svojoj našoj karmičkoj raznolikosti i da bi otkrili opseg zadataka s kojim se suočava krug svećenika kao cjelina, zadnjih par tjedana smo se dosta bavili karmičkim situacijama kojeg su svakog od nas dovele u krug svećenika. Otkrivenja koja ste nam dali u vašim predavanjima još su nas jednom suočila s pitanjem bića i karmičke strukture našeg kruga svećenika.

U vezi toga moramo pitati o karmi tradicionalnih kršćanskih crkava i kako ta karma, preko pojedinaca, radi u našem krugu svećenika.

Apokaliptični dio evanđelja (Marko 13,20) sadrži rečenicu: 'I kad Gospodin ne bi skratio dane, ni jedno ljudsko biće se ne bi spasilo; ali radi izabranih, koje je on izabrao, skratio je dane'. Kakvo je značenje ove rečenice u pogledu kozmičkih događaja, možda rat svih protiv svih?

To su pitanja koja zanimaju cijeli krug svećenika. Međutim, zbog nekih implikacija koje ova pitanja nose i također po pitanju gradova i nekih sasvim kratkih interesa, željeli bi s vama zatražiti sastanak u ime kruga sedam Oberlenkera i Lenkera.

Za krug svećenika: Joh. Werner Klein

U rukopisu Friedrich Doldinger-a:

1. Kod Katoličke crkve je običaj za biskupa koji posvećuje crkvu da napiše slova u pepelu na podu. Da li je odgovarajući ritual nužan kada posvećujemo crkvu? Tko bi to (Lenker?) napravio? (U pitanju se radi o inauguraciji sobe u Freiburgu na Miholje koja će se koristiti isključivo za službe.)

2. Korištenje svijeća u drugim kultskim prigodama. Možemo li koristiti svijećnjak sa sedam grana s upaljenim svijećama za druge svrhe osim Čina posvećenja čovjeka, na.pr. kada se blizu oltara odvija krštenje?

3. Brevijar.

Bilo je mnogo učesnika na prvom tečaju u Dornachu, kada je dan Brevijar, koji zatim nisu postali svećenici. Od tada, uglavnom preko tih pojedinaca ali također i kao nedostatak razumijevanja unutar našeg kruga svećenika, Brevijar je dan ljudima koji nikada nisu čak ni razmišljali o ulaženju u svećenstvo, i čak i nekima koji uzrokuju praktične poteškoće za naš rad. Neki od onih koji su primili Brevijar kao 'dar ljubavi' bez shvaćanja da je sadržavao meditacije za svećenike vratili su svoje kopije čim se to saznalo. Krug svećenika bi sada želio prići svima onima koji posjeduju Brevijar bez da su se zavjetovali s zahtjevom da ga vrate. Postoji, međutim, nedostatak jasnoće unutar našeg kruga svećenika da li je to moguće u slučaju onih koji ga ne bi trebali imati, n.pr. nekih žena. Međutim, gotovo svi mi mislimo da samo radikalne mjere bez iznimke mogu urediti stvari, jer Brevijar je bio sasvim jasno samo za one direktno uključene u svoju pripremu za svećeništvo.

Mnogi od nas smo zabrinuti za nekorektnu distribuciju Brevijara. U vezi načina na koji se radilo sa stihovima za Razred (Prvi razred Škole duhovne znanosti, Dornach), pojavilo se pitanje da li bi Brevijar mogao postati neefikasan zbog načina na koji je distribuiran i da li bi u slučaju da su neovlaštene kopije prikupljene situacija uopće bila popravljena.

PREDAVANJE XIV DORNACH, 18 RUJNA 1924

Na pitanja koja su mi uručena nastojati ću odgovoriti usporedo s drugim stvarima koje imam za reći. Međutim, postoje neka pitanja koja bih želio odgovoriti unutar kruga Oberlenkera, čak i ako su postavljena od nekog izvan tog kruga. To se može napraviti za dan ili dva, i tada mogu biti dani odgovori.

Danas želim skrenuti vašu pažnju na sliku u Knjizi otkrivenja, imaginaciju apokaliptičara koja je bila predstavljena u mnogim slikama koje opisuju Knjigu. Nisu sva slikovna predstavljanja Knjige otkrivenja toliko uspješna, ali sa ovom slikom — čija realizacija pada upravo u naše vrijeme, kao što je jučer naznačeno — teško je moguće pogrešno razumjeti različite dijelove jer način na koji su za nas opisani u Knjizi točno hvata njihove karakteristike. Da bi ovu sliku potpuno dohvatili, trebamo spomenuti analognu materiju koja je za naše vrijeme važna i već je bila dotaknuta u vezi s Antropozofijom; točka do koje smo došli u našoj sadašnjoj raspravi o Knjizi otkrivenja posebno će je osvijetliti.

Kada ljudsko biće pravi tranziciju u svijesti od fizičkog, čulno-opazivog svijeta do viđenja duhovnog svijeta ono postaje, na neki način, biće u tri dijela, na način koji sam opisao u poglavljima o Čuvaru praga u mojoj knjizi Znanje o višim svjetovima. [R. Steiner Kako se stječu spoznaje viših svjetova.] U formi njegove fizičke prirode ljudsko biće posjeduje kombinaciju trojstva i jedinstva, i ta kombinacija je savršeno očigledna za vidjeti. Razjašnjena je prateći opis kako je strukturirana, koji se može naći u Antropozofiji. Uzmite duh, dušu i tijelo. Način na koji ova struktura korespondira s onom drugom danom od Antropozofije je sasvim jasan.

U duhu kojeg posjeduju ljudska bića danas žive misli, misli kakve sam opisao, na primjer, u mojoj knjizi Filozofija duhovne aktivnosti, misli ne natopljene čulnim percepcijama već slobodno stvorene, čiste misli unutar ljudske svijesti. [R. Steiner Filozofija duhovne aktivnosti: Filozofija slobode (GA 4).] Kvalitetom, te misli su samo pojavnost, njihova realnost je toliko mala da nemaju unutarnje snage. Možemo ih djelomično, iako ne potpuno, usporediti s zrcalnim slikama. Slika u zrcalu nema snagu u smjeru u kojem slijede njene linije; ona je potpuno pasivna. Ljudske misli imaju snagu dok se otvaraju, tako možemo, kako sam jučer opisao na satu ezoterije, to uhvatiti i natopiti ih voljom. [U šestoj lekciji rekapitulacije od 17 rujna 1924 Sati ezoterije za prvu klasu škole duhovne znanosti pri Goetheanumu (GA 270 I—IV).] Ali za kozmos u svom punom sadržaju njegove egzistencije te misli koje ljudska bića imaju tijekom života su kao zrcalna slika; tako da iako mi u našem ljudskom biću nosimo duh to je duh u zrcalnoj slici.

Dragi prijatelji, ono što na ovaj način nosimo unutar nas potječe iz svijeta kojeg u mojoj knjizi Teozofija nazivam zemlja duha, [R. Steiner Teozofija (GA 9).] i kada mi na Zemlji mislimo, mi dolje na Zemlju donosimo sastojke zemlje duha kao pojavnost, kao refleksiju. Kada mislimo, donosimo ono što teozofija zove devahan dolje u oblast Zemlje, premda samo u slaboj refleksiji. Na Zemlji mi te sadržaje nosimo u nama; pojavnost nebesa u slaboj refleksiji.

Prešavši sada na oblast duše, nalazimo da su ono što tamo živi uglavnom osjećaji. Kada smo budni to je osjećaj, a kada spavamo to je slikovna priroda snova. Jedina distinkcija između snova i osjećaja je da su osjećaji sadržaj naše duše kada smo budni dok su snovi sadržaj naše duše kada spavamo. Ono što nosimo u našim osjećajima kao zemaljska ljudska bića između rođenja i smrti potječe iz različitog svijeta, iz svijeta duše kojeg sam opisao u toj knjizi Teozofija, svijet duše kroz koji živimo u njegovom pravom izgledu nakon smrti. Naš svijet osjećaja, kojeg samo sanjamo, jer samo sanjamo ovaj svijet duše u našim osjećajima, povezan je s tim pravim odijelom svijeta duše s kojim se onda suočavamo ne kao sa zrcalnom slikom već kao sa slikom držanom u našoj duši od kreativnih snaga elementala — to sam iz određenog ugla opisao u Teozofiji. U njima još nije stvarnost.

Ono što naše tijelo razvija kroz našu egzistenciju kao ljudskih bića nije svijest arhetipskih slika; naše tijelo nosi u sebi najjače realitete egzistencije. Mi smo zaista aktivni u našem tijelu, ali samo u fizičkom, zemaljskom svijetu.

Tako tri dijela našeg ljudskog bića pripadaju različitim svjetovima. A vi, dragi prijatelji, pošto namjeravate raditi na biću čovjeka, morati ćete u vašem osjećaju imati neke indikacije o tome što živi u biću čovjeka. Morate razviti ispravan pogled na ove stvari.

Jedno nerazumijevanje za drugim predstavljeno mi je od ljudi koji su sasvim dobri filozofi, nerazumijevanje za nerazumijevanjem upravo pokazujući koliko je teško čak i za ljude sadašnjeg vremena koji su sasvim sposobni za jasno razmišljanje da nađu pravi put u Antropozofiju. U raspravi o trostrukom ljudskom biću, jedan takav filozof je interpretirao da to znači intelektualno izrađenu proizvoljnu podjelu ljudskog bića i koja samo znači formalan pristup. Možete naravno gledati na stol kao da se sastoji vrha stola, nogu i tako dalje, ali cijeli stol je napravljen od drva; ili možete gledati na njega kao da je strukturiran s lijeva na desno. Ovakvo proizvoljno strukturiranje nije ono na što se mislilo u vezi s trostrukim bićem čovjeka. Drugi način za to izraziti bio bi reći da je vodik nešto što postoji u stvarnom svijetu i da kisik također postoji u stvarnom svijetu. Zajedno daju vodu; oni su stvarne stvari, ne umjetne konstrukcije. Na isti način dijelovi čovjekova bića nisu proizvoljno izdvojivi. Oni su toliko savršeno integrirani da daju pravu prirodu ljudskog bića da se može reći: Duh potječe iz duhovnog svijeta, duša iz svijeta duše a

fizičko tijelo iz fizičkog svijeta; te komponente ljudskog bića potječući iz tri različita svijeta, ipak su u čovjeku zajedno udružene.

I kada ljudsko biće nosi svoju svijest sa sobom van iz fizičkog svijeta, njegovo unutarnje biće se razdvaja; iz jednog postaje troje.

Preko razvoja svojih različitih rasa i naroda, ono što se događa s pojedinim ljudskim bićem također se događa cijelom čovječanstvu — bez da ljudsko biće kao pojedinac mora u tome igrati ulogu. Evoluirajući čovječanstvo živi u podsvijesti svakog pojedinog ljudskog bića ali to se ne podiže u običnu svijest; evoluirajući čovječanstvo prolazi kroz stupnjeve razvoja koji su slični onima kroz koje prolazi svaki pojedinac. Baš sada u naše vrijeme čovječanstvo prolazi kroz fazu svoje evolucije koja uključuje vrstu prelaženja praga praćenu s razdvajanjem u tri. Ako će pojedino ljudsko biće proći Čuvara praga u ovom dobu duše svijesti — ako to želi ostvariti, mora samo raditi na tome. Čovječanstvo kao cjelina, međutim, ide pored Čuvara praga bez da pojedinac u našem vremenu razumije da se to događa. Čovječanstvo kao cjelina prelazi prag. Sve do kraja osamnaestog stoljeća fizička, tjelesna priroda je još mogla ljudskim bićima dati nešto na Zemlji preko bića elementala koja u njoj borave. U budućnosti, međutim, ljudska bića će morati izvlačiti sve u sebi što je unutra produktivno, uključujući njegove vrline, iz duhovnog svijeta, ne kao pojedinac već kao čovječanstvo. Prijelaz praga se u evoluciji događa kao cjelina, i to se pojavljuje apokaliptičaru prije vizije žene zaodjevene Suncem i sa zmajem ispod njenih nogu pošto se vremenski to također događa prije toga. Ova prethodna vizija je jasno predstavljena u onom što apokaliptičar govori: Dolazi vrijeme kada će cijelo civilizirano čovječanstvo morati prijeći prag, kada će se trostrukost pojaviti kao kozmička imaginacija onog čemu je čovječanstvo podvrgnuto. Pored osjećaja koji se može javiti kada nešto zdravo graniči s nečim patološkim, sve više će pojedinaca isto tako imati drugi osjećaj: Moje misli pokušavaju pobjeći od mene, moje noge gravitacija vuče dolje. Danas ima veoma mnogo ljudskih bića koja veoma jako osjećaju da njihove misli odlete od njih dok su njihova stopala prekomjerno vučena ka Zemlji. Ali u našoj civilizaciji ljudi su uvjeravani da te stvari ne uzimaju ozbiljno, baš kao što su djeca koja doživljavaju vizije stvari koje imaju realnog osnova uvjeravana da su takve stvari beznačajne.

Ova stvar koja je u naše vrijeme tako snažno živa, pojavila se pred vidovitim očima apokaliptičara kao figura koja se materijalizira iz oblaka, ima lice kao Sunce koje uranja u dugu, i vatrena stopala od kojih je jedno nasađeno na more a drugo na kopno. (Otk. 10,1-2) To bi se moglo nazvati najznačajnijom pojavnošću koju bi današnje čovječanstvo trebalo kontemplirati. Gore na licu, rođene iz oblaka, leže misli koje pripadaju duhovnoj zemlji; u dugi leži ljudski svijet osjećaja koji pripada duševnom svijetu; u vatrenim stopalima koja su

svoju snagu primila od moći zemlje prekrivene oceanom, leži ono što je sadržano u tijelu ljudskog bića, što pripada zajedno s fizičkim svijetom.

To nam ukazuje na fundamentalnu tajnu današnje kulture. Nije da se ljudsko biće odmah pojavljuje kao razdijeljeno u tri dijela. Ono što vidimo — i to je u naše vrijeme zaista opipljivo — su naoblašeni ljudi koji mogu samo misliti dok su druga dva dijela, duga i vatrena stopala, postali zakržljali. Zatim imamo dugine ljude u kojima su najviše od svega razvijeni osjećaji, oni, na primjer, koji mogu dohvatiti Antropozofiju samo s njihovim osjećajima a ne s njihovim razumijevanjem. Takvi ljudi postoje u vanjskom svijetu kao i u Antropozofskom društvu, naravno. Mogu dohvatiti svijet samo s njihovim osjećajima; dok su njihovo mišljenje i volja postali zakržljali njihovi osjećaji su snažno razvijeni. Konačno postoje oni čija je volja hipertrofirala. U njima su mišljenje i osjećaji postali zakržljali; ponašaju se kao bikovi, samo reagirajući na poticaje izvana. To su ljudi s vatrenim stopalima.

Ivanova vizija opisuje ta tri tipa ljudskih bića kakva srećemo u stvarnom životu. Moramo se upoznati s ovim tajnama naše sadašnje civilizacije tako da ljudska bića možemo ispravno procijeniti. I, usput rečeno, to se pokazuje i kada razmatramo svjetske događaje.

Pogledajte što se upravo sada događa u Rusiji. Tamo imamo utjecaj naoblašanih ljudi, onih koji uglavnom misle, dok su njihovi osjećaji i volja zakržljali. Volju žele predati socijalnim mehanizmima; a osjećaji su prevladani od ahrimanskih snaga jer ih ljudska bića ne mogu kontrolirati sama. Oni su mislioci, ali pošto zemaljska ljudska bića također imaju ahrimanske i luciferske oblike imaju specifičnu vrstu mišljenja. Upotrijebiti ću sliku koja će biti očigledna onima koji su upoznati sa znanošću duha ali će šokirati svakog tko još pronalazi svoj put u takve stvari. Ako uzmete misli Lenjina i ostalih i vidite ih kao sliku, kako izgleda sastavnica misli Lenjina, Trockog, Lunačarskog i tako dalje? Ako zamislite svijet koji se sastoji od tih misli doći ćete do onog što fizičari zovu sustav sila. Ako bi netko bio gigantsko biće elementala mogao bi uzeti te sile i formirati oblake da prekrije ogroman prostor, stvarajući munje i gromove. To je ono na što te sile slične kada se vide kao da pripadaju regiji oblaka. Oni ne pripadaju Zemlji. Ova vas slika možda iznenađuje, ali svatko tko može gledati u okultnu pozadinu egzistencije mora to reći. U glavama vodećih Rusa na djelu su iste sile koje postoje u munjama, sile koje su formirane u oblacima iznad naših glava i dolje na Zemlju šalju munje, i puštaju gromove. To je ono gdje takve sile spadaju; one su izmještene u načinu na koji rade u vodećim boljševicima.

Dakle mnogo toga što postoji u naše vrijeme je potpuno jasno u proročkoj viziji apokaliptičara. On je znao da epoha kakva je ova, period koji predstavlja određeno vrijeme, može biti naznačen preko brojeva. Ja sam, dragi prijatelji,

sam naznačio približan broj godina za period tijekom kojeg se nešto kao duša svijesti, ili umna ili intelektualna duša, razvija. Rekao sam da je njegovo trajanje jedna dvanaestina od 25.920 godina.

Dugo vremena sam bio ekstremno zbunjen o tome kako se može razumjeti pasus u Knjizi otkrivenja o kojem sada govorim, jer u njegovom proročanstvu apokaliptičar spominje 1.260 dana. Često su spominjani dani kada se mislilo na godine. Ali što je apokaliptičar mislio s brojem 1.260? Morao sam napraviti značajnu količinu istraživanja prije nego sam otkrio da su ova 1.260 dana (Otk. 12,6) u stvari 'tiskarska pogreška' koja se morala pojaviti kod predaje Knjige otkrivenja (molim da oprostite na ovom običnom izrazu). '2.160 dana' je ono što je pasus trebao reći, i onda odgovara s onim što se danas može vidjeti. Sasvim je moguće da se ovaj nedostatak jasnoće pojavio u nekoj školi ili drugdje gdje je tekst predan, posebno jer se u vizionarskom pogledu mnogi brojevi vide kao zrcalne slike. Međutim, to je manje bitno što se u Knjigu otkrivenja dublje gleda.

Osim onih čiji je način pripadanja njihovoj rasi onaj od oblačnih ljudi, također imamo ljude duge. Njihovo mišljenje je postalo zakržljalo, tako da preferiraju konzervativne misli, i oni radije zaziru od pristupanja duhovnom svijetu preko misli. Veoma mnogo ljudi posebno u Srednjoj Europi pokazuju se kao ljudi duge.

Što više idemo prema zapadu, mišljenje i osjećanje su više zakržljali, tako dolazimo do patološkog razvoja ljudi s vatrenim stopalima. U Zapadnoj Europi postoje mnogi takvi ljudi s vatrenim stopalima a po svoj prilici također i u Americi. U tom smislu Zemlju možemo strukturirati kako slijedi: Na Istoku postoje mnogi ljudi oblaka, u sredini mnogi ljudi duge, i na Zapadu mnogi ljudi s vatrenim stopalima. U vezi nastanka rasa, mogli bi reći da bi gledajući duhovno na Zemlju izvana vidjeli rašireno po njoj nešto kao sliku, nama točno predstavljenom obliku od apokaliptičara. Ako bi se podigli od Zemlje — naravno duhovno, ne u balonu sa toplim zrakom ili zračnom brodu — ako bi se podigli duhovno s neke točke, recimo, u Westfaliji, i zatim pogledali dolje na Zemlju, vidjeli bi Aziju kako uzima lik kao oblak, suncem oblikovan. Vidjeli bi dugine boje raširene nad Europom, i dalje na Zapad bi bila vatrena stopala od kojih bi jedno bilo nasađeno u Pacifičkom oceanu a drugo na Andama u Južnoj Americi. Sama Zemlja bi bila pod ovom slikom.

Dragi prijatelji, ova za naše vrijeme najdalekosežnija proročanstva apokaliptičara su iznimno važna za rad svećenika, jer čine veliku zagonetku našeg vremena koja se pojavila od Napoleona. To je bio utjecaj napoleanizma, prvog Napoleona, što je inicijalno jasno izvuklo ovu tendenciju ljudskih bića da teže za rasama, za nacijama. U današnjem wilsonizmu to ponovno nalazi izraz na najnerazboritiji način. Zaista je strašno vidjeti ljudska bića da teže

pripadati rasama i narodima i kao cjelina pokapaju bilo koju vrstu kozmopolitanstva. To se događa jer se odvija ovaj prolaz kroz mjesto praga. Baš kao što pojedinac postaje razdvojen kroz njegov razvoj prema oblasti duha, tako se i čovječanstvo kao cjelina dijeli u oblasti o kojima pojedino ljudsko biće ostaje nesvjesno, oblast ljudi oblaka, oblast ljudi duge, i oblast ljudi sa stopalima od vatre. Razdvajanje ljudskog bića na troje, na način kako sam za pojedinca opisao u Znanju o višim svjetovima, sada se na Zemlji odvija za čovječanstvo u cjelini; sada je na djelu. Ogromna slika nacrtana od apokaliptičara sada je na mjestu u Aziji, u Europi, u Americi. Ljudi još ne mogu naći sklad između tri dijela; umjesto sklada unifikacije oni traže fragmentaciju, i u pojedinim situacijama rezultat je osobito čudan.

U ovom potpuno izvanjskom načinu mišljenja kojeg čovječanstvo prihvaća možete vidjeti, na primjer, da ljudi ne nalaze njihovo zajedništvo kroz unutarnje razumijevanje već se umjesto toga okupljaju iz vanjskih razloga. Pogledajte oblast između Bohemijske šume i Fichtelgebirge-a, od Erzberga u Politz-Adersbachu pješčana brda dolje do March-a i onog što je bilo Pressburg. Možete vidjeti, ako Mannhartsberg uzmete kao južnu granicu, kako Česi koji su eminentno ljudi oblaka i razvili su jedino njihovo mišljenje i kako su bez ikakvog unutarnjeg razumijevanja zavareni za Slovake, koji su sasvim različiti i u kojih mišljenje teško da jedva postoji pošto su oni ljudi duge u egzaktnom smislu riječi. S druge strane vidimo kako se različite veze koje su bile formirane nedavno ponovno razgrađuju sasvim izvana. U ovakvim stvarima više nema na djelu duha već samo zemaljska ljudska bića djeluju na način koji želi isključiti duh. Ono što vidimo je da je cijela Slovačka odvojena od Bohemije, Moravije i Silezije, što je oblast koju sam upravo spominjao. Vidimo kako je cijela Slovačka prije bila ujedinjena sa zemljom Mađara, izvornih Mađara. (Trebate razlikovati između izvornih Mađara i Mađara imigranata koje možete razlikovati po njihovim imenima. Izvorni Mađari imaju imena koja nitko na Zapadu ne može izgovoriti, posebno ako su već stara; ali zvani su Hirschfeld ako su jedni od posebno bučnih agitatora današnjice. Dakle morate se vratiti do izvornih Mađara.) Izvorni Mađari su eminentno ljudi vatrenih stopala koji su kratko bili spojeni s ljudima duge Slovačke. To je bila igra slučaja odigrana od nedostatka duhovnosti u svijetu, tako da su Slovaci koji su bili prije udruženi s Mađarima sada spojeni s Česima. To je igra slučaja danas odigrana. Ona također dolazi do izraza u dubljim simptomima kao što je onaj da je zaista veliki čovjek kao Masaryk koji je na čelu Republike Čehoslovačke Slovak a ne Čeh. [Thomas Garrigue Masaryk (1850-1937), profesor filozofije i sociologiju u Pragu. Od 1918-1935 predsjednik Čehoslovačke.] Ako znate Masaryka znate da je on osoba duge koja je sasvim nesposobna za mišljenje. Pročitajte njegovu knjigu i vidjet ćete: u njegovoj knjizi je vrijeme ono koje misli. On je osoba duge, pravi Slovak.

Morate moći ljudska bića vidjeti u svijetlu ovih kategorija ako želite razumjeti igru slučaja koja se sada odvija, iako naravno to, također, ima svoj izvor u svjetskoj karmi. Moramo gledati na doba, naše vlastito vrijeme, koje sve dalje prodire u ljudsku svijest, u dušu svijesti. Prije su ljudi sadržaj drevne tradicije i mudrosti vidjeli zapisane u zvjezdanom rukopisu, vidjeli su ga svuda oko njih. Ljudsko biće, razdvojeno u troje, ono što je zapisano u drevnim knjigama sada nosi kao sjećanje unutar sebe. Gledajući na razna središta vidimo taj oblik raširen nad Azijom, Europom, Amerikom. Sve što je bilo objavljeno na misterijima bogatim mjestima, Makedonije, Grčke, Male Azije, sve što je objavljeno o svijetu u Efezu, Samotraki, Delfima i drugdje, sve je to Knjiga koja je bila sačuvana iz drevnih vremena; ona je u rukama anđela koji je svoje lice napravio od oblaka, svoje grudi od duge i svoja stopala od vatre i koji tamo stoji snažno nasaden. Ali za ljudska bića s današnjom sviješću, sve se to može održati živopisno i živo jedino ako unutar nas pronađemo izvor kroz koji možemo naučiti da vidimo duh. Moramo 'pojesti' knjigu koja je prije bila dostupna od izvana, moramo je primiti u sebe. U početku je ova knjiga koja sadržava tajne univerzuma za neke slatkiš u ustima. Ljudi su veoma pristrani za ono što im duhovna vizija želi dati; ukusna im je kao med. Ali kada siđu do zaista dubokih potreba života koji su dio i paket duhovnog razumijevanja svijeta, tada, posebno kada to dođe do današnjih materijalistički nastrojenih ljudskih bića, ono što je apokaliptičar opisao kao da je slatko kao med postaje bol u stomaku, jer bolno je probaviti duhovnu hranu koja je ljudskim bićima toliko mnogo potrebna.

Gledajući sve to moramo priznati: Sa svim tim igrama slučaja, sa svim tim konfuznim zbrkama, biti će esencijalno primiti — od duhovne snage koja nam pokazuje trostruko ljudsko biće — snagu sa kojom ćemo mjeriti sve iznova. Trska je dana od nebesa, zapravo štap s kojim treba mjeriti sve iznova. (Otk. 11,1) Pogledajte naše vlastito vrijeme, dragi prijatelji. Zar nije nužno napraviti nove mjere? Zar toj apstraktnoj konstrukciji od današnje karte svijeta ne moramo dodati nešto kao Aziju u obliku oblaka, Europu obojanu kao duga, Ameriku sa stopalima od vatre? Zar ne moramo sve premjeriti iznova sa stajališta duhovnog života? Zar nismo baš usred toga s obzirom na uvođenje u praksu onog što nam Knjiga otkrivenja mora pokazati?

Ako sa punom sviješću možemo dohvatiti ono u što moramo ući, nastaviti ćemo od te laičke oblasti koja mora izvršiti toliko toga u podsvijesti, i ući u potpuno ne-racionalističko razumijevanje zadataka koji se danas trebaju izvršiti kroz ono što će postati novo svećeništvo. To je, dragi prijatelji, ono što je bilo potrebno reći u odnosu na poglavlja Knjige otkrivenja kojima smo se danas bavili. Sve se uklapa, sve do najsitnijih detalja. Kada sutra ponovno budemo ulazili u ove stvari biti će lakše reći ono što još treba biti rečeno o razvoju rasa i pojedinaca.

PREDAVANJE XV

DORNACH, 19 RUJNA 1924

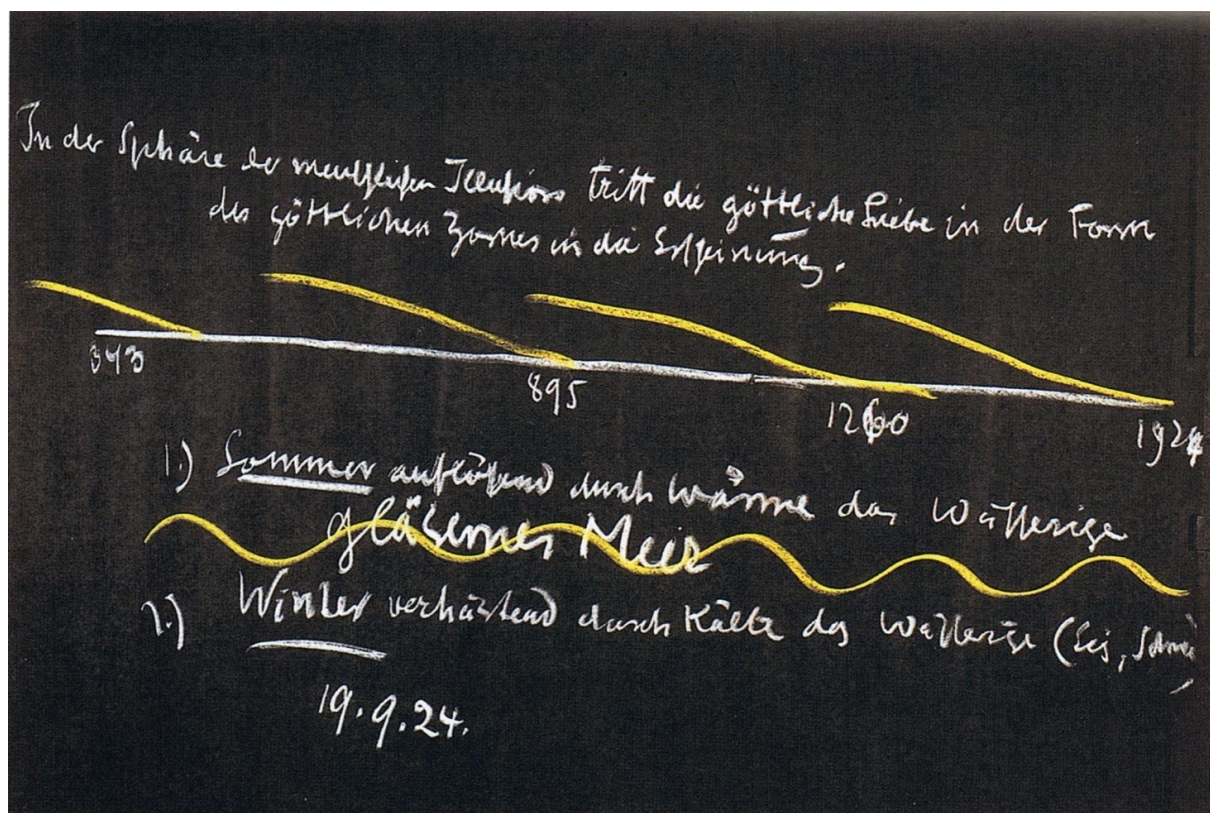
Sada ćemo, dragi prijatelji, pogledati kako su u naše vrijeme moćne revolucije budućnosti već vidljive u obliku sjemena — premda na neki način to naravno također ukazuje natrag na ranija zemaljska iskustva. Možemo zamisliti kako ono što Knjiga otkrivenja mora reći o jadu i tako dalje već igra ulogu posebno u naše vrijeme i kako duša svijesti može u tome biti zatečena. (Otk. 8,13; 9,12; 11,14)

Moramo sebi razjasniti da stvari koje sam opisivao u interpretacijama koje sam jučer dao provode važan utjecaj na cjelokupnu formaciju ljudske evolucije. Moramo računati da se ove stvari koje se odvijaju na onom što bi mogli zvati duhovno polje ne uzimaju mnogo u obzir, ili možda teško uopće, od naših suvremenika; ipak te stvari, čak i ako ih se danas gleda kao čisto duhovne događaje, imaju nemjerljivo snažan učinak koji se širi daleko izvan ljudske svijesti. Jučer sam, na primjer, spomenuo način na koji određene vodeće osobe u današnjoj Istočnoj Europi nose unutar njih misli koje bi trebale raditi u formacijama oblaka. Drugim riječima, ono što se događa u glavama današnjih ruskih vođa će — kada sjeme bude zasađeno i počne nicati — jednog dana predstavljati nešto što će se manifestirati kao oblačni događaji. Tako će se današnji revolucionarni preokreti u Rusiji jednog dana manifestirati kao moćne, gromovite revolucije koje se odvijaju iznad glava ljudskih bića.

Sada smo došli do nečega što na isti način pripada tajnama apokaliptičke vizije i što može razjasniti jedan drugi pasus u Knjizi otkrivenja. Približavamo se stvarnoj interpretaciji moćnih vizija Knjige otkrivenja i pristupamo onom s čime bi trebali biti potpuno načistu u našem sadašnjem ljudskom iskustvu. Kada pogledamo kratki isječak vremena u kojem smo navikli promatrati život danas bez da se ukrcamo na bilo koju ambicioznu, i uglavnom ludu, hipotezu o početku ili kraju Zemlje, kada pregledavamo taj isječak vremena bez pozivanja na neku duhovnu viziju da nam pomogne, možemo reći: Tamo vani, priroda ide svojim tijekom. Vidimo manje prirodne događaje koji se odvijaju kroz godišnja doba, i vidimo veće prirodne događaje kao što su potresi, poplave, vulkanske erupcije, i tako dalje. Ruku pod ruku s njima — i zbog kratkoće vremenskog isječka kojeg možemo pregledavati, ne osjećamo pritisak da je to dvoje na bilo koji način povežemo — ruku pod ruku s njima imamo tijek povijesti, događaje kao što je Tridesetogodišnji rat, Luj XIV i tako dalje. Takvi događaji mogu ići jedan za drugim ili se mogu odvijati simultano, ali nitko ne osjeća težnju da napravi vezu između ta dva niza, događaja u prirodi i usporednih događaja u povijesti.

Međutim, ako pogledamo veći isječak vremena, odmah ćemo vidjeti koliko je varljiva ova ideja o tome da su događaji samo usporedni. Kada pogledate natrag od vašeg sadašnjeg utjelovljenja na ono ranije — premda to danas ostaje teoretski dok se ne bude moglo ispravno shvatiti u Imaginacijama danim od duhovnog istraživača — kada ponavljanje zemaljskih života napravite stvarnošću i ovo stvarno doživite, tada, kada gledate livadu ili šumu odmah dobijete dojam o tome koliko su različite od onog kakve su bile u vašem ranijem utjelovljenju. To primjećujete čak iako ste sada u sasvim različitoj oblasti, jer sve se na Zemlji stalno mijenja, i gdje god da ste bili, biljni svijet, životinjski svijet sada je primio sasvim različit karakter. U početku to osjećate u trenutku kada osjetite nešto od prijašnjeg utjelovljenja i zatim s otvorenim umom pogledate prirodni svijet oko vas; osjećate se prilično zbunjeni, čak i uznemireni s time. Imate vrstu unutarnjeg osjećaja: Ono što sada vidim oko sebe nije proizašlo od onog što je bilo tamo u vrijeme ranijeg utjelovljenja, jer esencija onog što je ovdje došla je od drugdje.

To je ovako: Uobičajeno znanstveno gledanje smatra da prirodni svijet nastavlja po ravnoj liniji. (Vidi dolje i Sliku 5) Ovdje je godina 1924.

SLIKA 5

Predavanje XV 19 rujna 1924

Ljudi zamišljaju da je ono što danas raste na livadi nastalo iz sjemena od onog što je tamo raslo ranije. Idu natrag do 1260, do 895 i tako dalje i

zamišljaju ravnu liniju sjemena koje raste od sjemena i koje opet raste od sjemena. Ali nije bilo tako. Često sam ukazivao da tijelo koje danas nosite nije ono koje ste nosili prije sedam ili osam godina, s iznimkom par ovoja. Neki dijelovi otvrdnjuju kako život prolazi — kako sam objasnio u drugom ciklusu [R. Steiner Pastoralna medicina.] — ali kada ste bili trogodišnje dijete vaše tijelo nije sadržavalo ništa od onog što sadržava sada. Sva njegova fizička materija bila je izmijenjena. Na isti način sada nije ostalo ništa od sveg cvijeća koje je jednom bilo na livadi. To morate zamisliti ovako: Ono što je livada danas sišlo je iz duhovnih svjetova; ono što je livada bila također je sišlo iz duhovnih svjetova, i tako dalje; i ono što je livada bila stoljećima ranije potpuno je umrlo. Postoji nasljeđivanje fizičkog sjemenja, ali postoji i činjenica da duhovno sjemenje iz viših oblasti stalno zamjenjuje ono što je tamo bilo ranije.

Morate uhvatiti činjenicu da livada danas nije ono što je livada bila u, recimo, trinaestom stoljeću, jer je tada tamo bila druga livada, koja je u međuvremenu izgubljena. Kada ste to uhvatili moći ćete zamisliti misiju snijega, dobiti ćete ideju kako je snijeg nositelj onog što stalno odumire. Snijeg se obnavlja svake godine, a tako i led. I kako priroda stalno izumire u njenom sasvim elementarnom obliku koji leži u dinamici formacije snijega i leda, tako je stalno ponovno obnovljena odozgo.

Ovo je kako je to u naše vrijeme. Ali i ovo je, također, stanje koje nije potpuno permanentno. O tome ćemo govoriti za trenutak, ali najprije još želim reći slijedeće: Jednom kada otkrijete da gledajući vani na livadu — nebitno je da li ste prije bili utjelovljeni u istom okrugu — primjećujete kako se pojavljuje preko snijega i leda iz iznad-zemaljskih oblasti, znate da ste između vremena vašeg zadnjeg utjelovljenja i današnjeg vi sami imali ulogu u nastajanju ove livade; vi znate da ste vi sami imali udjela u stvaranju onog što oko sebe imate u sadašnjem utjelovljenju, uključujući prirodno okruženje. Najprije primijetite to, a kasnije također primijetite da je i to, također, tranzicijsko stanje. Kada naprave otkriće o nečem što se odvija u prirodi, znanstvenici uvijek pretpostavljaju da je to nešto što će trajati. Ali to je besmislica. U stvarnosti ništa ne ostaje. U stvarnosti se sve mijenja, čak i zakoni prirode. To je zašto su čak i znanstvenici našeg vremena došli do toga da gledaju jedino najapstraktnije zakone kao permanentne. 'Postoji uzrok za svaku posljedicu'. 'Materija je nepromjenjiva'. Ovakve generalizacije, koje u stvari ne znače ništa, se zatim gledaju kao vječni zakoni prirode.

Današnje stanje koje nam pokazuje Zemlju kako se mijenja — pupanje ljeta koje vlažnost razgrađuje u toplinu, uvenuće zime koje vlažnost učvršćuje u led i snijeg — sa svoje je strane nešto što nije uvijek postojalo i što neće uvijek postojati. Nastati će stvari koje još ne postoje. Danas imamo izmjenjivo stanje,

i želim da to ustanovite sasvim čvrsto i također da to shvatite čvrsto; imamo izmjenjivo stanje: (Slika 5)

1. Ljeto, razgradnja vlažnosti preko topline,

2. Zima, očvršćivanje vlažnosti te led i snijeg preko hladnoće.

Oscilirajući između to dvoje imamo jesen i proljeće. Postepeno će se to izravnati. Neće biti tako jako izraženog ljeta kada je vlažnost potpuno razgrađena, niti će biti tako jako izražene zime kada je vlažnost očvršćena u led i snijeg; pojaviti će se međustanje kada će vlažnost imati različitu konzistenciju, više želatinoznu nego ljeti, ali neće se u potpunosti promijeniti u nešto drugo; ostati će isto. Led i snijeg neće tada izgledati kao danas; izgledati će kao reflektirajuća masa koja je transparentna, transparentna, reflektirajuća masa koja ostaje ljeti i zimi. To je more od stakla, dolazak onog što je od apokaliptičara opisano u Knjizi otkrivenja. (Otk. 15,2)

To je prirodni fenomen kojeg shvaćamo preko promatranja događaja u prirodi, i to smo smjestili u vremenski kontekst. Tako sada znamo da ono što je oko nas u stvari potječe od nas, sada kada znamo da smo mi sami su-kreatori toga, baš kao što radimo na stvaranju livade u koju nas naša karma smješta u ovoj sadašnjoj inkarnaciji — sada kada to znamo, moramo naučiti to proširiti da uključuje veliku transformaciju Zemlje kao cjeline. To je sasvim točno. Preko onog što doživljavaju putem intelektualnosti u dobu duše svijesti ljudska bića će preko njihove unutarnje dinamike sve više pridonositi stvaranju mora od stakla. Dakle ljudska bića participiraju u velikim događajima budućnosti. To nije sami paralelizam, jer to je suradnja između onog što se odvija u ljudskom biću i onog što se odvija vani u prirodi.

Sada ćete biti u položaju da shvatite još nešto, naime slijedeće, o čemu moramo biti načisto: Kada uđemo u ono božansko stanje koje je u stanju ravnoteže, stanje uvijek ponovljene ravnoteže između luciferskog i ahrimanskog, i kada to dohvatimo u njegovoj najdubljoj esenciji, tada shvaćamo — ako ispravno gledamo — da gdje god nije utjecaj Lucifera i gdje god nije utjecaj Ahrimana, to je ono gdje postoji ono što dolazi od napredne božanske duhovnosti koja je vezana za evoluciju čovječanstva. Ako, u oblastima u koje stalno struji lucifersko i u koje stalno struji ahrimansko, gledamo prema božanskom koje drži ravnotežu, tamo nalazimo čistu ljubav kao temeljnu silu svega što stalno struji, formirajući ljudsko biće izvana, i dajući mu dušu i duh iznutra. Ta temeljna sila je čista ljubav. U svojoj supstanci i u svom biću, i utoliko što je to kozmos ljudskog bića, univerzum se sastoji od čiste ljubavi, on nije ništa drugo nego čista ljubav. U dijelu božanskog koji je pridružen ljudskom biću ne nalazimo ništa osim čiste ljubavi. Ta ljubav je nešto iznutra; duše je mogu doživjeti iznutra. Ne bi nikada postigla vanjsku pojavnost ako prije toga ne bi sebi izgradila tijelo iz

eterskog elementa svijetla. Kada promatramo svijet na iskreni okultni način ne možemo si pomoći da sebi ne kažemo: Osnova svijeta je biće unutarnje ljubavi koja se izvana pojavljuje kao svijetlo.

To nije nešto što se samo vjerovalo od onih koji mogu prepoznati ovakve stvari; to je znanje stečeno objektivno: Univerzum, utoliko što su ljudska bića u njemu ukorijenjena, biće je unutarnje ljubavi koje se izvana pojavljuje kroz svijetlo. To je biće jer radi sa svim bićima viših hijerarhija koja su nošena tom ljubavlju i koja iznutra doživljavaju tu ljubav koja se, ipak, ako želimo upotrijebiti apstraktnu ideju, pojavljuje kao svijetlo. Vanjska pojava bića je ljubav, a vanjska pojava ljubavi je svijetlo. To je stalno iznova naglašavano u svim Misterijima; to nije samo vjerovanje, to je zaista stečeno znanje svakog izvornog okultista.

Činjenica je, međutim, da je to jedna struja u univerzumu, jedna struja koja je, ipak, naša posebna briga kao ljudskih bića, ali ipak je to jedna struja. Možemo pravilno zamisliti doba materijalizma od petnaestog, šesnaestog, sedamnaestog stoljeća, i također kulminaciju materijalizma tijekom 1840-e; možemo pravilno zamisliti daljnje grananje materijalizma nakon toga sa svime što je bilo u ljudskim mislima i djelima, sa svim onim strašnim destruktivnim silama koje su razjarene u čovječanstvu od sredine devetnaestog stoljeća, čak iako to mnogi teško da uopće zamjećuju. Nad svim ovim tka božanska ljubav otkrivajući se u svijetlu.

Dragi prijatelji, uzmite nešto apsolutno čiste vode, nešto kristalno čiste vode, i zatim uzmite prljavu spužvu, spužvu koja u sebi ima prljavštine. Stavite spužvu u kristalno jasnu, kristalno čistu vodu, potopite je u vodu i potom stisnite da bi opet pustili vodu da protječe: sada je voda prljava, zablacena. Pustiti ste da prljava spužva apsorbira kristalno bistru vodu, stisnuli ste je i voda je postala prljava. Kako može čista, kristalno bistra voda pomoći da iscuri prljava kada je spužva stisnuta? Kako može božanska ljubav ničući u čistom svijetlu pomoći da bude uvedena u doba materijalizma kao čista voda u spužvu ispunjenu prljavštinom? Kako može tada pomoći postajući nešto različito kada se sljedeći put pojavi? Evo slike: Kristalno bistra voda, usisana s prljavom spužvom, postaje blatnjava, nepitka voda. Božanska ljubav pojavljujući se u svijetlu, usisana u dobu razvoja duše svijesti od svih onih sastojaka zla koji bjesne u čovječanstvu bilo latentno ili se manifestiraju tijekom ovog doba razvoja duše svijesti, postaje božanski gnjev.

Tajna sljedećeg doba je da će se božanska ljubav pojaviti u obliku božanskog gnjeva zbog onog što se događa u čovječanstvu. Pojaviti će se u obliku božanskog gnjeva koji će pružiti zaštitu od svih materijalnih konstrukcija koje će se javiti kao rezultat materijalističkog doba duše svijesti; uzrokujući da te konstrukcije nestanu pružiti će zaštitu od daljnjih štetnih učinaka. Govoreći o

onom što mu se pojavljuje, apokaliptičar priča o izlivanju bočica gnjeva u slijedećem dobu. (Otk. 16,1) To je ono što je govoreno u Misterijima rečenicom koja je bila strašno šokantna za iskušeničke: U sferi iluzije u ljudskim bićima božanska ljubav će se pojaviti u obliku božanskog gnjeva.

Postoji izreka stara mnogo tisuća godina koja ide kroz Misterije; živi proročki u Ivanovim vizijama u načinu na koji Knjiga otkrivenja opisuje najprije kako je božanska ljubav blatnjava a zatim što će se morati odigrati kao nužno ostvarenje ovog što se dogodilo. Ostvarenje će biti izlivanje božanskog gnjeva u dobu kada će — daleko više nego u našem — ono što ljudska bića rade utjecati na ono što se događa u prirodi. Jer paralelizam koji ljudskim bićima daje iluziju da priroda s jedne strane, i ljudski duh i ljudska duša s druge strane, idu usporedo jedno do drugog — ovaj paralelizam postoji samo u srednjim dobima evolucije, tako potičući tu iluziju. Jednako i u ranijim i kasnijim stupnjevima manjih perioda evolucije, na primjer onaj koji traje od Atlantske katastrofe do rata svih protiv svih, ono što se odvija u ljudskim bićima uvijek vrši mnogo utjecaja na prirodne događaje. Tako nije dokono čavrljanje reći da kada se, u finalnim stupnjevima atlantskog perioda, veliki dio čovječanstva bavio crnom magijom, posljedice nedjela ljudskih bića u crnoj magiji vodili su do prirodnih nesreća atlantske katastrofe.

Na isti način, mnoge stvari koje se sada događaju naći će svoje ispunjenje u prirodnim pojavama. Jedan od tih događaja biti će da će se ruska revolucija — koja također ima mnogo okultnih uzroka — izliti dolje na glave ljudskih bića u olujama gromova i munja koje će trajati čitava ljeta. Druge stvari koje se akumuliraju kao kozmički element onečišćavajući božansku ljubav također će se pojaviti u prirodnim pojavama koje nećemo moći protumačiti ni na koji način nego kao transformaciju božanske ljubavi u božanski gnjev preko iluzija koje ljudska bića njeguju.

Ovo što sam upravo rekao je kako je izreka koju sam spomenuo formulirana. Ipak ono što božanski gnjev izliva na ljudska bića je u stvari još otkrivenje božanske ljubavi. Jer ako bi u ovo vrijeme božanska ljubav naoko imala milosti za slabost ljudskih bića, to u stvari ne bi bila prava milost. To bi dovezlo do zatvaranja očiju na sve posljedice tako debelo zaslužene od ljudskih misli i djela, takav bi čin bio bez ljubavi najviše od svih, pošto bi tada čovječanstvo zaista stradalo. Jedino izlivanje božanskog gnjeva, što je ništa drugo nego metamorfoza božanske ljubavi, može dovesti do uklanjanja svih štetnih stvari koje je čovječanstvo stvorilo, koje bi inače ostale neizrecivo štetne za njegovu daljnju evoluciju. Izreka zapisana u rukopisima je toliko drevna da se u Europi još veoma često izgovara u njejoj orijentalnoj formi: U oblasti maye božanska ljubav se pojavljuje kao božanski gnjev.

Ovim smo vidjeli još jedan primjer koji pokazuje koliko je temeljito Knjiga otkrivenja izvučena iz esencijalnih sastojaka koji djeluju u kozmosu. Što više u nju prodiremo sve više nalazimo da sve u njoj ukazuje u najvjernijem smislu koliko se možemo u nju pouzdati — ako smijem koristiti svakodnevni izraz. U osnovi ona se može gledati kao davanje znanja svećeniku o tome što se događa tijekom ljudskog života u svijetu. Izvorno je dana svećenicima kao ezoterijski sadržaj Kršćanstva, ruku pod ruku s drugim stvarima, koje su bile egzoterijske.

Rasprava o pitanjima uručenim 18 rujna 1924:

Rudolf Steiner: U vezi Brevijara, nisam ga dao nikome osobno, već jedino samom tečaju. Moramo praviti razliku između okupljanja koja smo još imali u Goetheanumu i onih kasnijih. Jedno od njih se dogodio u jesen 1921 u Velikoj Sali Goetheanuma i prisustvovalo mu je veliki broj ljudi o kojima se moglo misliti da se zanimaju za pokret za Kršćansku obnovu. Zatim, u rujnu 1922, imali smo intimnije okupljanje za koje ste kazali da ćete doći nakon što se potpuno pripremite i koji je onda doveo do stvarne inauguracije pokreta kada je celebriran prvi Čin posvećenja čovjeka. To su dva stupnja. Nema nikog na drugom okupljanju tko je nakon toga otišao; na tom okupljanju svi učesnici su primili ruho i proglašeni zaređenim svećenicima. Nitko nije napustio to okupljanje, koje je u najstrožem smislu točka inauguracije vašeg rada kao svećenika. Međutim, na prvom okupljanju je bilo prisutnih osoba koji ne samo da nisu postali svećenici već koji su, kažete, sada u stvari neprijateljski, iskreno neprijateljski?

Friedrich Rittelmeyer: Na primjer Bruno Meyer, kapelan za mlade.

(Werner Klein je govorio o distribuciji Brevijara govoreći da nije bilo odgovarajuće kontrole gdje su kopije završile.)

Rudolf Steiner: Nema načina da saznamo tko je bio ovdje u jesen 1921?

A participant: Da, ima.

Rudolf Steiner: Sigurno nikom drugom nije dan Brevijar?

Friedrich Doldinger: Ali su drugi dali kopije.

(Učesnici su pitali da li bi mogla biti dana preliminarna meditacija.)

Rudolf Steiner: Preliminarna meditacija bi bila posljednji izbor. Prije nego kažem ista više o ovome želim se dotaknuti drugog pitanja kojeg ste pitali, koje mislim da je važno u vezi s ovim. Pitanje je [čitanje iz bilješke Johannes Werner Klein-a] da li je dobro nastaviti stavljati glavni naglasak na pružanje pomoći ili bi bilo poželjno, u interesu bolje pripreme za buduće zadatke, više

se koncentrirati na intenzivan rad na produbljenju vlastite osobnosti? Veza između dva pitanja nije očita, ali postoji.

Kod svih događaja na sadašnjem stupnju vašeg rada kao svećenika morate tražiti putove koji ne ograničavaju aktivnost pomaganja, kako je vi zovete. Vaša potreba za unutarnjim produbljenjem također je sasvim razumljiva, i brige koje je dosta vas iz kruga svećenika imalo od jeseni 1922 u vezi s pogoršanjem zdravlja i u tijelu i u duši također je razumljiva. Sve je to razumljivo. Ali nemojte zaboraviti, dragi prijatelji, da stvari koje se u punoj ozbiljnosti mogu napraviti iz duhovnog svijeta, moraju biti napravljene do specifične točke također povezane s radom pomaganja. Dok nismo došli do te točke nemamo se prava povlačiti u sebe.

Doživjeli smo teške udarce od brojnih ljudi u našem pokretu, kao što znate; Morao sam otrpjeti dosta takvih stvari kroz zadnjih par godina. Kada je utemeljen pokret za sveučilišne studente osnivaču koji ga je pokrenuo sam rekao: Ako radite takvu stvar, morate znati da je takvu stvar dopušteno raditi jedino ako netko ima dovoljno snage da ustraje bez obzira da li je uspješan ili neuspješan; Nužno je ustrajati u stupanju ravnom linijom do specifične točke. Ali to se nije dogodilo. Otuda ozbiljan nazadak koji doživljavamo posebno kao rezultat pokreta za studente, jer malo stvari nam je napravilo toliko štete kao taj pokret koje se urušio na sebe, ili radije na duše njegovih članova. On je potpuno nestao. Njegovo mjesto je uzela vrsta introspekcije mladih duša, i takva je sada situacija. Pokret za studente kao takav se potpuno rascijepio.

Naravno to nije nešto što se može usporediti s vašim pokretom, ali ovaj jedan aspekt vrijedi i ovdje: Ako inauguriramo pokret koji svoj izvorni impuls vuče direktno iz duhovnog svijeta, moramo potpuno zanemariti uspjeh ili neuspjeh, moramo potpuno zanemariti što će biti od naših napora i ne smijemo sami po sebi odlučiti o promjeni smjera.

Dosta stvari će vjerojatno još postati veoma teško. U vezi pogoršanja fizičkog zdravlja, to je naravno stvar traženja načina i sredstava kao pomoć povratka naših fizičkih snaga. Oni među vama, međutim, koji govore o pogoršanju u zdravlju vaše duše moraju se najprije veoma ozbiljno zapitati: U kojoj mi mjeri ono što teče od živog izvora ovog religijskog pokreta ispunjeno Krist-impulsom može pomoći, u kojoj mjeri to može pomoći mojim duševnim snagama da u svakom trenutku zadrže svoju snagu?

Dragi prijatelji, nečije duševne snage moraju se održavati kroz ono što teče kroz kult i učenje. Što se tiče nečijih fizičkih snaga treba tražiti fizičke putove za održavati ih. Ali što se tiče nečijih duševnih snaga — treba reći da je saznavanje da li je netko sposoban iz ovog pokreta izvlačiti ono što može održavati njegove duhovne snage, koliko god da su njegove fizičke snage bile pogoršane, gotovo kao test s kojim je ovaj svećenički pokret suočen. Ne

smijemo gubiti hrabrost, našu unutarnju snagu s obzirom na konkretan rad, našu jasnu težnju za svećeničke ciljeve, i vezano s tim našu čvrstu osnovu na božanskom i ljudskom tlu koja snažno nosi dušu u univerzum. Ako jesmo, to bi dokazalo da dio nas koji bi trebao biti najjači nije dovoljno jak. U stvari, tako se izraziti samo je po sebi pogrešno, jer je dovoljno jak. Pogoršanje duševnih snaga je prema tome nešto što je povezano s nekom vrstom iluzije, uglavnom povod depresije koja dolazi od sasvim drugih centara koji prigušuju svijetle zrake koje emaniraju iz ovog religijskog pokreta i koje sprječavaju bilo kakvo pogoršanje duševnih snaga. Pogledajte oko sebe i svugdje ćete naći te duševne snage, čak i ako mislite da su pogoršane. One se pogoršavaju zbog neke vrste utjecaja koji unutra djeluje izvana, nečega čemu se daje previše povjerenja u vezi tih duševnih snaga i protiv čega se dovoljno ne priziva izvore duha u obranu. Ali to se može promijeniti ako netko postane potpuno svjestan uzvišene misije ove svećeničke profesije.

Govoreći ovo također mislim i sugerirati da je to preduvjet za moći čak i misliti o tome da se nešto napravi na vraćanju Brevijara, koji je ugrožen, na njegovi izvornu učinkovitost. Te dvije stvari, dragi prijatelji, treba gledati zajedno ako se, a to se može dogoditi sutra, pokaže da možete postići jasnoću o tome kako osloboditi pitanje duševnih snaga od svih iluzija — i mislim na duševne snage, jer fizičkim snagama možemo se baviti s našim kliničko-terapeutskim institucijama — tako da pokret može zadržati impuls kojeg ima od početka. Jednom kada je to postavljeno, čak i ako se pokaže nemogućim ponovno dobiti sve kopije Brevijara, možemo usmjeriti pažnju na nešto da obnovimo ono što je u njemu oštećeno. Više o ovome sutra.

PRELIMINARNI GOVOR DORNACH, 20 RUJNA 1924

Rudolf Steiner: Tražili ste da nešto bude raspravljano prije predavanja.

(Johannes Werner Klein je govorio.) [Nije zapisano]

Rudolf Steiner: Dakle vidite, Želio sam formulirati moj odgovor na vaše pitanje da se uklapa u način na koji je pitanje postavljeno, i zasigurno je postojala intimna veza s onim što ste napisali o pogoršanju fizičkih i duševnih snaga što je izgledalo da povezujete s time da li bi trebali raditi više na pomaganju ili raditi više s unutarnjim aspektom. Bilo mi je teško doći do drugog zaključka osim da je vaša svjesnost o pogoršanju snaga vodila — u načinu na koji ste postavili pitanje — do prijedloga da bi ove zime mogli manje raditi na pomaganju i umjesto toga se povući u više unutarnji rad. Razumio sam pitanje kao da predlaže izbor između da li se rad na pomaganju treba nastaviti kako je inauguriran ili da li se, uzimajući u obzir fizičke i duševne snage, rad na neko vrijeme treba nastaviti među samim svećenicima. Možda sam krivo razumio pitanje?

(Johannes Werner Klein je govorio o ovome.) [Nije zapisano]

Rudolf Steiner: Dakle, iz mog odgovora ste zaključili da je rad na pomaganju za sada nužan. Ali to ne znači da, ako stvari stoje kako kažete, ne možemo također govoriti o pogoršanju duševnih snaga. Pogoršanje fizičkih snaga je stvar medicine, ali pogoršanje duševnih snaga je naravno nešto o čemu treba raspravljati na način kako je shvaćeno. Prije nego nastavimo, bi li netko drugi želio govoriti o tome?

(Emil Bock je pitao o karmičkim vezama. Zatim je govorio Friedrich Doldinger. [Emil Bock (1895-1959), Oberlenker Zajednice kršćana u o vrijeme. Friedrich Doldinger (1897-1973), Lenker Zajednice kršćana.]) [Ni jedan prilog nije zapisan]

Rudolf Steiner: Jedini problem za mene osobno je da uopće govorite o poteškoćama na duševnom nivou. Netko ne govori o poteškoćama na duševnom nivou ako je uvjeren da ne postoje. Ima jedna stvar koju moramo uključiti u naša razmatranja, a to je ovo: Način na koji se pokret za religijsku obnovu razvijao od prvog Čina posvećenja čovjeka prije dvije godine sigurno bi svakog trebao ispuniti zadovoljstvom — uzimajući u obzir sve faktore koji imaju utjecaja na ovaj razvoj. Naravno postoje uvijek greške ili druga kočenja koja dolaze izvana, ili se možda javljaju iz činjenice da nije odmah svatko dorastao svom zadatku na apsolutno idealan način. Ali ako izuzmemo te detalje — od kojih većina može ionako biti prevladana ako se razvoj nastavi, i za koje glavni smjer razvoja pokreta za religijsku obnovu zacijelo obećava da će prevladati — i uzimajući u obzir širu sliku, tada moramo reći: Kočenja na

duševnom nivou, ako se gledaju kao kočenja samog pokreta, nešto su od iluzije, jer unutar pokreta ta se kočenja ne manifestiraju kao takva. Pokret se razvija sasvim dobro, da kažem to jasno. Tako su postojeća kočenja, u stvari, više ili manje privatna briga pojedinaca. Barem se tako pojavljuju. Nije kao da zaista na nešto u samom pokretu mogu utjecati. Međutim, postoje neke točke unutar samog pokreta koje se možda još mogu gledati kao faktori kočenja, i vjerojatno je njih razmatrao. Pitanje je kako oblikovati ovu raspravu. Možda će biti moguće da govorim o nekim točkama, posebno jednoj, najprije s Lenkerima prije kretanja na opću raspravu. Ili možda nije ostvarivo proširiti raspravu izvan kruga Lenkera; u tom slučaju će biti na njima ... da odluče kako je podijeliti s krugom svećenika. To su pitanja koja jednostavno leže duž puta razvoja. Ali ako postoje psihološka kočenja koja se uzima kao da su kočenja samog pokreta, zaista nema potrebe da ih se gleda kao takve ako pogledate na način na koji se Zajednica kršćana razvijala. Ili, izraženo drugačije, nema potrebe da ih se gleda kao stvarnost, jer u cijeloj stvari igra ulogu određena količina iluzije.

Moram reći da točka u vašem pitanju o unutarnjem radu ili pomaganju nije baš sada važna. Na mnoge načine, ono što sadrži vaše pitanje jednostavno ne postoji, posebno ako pogledate činjenice, jer ono što je bitno za pokret je snaga u njegovoj supstanci, zaista sama činjenica da pokret postoji. Moram reći da s obzirom na snagu u njegovoj supstanci smatram da je pokret esencijalno orijentiran u pravom smjeru i također mislim da sada ima osobinu da ide s duhovnim. Mogu vam dati razne vanjske primjere za to koje sam našao gledajući kroz zadnji broj vaših novina, gdje ste razmatrali neke točke u Knjizi otkrivenja pokazujući kako se ona može primijeniti na današnjicu. [U časopisu Die Christengemeinschaft, 1/6 (6 rujna 1924), Emil Bock je objavio članak 'Die Gegenwart als Weltensunde. Die sieben Sendschreiben der Offenbarung Johannis' (Sadašnje vrijeme i kozmički čas. Sedam pisama u Knjizi otkrivenja).] Nije stvar u tome da li je to točno ili ne, ali sama činjenica da je pitanje postavljeno i s njim se bavilo na takav način — temeljeći na onom što je zapisano u supstanci koja se može povezati s duhovnim — pokazuje da se pokret zaista kreće u pravom smjeru.

Postoje mnogi uspjesi koji bi se mogli spomenuti, i mislim na izvorne, snažne unutarnje uspjehe. Reći ću to ovako: Svakako se može ubrajati u uspjeh da zaista možete raspravljati ove točke — s ozbiljnošću koja očigledno emanira iz ove zajednice — posebno kada znate da vaše novine već imaju tiražu od 6.000. U vaše ocjene morate uključiti pozitivne stvari, a ovo je sigurno veoma pozitivan rezultat. Kada pogledam sve te stvari koje idu u ovom smjeru ne mogu sebi ne reći kako je to izvanredno da je u religiji mnogo stvari postalo moguće na način koji je toliko različit od onog što je tu bilo prije. Gdje je, do sada, bilo moguće o ovakvim stvarima govoriti za 6.000 ljudi preko novina? I naravno čitatelja ima više od toga. Bilo je moguće u sektama, velikim i malim,

koje nitko u stvari ne uzima ozbiljno; a ako je to napravila moderna teologija, tema je tretirana na nevjerojatan, racionalizirajući način. Sam ton s kojim je Knjiga otkrivenja raspravljana u vašim novinama je postignuće kada uzmete u obzir da ima tiražu od 6.000. To su stvari koje treba uključiti na pozitivnu stranu vaše procjene. Vrijednost koju im pridajem je potpuno objektivna. U svijetlu ovih stvari ne možete govoriti da pokret ima bilo kakva kočenja dostojna tog imena. Također morate uzeti u obzir kako snažno radi kult kada god se odvija. Ako se napredak nastavi kao do sada, tada će u vremenu od deset godina pokret zaista biti ono što je namjeravao biti za čovječanstvo. Dakle ako pitate da li smjer koji ste slijedili do sada treba održavati — a ne mogu vaše pitanje protumačiti nikako drugačije — tada je sve što mogu reći: Nema ni najmanjeg razloga da se stvari rade na drugačiji način. To je ono što mislim u vezi pokreta za religijsku obnovu.

Istina je, ipak, da u određenom pogledu neki pojedinci nisu funkcionirali na nivou pokreta kao cjeline. Oprostite da to izjavljujem tako otvoreno. Ali to bi trebao biti razlog za značajno zadovoljstvo, ne nezadovoljstvo, pošto to nudi jamstvo da će pojedinci sve više urastati u pokret koji je toliko ispunjen duhovnom supstancom. To su stvari koje jačaju duše. I postoji još jedna pozitivna stvar vrijedna spomena, to je način na koji je skinut veo sa raznih aspekata Knjige otkrivenja ovdje zajedno sa vama. Bojim se da ima mnogo iluzije uključene u način na koji su privatna kočenja koja postoje transferirana na pokret. Te stvari koje su transferirane na pokret su privatne, i one će sasvim sigurno uskoro biti ponovno uklonjene. To je kako ja to vidim, ali nisam siguran da se poklapa sa smjerom vašeg pitanja.

Također ne smijete ustuknuti od toga da se upitate kako iz vaše duše možete ukloniti sve zaostatke od protestantske teologije koji još mogu tamo vrebati. To mora biti iskorijenjeno, jer to predstavlja jedan ekstrem, kako što je katolička praksa drugi u suprotnom smjeru. Katolička crkva kaže: Ne trebamo se baviti s pojedinim svećenikom; pojedini svećenik je potpuno beznačajan, jer ono što je bitno to je supstanca predstavljena od crkve. Čim nosi ruho pojedini svećenik se gleda kao predstavnik crkve, i ne znam da je ikad itko u vlasti bio uznemiren zbog depresije koja napada pojedine svećenike, a kamoli za neke druge stvari osim depresije. Ove stvari im nisu važne jer računaju na duhovno vodstvo koje — premda je to ovih dana sasvim upitno — konačno ipak ukazuje prema duhu. Protestantizam se, s druge strane, stavivši cijeli naglasak na osobnosti, gotovo potpuno odvojio od duha. To je suprotni ekstrem, i to je ono što treba ukloniti iz vaših srca i duša. Vi zaista morate gledati prema realnosti duhovnog života, jer ta realnost postoji. Kakva god bila stvar s pojedincom, što god da se muti u njegovoj vlastitoj duši, mora shvatiti da se duhovni život odvija u objektivnoj stvarnosti. Ako uzmete u obzir da neki protestantski stavovi lako mogu još preostati u nekim dušama kao posljedica njihovih sveučilišnih studija ili njihova obrazovanja i

tako dalje, tada ćete se moći iscijeliti od poteškoća koje možda imate u vezi s pokretom. Ne obraćam se pojedinim dušama s njihovim vlastitim privatnim osjećajima, jer to spada drugdje. Tako je isto i u Katoličkoj crkvi, jer naravno netko s problemima uvijek može ići na koledž po savjet i tako dalje. Ali prema laičkoj kongregaciji i vjernicima crkva predstavlja ujedinjenu frontu. Dodatni čimbenik kod Katoličke crkve je da je postepeno podlegla duhovnom vodstvu koje je ahrimansko. Može se dokazati da je to tako.

Početak ovog stoljeća Papa tog vremena je izdao Encikliku protiv modernizma. [1907 Pio X je proglasio modernizam za ‘bazen sveg krivovjerja’. Sve njegove greške su odbačene u njegovoj Buli ‘Lamentabili sane exitu’ i u enciklici ‘Pascendi dominici gregis’. Od 1910 nadalje sav kler je morao dati takozvani ‘zavjet protiv modernizma’, obvezu koja nije poništena do 1967. Vidi R. Steiner Heilfaktoren für den sozialen Organismus (GA 198), predavanje 30 svibnja, 3 i 6 lipnja 1920, i R. Steiner Vorträge und Kurse über christlich-religioses Wirken (GA 343), Dornach 1993, predavanje od 26 rujna 1921.] Znači da su te stvari uvijek formulirane frazama kao: Mi zabranjujemo, ili ne dopuštamo to i to. I zatim je napravljena pozitivna izjava. To je način kako je napisan Syllabus iz 1860-e, a tako i Bula o modernizmu. [Enciklika pape Pia IX-og ‘Quanta cura’ od 8 prosinca 1864 uključivala je ‘Syllabus’ koji sadrži listu od 80 točaka navodeći moderne ‘greške’ mišljenja koje nisu kompatibilne s rimskim katolicizmom.] Napravio sam neka istraživanja o tome i otkrio da je papska enciklika u stvari bila duhovno otkrivenje, tek kada je otkrivenje umetnuto u spis svaka pozitivna izjava u duhovnom originalu okrenuta je u negativnu izjavu, tako da je Bula kazala upravo obrnuto od onog što je duhovno otkriveno. To pokazuje da Katolička crkva prima svoja duhovna otkrivenja falsificirana od Ahrimana. Ipak, to ne znači da u vezi toga nema ničeg duhovnog. Taj duhovni element je prisutan u Zajednici kršćana na najpogodniji način za stupanj evolucije koji je čovječanstvo danas doseglo. Zajednica kršćana je utemeljena na duhovnom tlu od duhovnih bića u stvarnosti. Kada je to prihvaćeno s punom ozbiljnošću iscijeliti će svaku slabost duše. Sada imamo nekoliko drugih stvari za govoriti.

PREDAVANJE XVI

DORNACH, 20 RUJNA 1924

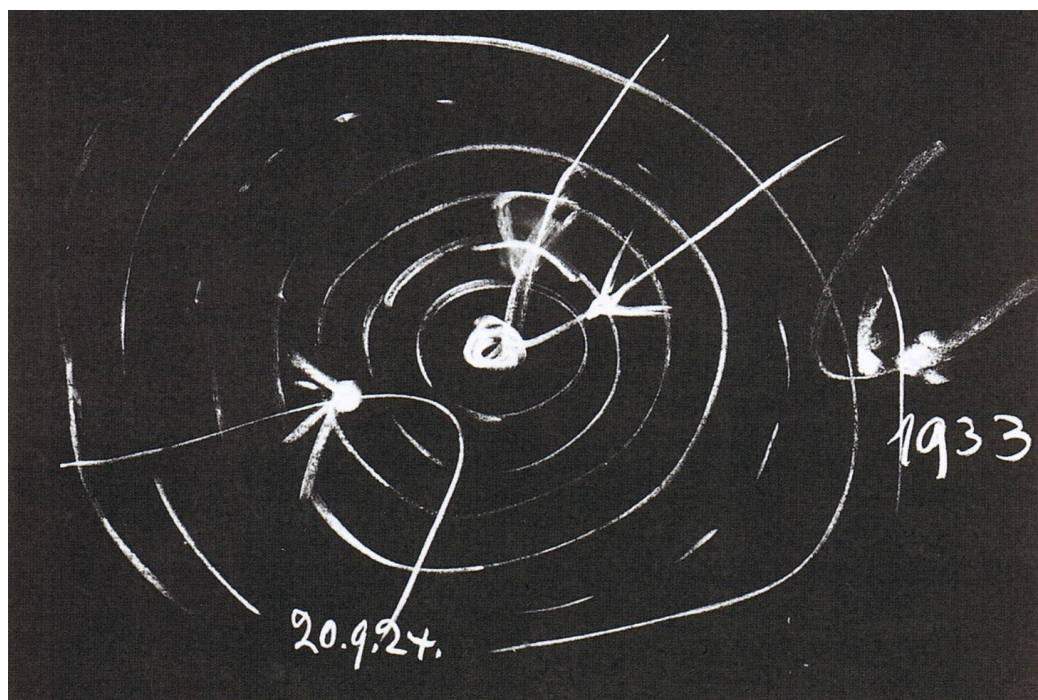
Početi ću vraćanjem na nešto spomenuto ranije, što ćemo zatim uzeti kao našu polaznu točku. Skrenuo sam vašu pažnju na primjetnu činjenicu da u težnjama podsvijesti ljudi postoji jaka potreba za duhovnošću i također da je ono što se događa površno na fizičkom planu nešto fundamentalno različito od onog što se stvarno događa u ljudskim dušama danas. Postoji zapanjujuća činjenica koja to ide dokazati. Prije par dana spomenuo sam izvanredan način na koji se sadržaj mojih predavanja na Goetheanumu za radnike oblikuje preko pitanja koje postavljaju sami radnici. [Vidi predavanje V.] To otkriva nešto od težnji koje se razvijaju. Također sam pokazao kako se može ljudima govoriti iz duha Knjige otkrivenja samo ako se nađe pravi ton. Bez spominjanja Knjige otkrivenja kao takve može se govoriti u duhu Knjige upravo kao što mi sada radimo između nas.

Odlučio sam o sadržaju toga što ću vam danas govoriti iz cijelog konteksta naše rasprave. Zatim, zapanjujuće, jutros na mom predavanju radnicima pitano je pitanje koje je učinilo nužnim da im objasnim upravo iste znanstvene stvari o kojima sam namjeravao govoriti vama. Vidite kakvi efekti se odvijaju pod površinom; nešto se istinski duhovno odvija u tome da predavanja koja dajem ovdje prizivaju težnje u toj drugoj grupi ljudi, težnje koje inače ne bi imali. Nikada ne bih bio pozvan da to predavanje održim tamo da ovdje nisam govorio o Knjizi otkrivenja. Ipak sam dao to predavanje u odgovoru na pitanje koje je pitano ali kojeg nisam znao izvana. Ovakve stvari pokazuju kako je naše vrijeme dotaknuto od duhovnog života koji se uglavnom odvija ispod površine svijesti, duhovni život koji je velika briga svećenika koji moraju pokušati naći stupanj u kojem su duše sklone ući u duhovne stvari.

Naša razmatranja ovdje biti će vršena na način koji im dopušta da budu vođena od duha Knjige otkrivenja. Takva je ovdje dana situacija, ali jutros sam u odgovoru na pitanje istoj materiji morao prići sa sasvim drugog ugla. Ovakve stvari treba uzeti veoma ozbiljno, jer one su značajne. Sada se moramo upitati, dragi prijatelji, na koji je način terminologija apokaliptičara čak i još intimnija. Ako pogledate sve što sam rekao, shvatiti ćete da kada apokaliptičar govori o tome kako ljudska bića stoje usred cijelog univerzuma, on pred sobom ima jedinstvo zvjezdanog svijeta i zemaljskog svijeta, tako da on esenciju ljudskog bića povezuje sa zvjezdanim svijetom onoliko koliko i sa zemaljskim svijetom. Trebamo također realistično ukazati na ono što misli kada govori o zvijerima, o sedmoglavoj i dvorogoj zvijeri. (Otk. 13) Do sada smo govorili samo o onom što ljudsko biće može doživjeti iznutra. Naći ćete, međutim, da kada god apokaliptičar govori o zvijezdama stajaćicama on govori o božanskom duhu na način na koji se to još govorilo kroz Srednji vijek. Kada govori o planetima on

govori o anđeoskim inteligencijama, o inteligencijama koje su anđeoske ili hijerarhijskog karaktera. A kada govori o zvijerima misli na nešto jednako određeno. U našem najviše unutarnjem biću pušta nas da učestvujemo i u kristalnim nebesima i nebesima zvijezda stajačica i planeta, ali također i u onom što je temeljeno na animalnom karakteru cijelim putem kojim je evoluiralo, na tim zvijerima koje u Knjizi otkrivenja nastavljaju igrati ulogu. Što su one kada dođemo do vanjske, fizičke realnosti svijeta?

Kada god apokaliptičar govori o zvijeri on u stvari referira na snage i učinke kometa. Tek kada poznajete ovu terminologiju također ćete razumjeti ono što apokaliptičar zna o prirodi kometa, znanje koje je kasnije postalo potpuno pokopano. Dakle pogledamo prirodu kometa u svjetlu onog što nam kaže Knjiga otkrivenja. Uzmite kopernikanski sustav kakav se danas podučava u školama: Sunce, Merkur, Venera, Zemlja, Mars, zatim Jupiter i Saturn, a možete isto tako dodati Uran i Neptun. (Slika 6) Kretanja svih njih se mogu izračunati ukoliko izbjegnute pravljenje velikih grešaka i ako uzmete u obzir prilagodbe koje su uvijek bile neophodne. Morate samo usmjeriti vaš teleskop na točku koju ste izračunali i tamo ćete naći planet. Te se stvari mogu izračunati. Ali unutar našeg planetarnog sustava također imamo staze kometa. Mnoge staze kometa se također mogu izračunati, i te kalkulacije vode do sasvim izvanrednih rezultata, koji mogu podići puno uzbuđenja ako se jednostavno uzmu na način kako izgledaju prema današnjim astronomskim proračunima. Uzet ću baš jedan od njih kao moju polaznu točku.

SLIKA 6

Predavanje XVI, 20 rujna 1924

U Parizu 1773 bilo je objavljeno da će Lalande, čuveni astronom, na akademiji održati predavanje o kometima. [Joseph Jerome de Lalande (1732-1807), pravnik i

astronom, postaje profesor astronomije na College de France u 1761 i direktor pariškog Opservatorija 1768. Glavna djela: *Traité d'astronomie*, Paris 1764, i *Bibliographic astronomique*, Paris 1803.] Bile su glasine da će pokušati dokazati neizbježnost kolizije između kometa i Zemlje u istoj godini, jer je rečeno da će proračuni putanje kometa pokazati da sijeku zemljinu orbitu i tako uzrokuju koliziju. [R. Wolf *Handbuch der Astronomie, ihrer Geschichte und Litteratur*, Zurich 1892 (Knjiga III, Odjeljak 578) sadrži slijedeći opis.

‘Veliko uzbuđenje je nastalo u proljeće 1773 objavom da bi Lalande s Akademije predavao o "Kometima koji bi mogli doći blizu Zemlje". Zbog prekomjernog broja predavača na tom zasjedanju, Lalandeov govor je morao biti otkazan. Kao posljedica toga — nije poznato da li zbog gluposti ili zlonamjerno — raširila se glasina da je namjeravao objaviti kraj svijeta za 12 svibnja zbog zemljina sudara s kometom, ali ga je u tome spriječila policija. Sama glasina je bila dovoljna da raširi takvu paniku i strah da dok je cijeli Pariz čekao taj dan, djeca su se rađala prerano i ljudi su umirali od šoka, dok je beskrupulozni kler vodio vruću trgovinu prodajući odrješenja za zelenaške iznose. Žurna publikacija Lalandova predavanja i razni pokušaji, i šaljivi i ozbiljni, da se otklone nesporazumi malo su napravili da se smiri situacija. Sve dok strašan dan nije prošao bez bilo kakvog incidenta ljudi se nisu vratili normalnom duševnom stanju.’ Zamislite raspoloženje populacije u to vrijeme. Glasina je u cijelom Parizu izazvala paniku, posebno kada je bilo objavljeno da policija, koja uvijek djeluje korektno, nije mogla drugačije reagirati nego da zabrani predavanje na račun toga da je opasno. Bilo je mnogo pobačaja i preranih rođenja, ozbiljno bolesni ljudi su umirali, a katolički svećenici su napravili profitabilnu trgovinu dajući oprost pošto je svatko prije kraja svijeta želio primiti sakramente! Pošto se predavanje nije dogodilo, prošlo je dosta prije nego su ljudi saznali što je Lalande u stvari namjeravao reći. Lalande-ovi proračuni su bili sasvim ispravni i zaista su pokazivali da bi određeni komet križao zemljinu orbitu, i ako bi se sudario sa Zemljom to bi sigurno uzrokovalo da velike vodene mase oko ekvatora poplave kopnene mase koje leže između Sjevernog i Južnog pola. Ta strašna stvar se nije dogodila, a ipak je proračun bio točan.

Možemo naći što je u korijenu svega ovog, dragi prijatelji, gledajući na situaciju s jednim drugim kometom, čuvenim kometom Biela. U 1832-oj ljudi su pomno pratili na putanju kometa Biela i sve što se moglo matematički predvidjeti kao rezultat njegove putanje. Kada se komet pojavio ponašao se točno kako su proračuni prorekli. Došao je toliko blizu Zemlje da su ljudi rekli: Svaki puta kada se pojavi bliže je Zemlji, dakle doći će vrijeme kada će to postati opasno. Pošto se Biela komet približava zemljinoj orbiti svakih šest do sedam godina, ogromna pažnja je na njega bila fokusirana 1840 kada su proračuni pokazali da će se toliko približiti zemljinoj orbiti da će biti trinaest puta bliže nego Mjesec. Stvari su izgledale stvarno mrgodne! Kako je komet nastavlja dolaziti sve bliže i bliže zemljinoj orbiti, astronomi su primijetili da što bliže dolazi postaje sve više prigušen. Kada se opet opasno približio Zemlji

1846 opazili su da nije samo prigušeniji već i da se razdvojio na dvoje. U 1860 uvjeti nisu bili pogodni za promatranje, tako su ljudi postali veoma radoznali u vezi njegova sljedećeg pojavljivanja 1872. Ako bi kalkulacije bile točne kao što su bile od Lalande-a za komet iz 1773, mislilo se da će vjerojatno doći do katastrofe. Bio sam samo mali dječak u 1872, ali se jasno sjećam letaka koji su dijeljeni gdje sam živio, a naravno dijeljeni su isto tako i drugdje, navodeći: Svijet ide svom kraju. Svatko je govorio i pisao o tome. Bilo je mnogo anksioznosti, premda vam u ovom slučaju ne mogu dati nikakvu statistiku o pobačajima, smrtnima ili odrješenjima! Dobro se sjećam uzbudljivih predviđanja kako se dan približavao; ali što se dogodilo? Komet se nije pojavio. Umjesto toga bila je čudesna, predivna kiša meteora, kao da vatra pada s neba na Zemlju iz noćnog neba u mnoštvu sićušnih iskrica koje se gase. Razdvojivši se na dvoje, komet se zatim nastavio dezintegrirati u ništa drugo već male djeliće koje je zemljina atmosfera mogla apsorbirati i koji su postali sjedinjeni s bićem Zemlje. Izabrao je put da postane apsorbiran od Zemlje. U 1832 dobro poznati astronom, Littrow, objavio je traktat koji je bio veoma zanimljiv. [Johann Joseph von Littrow (1781-1840), profesor astronomije u Krakovu i od 1819 u Beču gdje je također bio direktor Opservatorija. U njegovoj raspravi Über den gefürchteten Kometen des gegenwärtigen Jahres 1832 and über Kometen überhaupt, Beč 1832, o kometu Biela izjavio je slijedeće:

‘Ove godine (1832) komet će dodirnuti točku samo $2\frac{1}{3}$ zemljina promjera udaljenu od zemljine orbite, iako ne od same Zemlje, 29 listopada. Da bi se to dogodilo sam Zemlja bi morala biti u toj točki na njejoj orbiti 29 listopada. Međutim, na taj datum Zemlja će biti daleko od točke na njejoj orbiti koja bi je dovela tako blizu kometu da bi uzrokovalo našu brigu ... Bilo bi drugačije da komet, koji će biti najbliže Suncu 27 studenog, ne bi došao najbliže Suncu do 28 prosinca. Kada bi to bio slučaj, komet bi zaista došao blizu Zemlji kao što je gore navedeno ... To se ne bi trebalo dogoditi u cijelom trajanju tog stoljeća. Neće sve do 1933 kometov najbliži pristup Suncu pasti na zadnji..... prosinca ako, dakle, nastavlja po sadašnjoj orbiti u trajanju od $6\frac{3}{4}$ godina. Međutim, distorzije njegove orbite koje će uzrokovati planeti, osobito Jupiter, u tom dugom periodu dovesti će do mnogih promjena u njegovoj orbiti tako da će zbog njih više teško ili nikako predstavljati ikakvu opasnost za Zemlju.’] Još mogu preporučiti da ga se prouči, čak i danas; veoma je zanimljiv i njegovi složeni proračuni su potpuno točni. Tu je netko tko je znao o čemu govori. Napravio je proračun koji je sve mogućnosti uzeo u obzir. Razradio je da u 1832 ne može još biti nesreće prouzročene kolizijom, ali je rekao da ako sve ostane kako je bilo kada je kurs kometa nacrtan i dok je još bio jedno tijelo a ne razdvojen, tada bi se nesreća sasvim sigurno dogodila u 1933; 1933 je ono što je rekao. Dakle da je komet ostao kao što je bio, tada bi definitivno bila katastrofa u 1933 u kojoj bi se oceani raširili nad Zemljom u ogromnim poplavama, čineći da život na Zemlji izumre. Umjesto toga, komet se dezintegrirao; u sićušne čestice koje su apsorbirane od Zemlje, Zemlja se prehranila ovom kozmičkom supstancom. Dakle umjesto kolizije u 1933 — ta godina sada nije daleko — ono što je Zemlja apsorbirala produhovljeno je drugim supstancama, i duhovno se

uzdiže. Zemlja probavlja komet i nešto duhovno se uzdiže. Dragi prijatelji, na Zemlji se s vremena na vrijeme zaista uzdiže produhovljena supstanca kometa.

Kazati ću vam svrhu toga, jer postoji duboka kozmička svrha. Često sam spominjao neke sasvim groteskne stvari koje su se događale kada je željeznica tek izgrađena. Jedna od njih je da kada je gradnja željezničke pruge raspravljana, načelnik pošte u Berlinu [Karl Ferdinand Friedrich von Nagler (1770-1846), Glavni upravitelj pošte Berlina.] je uzvratilo da isprati dvije poštanske kočije svakog tjedna u kojima nema putnika, dakle kakva bi bila svrha gradnje željezničke pruge. Druga stvar koja se dogodila bila je da kada je bilo zatraženo mišljenje stručnjaka o gradnji željezničke pruge od Nuremberga do Fürtha, komisija liječnika u Nurembergu je preporučila odustajanje od gradnje takve stvari pošto će kao posljedica ljudski nervi strašno patiti; ne bi joj trebali biti izloženi jer će biti oštećeni u tijelu i duši; ali ako bi se osjećalo neophodno predati toj budalastoj težnji, tada bi bilo preporučljivo barem izgraditi visoke zidove od dasaka sa obje strane željezničke pruge da se spriječi da farmeri budu potreseni. [Vidi R. Hagen Die erste deutsche Eisenbahn, 1885, i M. Kemmerich Kulturkuriosa, Munich 1909.] To je bilo znanstveno mišljenje dano od komisije liječnika u Nurembergu. Danas ismijavamo maloumnost takvih ljudi. Ali kao što sam često rekao, ne mogu se tako smijati jer su oni bili u pravu prema znanstvenom znanju njihova vremena. Prema onom što je u to vrijeme bilo poznato morate reći da bi ljudi uništili živce ako bi putovali vlakom, i u izvjesnoj mjeri to je zaista slučaj. Ako uspoređujete ljudske nerve danas s nervima onih koji su živjeli prije nekog vremena otkriti ćete malu indiciju koja u nekoj mjeri liječnike Nuremberga oslobađa optužbe. Ono što je znanost govorila bilo je, u stvari, da ljudska bića neće moći podnositi zahtjeve od njihovih fizičkih tijela preko astralnih tijela ako astralno tijelo, životinjski dio ljudskog bića, ne bi stalno primalo popravak, terapiju, preko onog što zrači natrag na površinu Zemlje od apsorbiranih supstanci kometa, uravnotežujući ljudske sposobnosti.

Dakle ovdje imamo ljudsko biće smješteno u univerzum na izvanredan način. Ovdje je komet Biela u 1872. Vatra pada s neba; Zemlja to apsorbira na način da netko s duhovnom vizijom može vidjeti kako se vraća i vrši utjecaj na ljudsko astralno tijelo bilo povoljno ili nepovoljno. Postoje kometi koji utječu na ljudska bića na način koji sam opisao terapijski uravnotežujući njihovu nervozu, a postoje drugi koji oslobađaju divlje astralne snage kada ponovno nađu svoj put do zemljine površine nakon što su bili apsorbirani. To je kako apokaliptičar gleda na pojavljivanje kometa. Kada opisuje zvijeri također opisuje pojavljivanje kometa, smješta ih usporedo jer ih se može gledati kao paralelne pojave; povlači paralelu sa sedmoglavom zvijeri jer su u to vrijeme takve stvari bile mnogo bliže povezane s cjelokupnim fizičkim svijetom i jer je tada postojao komet koji se razdvojio na sedam dijelova, tako na nebeski

način izražavajući nešto što se događalo na Zemlji. Slično je s kometom povezana i zvijer s dva roga, kometom s dva repa.

Dragi prijatelji, kometima su pridodana divlja praznovjerja i ona su spriječila da se na njihovo značenje gleda u pravom svijetlu; njihove putanje su samo bile ucrtavane i ljudi su bili iritirani s njihovim čudljivim ponašanjem. Jedino se ponekad neki inteligentni mislilac kao što je Hegel udostojio skrenuti pažnju na različite vrste povezanosti između prirode kometa i prirode Zemlje. [U Georg Wilhelm Friedrich Hegel (1770-1831) Encyklopädie der philosophischen Wissenschaften im Grundrisse, izd. C. Michelet, Berlin 1847, Dio 2.] Hegel, koji nije imao averziju prema povremenoj čaši pjenušca, napravio je potpuno ispravnu opservaciju da su dobre i loše godine za vino povezane s kometima.

Sada na cijelu stvar pogledajmo na kozmičkoj skali, dragi prijatelji. Zemlja upija supstancu kometa i ponovno je predaje u produhovljenoj formi; to se zatim sjedinjuje s astralnim tijelima ljudskih bića bilo na dobar ili na loš način. Kada u određeno vrijeme vidimo komet na nebu, gdje je on nakon toga? Na predavanju koje sam dao u Parizu 1906 skrenuo sam pažnju na činjenicu da supstanca kometa sadrži cijanid, sjedinjenje ugljika i dušika. [Rudolf Steiner je predavao u Parizu od 25 svibnja do 14 lipnja 1906. Sažeci Edouard Schuré-a o ovim predavanjima su uključeni u svezak Kozmogonije, Dornach 1987. Međutim, Schuré nije zapisao što je Rudolf Steiner rekao na ovom mjestu. Činjenica da spektralna analiza pokazuje da je cijanid prisutan u supstanci kometa postalo je opće znanje oko godine 1910 u vezi s pojavom Halleyeva kometa. Astronomi su toga bili svjesni krajem devetnaestog stoljeća.] Bilo je to dosta prije nego je to vanjska znanost počela spominjati, ali kasnije je to dokazala spektralnom analizom. Činjenica da u kometima postoji cijanid je veoma važna, jer distribuirana u sićušnim količinama nad cijelom Zemljom ta supstanca je potrebna za pročišćavanje astralnih tijela. Postoji neizmjereno veliki kozmički liječnik na radu u kozmosu koji je više-manje stalno zauzet propisivanjem ovakvih terapija. Samo promislite: Ono što iznad nas u jednom periodu vidimo kao komet na nebu postaje zatim atomizirano kao što sam opisao; dolazi dolje sa neba u kišama vatre; kasnije je u tlu a još kasnije kreće se iz tla u biljke, u njihovo korijenje, stabljike, lišće i cvijeće. Mi jedemo depozit kometa, kometni kvasac koji je Zemlji dan od kozmosa, jedemo ga sa samim našim kruhom. Kada apokaliptičar kontemplira ovu pojavu vidi povoljne učinke od jednog kometa i nepovoljne od drugog kako se dižu pred njegovom duhovnom vizijom. Zvijer će biti oslobođena iz njenog zatvora na Zemlji; to je ono što je komet u kozmičkom smislu. To da će Zvijer biti oslobođena značajno je za razvoj ljudskih bića. Ovakve stvari su neizmjereno snažne stvarnosti, velike i značajne točke u evoluciji čovječanstva i Zemlje.

U 1933, dragi prijatelji, postojala bi mogućnost za Zemlju i sve što na njoj živi da izumre kada ne bi postojao i drugi mudri aranžman koji se ne može

kalkulirati. Jednom kada je komet preuzeo druge forme kalkulacije ne mogu više biti točne. Ono što treba reći u smislu kako je mislio apokaliptičar je: Prije nego eterski Krist može biti shvaćen od ljudskih bića na pravi način, čovječanstvo se prvo mora nositi s pojavom Zvijeri koja će se dići 1933. To je ono što nam jezik apokaliptičara govori. Ovdje se pogled na duh ujedinjuje s pogledom na prirodu. Ono što je tamo u kozmosu postaje nam jasno u njegovu temeljnom duhovnom karakteru. Uzmite način na koji su seljaci opisali ono što su vidjeli 1872 dok su stajali i gledali kišu svijetla, i dodajte tome ono što nam kazuje duh kao što sam to opisao, i usporedite to s mnogim opisima u Knjizi otkrivenja, i vidjeti ćete da se čak i same korištene riječi podudaraju. Vidjeti ćete da Knjiga otkrivenja govori o stvarnim prirodnim događajima.

To su stvari koje opravdavaju nazivanje Knjige otkrivenja knjigom sa sedam pečata. Oni na ovaj način trebaju biti odpečaćeni da bi se otkrilo što se u stvari mislilo. Kada ljudi pitaju zašto nam apokaliptičar daje knjigu koja je zapečaćena mislim da to pitanje nije ništa inteligentnije nego kada netko pita da zašto mi pečatimo naša pisma kada ih šaljemo u zatvorenim kovertama. Pečatimo ih da ih ne bi mogao čitati onaj kome nisu namijenjene. Isto vrijedi i za apokaliptičara. On je želio da Knjigu otkrivenja čitaju samo oni koji su za to pozvani. Nitko neće znati kako otvoriti pečate tko nije najprije, mogli biste reći, primio odgovarajući nož za sječenje papira od duhovnih snaga.

Dragi prijatelji, u 1872, kada se pretpostavljalo da će se taj komet vratiti, umjesto toga bila je kiša svijetla. To znači da je sve već bilo mnogo više produhovljeno nego kada se komet ranije pojavljivao. Ovaj komet će se sada jedino pojaviti u obliku kiše zraka svijetla koje padaju na Zemlju. Ono što se dogodilo krajem 1870-ih to je da je vladavina Mihaela došla dolje na Zemlju u toj kiši zlatnog svijetla.

Dakle imamo prirodne događaje koji su u stvari duhovni događaji, i duhovne događaje koje imaju snagu da budu prirodni događaji. Tek kada u svijet možete prodrijeti s intenzitetom koji sve prirodne događaje čini duhovnim događajima i koji svim duhovnim događajima daje intenzitet prirodnih događaja zaista ćete steći uvid u tvorevinu svijeta. Tada će se moralno i prirodno sjediniti u jednu evoluciju, i pojaviti će se sklonost da se znanje prihvati kao sadržaj religijskog života. Tada više neće biti potrebe pribjeći opravdanju da jedino vjera, a ne znanje, treba dati sadržaj religijskog života.

To je ono što možete steći kroz dublji pristup Knjizi otkrivenja. Nadam se da ćemo završiti ova razmatranja sutra ili prekosutra.

PREDAVANJE XVII

DORNACH, 21 RUJNA 1924

Kao dodatak sadržaju onog o čemu smo govorili, Knjiga otkrivenja također ima aspekt koji je čini knjigom inicijacije. U načinu na koji opisuje evoluciju u vremenu, niz stupnjeva, postaje moguće da dožive oni koji imaju uši da čuju i oči da vide, dok će naravno proći pokraj onih koji su gluhi i slijepi. Ti različiti stupnjevi su nam predočeni kroz unutarnju prirodu sadržaja što nam pokazuje da je Knjiga otkrivenja zaista knjiga Inicijacije.

Moramo shvatiti da kako ulazimo svjesno u svijet — kako se naša vizija sve više širi — nestati će one stvari koje su sada sadržaj našeg duševnog života i koje su u stvari vrsta zrcalne slike vanjske prirode. Fizički, kako napredujemo s unutarnjom vizijom čulno-opazivi svijet nestaje, i zatim postepeno, kao da izranja iz pozadine, s druge strane opažamo duhovni svijet. Apokaliptičar sasvim jasno pokazuje da ima veoma intenzivno, ispravno razumijevanje o tome kako ući u odnos s duhovnim svijetom, i to je ono što mu je omogućilo da tako umjesno otkrije ono što je bio u mogućnosti otkriti u svojim imaginativnim vizijama. Postoje, dragi prijatelji, dva načina viđenja duhovnog aspekta svijeta. Jedan je jednostavno boraviti sa fizičkim, čulno-opazivim aspektima, upoznati ih sa svih uglova s vrstom nježne pobožnosti. Tako učite to prepoznati kao djelo bogova. Pred vama imate ono što znači 'priroda' u najširem smislu kada gledate fizički svijet ne samo izvana i mehanički već također iznutra i duhovno. Međutim, možemo također zamisliti — i bili bi u pravu — da bi bilo moguće stići do istog sadržaja svijeta na čisto duhovni način, od iznutra preko nečije vlastite duše. Onda možete ići toliko daleko da kažete da bi netko s dovoljno unutarnje snage mogao — čak i ako se ništa povijesno ne odvija — vidjeti nešto u određenoj točki u svjetskim događajima, nešto što se manifestiralo kao prirodna pojava. Savršeno je moguće početi s pogledom unutra i stići do vanjskog zaključka: U toj i toj godini, kada se za čovječanstvo odigrao određeni događaj, bilo je potresa i tako dalje. Mnogi ljudi imaju osjećaj — bez obzira da li su ga svjesni ili ne — da je za ljudska bića moguće da upoznaju konkretne detalje o svijetu počinjući od iznutra, i taj osjećaj je savršeno točan. Ali što se u stvari događa kada ljudsko biće ulazi u duhovni svijet stazom Imaginacije?

O ovome možemo razgovarati u vezi s Knjigom otkrivenja, jer u Knjizi nalazimo opisan niz različitih stupnjeva u kojima apokaliptičar vidi stvari, i oni vode sve dublje i dublje u duhovni svijet. Prvo nas uvodi u pisma, zatim u pečate; zatim nastavlja do nečeg što se u ljudskom jeziku može izraziti jedino nečim čujnim, naime truba; i odatle doseže ono što sam prekjučer opisao kao božansku ljubav sa svojim dvojnikom, božanskim gnjevom. Kada ga ispravno razumijemo, znamo da nam kazuje da je ono što nam daje kroz sadržaj Knjige otkrivenja

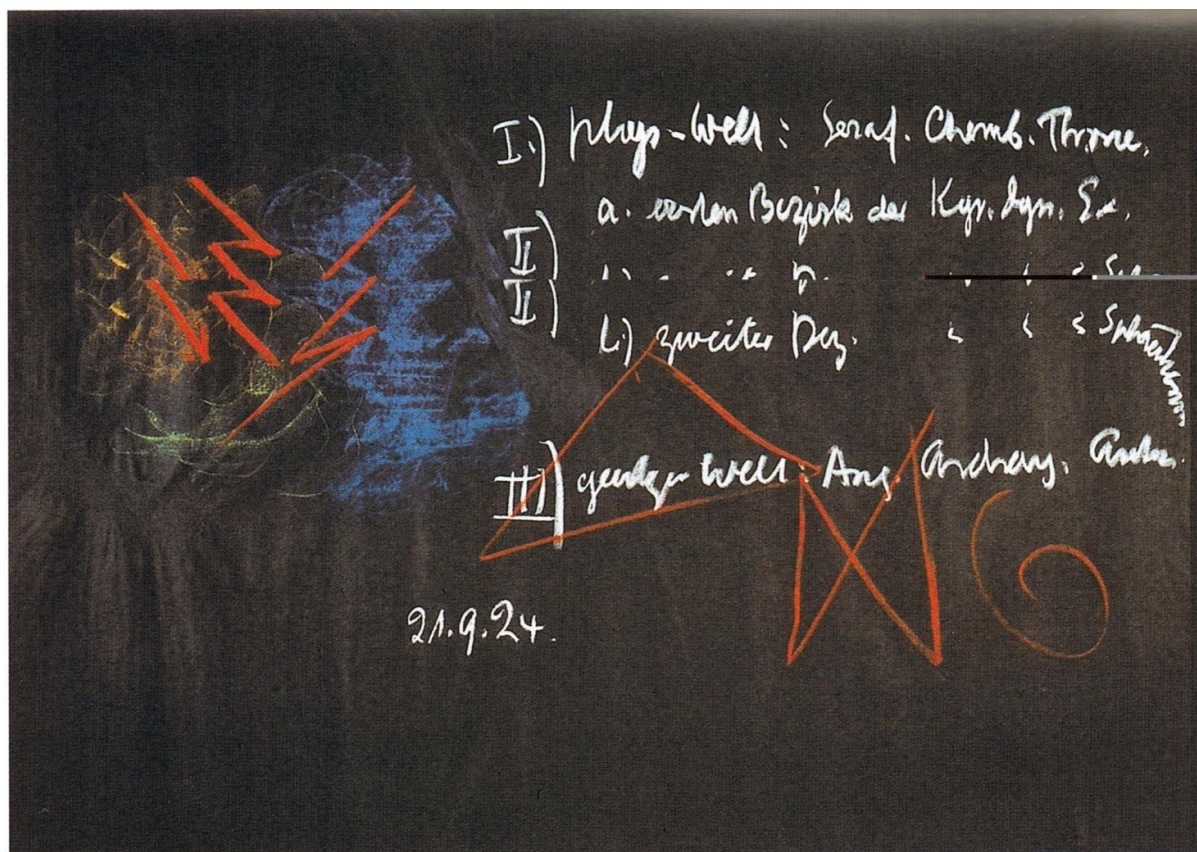
pomoću pisama primio kroz inspiraciju koja se odnosi na fizički svijet. A da ide dalje do pečata i otvara ih, to se odnosi na astralni svijet, svijet Imaginacije, ono što se može nazvati duševni svijet. Sa zvukom truba ulazimo u zemlju duha. I kada u skladu sa sadržajem Knjige otkrivenja doživljavamo božansku ljubav i božanski gnjev, ulazimo u unutarnju oblast zemlje duha. Moramo shvatiti da dok ono stupa ovom stazom Imaginacije ljudsko biće je u svijetu s njegovim iskustvom, tako da je njegovo iskustvo svjetsko iskustvo. Ali on to ne primjećuje na početnim stupnjevima. Što više njegova inicijacija napreduje, to više doživljava kako što god da se odvija s njime, kroz njega, u njemu, također se odvija i kozmički. Sve više osjeća sebe da se izlio u objektivni sadržaj kozmosa. Apokaliptičar to nagovještava veoma jasno. Možemo dakle reći, da se sadržaj pisama odnosi na fizički svijet.

Pogledajmo na fizički svijet onako kako se pojavljuje pred nama. Fizički svijet samo izgleda da je ono što vidimo pred nama. Fizički svijet ne bi predstavljao sve one bezbrojne nijanse boja, nijanse topline i hladnoće, i sve druge nijanse koje prema ljudskom biću teku iz svih smjerova, ako bi o svemu što nam se pojavljuje u sadašnjem dobu mislili samo o njegovu fizičkom sadržaju i propustili primijetiti da je ono što se čini fizičko u stvari duhovno. Gledajući u dušu ljudskog bića kao što je apokaliptičar, moramo naučiti njegov duševni jezik, i njegov duševni jezik mora nam postati toliko poznat za našu vlastitu duhovnu upotrebu da ga možemo osjetiti u kostima, da upotrijebim svakodnevnim izraz.

Stoga bih vas želio upoznati s onim dijelovima unutarnjeg duševnog jezika posvećenika koje uvijek ne koristi izvana, ali koji osiguravaju sredstva pomoću kojih iznutra može formirati svoje unutarnje slike, njegov vlastiti osobni udio u duhovnom svijetu. Evo primjer: Ukroti munje i shvatiti ćeš boju. To je jezik posvećenika. Što to znači? Posvećenik vidi kako se pojavljuje munja, vidi kako se rasplamsava iz kozmosa, gleda je kao duh koji svjetluca u univerzumu, i zamišlja da to sijevanje postaje sve više potisnuto i ukroćeno, sve blaže i blaže, tako da ono što onda ima je prigušenje prema dolje, nježno oblikovanje boje. Sijevanje se širi, na neki način, i postaje obojana površina. To je ono što posvećenik ima kao unutarnju sliku. Ili možda kaže: Utišajte grmljavinu, neka grmljavina postaje sve tiša i slušajte je modulirajući, i pojaviti će se glazba. Ovo je način kako posvećenik vidi širenje tapiserije čulno-opazivog kao otkrivenje u jednom smjeru, i za njega je potpuno realistično misliti: Ovdje je sadržaj univerzuma u svoj njegovoj obojanoj raznovrsnosti. Ono što crtam ovdje u boji mogao bi isto tako biti glazbeni zvuk. (Slika 7, lijevo) Način na koji sadržaj univerzuma pristupa našim čulima je kao da se čulno-opazivi, fizički veo širi u obliku našeg čulno-opazivog svijeta u koji mi prije svega tkamo naše apstraktne, prividne misli. Ako ploču zamislite kao tapiseriju (Slika 7, skroz lijevo) raširenu u svim smjerovima predstavljajući svijet zvuka, svijet boje, svijet topline i hladnoće, tada je iza ove tapiserije ono što posvećenik vidi u

sijevanju munja. One su iza, i ono što povremeno vidite kao aktualno sijevanje probijanje je kroz ovu tapiseriju čula od iza, iz duhovnog svijeta. Duhovni svijet sjaji prema nama u svakoj manifestaciji munje. I ako gledamo kako to sijevanje postaje mekše i potisnuto sve dok ne postane samo širenje boje preko Zemlje, tada pred sobom imamo Zemlju u njenoj manifestaciji boje.

Gledajući gore na nebo i zvijezde, ono što vidimo kao zvjezdane točke — koje se također čine da nastaju iz duhovnog svijeta — još je jedna manifestacija munje, jedino što ovdje živi kao permanentna pojava. Posvećenik sve to vidi kao vanjsko otkrivenje onog što je iza toga, tako on kaže: Ono što bih trebao vidjeti — i on to i vidi, dok njegova duša postaje sve aktivnija — to je crvena ruža. Ona počinje prskati njeno crvenilo gore i dolje kao blago sijevanje, i kako se prednja strana prigušuje, crvenilo doseže natrag u sferu Serafina, baš kao što svi glazbeni zvuci dosežu sferu Kerubina, a sve što dodirujemo u sferu Prijestolja. Kada svugdje oko nas vidimo prirodu, ono što u stvari gledamo sve je u fizičkom svijetu kao iluzija, jer sve je to, zapravo, djelo Serafina, Kerubina i Prijestolja podčinjenih i tihih. Gledajte, dragi prijatelji, kako nam se pojavljuje svijet boja; to je samo rad Serafina ravnomjerno ukroćen. To je ono što se u drevna vremena nazivalo maya karakter čulima opazivog, fizičkog svijeta; to je bilo ne znajući da su u stvari Serafini, Kerubini i Prijestolja svugdje.

Slika 7

Poduzmimo sada još jedan korak u inicijaciji. Prijeđimo sada na pasus gdje apokaliptičar daje glavni naglasak na otvaranje pečata. Što se tu događa? To da su boje svijeta sada oljuštene, toplina i hladnoća su oljuštene, tako da se javlja sve više i više efekata koji su duhovni i počinju naličiti na poprimanje pravog oblika munje. Umjesto cik-cak provale munje, sada vidimo, kako prodiremo kroz tapiseriju čula, duhovni svijet iza nje; vidimo munje koje se gibaju nježno. Znamo da su bića koja žive u njima sluge Serafina, Kerubina i Prijestolja. A slično je i s glazbenim zvukovima, s toplinom i hladnoćom, s onim što možemo dohvatiti i dirati. U stupnju u kojem vidimo da zemaljska tapiserija čula nestaje tako da se iza nje pojavljuje ovaj svijet formacija sličnih munji, oblikujući samostalne figure iz astralne vatre, šireći se sve više i više — u istom stupnju u kojem zvijezde počinju obasjavati. Kao niti svijetla mogu se slijediti, i zvjezdane niti, zvjezdane zrake, svijetle izmiješane sa stvarima elementarnog svijeta. Zemaljsko se sjedinjuje s nebeskim, i mi znamo da ulazimo u prvo stanje drugog svijeta, gdje je sve još blistavo kao u prirodi, gdje samo nagađamo da iza toga postoje bića. Opažamo većinom elementarna bića, vidimo ih u nekoj mjeri kao funkcionalne organe moćnih, velikih i uzvišenih bića. Ulazimo u, mogli bi reći, prvu oblast Kirioteta, Dinama, Ekskuzija. Oni su, takoreći, još u pozadini, ali oni ulaze u ova bića, i kako napredujemo putem posvećenja postepeno dolazimo do točke gdje ovi Kirioteti, Dinami, Ekskuziji sve više i više otkrivaju njihovo vlastito esencijalno biće. To je povezano s načinom kako harmonija sfera počinje igrati u kozmičkim zvukovima. Pojedine note koje odjekuju i jedino tvore harmonije i melodije preko dugih razdoblja, koje jedino zajedno čine melodije u vremenu kada vrijeme postaje jedinstvo [Vidi R. Steiner Prekretnice duhovnog života, (u GA 60). predavanje od 19 svibnja 1911. — one su ono što apokaliptičar zove odjekivanje truba. U odjekivanju truba imamo čisti život druge hijerarhije, dok je prva hijerarhija u njenoj moćnoj veličini temelj čulnih doživljaja.

Idući dalje od ovog svijeta u kojem su sve čulne pojave postale tečne i velike i veličanstvene i stoga se više ne šire samo nad stvarima i procesima fizičkog svijeta već su također i stvaran izraz elementarnih bića na djelu u drugoj hijerarhiji — idući dalje od ovog svijeta, sve više ulazimo u treću oblast gdje više ne opažamo ništa što pripada prirodi, čak niti prirodu razgrađenu u elementarnim bićima, već gdje ako bilo što želimo percipirati to mora biti percipirano duhovno. Ulazimo u oblast duhovnog svijeta o kojem moramo reći: Prošavši kroz osjetilne percepcije Zemlje koje se raspadaju a ipak u isto vrijeme se formiraju u oblike i koje su zgrabljene od naše čulne percepcije zvijezda koja se širi, sada smo naučili prepoznati — iako u posljednjim ostacima čulne percepcije — sve što u kozmosu radi u Kiriotetima, Ekskuzijima i Dinamima na način koji pokazuje da su iznutra vezani s pravom supstancijalnošću zvijezda. Zvjezdani svijet se za nas transformirao u bića hijerarhija. Umjesto da zvijezde gledamo kroz iluzije čula sada živimo u svijetu hijerarhija. Ovdje su hijerarhije

još uvijek natopljene u onom što bih nazvao raspršeno, razgrađeno znanje dano od osjetila. Sada ulazimo u treću oblast, gdje više sve stvari Zemlje ne opažamo našim čulima, gdje moramo percipirati nadčulni duševni element bez ikakvog nagovještaja od čulne osjetljivosti. Ulazimo u oblast stvarnog duhovnog svijeta kojeg najprije upoznajemo u anđelima, arhandelima, arhajima. Ova bića možemo prepoznati u njihovoj duhovnosti, i kada im slikar ili drugi umjetnik daje oblik mora znati da taj čulno opazivi oblik imaju jedino zato jer su utkani u duševno-duhovne elemente, u bića viših hijerarhija. Ako im crtamo krila, na primjer, moramo znati da ta krila dolaze od bića druge hijerarhije koja su im posudila njihovu supstancijalnost, i da svoju glavu primaju od prve hijerarhije koja im je posudila ovaj oblik zajedno s njegovim sadržajem. Samo moramo biti potpuno načisto s činjenicom da se ono što je unutar treće hijerarhije — anđeli, arhandeli, arhaji — može vidjeti samo u duhu.

Ono što vam sada govorim, dragi prijatelji, od najveće je moguće povijesne važnosti, jer ako uzmete drevne tekstove koji se intimno bave s ovim duhovnim svjetovima, biti ćete krajnje nesposobni čitati ih ukoliko ne znate da kada ulazimo u duhovni svijet ono što najprije percipiramo duhovno da je to najniža hijerarhija, dok više hijerarhije još percipiramo sa sastojcima čulno-opazivog svijeta. Morate znati da je drevna inicijacijska mudrost, koja je opisala ove stvari sasvim ispravno na način kako ja to radim, postepeno zapala u svakakve greške u vremenu kada su duhovne stvari postale dekadentne. Tako su više zemaljski posvećenici Srednjeg vijeka uvijek opisivali Serafine, Kerubine i Prijestolja kao bića najniže hijerarhije najbliža Zemlji, tako da se preko Dinama, Kirioteta i Ekskuzija uspinjalo do anđela, arhandela i arhaja. Pogledajte ilustrirane srednjovjekovne knjige. Nećete znati što misle i pitati ćete zašto su anđeli smješteni iznad Serafina. Do toga je došlo jer ljudi nisu više intimno shvaćali ove stvari i nisu ih mogli zamisliti sasvim dovoljno organski. Ova greška se posebno pojavila kada je nekad čisto učenje postalo kontaminirano sa simbolima Babilonaca tijekom židovskog zatočeništva u Babilonu u pretkršćanska vremena preko kontakta Židova s Babiloncima. Ova greška o rangovima duhovnih hijerarhija se potom širila dalje preko Kabale, preko srednjovjekovnog židovskog misticizma. Ako netko želi razumjeti kako su se razvijale ideje o duhu u ljudskoj evoluciji, treba poznavati ovakve stvari, i u vezi s našim radom na razumijevanju Knjige otkrivenja ovo je pravo mjesto da se takve stvari rasprave.

Dakle, idemo vani u duhovni svijet. Prva bića koja nam dolaze u susret u čisto duhovnoj oblasti bića su treće hijerarhije. Apokaliptičar pokazuje koliko je intimno upoznat sa svim ovim, jer u svemu što opisuje, anđele prikazuje kao glasnike. Zanimljiva je stvar da zemaljske oblasti mogu zrcaliti nešto od onog što anđeli, kao glasnici viših hijerarhija, unose. Posebno s pojavljivanjem anđela ulazimo u oblast u kojoj vidimo kako vlada božanska ljubav kao stvarni sastojak svijeta kojem mi kao ljudska bića pripadamo. Najprije vidimo kako su

normalni anđeli, arhanđeli i arhaji na neki način utjelovljenja viših hijerarhija. Kada pogledamo šake, ruke, stopala, noge i ostatak ljudskog tijela imamo osjećaj: Ovo je tijelo duševno-duhovnog elementa. Na isti način, kada se uspne u svijet treće hijerarhije imamo utisak: Ovo su anđeli, ali oni su kao udovi, oni su kao tjelesna priroda viših, božanskih duhova; oni su tijela izgrađena od duše i duha. Osjećamo, dragi prijatelji, da smo u čistoj duhovnosti, i s tom duhovnošću u tijelu Boga. Do toga se penjemo.

Moramo se također baviti s još jednom unutarnjom slikom. Svatko tko se iskreno želi upoznati s okultizmom na kojem je temeljen duhovni život mora to napraviti. Pogledajte ljudsko biće s njegovim fizičkim tijelom na Zemlji, dragi prijatelji. Ne možete nikako misliti o ovom tijelu kao da živi isključivo u konstruktivnim procesima, procesima klijanja i rasta koji izgrađuju ljudsko biće. Morate također misliti i o destruktivnim procesima u organizmu, onima koji dovode do izlučevina. Destruktivni element koji pokazuje da je tijelo u stalnom procesu razgradnje tamo je sa svrhom, koja je da destrukcija u fizičkom tijelu omogućuje da duh uđe i živi u tim procesima fizičke razgradnje. [Vidi R. Steiner, I. Wegman. Produbljenje praktične medicine. Osnovna načela na temelju znanosti o Duhu (GA 27). Poglavlje I.] Duh u ljudskom organizmu ne živi u konstruktivnim procesima. Kada dijete raste, kada dominiraju fizički procesi, duhovni element je potisnut, nije promoviran. Materijalisti prave savršeno smiješnu pretpostavku da do mišljenja dolazi kada ljudsko biće pročišćava klijujući, pupajući život u njegovu mozgu i oplemenjuje i transformira druge životne procese. Ako bi se tako nešto dogodilo u mozgu, to bi značilo samo nastavak procesa probave, i rezultat bi bio mutan, unutarnji doživljaj poput biljke. Duh može ući u mozak jedino zato jer je mozak konstantno uništavan, jer se konstantno dezintegrira, jer je, takoreći, konstantno rešetan s rupicama od fizičkih procesa. Duž staze destrukcije duh nalazi putove kroz koje u fizičkom može igrati kreativnu ulogu. Tako fizičko prihvaća procese destrukcije. Rast je dan s ugrađenim preprekama i smetnjama.

Neizmjereno je zanimljivo promatrati ovo detaljno. Na primjer možete gledati kako je Fichte-ova individualnost došla dolje da se inkarnira u selu pogođenom siromaštvom. [Johann Gottlieb Fichte (1762-1814). Njemački filozof.] Možete pratiti kako se ova osobnost afirmira u fizičkom tijelu i gledati malog dječaka kako raste. Vidite kako se malo po malo prepreke miješaju s njegovim rastom samo malo više nego je uobičajeno, ne mnogo, u stvari veoma malo, ali to je ono što se dogodilo. Dječak Fichte je rastao i rastao, ali možda bi rastao malo brže da nije bilo malo nečega što je stalno obuzdavalo njegov rast. To obuzdavanje primijenjeno na njegov rast — zaista je ostao manjeg stasa — omogućilo je posebnoj nijansi njegovog dara za filozofiju da se razvije. Tako duh ima utjecaja na fizičko. Tako moramo imati ne samo antipatiju već i simpatiju prema destruktivnim snagama; moramo biti sigurni da su prihvatljive, da ih možemo

gledati s ljubavlju, jer kao dodatak rastućem, kličajućem životu mora također postojati nešto što vrši obuzdavanje.

Moramo postati svjesni kako je cjelokupan rad anđela, arhanđela i arhaja u stvari tjelesni aspekt božanskog duha, u ovom tkanju, življenju, cvjetanju i radu anđela, arhanđela i arhaja moramo vidjeti kako je svijet istkan, kako je individualno ljudsko biće zbrinuto u duši od njegova anđela, kako su različite grupe ljudskih bića pokrenute od arhanđela i kako su različite struje univerzalnih događaja gurnute iz jednog doba u drugo od arhaja. Kada vidimo cjelokupno tkanje ove predivne odjeće onako kako je istkano — što je tako divno izraženo u grčkom mitu o Prozerfina ili Perzefoni — kada gledamo to cijelo odijelo svijeta, vidimo kako božanska ljubav preplavljuje i protječe u njemu kao crvena krv u tijelu. Dodano tome kao nužan dodatak je struja božanskog gnjeva koji je formiran iz svih prepreka u svjetskim događajima do kojih su dovela bića s osjećajem za moralnost, bića s izvornim moralnim osjećajima koja mogu samo biti u harmoniji s napretkom svijeta kroz njihov moral.

U božanskoj ljubavi vidimo božansko tijelo u njegovu klijanju i nicanju. A u vezi sa slabim stvorenjima koja ipak ukazuju na način na koji bogovi žele voditi svijet, vidimo nešto što emanira od slabih stvorenja; vidimo duhovno tijelo božanskog duha poprskano s nečim što sličići proizvodima lučenja u ljudskom fizičkom tijelu; nešto što je u ljudskim bićima izlučeno u žlijezdama, nešto što se odvaja. [Ova slika žlijezda (Drüsen) koje nešto luče vodi dva paragrafa dalje do Otk. 16,2, u kojem engleski prijevodi Biblije govore o 'bolnoj rani' a neki njemački prijevodi o 'Geschwür' (čir ili absces). Steiner je, međutim, koristio Luterovu riječ 'Drüse' (žlijezda).] Ti centri izlučivanja pojavljuju se kao bočice božanskog gnjeva, utkane u daljnji napredak svijeta.

Unutar ta tri svijeta prepoznajemo povezanost između božanske ljubavi i božanskog gnjeva, i iznutra primamo sliku koja nas ispunjava s poštovanjem: Što je to što se događa kada su bočice gnjeva izlivenne vani? To su božanska, duhovna bića koja razmatraju kako mogu unaprijediti kontinuirani napredak svijeta unatoč nedjelima slabih stvorenja i protiv prepreka — kako prepreke mogu preobraziti u vozila težnje prema naprijed, duhom ispunjen događaj, tako da ljudsko biće u njegovom destruktivnom procesu može zgrabiti šansu da ne vegetira jednostavno fizički već da nastavi u njegovu fizičkom tijelu duhovno-duševnim putem. Način na koji apokaliptičar sve ovo pokazuje potpuno je u skladu s inicijacijom. U Knjizi otkrivenja veličanstveno ulazi u napredak svijeta, prodirući sve dolje do konkretnih, fizičkih događaja — kao što smo vidjeli jučer i isto tako i prije. U isto vrijeme predivno ulazi u put inicijacije.

Kada Knjigu otkrivenja kontempliramo na ovaj način, ona na neki način otvara naše oči za napredak svijeta, tako da gledamo u ono što trebamo za budućnost i možemo to uzeti u naše unutarnje slike. I više od toga, ona također postaje

knjiga meditacije; može se na predivan način koristiti kao knjiga za meditaciju; u stvari u tom pogledu je veličanstvena. Kada u Knjizi otkrivenja dođete do pasusa koji oslikava nešto što vam izgleda paradoksalno, trebate prestati čitati i početi meditirati. Takvi pasusi su mjesta gdje možete rasti u duhovnosti apsorbirajući i radeći iznutra na nečemu što ne možete shvatiti svojim intelektom. Na primjer kada dođete do pasusa koji govori o bolnoj patnji (Otk. 16,2), tada ćete kao intelektualac naravno reći: Jedino ljudska bića i životinje mogu imati patnje; što bi to trebalo značiti; to mora biti poetska slika. Dakle vi čitate dalje. Ali to nije ono što to jest. Apokaliptičar koristi riječ 'patnja' jer zna da ono što je stvarno u mikrokozmosu može jednako opravdano biti zamišljeno u makrokozmosu. Sigurno ćete otkriti kako ono što je povezano s žlijezdama, koje proizvode izlučevine, vodi do funkcija božanskog gnjeva. Na ovaj način naizgled paradoksalno u Knjizi otkrivenja je upravo ono što nam pomaže napraviti prijelaz od samo intelektualnog procesa duševnog života — na koji su ljudi toliko navikli — u duhovne procese.

To nas dovodi do točke gdje je toliko neophodno vidjeti stvari jasno i točno, posebno u vezi s radom svećenika. Ljudi osjećaju da u današnja vremena duša postaje potpuno intelektualizirana. Kao reakcija na to oni žele unutarnje srce i osjećaj i teže za tim u svakoj oblasti. Pogledajte način na koji religijske denominacije prigovaraju današnjem općem intelektualizmu. Više ne žele istine o spasenju propovijedane intelektualnim izrazima; žele da one budu dane iz života osjećaja, iz onog što je iracionalno. Ta težnja je zasigurno opravdana, ali ako se stvari budu razvijale samo tim linijama, tada bi rezultat želje da se ima vjere samo preko osjećaja bio gubitak vjere u cijelosti.

Isto vrijedi i za obrazovanje; ono je krenulo veoma osobitim putem, koji bi vi kao svećenici trebali zamijetiti. Obrazovanje je nastalo u životu instinkta. Radi najbolje kada ljudi ne misle edukacijski već rade ono što im instinkti govore da rade. U danima koji su otišli, ljudi nisu učili pedagoški već su radili ono što su ih instinkti nadahnuli da rade. Tek od kada smo zaboravili kako educirati instinktivno počeli smo toliko mnogo govoriti o pedagogiji, i naš govor o tome dokazuje da smo najgori učitelji koji su ikada bili. Ljudi obično počinju govoriti o nečemu što više ne posjeduju. U istom smislu su počeli govoriti o transupstancijaciji kada više nisu razumjeli nju ili njene tajne. Često prvorazredne intelektualne rasprave u nekom dobu trebale bi potaći da se zapitamo što ljudima u tom dobu nedostaje. Kada je pitanje radništva bilo najvatrenije raspravljano to je značilo da ljudi u stvari veoma malo o tome razumiju. To je bilo čak i u većoj mjeri u dobu kada su ljudska bića izumila pisanje, i kada je korištenje pisanja sve više skretalo prema korištenju tiskanja. Bilo je to doba kada su ljudska bića sve manje i manje razumjela božanski rukopis koji govori iz zvijezda, iz Sunca i vjetra.

Kada su članovi Arturova okruglog stola još mogli čitati ono što im je bilo kazano od mora koje se rasprskavalo, od prskanja valova koji lupaju po laticama i miješaju se s valovima zraka uronjenim u svjetlo, u to vrijeme, kada su sve ovo mogli čitati kao jasan rukopis, nije bilo ni najmanje potrebe tražiti nekakvu pomoć replicirane skripte. Ono što treba napraviti je, u osnovi, uzeti sjaj onog što je vidljivo i iz njega izvući zaključak o nevidljivom svijetu duha. Zatim, kada se duh posebno jako uzdigne na površinu, opaža se kako čulno-opazivi, fizički vanjski simboli odstupaju.

To je ono što nas čini svjesnim da naše odbijanje intelektualizma neće poprimiti oblik sjenovitog, maglovitog života osjećaja u duši, već da možemo unaprijediti naš život osjećaja u duši dopuštajući da ono što je intelektualno sve više i više metamorfozira u nešto duhovno. Tada ćemo doći do toga da naš život osjećaja u duši može zaista biti oplemenjen kroz duhovni sadržaj otkrivenja koja tada postaju objektivna a ne više subjektivna.

PREDAVANJE XVIII

DORNACH, 22 RUJNA 1924

Razmatrali smo unutarnji duh Knjige otkrivenja, i razmatrali smo Knjigu otkrivenja u odnosu na vaš rad kao svećenika. Naravno još bi bilo moguće reći dosta stvari u vezi s njom, na primjer može se dublje ići u način na koji je strukturirana. No, čini mi se da će ovo okupljanje ovdje u Dornahu postati najsadržajnije ako se ono što je bilo rečeno do sada nastavi i pojavi na zaista praktične načine kroz vaš rad kao svećenika.

Evo još jedna stvar koje se moramo dotaći. Moramo uzeti u obzir da živimo u dobu duše svijesti, onom stupnju sveukupne ljudske evolucije na kojem ljudska bića moraju dohvatiti intelektualnost i integrirati je u njihovu vlastitu individualnost. To je, naravno, ono što bi mogli zvati prvi stupanj, stupanj još uvijek ograničen na duh ljudskog bića, stupanj na kojem će se integracija intelektualnosti odigrati u čovjekovoj kontemplaciji i mišljenju. Doći će još jedan stupanj na kojem će dublje snage čovjekove duše biti također zahvaćene onim što se sada više odvija u oblasti misli i težnji i razmišljanja.

Sada su ljudska bića još sposobna imati ideje o tome kako bi mogla koristiti intelektualnost koja prodire u njihovu vlastitu individualnost. Ali ovo doba razvoja duše svijesti neće proći prije nego duše, također, budu zahvaćene intelektualizmom u njihovim najdubljim emocijama, u njihovim osjećajima i strastima. Kada se to bude dogodilo, ono što je Srednji vijek tražio u zvijezdama i nazivao anđeoska inteligencija zvijezda ući će još dublje i temeljitije u ljudska bića. Sve će to biti pohranjeno u ljudskom biću. Još kasnije, kada dođe stanje Jupitera, čak će i tijelo biti zahvaćeno intelektualnošću. U naše sadašnje vrijeme, dok je situacija još takva da ljudska bića mogu staviti u misli i riječi sve o čemu se radi, dok duša još nije zahvaćena u svojoj nutrini s intelektualizmom, još je moguće, posebno za svećenike, da tako usmjere njihov rad da kozmičke svrhe, kozmički ciljevi mogu zaista biti ostvareni.

Premda je dio kozmičke mudrosti da ljudska bića trebaju dohvatiti intelektualnost u kozmosu za sebe, ipak ostaje mogućnost da dok to rade mogu — u onim nezaštićenim trenucima koji uvijek postoje — dopustiti onim ahrimanskim snagama poznatim kao Sotona u kršćanskoj tradiciji da ščepaju tu intelektualnost od njih. Sotonu ne bi trebalo brkati s običnim vragom kojem nedostaju sotonine osobine i samo je snaga nižeg reda. Sotona ima rang arhaja, i on je onaj koji se dočepao te intelektualnosti tijekom kozmičke evolucije, davno prije nego li je pristupio ljudskim bićima na opisani način. Sada je Sotona ono što bi mogli zvati najopsežniji vlasnik intelektualnosti, i on nastoji ljudsku intelektualnost čvrsto vezati na svoju vlastitu, pojava koja

može uzrokovati da ljudska bića odbace svoju primjerenu evoluciju. Drugim riječima, ahrimanske snage Misterij na Golgoti nastoje učiniti uzaludnim.

Ova ahrimanska snaga u kršćanskoj tradiciji poznata kao Sotona nije dovoljno snažna da ima bilo kakvog učinka u različitim nivoima kozmosa koji su iznad ljudskog bića. Nezamislivo je, na primjer, da bi inteligencija, recimo, anđela bila direktno zahvaćena od ove sotonske snage. Tako nešto može se dogoditi u izvjesnim iznimnim slučajevima. Znanje o mogućnosti da, u budućnosti, može doći do trenutaka u kojima će sotonska snaga biti dovoljno jaka da za sebe veže ne samo ljudska bića preko njihove intelektualnosti već također i bića iz oblasti anđela, osobito arhandela — to znanje još pripada višim tajnama okultizma o kojima se za sada ne smije govoriti i koje se može otkriti samo pod određenim okolnostima. Tako sada možemo samo dati naslutiti činjenicu da će u budućnosti iskušenje i zavođenje čak i bića iz hijerarhije anđela i posebno arhandela biti moguća. Ono s čime danas moramo računati je da snaga u kršćanskoj tradiciji zvana Sotona ima sposobnost da se prihvati za nešto u čovjeku što u njemu postoji samostalno kao što to čini intelekt. Jednom kada je intelektualnost u ljudskom biću zahvaćena od ahrimanskih snaga, tada ljudsko biće može biti odvrćeno od njegove evolucije jednostavno tako da je njegovo biće odvučeno od njegova intelekta na koji Sotona ima moć da se prikači. To ne bi bilo moguće u slučaju bilo koje druge snage duše ili duha, niti u slučaju bilo kakve tjelesne snage u ljudskom biću. To je moguće jedino u slučaju intelekta, jer je intelekt smješten u ljudskom biću na način koji ga čini najviše nezavisnim od svih aspekata. Svaki drugi aspekt je na ovaj ili onaj način prikaočen na određene božanske snage. Dakle ako bi Sotona želio zgrabiti osjećaje, na primjer, ili žudnje i želje u ljudskom biću, našao bi se nasuprot nad-ljudskim snagama skrivenim u tim duševnim kapacitetima. Intelektualnost je prvi aspekt s kojim se ljudska bića mogu odvojiti od bića koja dovode do osobnog razvoja. To je prvi aspekt u kojem ljudska bića moraju vezati sebe kroz potpunu slobodu za one snage koje su od početka prisutne u njegovoj evoluciji.

Ljudsko biće će morati naučiti da se mora identificirati vlastitom slobodnom voljom s onim krajnjim ciljevima u Knjizi otkrivenja na koje je aludirao apokaliptičar; morati će naučiti da će se pojaviti snaga koja je Alfa i Omega kontinuiranih stvaralačkih snaga, kontinuirano stvaralačko biće evolucije; i morati će naučiti da se iz vlastitog opredjeljenja mora vezati za to biće koje ga je vodilo dok mu je još nedostajalo zrelosti za kozmos.

Sotona, međutim, može iskoristiti ovaj veliki trenutak u evoluciji čovječanstva da kroz intelekt privuče ljudska bića preko u njegovu vlastitu oblast. Već sada možemo promatrati kako sotonska snaga teži privući ljudska bića preko u njegovu evoluciju. Metoda je kombinirati ljudska bića u skupine, sjemenje čega je danas vidljivo svuda — skupine u kojima stare skupne duše prestaju

postojati i nova vrsta skupne prirode može započeti. Ono što se upravo sada događa preko u Istočnoj Europi toliko je strašno sotonsko jer je njegov sav cilj prisiliti ljudska bića da budu zajedno na načine koji čine nužnim da postoje skupne duše. Kada su jednom oni najinteligentniji povučeni preko u nižu oblast Ahrimana, tada će formirane skupine biti dodijeljene ahrimanskim snagama. Ako bi se to dogodilo, bio bi otvoren put da sotonske snage odvedu čovječanstvo od zemaljske evolucije i odvedu ga preko do neke druge planetarne evolucije. Uvođenje ove skupne duševne prirode uspjeti će samo onda ako element intelekta na poseban način može biti potpuno odvojen od svojih veza. Neki najpodliji počeci prema postizanju toga danas su u tijeku preko na Istoku Some. Vi bi trebali to razumjeti u vašem radu kao svećenici, jer premda su ti počeci najprimjetniji na Istoku, isto se događa svuda i u Srednjoj i Zapadnoj Europi.

Trebali bi stoga spomenuti nešto što se može činiti relativno bezopasno za sada, ali na što u egzoternom životu treba gledati sa svom ozbiljnošću, a to je način na koji je psihologiji, znanosti o duši, dopušteno da postane vrsta eksperimentalnog promatranja. To je jedan od putova koji vode u situaciju u kojoj duševne snage više ne rade od ljudskog bića do ljudskog bića u smislu zahtijevanom od starih božanskih snaga. Umjesto toga one se određuju kvantitativno izvana preko intelekta koji je postao odvojen, ili na neki drugi vanjski način. Ove stvari su u Srednjoj Europi još relativno bezopasne, ali ne bi smjeli ignorirati činjenicu da na Zapadu, posebno preko Williama Jamesa [William James (1842-1910), američki filozof.] ali također i preko drugih, u prvi plan dolazi statističko gledanje na stvari, intelektualan način gledanja na stvari, način koji se odvojio od života duše, i da se to primjenjuje čak i na unutarnje transformacije u ljudskom biću, na ono što bi mogli zvati nečije unutarnje, religijske odluke koje se danas u mnogim slučajevima javljaju oko dvadesete godine. Otprilike oko njihovih dvadesetih godina mnogi ljudi ovih dana doživljavaju trenutak unutarnjeg obraćenja, obraćenja koje u potpunosti dolazi iznutra. Oni su zahvaćeni od nečeg što je kao vrsta vrtloženja od božanstva iz njihove vlastite duše. U Americi je prikupljena statistika o populaciji koja prolazi kroz ovu vrstu unutarnjeg obraćenja. Ova materija je tretirana statistički. Ono što je sotonsko u vezi toga je način na koji je tretirano statistički, način na koji su stvari spajane zajedno od nezavisnog intelekta. Ova obraćenja su nešto što se događa kao rezultat karme, i stoga svaki slučaj treba promatrati zasebno.

U današnjoj znanosti statistike se hvale do neba. Ako pratite znanstvene stvari stalno nailazite na ogromno odobravanje za statistiku. Ljudi više nisu sposobni približiti se unutarnjim aspektima, tako umjesto toga traže zakone preko statistike. Suprotstavljanje tome je najteže na polju medicine gdje je steklo strahovite temelje, i gdje sve kliničke metode kulminiraju statistikama koje nam govore koji je lijek djelovao pozitivno ili negativno i tako dalje. To je

ono gdje se uvukao element statistike, a to je također i gdje je potpuno beskoristan; znati koliko mnogo slučajeva je imalo ovaj ishod a koliko mnogo onaj ishod je besmisleno. Važna stvar je temeljito razumjeti svaki pojedinačni slučaj, bez obzira na ishod. Tek nakon što su primijenjene različite metode za proučavanje pojedinog slučaja sa svim njegovim idiosinkrazijama prihvatljivo je uposliti statistiku. (Kao što znate, statistike su imale ogromnu ulogu u socijalnim razmatranjima kada je u prvom planu socijalna demokracija.) U stvarnosti statistike su prihvatljive jedino kao finalni stupanj, nakon što je sve drugo pregledano individualno. Onda je dopustivo reći koliko slučajeva ima poželjan a koliko nepoželjan ishod.

Statistike o samoubojstvima ili ludilima jednako su besmislene. Ljudi razrađuju koji postotak u određenim zanimanjima počini samoubojstvo ili poludi. Ipak za pravo razumijevanje nema vrijednosti u poznavanju toga. Ono što je bitno je znati zašto pojedina osoba počini samoubojstvo ili čini da pojedina osoba poludi.

Ovaj statistički način gledanja na stvari, koji se ovih dana smatra tako važnim kada god znanstvenici pišu o njihovoj teoriji znanja, ova preokupacija sa statistikom zaista čini da izgleda kao da se Sotona odriješio. To je zaista strašno. Ovaj način gledanja na stvari, koji je razotkrio manipulacije sotonske snage u Srednjoj Europi i na Istoku, sa Avenarius-om i Mach-om postao je filozofija, i njihove ideje su zauzvrat proučavane od vodećih boljševičkih filozofa koji su potom tu filozofiju odnijeli u Rusiju. [Richard Heinrich Ludwig Avenarius (1843-1896), njemački filozof. Ernst Mach (1838-1916), austrijski fizičar i filozof.] Čak i oni koji dobroćudno žele promatrati čovječanstvo kako napreduje na evolucijskom putu — ne možete mnogo napraviti po pitanju onog što se događa! kažu oni — čak i takvi ljudi imaju tendenciju misliti da je sjeme boljševizma zasijano desetljećima prije u Srednjoj Europi i samo premješteno u Rusiju, baš kao da se sjeme može transplantirati i očekivati da klija bilo gdje.

Dakle sotonske snage su svugdje već na djelu, privlačne za odvojeni intelekt koji gleda na stvari kao da nemaju unutarnje veze jedna s drugom; na djelu je u stvarima duše i u stvarima duha, u unutarnjoj konverzaciji i tako dalje. Ako bi Sotona uspio u tome da se stvari odvijaju na način na koji bi želio da se odvijaju u određenom trenutku u vremenu, tada bi došlo do stvari koje bi naštetile ljudskoj evoluciji. Događaji o kojima apokaliptičar govori dolaze, ali pitanje je kakav će biti njihov ishod. Postoje u stvari samo dvije mogućnosti za budućnost. Jedna je da će stvari ispasti u skladu s razvojem planiranim za čovječanstvo od bogova, a druga je suprotno.

Intelektualnost, dakle, provaljuje u nas, i ljudska bića postaju sve više i više inteligentna ne preko inspiracije već njihovim vlastitim naporima. To se

dogada. Ipak s druge strane tamo su također utjecaji iz smjera Lucifera, i oni su držali čovječanstvo u stanju slabosti. Tako će se grupe formirati, unatoč činjenici da u dobu individualnosti — u onom što je zapravo kršćansko doba — sve što je individualno je ono što bi bilo spasonosno za čovječanstvo. Grupe će se formirati, ali te grupe moraju biti sklonjene od opasnosti u kojoj će se naći.

Doći će vrijeme kada će sotonska snaga načiniti ogromne napore da pobijedi nad snagom inteligencije čovječanstva i kada će ta sotonska snaga postati toliko velika da će pristupiti svim grupama koje su se formirale; tako će zaista doći do situacije u kojoj će sotonska snaga raditi u sva četiri ugla svijeta. Te grupe — manje: Gog, i veće: Magog — biti će izložene iskušenju u zavodjenju od sotonskih snaga. Ishod toga će se odlučiti time da li će oni koji su u međuvremenu ovladali duhovnošću generirati takav stupanj intenziteta da ljudska individualnost može biti vođena, uz pomoć snage Mihaela, ondje gdje pripada, a to je izvornim snagama koje su bile tamo kada je ljudska evolucija započela i koje žele voditi, u suradnji s ljudskom slobodom nastaviti ono što su ljudska bića otada postala. Neizmjereno mnogo će zavisiti o tome da li će ljudska bića uspjeti u temeljitom razumijevanju izvorne duhovnosti s njihovim vlastitim unutarnjim nalogom.

Ovu cijela stvar čovječanstva treba uzeti u obzir kada netko radi kao svećenik, jer jedino ako uspijemo sve voditi u tom smjeru, tada će se veliki čin zavodjenja koji planira Sotona u vezi s Gog-om i Magog-om završiti na način koji je blagotvoran za ljudsku evoluciju.

Inače će jedini ishod biti da će u nekom vremenu u budućnosti sve što su ljudska bića doživjela od otprilike sedmog stoljeća, od godine 666, biti od njih otrgnuto, sve što su već doživjeli pod utjecajem razvijanja individualnosti. Tama bi zatamnijela sve ranije inkarnacije čovječanstva, i evolucija novog svijeta bi zamijenila zemaljsku evoluciju. Početke toga možemo vidjeti već danas i možemo također vidjeti veliku opasnost koja već prijete čovječanstvu. Korištene su sve ljudske slabosti — jer ahrimanske snage imaju najveću zamislivu intelektualnost — sve ljudske slabosti će biti korištene, posebno ljudska taština i njihov nedostatak istinoljubivosti, da ljudska bića dobiju na pogrešnoj strani. Snaga koja je bila na djelu početkom Svjetskog rata bila je nešto strašno. Bilo je strašno kako je ljudska taština korištena od sotonskih snaga da dovede — unutar nekoliko dana, jednom kada je inducirana monstruoza snolikavost svijest — do vihora kojim je krenuo strašan bijes, tako da čak ni danas nije jasno što se onda zapravo dogodilo.

Ipak je to samo jedna faza. Daleko gore faze se sada odvijaju na preliminarni način u čisto intelektualnim takozvanim kulturalnim bitkama našeg vremena. Gdje, recite mi, istina još postoji? Svugdje možete vidjeti kako su stvari

uređene na način koji ljude čini sve manje i manje sklonima da uzmu u obzir istinoljubivost. Razmislite o stalno većim naporima koji su napravljeni da kulturalni život učine sukladnim potrebama države. Koliko mnogo našeg kulturnog života je već pod dominacijom države! Sve ovakve stvari čine veliku prijetnju čovječanstvu, ali ljudi uopće nisu skloni pobuditi pravo razumijevanje za njih. Vidjeli ste što se dogodilo kada je pokret za trostrukost socijalnog poretka počeo raditi protiv zavođenja Goga i Magoga tako da bi budući događaji mogli biti vođeni u smjeru koji bi bio poželjan da budući razvoj čovječanstva. Način na koji je primljena ideja o trostrukom društvu, način na koji je primljena ova ideja koja je imala namjeru voditi čovječanstvo preko sadašnjeg praga evolucije, pokazuje koje neizmjerne opasnosti prijete čovječanstvu u vezi s ovim stvarima. Zato je neophodno i za svećenike, također, da ove stvari uzimaju apsolutno ozbiljno.

Postojala je jednom osoba koja je živjela na Zemlji u ranim stoljećima kršćanskog razvoja i doživjela godinu 666. Uz stupanj vidovitosti ova osobnost je vidjela što se odvija i što je to značilo da sotonske snage pripremaju takvu misiju čak i tada. Ova individualnost, koja je živjela na samom mjestu gdje se prava borba crkve odigravala, u Rimu, i koja je zatim pripremila put za kršćanstvo u Europi, prepoznala je to s duhovnom jasnoćom. Kasnije — kao što se to dogodilo mnogima — ova individualnost je zamijenila sotonsku snagu, koju čak i Mihael prepoznaje kao njemu superiornu, za vruga Srednjeg vijeka; on je govorio o vragu, ali na takav način da je očito da je sotonska snaga ono na što se mislilo. Ova individualnost je bila reinkarnirana u Berlinu tijekom prve polovine devetnaestog stoljeća. Njegovo ime je bilo Trahndorff, i bio je običan gimnazijski učitelj. [Karl Friedrich Eusebius Trahndorff (1782-1863), živio u Berlinu. Napisao je *Der Teufel — kein dogmatisches Hirngespinnst — Offenes Sendschreiben an den Herrn Dr Sydow, Prediger an der Neuen Kirche zu Berlin (Vrag — a ne dogmatska maštarija)*, Berlin 1853. Rudolf Steiner je to spomenuo također i u *Nužnost i sloboda (GA 166)*. Predavanje od 25 siječnja 1916. Da, branio je postojanje vruga, ili radije Sotone. Napisao je knjigu *Ist der Teufel ein Hirngespinnst?* ('Da li je vrag himera?'), i ne samo to; također je napisao knjigu o estetici. [K. F. E. Trahndorff *Asthetik oder Lehre von Weltanschauung und Kunst*, Berlin 1827.] Pročitajte tu knjigu! Nema svrhe govoriti teolozima o njemu jer su ga ignorirali; vodeći kler u Berlinu mu je bio neprijatelj.

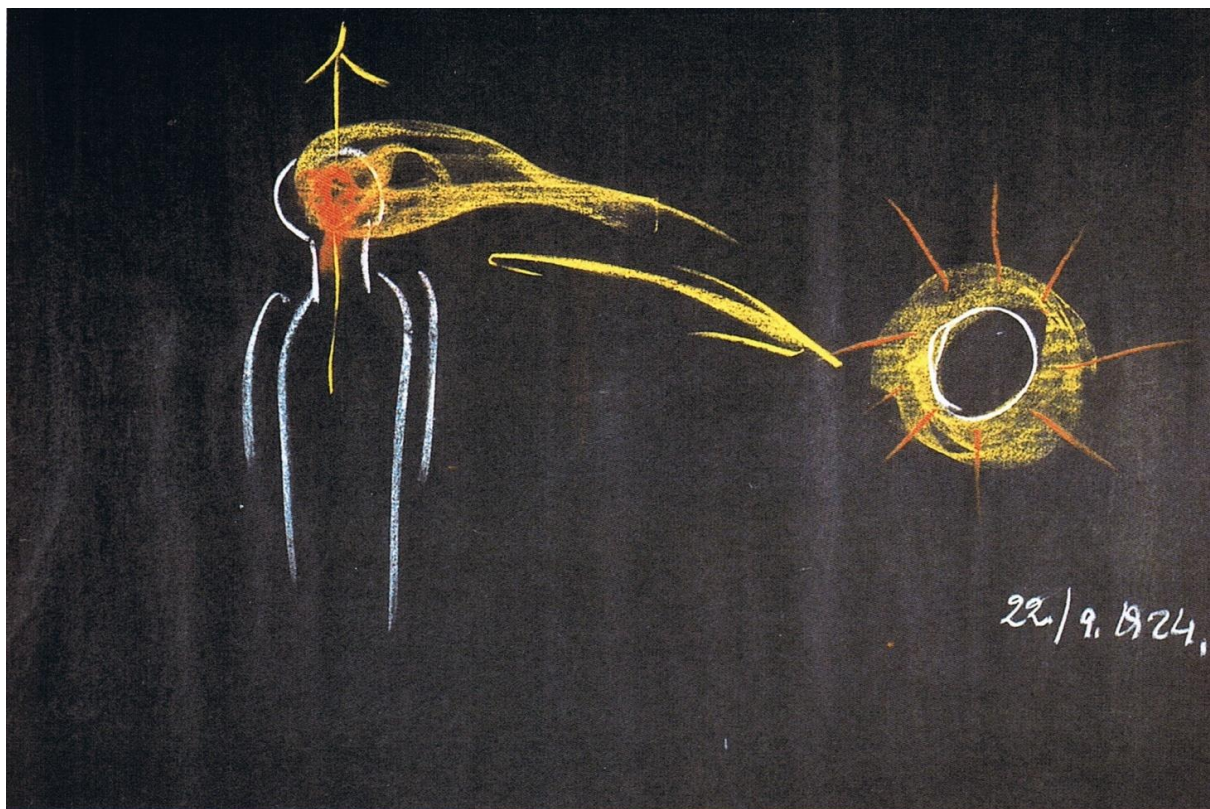
Sve ove stvari kulminiraju u pitanju: Da li će svećenici biti sposobni predstavljati duhovni svijet u njegovoj punoj stvarnosti radije nego na sentimentalni način koji je ušao u modu kroz zadnjih par stoljeća, tako da čim netko govori o duhu ne osjeća sklonost da uključi snagu zla? Pitanje je da li će njihova energija biti dovoljna da predstavi stvarnost duha. To je, dragi prijatelji, apsolutno najvažnija stvar. Glavna stvar je da trebamo isti stav duše za kontemplirati stvari kao što je znanje o karmi, pošteno kontemplirati ranije živote na Zemlji, kao što imamo za kontemplirati transupstancijaciju kada se

celebrira tijekom Čina posvećenja čovjeka. Ovakve unutarnje slike za čovječanstvo moraju ponovno postati stvarne. Samo ako postanu stvarne biti će moguće, dragi prijatelji, predstaviti ono što je apokaliptičara tako duboko zabrinulo, kao izgleda za čovječanstvo tako da sve ove stvari mogu biti vođene u pravom smjeru. Stvari o kojima smo ovdje govorili u vezi s Knjigom otkrivenja su istine koje netko ne bi trebao primiti bez da svoju cjelokupnu humanost ujedini s njima, koje netko ne bi trebao primiti bez da na njih gleda kao vrstu pričesti.

Može se zaista teći: Izvorna *ecclesia* obuhvaća kongregaciju kao njenu vanjsku stvarnost, dok svećenici moraju gledati na sebe kao na onu grupu bića unutar *ecclesiae* preko čijeg rada duh utječe u čovječanstvo. Za to je, potrebno, s pravim razumijevanjem, mali tabernakul s posvećenom hostijom u čemu je sadržana misterija transupstancijacije. Zamislite da imate kalež u kojem je ostvarena transupstancijacija. Preko transupstancijacije ljudska bića traže put do Oca, do one iskonske stvaralačke snage koja u sebi ima njegovo biće u svoj svojoj stvarnosti, i kojeg se ne može naći ako jednostrano tražite samo duh ili jednostrano samo materiju, već kojeg se nalazi jedino kada direktno otkrivete jedinstvo duha s materijom. Izvorno razumijevanje svijeta danas je prisutno jedino kada se na oltaru celebrira transupstancijacija. Tada se zaista događa taj sveti događaj u kojem se traži Otac, a Sin ljudskim bićima pokazuje put do Oca, Sin koji je onaj koji posreduje put do Duha.

Dakle kada vidi ono što je predstavljeno svuda u fizičkom svijetu, ljudsko biće u transupstancijaciji može naći sav skriveni duh u fizičkom, rad Serafina, Kerubina i Prijestolja čiji skriveni rad se pojavljuje kao fizička supstanca. Ako netko to želi imati kao duh, treba kročiti putem ka Ocu. Put do Oca je pokazan od Sina, koji potom dovodi do toga da se duh pojavljuje iz fizičkog.

Kruh — ako govorimo samo u kruhu, ali isto se može pokazati i za vino — kruh je kruh, ali u njemu se može tražiti Otac. Krist pokazuje put. Kroz transupstancijaciju kruh se okružuje s aurom. U auri ljudska bića doživljavaju duh. Vino samo predstavlja pojačanje onog što je u kruhu. (Slika 8)

Slika 8

Predavanje XVIII 22 rujna 1924.

Možemo stoga reći: Nečija čežnja za Ocem živi u viđenju čulno-opazivog u kojem su skriveni Serafini, Kerubini i Prijestolja. Krist vodi ljudska bića na put, tako da pred njim Kirioteti, Dinami i Ekskuziji počinju raditi na način opisan jučer, i uspinje se do one oblasti u kojoj danas jedino može promatrati duhovni svijet u njegovoj duhovnosti, gdje je Duh Sveti upravo u sredini: Anđeli, Arhanđeli, Arhaji.

To je, dragi prijatelji, kazano u Knjizi otkrivenja. Ovo razumjeti, zaključiti da se to mora danas razumjeti — što to znači? To znači da će netko tko to razumije, svoje vlastito razumijevanje naći već postavljeno u Knjizi otkrivenja. Stoga je moguće reći: To je u potpunosti na vama, dragi prijatelji, jeste li ili niste vi oni o kojima Knjiga otkrivenja govori. Ako primite impulse Knjige otkrivenja u vaš rad kao svećenika na stvarno duhovan način, tada ste vi oni, dragi prijatelji, o kojima je Knjiga otkrivenja govorila da su oni koji će doći da skrenu moć Zvijeri, lažnog proroka, Sotone. Tada, gdje god da kalež za transupstancijaciju stoji, vi ćete uvijek zamišljati da je ispod apokaliptičke Knjige. I dok to mislite moći ćete reći: U njemu leži moj poziv, i što radimo iznad toga odigravanje je mog poziva.

Dragi prijatelji, tijekom ove konferencije nisam želio početi teoretsku raspravu. Budući da ste imali opravdanu želju čuti nešto o Knjizi otkrivenja, želio sam vam dati ono što sam vam dao, tako postavljajući za vas Knjigu otkrivenja

ispod kaleža. To je ono gdje su naša razmatranja trebala voditi. Kakve god bile okolnosti, uspjeti ćete u postizanju onog što je moguće postići, dragi prijatelji, ako proširite ideale vašeg rada onoliko snažno koliko se mogu proširiti, posebno kada naša ozbiljna razmatranja Knjige otkrivenja učinite najintimnijim impulsom vašeg vlastitog rada.

To je ono, dragi prijatelji, kako sam želio zaključiti naša razmatranja ovdje. Zasižno ćete vjerovati da će najintenzivnije misli u vezi vašeg intenzivnog, urgentnog rada, dostojne velikog zadatka, biti pridružene svemu što ćete sada raditi slijedeći ta razmatranja.

(Friedrich Rittelmeyer je izrazio zahvalnost učesnika.) [Njegove riječi nisu zapisane.]

Rudolf Steiner: Ove riječi se ne odnose ni na što vanjsko. Ono što one izražavaju je iskreni unutarnji zavjet, i možemo naučiti to smjestiti u svijetlo ispravno shvaćene milosti, tada će se ono što se treba dogoditi zaista i dogoditi, a to je da se staze bogova i ljudi u naše vrijeme moraju spojiti. Mihael će biti veliki posrednik između staza bogova i staza ljudskih bića. Obratimo pažnju na njegov rad! Naučimo iz početaka njegova rada iz prošlosti što je ono što treba biti postignuto u budućnosti! Tada će nam biti dopušteno gledati u budućnost ne samo s dobronamjernim entuzijazmom već s hrabrim entuzijazmom, tada ćemo naći našu volju sve više i više udruženu s božanskom voljom koja je od početka vodila čovječanstvo, tada ćemo osjećati da je naša sloboda udružila snage sa slobodom bogova. To je ono što moramo osjetiti. Ako osjetimo, biti će nam dopušteno svaki dan kada završimo naš dnevni rad reći, nadajući se ne manjim nego većim stvarima za slijedeći dan: Možda bogovi gledaju dolje na nas i govore: Da, neka bude tako.

DODATAK

U biltenu za članove antropozofskog društva Was in der Anthroposophischen Gesellschaft vorgeht od 5 listopada 1924, Rudolf Steiner je napisao:

Za članove

U vezi predavanja o Knjizi otkrivenja
održanim u Goetheanumu u rujnu
želim reći slijedeće:

Među ciklusima predavanja održanim ovdje u Goetheanumu između 4 i 23 rujna bio je jedan i za svećenike Zajednice kršćana. Prisustvovanje je bilo strogo ograničeno i osim svećenika jedini drugi učesnici bili su članovi uprave Goetheanuma.

Prije nekog vremena svećenici su izrazili želju da sadržaj ciklusa bude temeljen na Knjizi otkrivenja.

Ciklus predavanja koji sam održao 1908 za članove ondašnjeg teozofskog društva u Nurembergu tiskan je za članove antropozofskog društva pod naslovom 'Teozofija u odnosu na Apokalipsu'.⁽¹⁾

Nije bilo moguće vezati ono što je u toj prigodi rečeno sa supstancom predstavljenom ovog puta. Tom prigodom naši dragi prijatelji među članstvom bili su puni očekivanja s obzirom na to da čuju nešto o znanju kojeg se može imati, kroz mogućnost da se gleda u nadčulni svijet, u vezi evolucije čovječanstva na Zemlji i Zemlje kao dijela zvjezdanog sustava. To je vrsta teme koja se dobro uklapa u Knjigu otkrivenja, čiji je sadržaj zagonetan za sve koji čitaju Bibliju, u kojoj je završna knjiga. Ona sadrži informacije proročke vrste u vezi s evolucijom Zemlje i čovječanstva. U predavanjima u Nurembergu mogao sam pokazati kako se u slikovnom jeziku apokaliptičara često moglo ponovno otkriti ono što se može kazati preko antropozofskog istraživanja (koje ide dalje u duhovnu oblast ali je ipak provedeno sa striktnom znanstvenom savjesnošću) o razvoju čovječanstva i Zemlje unutar sunčeva sustava. Kao rezultat toga bilo mi je također moguće pokazati u pravom svijetlu kakav odnos ezoterijske istine kršćanstva imaju s Antropozofijom. Mogao sam mojoj publici pomoći da razumiju kako se vječne istine koje duboko diraju dušu mogu čuti s dvije strane, sa strane vizije stečene u ezoterijskom kršćanstvu i sa strane znanja stečenog u znanosti duha. Mogao sam pokazati da se isto može čuti s obje te strane samo ako se sluša kako treba.

Međutim, ovog puta, moj zadatak je bio drugačiji. Premda nemam namjeru izvijestiti o onom što po svojoj prirodi može biti namijenjeno samo krugu svećenika, osjećam obvezu pojasniti ono što bi antropozofi trebali znati o procesu koji se odvija unutar antropozofskog društva.

Duhovna supstanca koja struji krugom svećenika Zajednice kršćana dodijeljena im je mojim posredovanjem prije dvije godine u Goetheanumu koji je poslije izgorio do temelja. To dodjeljivanje je bilo takvo da je Zajednica kršćana ostala u potpunosti nezavisna od Antropozofskog društva. Bilo bi nemoguće težiti bilo čemu drugom nego takvoj nezavisnosti, jer ovaj pokret za kršćansku obnovu nije izrastao iz Antropozofije. Ima ishodište u osobama koje su tražile novi religijski put iz njihova vlastita iskustva s kršćanstvom, ne iz njihova iskustva u Antropozofiji. Osjećali su težnju da otkriju vezu ljudske duše s vječnim svijetom njena bića, kroz pronalaženje

suvremenog puta zahvaćajući u nadčulni sadržaj kršćanstva, i čvrsto su vjerovali da mora biti načina da se to napravi. Osjećali su, međutim, da njima sada dostupni putovi za postizanje svećeničkog ureda nisu mogli omogućiti da zahvate u sadržaj na način koji su si predočili. Tako su ti učenici iskrenog i duhovno prikladnog svećenstva meni dali povjerenje. Prepoznali su Antropozofiju. Bili su uvjereni da će Antropozofija moći dati ono što su tražili. Tražili su, ne antropozofski put, već specifičan religijski.

Ukazao sam im da im kult i učenja na kojima je kult temeljen sigurno mogu biti dodijeljeni preko Antropozofije, čak iako antropozofski pokret svoj vlastiti zadatak mora gledati kao da leži u kultivaciji duhovnog života iz drugih uglova.

Zatim je postalo moguće pristupiti Dr Rittelmeyer u vezi potrage ovih učenika duhovno orijentiranog kršćanskog svećenstva. Njegova je bila osobnost ona u kojoj su prisutni kršćanski svećenik kao i antropozof u pravom smislu riječi. U velikoj mjeri, premda bez stvarnog kulta, u njemu je živjela kršćanska obnova u svom njegovu radu. Ako bi nešto što će služiti kršćanskoj obnovi bilo udijeljeno iz antropozofskog društva, prirodno se javlja praktično pitanje: Kako će Rittelmeyer primiti ono što je bilo udijeljeno? Kakav će biti njegov stav u vezi s realizacijom željenog ishoda? Antropozofski pokret u Rittelmeyer-u nije mogao ne vidjeti osobnost koja je spajala i Kršćanstvo i Antropozofiju u unutarnjoj harmoniji njegova srca i u vanjskoj harmoniji sveg njegovu rada.

Rittelmeyer je rekao 'Da' svom snagom njegova srca. Tako je dobivena čvrsta polazna točka za nezavisan pokret za kršćansku obnovu. Ono što se potom trebalo dogoditi bilo je moguće inauguirati ovdje u Goetheanum-u prije dvije godine.

Od tada, zajednica svećenika za kršćansku obnovu slijedila je taj put s najvećom energijom. Ona razvija blagotvoran i iscjeljujući način rada.

Dvije godine od tog trenutka – godišnjica stvarnog utemeljenja pada unutar perioda ovog ciklusa predavanja – ti svećenici su osjećali potrebu za postići bliskiji odnos s Knjigom otkrivenja.

Vjerovao sam da ću moći doprinijeti takvom bliskijem odnosu. Duhovne staze koje sam slijedio omogućile su mi da pratim tragove apokaliptičara.

Tako sam vjerovao da ću s ovim ciklusom predavanja moći postići prikaz koji će prenijeti ovu 'svećeničku knjigu' u njenom pravom smislu kao duhovnog vodiča za 'svećenika'. Čin posvećenja čovjeka je središnji za rad svećenika. Otuda teče ono što iz duha dolazi u svijet ljudskih bića iz smjera kulta. Knjiga otkrivenja u duši svećenika može zauzeti središnje mjesto. Iz nje može strujati u svo svećenikovo mišljenje i sve svećenikove osjećaje što god da će ljudska duša koja provodi žrtvu primiti kroz milost iz duhovnog svijeta.

To su bile moje misli koje su služile svrsi ovog ciklusa predavanja za svećenike kada je zatraženo da ga održim. I to je smisao u kojem sam ga održao.

NAPOMENA OD IZDAVAČA NJEMAČKOG IZDANJA U vezi kvaliteta originalnog njemačkog teksta

Nema autentičnog zapisa ovih predavanja u smislu doslovnog zapisivanja riječi Rudolfa Steinera; stenograf nije bio prisutan.

[Njemačko] izdanje je temeljeno na kompilaciji napravljenoj od zabilježaka učesnika koje su spojene na slijedeći način: Na kraju ciklusa, sakupljene su zabilješke od brojnih učesnika i dane grupi koja će ih obraditi i umnožiti. U 'Svećeničkim novinama' Br. 38 od 30 listopada 1924 o tome je izvijestio Wolfgang Schickler. Premda je Schickler-ova glavna rasprava u vezi tehničkih poteškoća umnožavanja, njegov opis također otkriva da je barem šest ljudi radilo na tumačenju raznih zabilježaka, kao i na sastavljanju, diktiranju i tipkanju. Spomenuta imena su: Käthe Wolf-Gumpold, Walter Gradenwitz, Johannes Thielemann, Arnold Gael, Hermann Beckh. Zbog stvarne nečitljivosti nekih napomena, Schickler razigrano upućuje na njih kao na 'pale tekstove'.

Na ovaj način dobiveni grubi tekst bio je odmah umnažan bez da je kritički provjeren ili da je na njemu radila kompetentna osoba iz kruga svećenika koja je čula predavanja. Nije poznato što je bilo s originalnim zapisima.

Kompilacija zapisa – jedina dokumentacija na kojoj je temeljeno ovo izdanje predavanja – prema tome nije doslovni zapis predavanja Rudolfa Steinera. Niti je to izvještaj o sadržaju predavanja jamčen od bilo kog pojedinca. Kompilaciju se najbolje može opisati kao vrstu podsjetnika za one koji su učestvovali. Opća srž predavanja i glavni smjer misli izgleda da je dobro zabilježen, ali gledajući na detalje tekst ima veoma mnogo poteškoća i nejasnoća, od kojih su najvažnije:

- nedostaje ili je nejasna struktura rečenice
- pogrešni zaključci
- rečenice kojih je značenje nejasno
- očite praznine, u najvećem broju slučajeva prepoznatljive zbog činjenice da je tijek misli prekinut
- korištenje 'on', 'ona', 'ono' bez da je jasno na što se odnosi
- ponavljanje imenice u pogrešnom kontekstu, što potpuno izobličuje značenje cijele rečenice
- korištenje pogrešnih vremena, n.pr. prezent umjesto konjunktiva, ili imperfekt umjesto futura, što također iskrivljuje značenje
- ponavljanje istog sadržaja sa samo malo promijenjenim tekstom, po čemu je nejasno da li je Rudolf Steiner ponovio misao ili rečenicu, ili je zapis više učesnika jednostavno stavljen jedan do drugog
- nejasan tekst citata
- itd.

Zbog očitih nedostataka bilježaka urednici nisu imali drugu opciju nego mijenjati [njemačke] tekstove; primijenjene su slijedeće smjernice:

- konstruirane su jasne rečenice
- interpunkcija i pravopis su ispravljani
- na citate je pravilno upućeno i citirani su ispravno
- nepotpune rečenice su nadopunjene

- u spornim slučajevima, varijacije su uključene u napomene i/ili objašnjene
- u slučaju nejasnih pasusa, u djelima Rudolfa Steinera traženi su paralelni pasusi i korišteni su da se konstruira smisao. Primjer toga je:

Nejasan tekst

‘U brojnim prigodama ovdje i na različitim mjestima opisivao sam kako je Mihaelizam uveden u duhovnom smislu. Dio toga sam spomenuo nekidan na predavanju kada sam naznačio da su godine 869 pod vladavinom Mihaela individualnosti Aleksandra i Aristotela uvele prave kršćanske poticaje. To je dalje provođeno. Početkom novog doba, u kojem uzima maha duša svijesti – to sam opisao – imamo predivan uvid. Ako pogledamo duhovne događaje koji pripadaju zemaljskom čovječanstvu i koji se odvijaju paralelno s fizičkim događajima, nalazimo nadčulnu školu s Mihaelom kao učiteljem.’

Uređena verzija, koristeći spomenuto predavanje (10 rujna 1924 [u GA 238], koje je doslovno zabilježeno rukopisom)

‘Kako je vrijeme prolazilo govorio sam i ovdje i na raznim drugim mjestima kako je Kršćanstvo bilo duhovno uvedeno preko Mihaela. Jedan aspekt toga sam spomenuo prije dva dana na predavanju kada sam govorio o vladavini Mihaela u vrijeme Aristotela i Aleksandra, tijekom koje je izvorni kršćanski impuls već bio uveden, i kada sam također ukazao na godinu 869 u kojoj se dogodila vrsta nadčulnog koncila. To se nastavilo dalje. I na početku novog doba, kada duša svijesti počinje imati učinka, sada imamo – ako pogledamo duhovne događaje koje pripadaju zemaljskom čovječanstvu i odvijaju se usporedo s zemaljskim događajima – predivan pogled na nadčulnu školu s Mihaelom kao učiteljem.’

Cilj uredničkog posla je bio stvoriti razumljivi tekst koliko je to moguće na osnovu dostupne neadekvatne dokumentacije. Očito je da svaka takva obrada ne može a da ne ostane nezadovoljavajuća. Nikada ne može zamijeniti rukopis doslovnog zapisa.